

లక్ష్మీ కళా చిత్తు వారి

రైతుబిడ్డ

రవ్వకథ: బి.వి.సుబ్బారావు

నిర్మాత: కోట్ల వెంకటాచార్య సహనిర్మాత: మేరా వెంకటేశ్వరమూర్తి

సంగీతం: ఎ.వి.

సహనిర్మాత: ఎ.వి.

VISALA

July 1971

శరత్ దాసు	4	ప్రావృణవిల్లి	17
దిలివాడ కాంతారావు	*	కన్దకపు పింహనవం	149
కె. కె	*	కురూపితార్క	155
పాలగుమ్మి వడ్డరాజు	*	చింత వచ్చినా	163
గోపిచంద్	*	వవి విల్లి	167
యజ్ఞంకెట్టి కామి	*	షేడ్ ఫర్ ఈస్ ఆంత్	171
శ్రీరంగం ఎ శ్రీనివాసరావు	*	అత్త వంచన	177
సంతుల జోగారావు	*	పొత్తు కుడిరింది	186
పెద్దింటి భానుమూర్తి శైలక్ష్మణ్	*	కోటి విద్యుదా	18
గుత్తుల బాస్కరరావు	*	ఆ ఊరి కద	18
యద్దనపూడి సుబ్బరాజు	*	మీనా (సీరియల్)	18

ముఖచిత్రం: తొలకరి మెలుపు

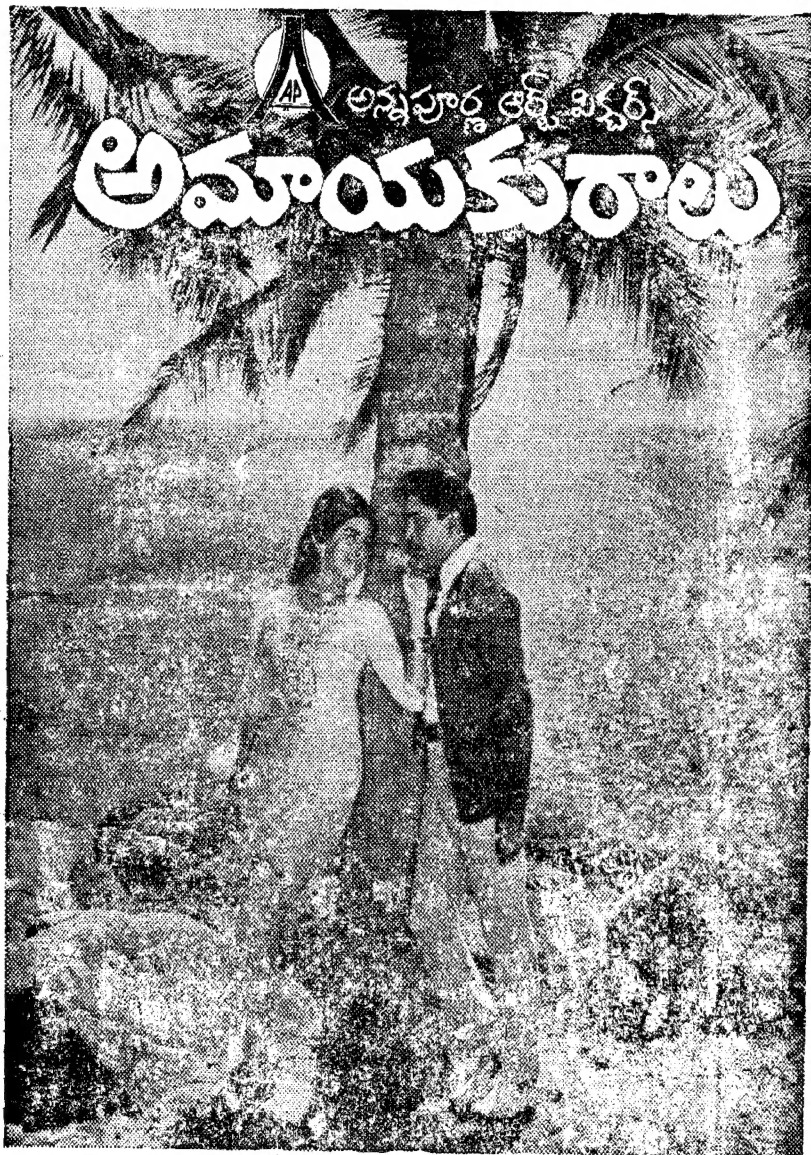
చిత్రకారుడు: వడ్డాది పాపయ్య

యవ పాలు చందా రు. 18-00

కృష్ణాంబికామయ గు. 23.

పెద్దలలాంటి వలపు వలపు తలపులాంటి సంగీతం సంగీతంలా సాగిపోయే తీయని కథ

నిర్మాత: D.మధుసూదనరావు B.A., ఉపనిర్మాత: V.మధుసూదనరావు

అనుబంధ నిర్మాత: ఎ.వి.ఎ.

Yuva (Telugu Monthly)

July 1971

ఆధ్యా.

జాన్ నెల పంచికలో ప్రచురితమైన పి. కనకాంబరరాజుగారి 'పూలు పడగలు' అనే కథ చాలా బాగుంది. వాస్తవానికి దగ్గరగా వుంది. యువను అత్యంత కోటాయమానంగా తీర్చి దిద్దితూ మమ్మా నందింప చేస్తున్నందుకు మీకు నా హార్దికాభి వందనములు.

—ఉపశ్రీ. నార్త రాజుపాశెం.

జాన్ 'యువ' ముఖచిత్రం 'చల్లని కాపు' చూడ ముచ్చటగాయండి 'యువ'కి ఎంతో వన్నె తెచ్చింది పీరియల్ గా ప్రచురిస్తోన్న 'మీనా' అత్యద్భుతంగా వుండి మమ్మల్ని ఆనందపాగరంలో ముంచెత్తుతోంది. "పూలు పడగలు" నైద్రకధ. "ఎండమావులు" 'పాల పొంగు' కథలు చాలా బాగున్నాయి. —దాచర్ల సుబ్రహ్మణ్యం, విశాఖపట్నం.

జాన్ నెల యువ పదివాను. కథలన్నీ ఎంతో ఆకర్షణీయంగా వున్నాయి "మీనా" పీరియల్ చదువుతుంటే ఇంకా చదివాలనిపిస్తుంది. కథల్లో "ఎండమావులు" చాలా బాగుంది. యువ కలకాలం ఇలాగే విలవాలని ఆశిస్తున్నాను. —కడియం నుండరకవరావు, పాలకొండ.

అశోకా శాండల్ వుడ్ ఫేస్ పౌడరు

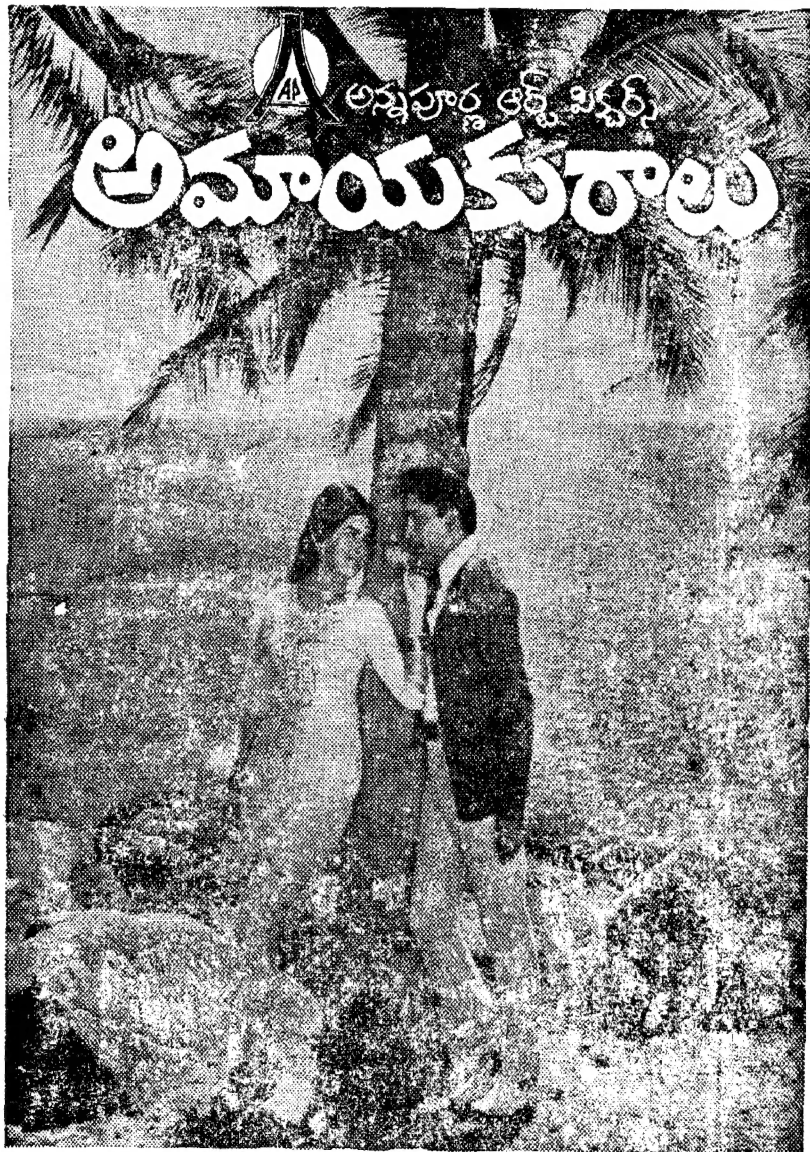
పికు నదా నవ యౌవన కోట కావలెనా! ఆయితే మీరు ఎల్లప్పుడు అశోకా శాండల్ వుడ్ ఫేస్ పౌడరునే ఉపయోగించండి. అది మీ ముఖమున దేహమున గల ముడతలు, మచ్చలు, గుల్లలు మొదలగు వాటిని వివర్తించి ముఖమునకు, చర్మమునకు కళాకాంతులను కలిగించి యౌవన కోట నొనగను. గాన నదా అశోకా శాండల్ పౌడరునే ఉపయోగింపుడు. దీని చందన పరిమళము మిమ్ములను దిన మంతయు ఉత్సాహ భరితులనుగా చేయును.

విజయా కెమికల్స్, మద్రాసు-7.

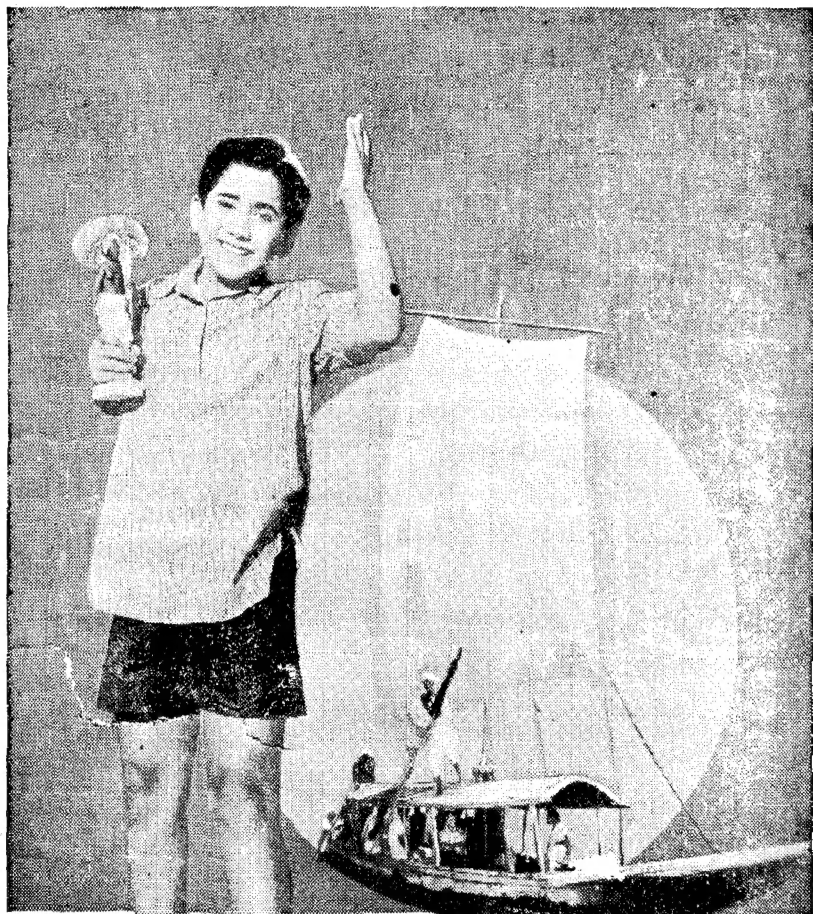

పెన్నెలలాంటి వలపు వలపు తలపులాంటి సంగీతం సంగీతంలా నాగిపోయే తీయని కథ

నిర్దేశ: D. మధుసూదనరావు BA, ఉర్రుడు. V మధుసూదనరావు.

၁၂၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက်

మోడల్

హిందూ విద్య

సినిమా చిత్రాలు

లక్ష్మీ ఫిలింస్ పతాకం
సాహిత్యం లక్ష్మీ కంపెనీ

నిర్మాత: తమ్మారెడ్డి కృష్ణమూర్తి   సహనిర్మాత: టి. ఎల్. బాబు   ఉద్యోగం: ఎ. సుజిత

Yuva (Telugu Monthly)

July 1971

జూన్ సంచికలోని పి. కనకాంబర
రాజగారి "పూలు పడగలు" బాగాలేదు..
గొప్పగా వుంది. 81 పేజీల ఈ కథ
ప్రతిక్షణం ఉత్కంఠలో ముంచుతూ.
ఆకంపని కొంగ్రొత్త మలుపులు తిరు
గుతూ—అనక్రితానిక.గా వుంటే, రచ
యితకి నా శ్లోకజ్ఞులు.

—వెలిశాల ముత్తేందర్, కరీంనగర్

హృదయాన్ని కలలించే కథలు తరచు
మీ శ్లోనిల్ల చదవగలుగుతున్నాము.
"ఇదీ శ్యామల" "పాఠాపొంగు" కథలు
మాకు నచ్చేయి —కె. సునీతాప్రసాద్.

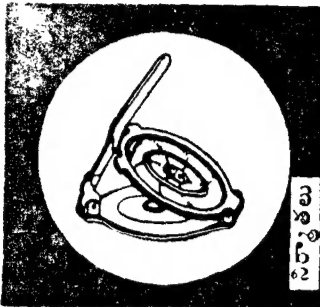
కె రాజేశ్వరరావు, పరకాల.

"పూలు పడగలు" "మొదటిపాఠం"
"ఎండమావులు" "పాఠాపొంగు" కథలు
చాలా బాగున్నవి. వచ్చే సంచికకై
ఆశ్రుకగా ఎదురు చూస్తున్నాము.

—ఎస్. న్యకంఠ రెడ్డి, వగైరా
మీరు ప్రచురించిన జూన్ నెల
"యువ"లో పి. కనకాంబరరాజగారి

"పూలు పడగలు" పెద్ద కథ మంచి
నవ్వెన్నుతో ఆఖరివరకూ నడిచింది. ఈ
కథ సినిమాకి మంచి ప్లాట్. సుభాంతం
చేసివుంటే మంచి రిలీఫ్ ఇచ్చేది.

—వెత్తా వెంకటరమణకుమారి.
విజయనగరం.

ADROIT/IB/96

ఆన

పాత్
పాన్

★ బారత దేశంలో మొట్టమొదటిది.
గంటకు 300 నుండి 400 వూరిలు.
భారతీయ డెయ్యవచ్చు.

ఐ. బి. ఇండస్ట్రీస్
సవసారి (గుజరాత్)

వెల రూ. 35/—పన్నుతో సహా

తప్పక చూడండి!

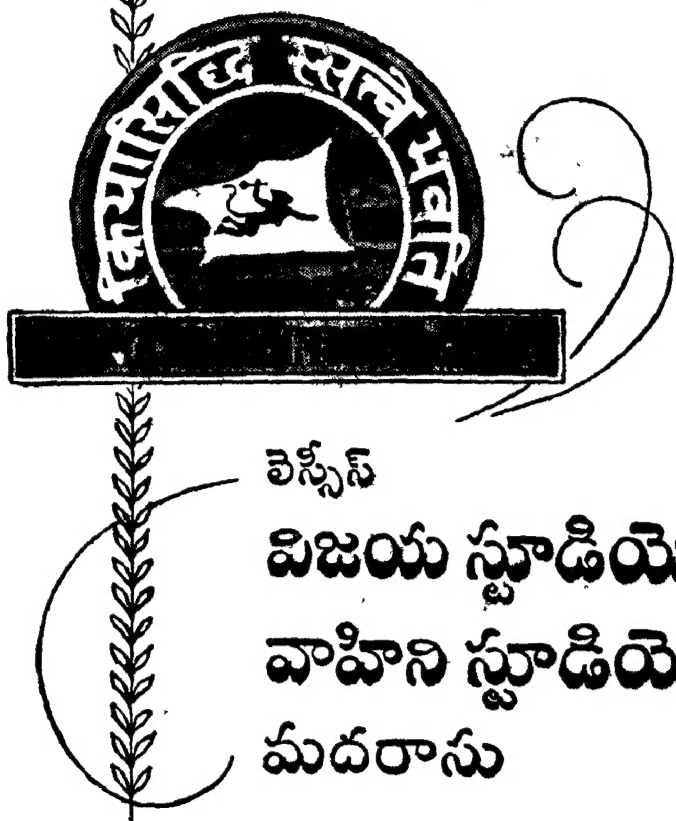
పి.ఎన్.ఆర్. పిక్చర్స్ ప్రాం

రాజరాజు రాజులు

నిర్మాత: పి.ఎన్.ఆర్. పిక్చర్స్ ప్రాం. దర్శకత్వం: కె.ఎస్.ఆర్. దాస్

ఆంధ్ర: శ్రీ ధీమన్సు బిడుదల, హక్కుదార్లు, ఆంధ్ర: రవింద్రా ఎంటర్ ప్రైజిస్, విజయవాడ, శ్రీమం: శ్రీ సౌతి పిక్చర్స్, గుంటూరు, బళ్లారి: శ్రీ వెంకటరమణా పిక్చర్స్, తిరుపతి, మైసూరు: శ్రీ బాలాజీ ఎంటర్ ప్రైజిస్, వైజాం: పద్మా పిక్చర్స్.

ఫిలిం పరిశ్రమ సేవకు చిహ్నము

Ramya

అభ్యంతర
సౌందర్యానికి
రమి R

కౌండ్‌ల టూల్స్

ఏ విధమయిన ఆచ్యపనులైనను

అతి చక్కగా...

అనుకొన్న గడువులో

మేము చేసి యివ్వగలము

★

మా ముద్రణశాలకు తోడుగా చిత్రకళాశాల,

జ్ఞాకు తయారీశాల. లితో-ఆఫ్ సెట్

సంస్థలు నమకూడి వున్నవి.

★

డి బి. ఎన్. కె. ప్రెస్

(ప్రైవేట్) లిమిటెడ్

చందమామ బిల్డింగ్స్

వడపాళని :: మదరాసు - 26

WITH 1968 CAME RAM AUR SHYAM

WITH 1969 NANNHA FARISHTA

AND NOW THE MASTER OF MASTERPIECES **B. NAGI REDDI**

PRESENTS THE GREATEST FAMILY FILM OF THE DECADE

GHAR GHAR KI KAHANI

EASTMANCOLOR BY FILMCENTRE

DIRECTION : T. PRAKASH RAO

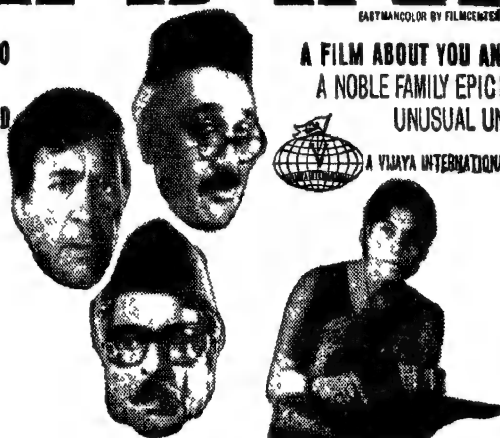
MUSIC : KALYANJI ANANDJI

DIALOGUE : INDER RAJ ANAND

**A FILM ABOUT YOU AND ME
A NOBLE FAMILY EPIC BOLD
UNUSUAL UNIQUE**

A VIJAYA INTERNATIONAL FILM

RUPAM CHITRA
PRESENTS
HRISHIKESH MUKHERJEE'S

'ANAND'

(Eastmancolour)

Story, Editing & Direction :
HRISHIKESH MUKHERJEE

Produced by :
**N. C. SIPPY & HRISHIKESH
MUKHERJEE**

Music :
SALIL CHOWDHURY

Starring :
**RAJESH KHANNA
SUMITA SANYAL
AMITABH BACHHAN
RAMESH DEO
LALITA PAWAR
JOHNNY WALKER
DARA SINGH Etc.,**

Now running at
NAVRANG—Hyderabad,

Distributors For NIZAM
B. MARIDESWARA RAO & CO.
1141-3, Rastrapathi Road, SECUNDERABAD-A.P.

Releasing shortly at your favourite Theatres !

N N. SIPPY'S P A R A S (HINDI)

Featuring : **SANJEEVKUMAR & RAKHEE**

యోధా

సజ్జతమహాసపత్రిక

సంభారకుడు చక్రపాణి

వంపుటి 23

జూలై — 1971

సంచిక 7

కొత్త ఆర్థిక సంవత్సరం ఆరంభించింది. అన్ని రంగాల ప్రభుత్వాలూ, తమ వార్షిక బడ్జెటులను ప్రకటించారు. కొత్త పన్నులను, కొద్దో గొప్పో షేఖారు. కేంద్ర ప్రభుత్వ బడ్జెటుకూడా ప్రకటించ బడింది. అవలేదీకూడా, తెన్ను శోచకుండా వున్న పనిపి నెత్తిపీద సుత్తితో కొట్టవట్టగా, కొత్తపన్నులు విధించబడ్డాయి. రైల్వే దార్జీలు కొన్ని పోర్టులు దార్జీలుకూడా ఎక్కువ చేయబడ్డాయి.

స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన యీ జరిపే నాడు ఏండ్లా. ప్రతి సంవత్సరమూ పన్నులు ఏదో ఒకరీతిగా ఎక్కువ అవడమేకప్పు. ఒక్క స వత్సరంలో కూడా తగ్గించడం జరగలేదు మితిలేకుండా పెరిగిపోతున్న పన్నులపల్ల ప్రజల విత్య జీవితం దుర్వరం అవుతున్నది. ఒకానొకప్పుడు, ఒకరికీత ఆదాయం లేవు ఆదాయం వచ్చే ప్రజలు పన్నులు చెల్లించవలసిన అవసరం వుండేది కాదు. కానీ, యీనాడు ఆదాయంమీద పన్నులేకాక, విత్యావసర పస్తువులు అనేకంమీద పన్నులు క్రమ క్రమంగా ఎక్కువ అవడంవల్ల మీదప్రజలు కూడా తమ కొద్ది ఆదాయంతో జీవితం గడవలేని పరిస్థితి ఏర్పడింది. మధ్య తరగతి ప్రజలు, తమ ఆదాయంలో పెద్ద భాగాన్ని పన్ను క్రింద చెల్లించి మీద జీవితాన్నే గడవవలసి వస్తున్నది. భాగ్య వంతులు క్రమంగా మధ్య తరగతి దారిలోకి. ఆ తరువాత మీదరికంపైపుకూ వడవ వలసి వస్తున్నది. ఈ విధమైన పరిస్థితి కల్పించే పన్నులు డేశపు ఆర్థిక స్థితిని

జాగువరద జాలవు.

పరిపాతి లేకుండా. రాష్ట్ర. కేంద్ర ప్రభుత్వాలు పన్నులను ప్రతి సంవత్సరము పెంచుతూ పోవడానికి కారణం ఒక్కటే. పరిపాలనా వి్యవహారకు అయే ఖర్చును అడవులో పెట్టలేకపోగా. పెంచుకుంటూ పోవడం.

ప్రభుత్వ పరిపాలనా వి్యవహారకు అయే ఖర్చును అడవులోపెట్టి. పరిపాలనను సమర్థంగా విర్వహిస్తూ ఖర్చును తగ్గించినట్లయితే, ప్రజలనుంచి వసూలుచేసే పన్నులను కూడా కొంతవరకు తగ్గించడానికి అవకాశం ఏర్పడుతుంది. కానీ, సుదా రాష్ట్రకేంద్ర ప్రభుత్వాలు యీ విధంగా ఏ మాత్రమూ ఆలోచిస్తున్నట్టే లేదు.

పరిపాలనా విర్వహణానికి అయే ఖర్చులను తగ్గించాలంటే. మంత్రులు ముందుగా తమ ఖర్చులను తగ్గించుకోవాలి. అత్యవసరమైన పనిషంపే తప్ప అయినదానికి కావినానికి మంత్రులు దేశమంతటా ఊరేగడం మానుకోవాలి. తమ కార్యాలయాలలో సిబ్బందిని వివరీకంగా పెంచి, ఎవరికీ పనిలేకుండా కూచుని కబుర్లు చెప్పుకొనే అధ్యాన్న పరిస్థితిని మార్చించి. వీరైనంత తక్కువ సిబ్బందితో పరిపాలనా కార్యక్రమాలు చురుకుగా సాగేటట్లు చూడాలి. మం జులూ, గవర్నరులూ. రాష్ట్రపతులూ దేశమంతటా. అస్తమానూ ఊరేగుతూ వుండడంవల్ల. కనపడేదీ కనపడనిదీ బోలెడుదబ్బు ఖర్చు అవుతోంది. ఇదంతా ప్రజల దబ్బు. ఈ ఖర్చు ఎక్కువ అయితే. దానిని ఇచ్చుకోవలసినవారు ప్రజలే.

మంత్రుల ఖర్చును తగ్గించడంతోపాటు. ప్రతి రాష్ట్రంలోనూ. కేంద్రంలోనూ మంత్రుల సంఖ్యనుకూడా తగ్గించాలి. రాజకీయ పార్టీల వి ంగ్గాలను సంశ్లప్తి పరచడంకోసం మంత్రులను వియమించే ఎద్దతి పోతేనేగాని మంత్రుల సంఖ్యను తగ్గించడానికి వీరవడదు. ఇంతమందికంటే ఎక్కువ మంత్రులు వుండకూడదు అనే ఒక నియమాన్ని పెట్టుకొని. ఏ పరిస్థితులలోనూ ఆ సంఖ్యకంటే ఎక్కువమంది మంత్రులను వియమించకుండా వుంటే. ఆ రాష్ట్రపు పరిపాలనావ్యయం చాలా తగ్గుతుంది. ప్రస్తుతం కొన్ని రాష్ట్రాలలో దాదాపు యాభై మంది మంత్రులు వున్నారు. ఇంతమంది మంత్రులు చేసేపని ఏమీలేదు. మంత్రుల సంఖ్య ఎక్కువ అయినకొద్దీ. మంత్రులందరిని ఎడగొట్టడానికి ప్రయత్నించేవారి సంఖ్యకూడా ఎక్కువ అవుతోంది. ఒక నిర్దిత సంఖ్యకంటే ఎక్కువగా మంత్రులను వియమించడం జరగదు అని న్యవ్వపడినాడు. కామ మంత్రులుకయే అవకాశం లేదని చాలామంది గ్రహించుకొని. ఉన్న మంత్రులందరిని పడగొట్టే ప్రయత్నాలు చేయ్యారు. మంత్రులు తక్కువ అయితే. వారి సిబ్బంది తగ్గుతుంది ; వారి సువనాలు తగ్గుతాయి. ప్రజల

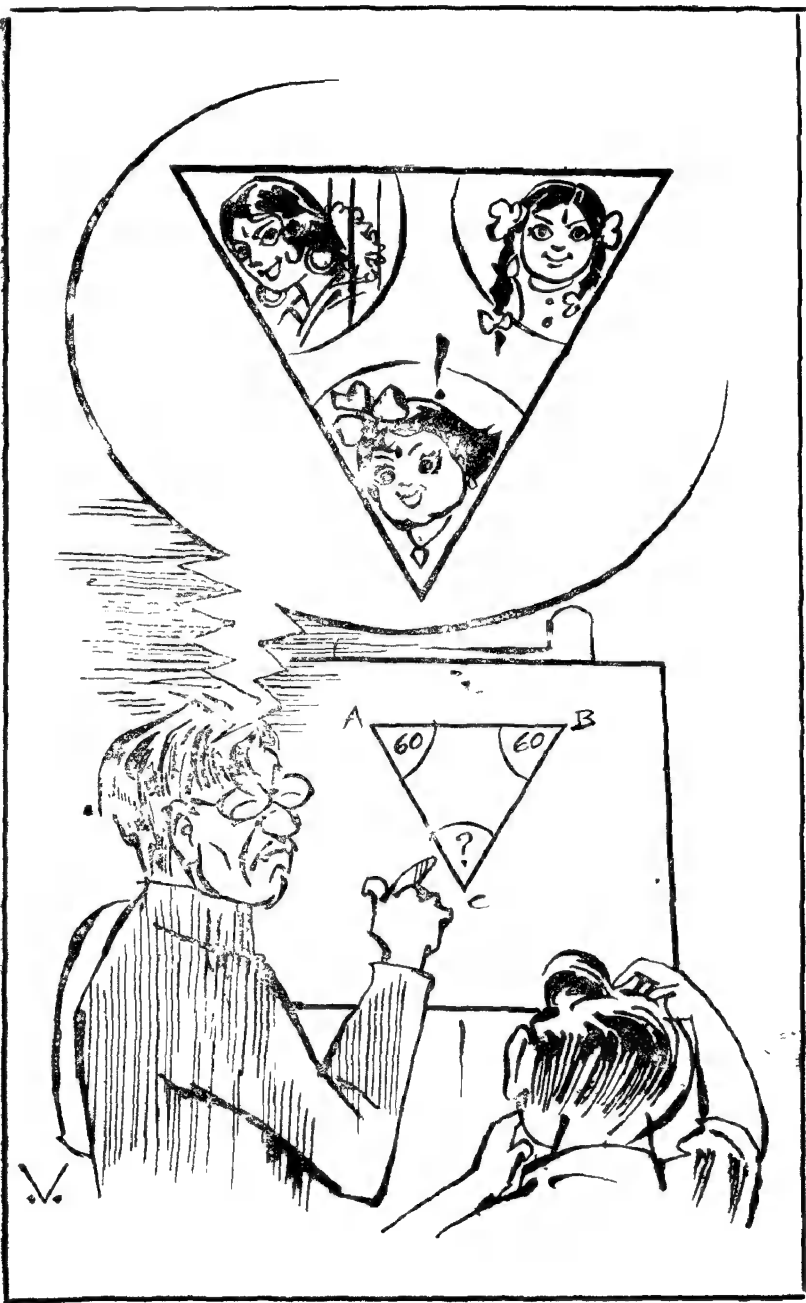
దబ్బు తక్కువవుతుంది. ప్రజలు యిచ్చుకోవలసిన వస్తువులు ఎక్కువ అవవు

ప్రకా సంక్షేమ విధానాలను అమలు పెట్టడం ద్వారా ప్రభుత్వం చెయ్యవలసిన పని ఏమిటంటే, ప్రజలందరికీ సుఖ జీవనం సాగించడానికి తగిన అవకాశాలను, కల్పించడం. అలా కాకుండా, భాగ్యవంతుల నెత్తికొట్టి, వారికివున్న కాస్తా, కూస్తా దబ్బును వస్తుల రూపంలో తీసుకొని, మంత్రులకోసమూ, పెద్దపెద్ద ఉద్యోగుల కోసమూ, రాష్ట్ర యోజనకరమైన ప్రణాళికలకోసమూ ఖర్చుపెట్టడంవల్ల, ధనికులు చక్కగా బీదలు అవుతున్నారని, బీదలు మాత్రం ఏ కొంచెమూ బాగుపడలేదు. పరిశ్రమలను పెట్టి, తాము జీతం ఇచ్చే పనివారు పరిగా పనిచేసినా పనిచెయ్యక పోయినా, తాము మాత్రం కష్టపడి తమ పరిశ్రమలను విర్వహించుకుంటూ, తమ పెట్టుబడిమీద కొద్దిపాటి లాభమూ, తమ శ్రమకు కొద్దిపాటి ఫలితమూ ఆరిందే పెట్టుబడి దాల్చి సంపూర్ణంగా విస్మృతం చెందడంవల్ల, ఎన్నో పరిశ్రమలు దెబ్బతింటాయి. అలాటప్పుడు, ప్రభుత్వమే పరిశ్రమలన్నిటినీ విర్వహిస్తుందా? ప్రస్తుతం ప్రభుత్వం విర్వహిస్తున్న పరిశ్రమలలో, ఏటా ఎన్నికోట్ల రూపాయలు నష్టం అవుతున్నదీ ప్రభుత్వానికి తెలుసు, ప్రజలకూ తెలుసు. పెట్టుబడికీ, కృషికీ తగిన ఫలితం వుంటుందంటే, ఏ వ్యక్తి అయినా కృషిచెయ్యడానికి ఉత్సాహం చూపుతాడు. పరిశ్రమ ఏమయినా, నెలనెలా తన జీతం తనకు వస్తుందని అనుకున్న వ్యక్తి, ఆ పరిశ్రమను వర్ధిల్లకతో, లాభదాయకంగా విర్వహించాలనే శ్రద్ధ వుండదు.

అంచేత, ప్రభుత్వం ఇకముందు ప్రభుత్వ రంగంలోని పరిశ్రమలలో ఎక్కువ ఎక్కువ పెట్టుబడి పెట్టడంమాని, పెట్టుబడి లాభదాయకం అయేట్లుగా పరిశ్రమల విర్వహించడంలో శ్రద్ధవహించినట్లయితే, ప్రజల దబ్బును దుర్వినియోగం కాకుండా చూడవచ్చును.

ప్రజల వద్దనుంచి ప్రభుత్వం దబ్బును జాగ్రత్తగా ఖర్చుపెట్టడం ప్రభుత్వ ధర్మం. అలా చేసిననాడు, ప్రభుత్వం ప్రజల నుంచి ఏటీటా ఎక్కువ వస్తులను వసూలు చేయక పోతుంది.

పనులు తగ్గి, విశ్వాసనర వస్తువులు తక్కువ ధరకు దొరికిననాడు, తాము చెల్లించే పనులు తగ్గినాడు, తమ ఆదాయంతో తమకావలసిన విశ్వాసనర వస్తువులను కొనుక్కోని సంతోషంగా జీవితం గడపగలిగినాడు. ప్రజలు తమ ప్రభుత్వం ద్వారా ప్రభుత్వమని సంతోషిస్తారు. అదే పిజ్జమైన ప్రశంస.

మూడో యాము దాటి, తెలతెల్లవారబోతుంది. ఊరంతా పేత్రనాలు పొగించి వచ్చిన రానమణి ఇప్పుడు ఇంటిముఖం వట్టింది. ఆమెకు ముందరగా వది వన్నెందేళ్ళ కుర్రది ఒకరై వరుస్తూవుంది. అది రానమణి మనమరాలు.

ఆ పల్లెటూరి ఇరుకు దారిలో ఒక మేకపిల్లని ఇవకలవేపు కట్టేశారు. అది అనతరం పక్కకి పోయి వదుతుంది. అది కంటబడగానే రానమణి పెద్దగా అరవటం మొదలెట్టింది—“ఒపేన్ అమ్మీ! తాడు దాటబోతు! ఆ తాడు దాటబోతు!—

“దాటావా?—ఆమకున్నంతా చేసేతీరావ్.—కళ్ళు నెత్తిమీద పెట్టుకు వదుస్తున్నావేమే. పొప్పిదానా!—కట్టివుంచిన మేకపిల్ల చల్లా అలా కనబడుతువుంటే. ఏకేం కళ్ళు రెండూ పోయినయ్యా?”

“మేకపిల్ల విద్దరోతుంది. నాయనమ్మా!—” అన్నది మనమరాలు.

“విద్దరోతోందా? విద్దరోతుంటే! దోషంలేదు!—ఇవాళ మంగళారబొద్దుకదా. చల్లగా కట్టుతాడు దాటావుచే!—”

“దాటితే యేమవుతుంది. నాయనమ్మా!” అనడిగింది. మనమరాలు.

“ఏమవుతుందని అడుగుతావేమే. పాడుమొహమా :—బ్రాహ్మణ పుట్టుక పుట్ట లేదూ నువ్వు : పది పన్నెండేళ్లు దాటొచ్చాయి, ఏం లాభం :—కుద్ద మొద్దావతారం : కట్టకాడు దాటరాదనీ, తొక్కకూడదనీ ఆమాత్రం తెలియ : పైగా ఏమవుతుందని అదోప్రశ్న :—మేకల్ని మేపుకోవాలని దిక్కుమాలిన యావ : ఆ ఆత్రంతో అద్ద మైనవాళ్ళు ఎక్కడపడితే అక్కడ మేకల్ని కట్టేస్తారు. నలుగురూ నడిచే దారిలో వాటిని కట్టేస్తే నడవటాని కెంత యిబ్బందో కాస్తంతయినా తెలుసా వాళ్ళబుర్రకి :—

“ఉవ్ :—ఈ మంగళారం మాపటి పొద్దు, మా పిల్ల కట్టకాడు దాటిందే. రామా : ఇలా దారి కడ్డుగా మేకలెన్నిదగు కట్టెయ్యాలీ అంట :—వాళ్ళకిమాత్రం పిల్లలూ పాపలూ లేరా : మేలూ కీడూ కడగుతుందని వాళ్ళకిమాత్రం తెలియొదా అని అడుగుతా :—”

ఉన్నట్టే ఉండి, రాసమణి దృష్టి అకస్మాత్తుగా అక్కడేవున్న ఒక పిల్లమీద పడ్డిది. అది పన్నెండు పదమూడేళ్ళ యానాదిపిల్ల. అక్కడ దాల్లోంచి మేకపిల్లని తీసేదామని అది భయపడుతూ యిటు వస్తూంది,

ఇప్పుడు రాసమణి ఎదట లేనివాళ్ళని తిట్టడం మానేసి, ఎదురుగా వస్తున్న ఆ యానాదిపిల్ల మీద విరుచుకు పడింది—“ఎవత్తెవే నువ్వు. పాడు పీనుగా :— తొత్తిగా రామ : నే పోతున్నావే : కళ్ళు లేవు : చూపు ఆనమా : నీ కొంగు మా పిల్ల దా : కేసి కొడతావా :—” అంటూ తీక్షణమైన కంఠస్వరంతో డయ్యబట్టింది.

“లేదండవ్వగారూ : నే నవతల్నించి ఎడంగానే వచ్చానండి :” అన్నది, యానాది పిల్ల అతి భయంతో.

రాసమణి ముఖం అదోలా వికారంగా పెట్టింది “అవతల్నించి ఎడంగా వెళు తున్నావా : అలా వెళ్ళాలిసిన ఆననర మేమిటొచ్చిందీ అంట, నీకు : అయితే, ఈ మేకపిల్ల నీదే కామోసు : నీ కురిమేమిటే, ఆనలా :—” అంటూ గద్దించింది.

“మేం యానాదివోళ్ళమండి, అవ్వగారూ :”

“ఏమిటి :—యానాదలా :—అయితే, ఇలా వేళగనివేళ మా అమ్మాయిని తాకి, ప్లానం చేయిస్తావా :”

ఈ ప్రశ్నకు మనమరాలే జవాబు చెప్పింది—“లేదు నాయనమ్మా : అది నన్ను తాకలేదు.”

రాసమణి కోపంతో—“ఛీ : పాపిష్టి, ఊరుకో : దాని కొంగు అందు నీకు రాచుకు పోవటం నే కళ్ళారా చూశానే, పద. ఈ చలిలో చెర్లోమునిగి చస్తువుగాని, కలారా ముఱికనే మళ్ళీ ఇంటో కాలెట్టడం, తెలిసిందా :—

“ఓయ్ దేవుడా!—ఇహ జాకేమిటి, జన్నేమిటి; ఇవేమీ ఉండేట్లు లేదు. అంతా మట్టి కలిసిపోయింది!—అలాగా జాతివాళ్ళకి అతిశయం హెచ్చింది. అడుపు మీరి పోయారు. దేవతలంచేసు. బ్రాహ్మలంచేసు భక్తిలేదు. భయంలేదు. ఎవళ్ళనూ లెట్ట చేసేట్లు లేరు పిళ్ళ —చండాలప్పల్లా!—యానాది గుడిపెల్లోంచి పనిగట్టుకుని బ్రాహ్మణ అగ్రహారంలోకి వచ్చావా. మేకపిల్లని కట్టెయ్యటానికి?” అన్నది.

యానాదిపిల్లకి అమిత సిగ్గేసింది. అది భయపడిపోయింది. మేకపిల్లని ఎత్తుకుని, గుండెకి అడుముకుంది “ఈ అమ్మాయిగార్ని నేనేం అంటుకోలేదండీ అవ్వగారూ!” అని మాత్రం చెప్పి ఊరుకుంది.

“అంటుకోకపోతే మరి. ఈ వీధి కెందుకొచ్చావే. చావడానికా?” అంటూ కసిరింది రాసమణి.

ఆ పిల్ల చెయ్యెత్తి, దగ్గరలోనే కంటికి కనబడకుండా ఎక్కడో వున్న ఓ ఇంటి కేసి చూపించింది. “అడుగోనండి, ఆ మరాజా వారి పసుల పాకలో ఒక మూలని కాస్త జాగా యిచ్చారండి. మమ్మల్ని ఉండ విచ్చారండి. అయితేనేం. వన్నూ అమ్మనీ మా తాత తగిలేసినాడు కదండీ. మరి!” అన్నది.

ఎవళ్ళకయినారే. కారణం ఏమైతేనేం—అసకారం జరిగిందన్నమాట ఎంత చాలు, రాసమణికి మండకొస్తుంది. అలాంటిది, ఇప్పుడామె హృదయం కొంచెం వికసించింది. ఈ విషయం అద్యంతం తెలుసుకుండామని రాసమణికి కుతూహలం కలిగింది.

“ఏమిటేమిటి!—నిజమేనా? నిన్నూ మీ అమ్మనీ తగలేశారా? ఎప్పుడూ?—” అనడిగింది, ఆత్రుతో.

“మొన్న నేనండి, రాత్రికి రాత్రిరండి!” అని చెప్పింది యానాదిపిల్ల.

“ఓహో!—అయితే, మువ్వ ఆ యానాదిదాని కూతురినా?—అల్లా చెప్పవేం; బచ్చేందుకు నిర్ధంగావున్న ఆ ముసలిముండా వాడు మిమ్మల్ని తన్ని తగిలేశారా?— మీ అలాగా జాతి మొహం మండిరి!—ఆయనగారు కాస్త చోటిచ్చాడు కదా అని మీరు వచ్చేసి బ్రాహ్మణ వీధిలో మకాం పెడతారా?—మీరేం తక్కువవాళ్ళ కారు.”

“మీ అమ్మని తీసుకొచ్చిం దెవరూ రామతన దెవర్నీ అల్లదేనా? ఆయన్ని మించిన ప్రబుద్ధు దెవరులే!—ఇంత ఇలాటి మహావిద్య మరెవరికి చేతనవుతుందీ, ఇంటి అల్లుడు ఇంటిల్లుడుగానే వుంటే బాగుంటుంది కాని, ఇదేమిటి మోరం!— మావగారి ఆస్తి వచ్చిపడింది కదా అని ఎంత గర్వం; అంత కళ్ళు మూసుకు పోవాలా!—బ్రాహ్మణాగ్రహారంలోకి ఎరికలాళ్ళనీ, యేనాదాళ్ళనీ, మలాళ్ళనీ మాది

గాళ్ళనీ, దొమ్మరాళ్ళనీ దిమ్మరాళ్ళనీ తీసుకొచ్చి తేవిణీ వేయస్తాడా:—” అంటూ, రాసమణి “సంద్య!—ఓ సంద్య! ఇంట్లో ఉన్నావా అంటా?” అని గట్టిగా కేక వేసింది.

అక్కడ కొంచెం ఖాళీస్థలం, దానికి అవతరే వుంది రామతన్ బెనర్జీగారి గుమ్మం. ఆ పిలుపునివి, దగ్గరసా ఉన్న గుమ్మం తలుపులు తెరుచుకు వచ్చింది ఒక సుందరి— వందొమ్మి దిరపై ఏళ్ళుంటాయి, నిండు యౌవనంలో ఉన్న చక్కటి కన్య, ముఖం బయటికి పెట్టి, “ఎవరా పిలిచేదీ!—నువ్వు బమ్మా, అమ్మమ్మా! ఏం, ఎందుకూ!” అని అడుగుతూ ఇవతలికి వచ్చింది.

“అమ్మయ్యా!—మీ తాతగారు రామతన్ బెనర్జీ అంటే ఎంత పేరు, ఎంత ప్రతిష్ఠ!—ఆయ నెటువంటి శిష్టాచార సంపన్నుడు! అలాంటి ఆయనినితో వండుల్ని తినే యానాదులు కాపరం పెట్టినా: చళ—ఎంత సిగ్గుచేటు! ఈపని చేసిన మీ వాయన బుద్ధి ఏమని చెప్పుకోవాలి:—”

అంటూ రాసమణి పెదవిమీద వేలేసుకుని, మళ్ళీ ఇలా అందుకుంది—“ఇదుగో, మీ అమ్మవి ఒక్కమాటు పిలూ. దీనికి తగినట్టుగా జగ్గు ఏమయినా ప్రతిక్రియ చేస్తే సరేసరి. లేకపోతే నేనే స్వయంగా చటర్జీ దగ్గరికెళ్ళి చెప్పిస్తా. చటర్జీ అంటే ఎవరనుకున్నావో!—పేరు పొందిన పెద్ద జమీందారు.—దీనికి ఆయనేం సమాధానం చెబుతాడో, అదీ వింటాగా, ఒకసారి.

అక్కర్యంతో సంద్య, “ఏం జరిగిందేమిటమ్మమ్మా!” అనడిగింది.

“మీ అమ్మ నొకమాటు పిలుస్తూ, ఏం జరిగిందో అవిడ గారితోనే చెప్పిపోతా!” అంటూ తన మనమరాల్ని చూపించింది. “ఇదిగో, ఈ పిల్ల మంగళవారస్సూటా హేక కట్టుతాడు దాటింది. ఆ యానాదిముండ దీన్ని కొంగేసి కొట్టింది, ఇంతకంటే యేం జరగాలీ!” అన్నది.

అందుకు సంద్య “అవునుటే, నువ్వు కొంగేసి కొట్టావా!” అని యానాదినిల్లని అడిగింది.

ఇంత పేపట్నీంచీ అది పాపం! ఆ మేకపిల్లని గుండెకు అదుముకునేవుంది, దారి తప్పుకుని ఓ పక్కగానే విండునివుంది. సంద్య అడిగిన ప్రశ్నకు జవాబుగా “లేదండీ, అమ్మగారూ.” అన్నది ఏడుపు గొంతుకతో.

మనమరాలు కూడా దాని మాటలతోనే మాట కలుపుతూ, “లేదు, అక్కా!—అది నన్ను తాకలేదు, అటుకేసి....”

రాసమణి హుంకరించేసరికి పిల్లదానిమాట టకీమని అక్కడికి అగిపోయింది.

-గంట తర్వాత సానీటా? సరే, సానీటే చెప్పండి-
త్రెకు మింట్ దింటా!!

“మళ్ళీ అంటున్నావా అది ముట్టుకోలేదని, చాండాలురాలా! పద, ముందు ఇంటికి పద, ముట్టుకుందో లేదో చూపిస్తా, అక్కడి కెళ్ళాక. ఓ—నదు!—”

ఈ మాటకు నవ్వుతూ అంది, సంధ్య—“బలవంతంగా దాన్ని చెల్లో ముంచు తావు. అంతకంటే ఏం చేస్తావ్? అంతేనా అమ్మమ్మా!—”

సంధ్య నవ్వేసరికి రానమణి మండిపడింది. “బలవంతమో గిలవంతమో నాకు తెలుసులే, అమ్మాయ్!—అది నాపని, నీకెందుకు? కానీ, మీ నాయన చేసిన పనే మన్నా బాగుందా? కులం తక్కువవాళ్ళని ఎవడయినా ఇంట్లో తెచ్చిపెట్టుకుంటాడా? అందులోనూ కేవలం యానాదివాళ్ళని? వాళ్ళు కల్లు తాగుతారుగాని నీళ్ళు కాదుగా!—వండుల్ని తింటారుగాని అన్నం కాదుగా! ఇల్లాంటి అలగా జాతివాళ్ళని బ్రాహ్మణ వీధిలోకి తెచ్చివేడతాడా, అంటా!—ఇల్లరికపు అల్లుడు ఇల్లరికపుటల్లుడుగానే వుంటే మండిచి కానీ....” అంటూ కారాలూ మిరియాలూ నూరటానికి ప్రారంభించింది.

ఇలాంటి అవమానకరమయిన మాటలతో, నిందలతో తండ్రిని దూషించేటప్పటికి సంధ్య మరి సహించలేకపోయింది, కోపంతో ఆమె ముఖం ఎర్రబడింది. ఆ అమ్మాయేం వెనకబడలే, కరుకుగానే జవాబుచెప్పింది :

“మా నాన్నగారు పరాయి వాళ్ళెవళ్ళ ఇంట్లోనూ అలగా జాతివాళ్ళని తెచ్చి పెట్ట లేదండమ్మమ్మా!—బాగా ఆలోచించిన మీదటే, తన సొంత జాగలోనే వాళ్ళకి కాస్త చోటిచ్చాడు. ఈపాటి దానికి నీకెందుకు అమ్మమ్మా ఇంత ఒళ్లు మంట!—”

“నా కెందుకింత ఒక్క మంట అనడుగుతావా—ఎందుకో, చూస్తూవుగానిలే! ఒక్కమాటు చటర్జీ దాదా ఇంటికి పోయారా? పోయి. చెప్పేసి రానా?” అని ప్రశ్నించింది.

“అ—మంచిదే పోయి చెప్పకోరాదు! ఆయనగారి చోటులోకి యానాది వాళ్ళ నేమన్నా తీసుకొచ్చి పెట్టాడా మా నాన్నాడు? ఆయన మహా గొప్పవాడు లేదూ, నాన్నగారి తల తీసేస్తాడా? తీసేసినప్పుడు చూదారే!” అంటూ తలాయించి చెప్పింది. సంధ్య.

“ఓహో, కబుర్లు బాగానే నేర్పావే, చింతలాగా: పట్టకొంచెం, కూతమనం అంటూ రిదే కాబోలు! బాగున్నాయి మీ మాటలూ నువ్వును. ఆ మొహానికి తగ్గట్టే వున్నాయితే, సరిగ్గా!”

“ఇదుగో! ఆయనంటే మీకు వేళాకోళంగా వుండి కామాను, ఆయన మరేవరో కాదు, గోరోక చటర్జీ మహా! తెలుసుకో, ఆయనెలాంటివాడో అనంగతి ఇంత దాకా మీకు తెలివినట్లుగా లేదు. సరే, కానీ!—”

ఇంత గందరగోళం జరిగేసరికి, అంతావిని జగద్ధాత్రి ఇవతలికి వచ్చింది ఆమె కంట పడగానే రాసమణి ఆగ్గిలా భగ్గుమని మండిపోయింది. పేట పేటంతా ఎగిరి పోయేట్టు ఇలా అరవటం ప్రారంభించింది—

“అమ్మా, జగ్గా! మీ కూతురు విద్యావరి మాటాడే అతిశయం మాటలు ఒక్క పారి వినమ్మా! కాస్త!—చడవులూ సంధ్యలూ నేర్చిందేగా? “పో! పో! పోయి చెప్పకో గోరోక చటర్జీతో! మా నాన్న తల తీసేసినప్పుడు చూదారే! యానాది వాళ్ళుమతేనేం, ఎరికల వాళ్ళయితేనేం, మా యింటో మేం పెట్టుకున్నాం గాని ఎవడి అబ్బుగాడో చోటులోనూ ప్రవేశ పెట్టలేదే! మహా గొప్పవాడులే మీ చటర్జీ! ఇలాంటివాళ్ళని చాలామందిని చూశాం. మీ వాతవయం దేమిటో చేసుకో!” అంటూ ఇలా బుకాయస్తోంది, జగ్గా!—వినమ్మా, మీ కూతురుమాట లొకమాటు, విను!” అని గోలపెట్టింది.

విస్తుపోయింది జగద్ధాత్రి “అన్నావా ఈ మాటలన్నీ, పొణికి!—” అనడిగింది, కూతుర్ని.

తల తిప్పుతూ సంధ్య ఇలా చెప్పింది—“లేదు, నేనేం అల్లా అనలేదు.”

కోపం కొద్దీ రాసమణి సంధ్య మొహంమీదనే చేతులు తిప్పి, బుగ్గలు పొరుస్తూ “అనలేదూ! వీళ్ళంతా సాక్ష్యం లేరనుకున్నావా?” అని గట్టిగా గద్దించింది.

అయితే—మరుక్షణంలోనే కంఠస్వరాన్ని అతి విచిత్రంగా మార్చివేసింది.

PSYCHOLOGY
మనస్తత్వం

- నాకు పెద్దలంటే
అమిత శ్రేవం.!
అదే నా దినుసు!

ఎంతో నేర్పుతో నస్తమించి మందరంలోకి ఒట్టమాటుగా దించేసింది. దింది జగద్ధాత్రితో ఇలా చెప్ప నారంభించింది :

“జగ్గు!—నే నెంతో మంచిగానే చెప్పానమ్మా మీ అమ్మాయితో: “మంగళ వారప్పుటా పిల్లది మేక కట్టుతాడు దాటిందీ. అది చూసి “ఓసీ, దార్లో అడ్డంగా ఈ మేకపిల్ల నెవరే కట్టేసింది!” అని నే నడిగానూ. అడిగేసరికల్లా ఆ యానాది పిల్ల గది గది పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చేసి, మా అమ్మాయి ముఖంమీద కొంగేసి కొట్టింది. కొట్టి, పైగా “మారాజా మాకు జాగా ఇచ్చారు. అందులో మా మేక పిల్లని కట్టేసుకున్నాం. మధ్యని నువ్వెవరవు అడగటానికి!” అంటూ బూకరించింది.

“అందుకోసమని సరిగ్గా ఈ మాటలే, మీ అమ్మాయిని విలిచి ఇలా చెప్పాను: “అమ్మాయి, వేళకాని వేళ మా మనవరాలు పిల్లని చన్నీళ్ళలో ముంచాల్సి వచ్చింది. మంగళ వారప్పుటా ఈ శుద్ధమొద్దు మేకపిల్ల కట్టుతాడు దాటిందీ. మీ నాన్న ఎక్కడెక్కణ్ణించో ఈ యానాదాళ్ళని వాళ్ళని తీసుకొచ్చి ఇంతో పెట్టుకోడం వల్లకదా ఇదంతా వచ్చిందీ; కనక కాస్త చూసి, ఈ మేకర్నీ గీకర్నీ ఎక్కడ కట్టించాలో అక్కడ కట్టేయించమని చెప్పు. చూస్తే ఈ వరసేం బాగలేదు. అలాగా జాతి వాళ్ళకి అధారం లేదు, శక్తిహీనులను, మన అంబట్లూ వ్యవహారాలూ వాళ్ళకేం తెలియవు

“అదీగాక—ముపిలాయన చట్రీ ఉన్నాడే. ఆయన తరుచు ఈ దారివే వస్తూ పోతూ ఉంటాడు. ఇలా కట్టకాళ్ళు అప్పీ తొక్కితే ఆయన కోపంవచ్చి, చీర్రమంటాడు” అని—అమ్మా జగ్గూ!—ఇంతేనమ్మా నేనన్న మాటలు. ఇహ చూస్తో. ఈ మాటలకే మీ అమ్మాయి నన్ను కొట్టడమంటే కొట్టలేదు గాని ఒక్క తెలియకుండా ఎన్ని మాటలయినా అన్నది.

“పో! పో!—మీ చట్రీ బాబు ఎవరో నేనూ చూస్తూ, పిలుచుకురా!—ఆయనేదో మహా పెద్దమనిషి అనుకుంటున్నావు కాబోయి. ఇలాంటివాళ్ళ నెంతోమందిని చూశాము. మా యింట్లో మేం యానాదివాళ్ళకి జాగా ఇస్తే, మధ్యని ఆయనెవడూ మమ్మల్ని కాపించటానికి?” అంటుందమ్మాయ్, జగ్గూ—ఇవేనా అడపిల్ల అనాల్సిన మాటలూ?” అన్నది.

జగ్గడ్డారి మండిపడింది. “అవునుచే. అమ్మాయీ!—నువ్వీ మాటలన్నీ అన్నావా లేదా?” అనడిగింది.

ఇప్పటిదాకా సంధ్య ఆశ్రయంతో సంజాషణంతా ఏంటూ రానమణి ముఖంవేపే చూస్తూ వించుచివుంది. తల్లి కంఠస్వరం వివేకంగానే ఉలిక్కిపడింది. ముఖంతిప్పి, “అనలేదు” అని చెప్పింది.

“అనలేదూ? ఆయితే, ఈ మాటలన్నీ పిన్ని కల్పించిందా?”

“అలా అడుగు, అమ్మాయీ, నీ కూతుర్ని! అలా అడిగిచూడు. ఒక్కసారి” అని ఉటంకించింది, రానమణి.

ఒక్కక్షణం ఉరుకుంది సంధ్య—“ఎవరి మాటలు అబద్ధమో నాకేం తెలియ దమ్మ! నీ కడుపున పుట్టిన కూతురి మాటలే నీకు నమ్మకం లేకపోయింది. ఎక్కడి చుట్టమో,—ఈ పిన్నిగారు చెప్పిందంతా నీకు విజ మనిపిస్తూంది సరేలే. అవిడగారి మాటలే నమ్మ!” ఇలా అనేసి, మళ్ళీ రెండో ప్రశ్న తల్లి వెయ్యకముందే, తెరిచి వున్న గుమ్మం లోకి గబగబా లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

అప్పుడు వాళ్ళిద్దరూ కళ్ల యింత చేసుకుని, సంధ్య వెళ్ళిన దారివేపే చూస్తూ నిలబడిపోయారు. సందు ఎప్పుడు దొరుకుతుందా, ఎప్పుడు ఉదాఘాటా అని కాదు కూచున్న ఆ యానాదిపిల్ల కూడా మేకపిల్లని గుండెకు అదుముకుని పెల్లిగా అక్కజ్జించి జారుకుంది.

“చూశావు కదా జగ్గూ, నీ కూతు రెంకటికే, దాని అతిశయమెంతో, విన్నావుగా ఆ మాటలూ అప్పీనీ? నే నెక్కడి చుట్టమెనట!—అవిడగారు మహా గొప్ప ఇంటి అడవిదుడు కదూ, అందుకనే అలా అంటూంది. వెళ్ళిచేస్తే ఈ పాటికి అరుగురు

బిడ్డల కల్లి అయ్యేది! నేను ఎక్కడో దూరపు చుట్టాన్నిట. దూరపు చుట్టా!—నీ చెవులతో నువ్వేకద విన్నావ్!—

ఈ మాటలకి జగద్ధాతి ఏం అనకుండా ఉండకుంది. రాసమణి కూడా కాప్పేపు మాటాడక కిమ్మవి ఉరుకుండ్ల. ఉన్నట్టే ఉండి పోతున్నా

“అ—అన్నట్టు ఆగ్గా!—అమృత చక్రవర్తి కొడుకుని మీ ఇంటికి రావిస్తున్నారటగా! విన్నానే, ఆ సంగతి, ఏమిటి, విజమేనా?” అనడింగిది.

ఈ ప్రశ్న విన్నగానే జగద్ధాతి మనసులో చాలా భయపడ్డది.

రాసమణి మళ్ళీ యిలా మొదలెట్టింది: “నీకు తెలుసనో తెలియదో. అనాడు, పులిసుడి తల్లికి నాకూ పేదలంకాయైపోయింది. నేనేమన్నా నీకున్నావ్!—అమె

జగద్ధాత్రీ కాని మరెవరూ కాదు సుమా ! హరిహర భైరవీకి మనమరాలు, రామకన్ భైరవీ కూతురు! కూడ్రులని చెప్పి వాళ్ళెవళ్ళూ కాయస్థుల యింటిగడవ ఎన్నడూ తొక్కరు. అలాంటివారి ఇంటపుట్టిన జగద్ధాత్రీ సీమ వెళ్ళొచ్చిన ఈ ప్లేచ్యుజ్ఞ అరుగు పెట్టనిస్తుండా? కనక లేనిపోని మాటలన్నీ మీ రెండుకమ్మ అంటారు!" అని నే నావిడతో పోట్లాడాను. జగ్గూ!—"

తన హితవుకోరి ఇలా రాసమణి సానుభూతి చూపినందుకు జగద్ధాత్రీ కాస్త సిగ్గు వడింది. తెర్రగ నవ్వుతూ యిలా చెప్పింది—

"ఏన్నీ! నువ్వు పరిగ్గా చెప్పావ్ సమాధానం. కానైతే—తెలుసుగా వీకు! అరుణ్ చిన్నప్పటినుంచీ యిక్కడికి వస్తూ పోతూ వుంటాడు. ఎంతో చనువుతో నన్ను ఏన్నీ ఏన్నీ! అని పిలవడం కూడా మామూలై పోయింది! అంచేత, ఒకవేళ ఎప్పుడయినా అతడు వచ్చినా, "అరుణ్!—ఇహనుంచి నువ్వు మా యింటికి రావొద్దు సుమా!" అని చూస్తూ-చూస్తూ నోరువిప్పి నేను చెప్పలేకుండా వున్నాను. ఎప్పుడో చుట్టపు చూపుగానే కాని అతడూ ఆస్తమానం రాదు పాపం!—తలి దండ్రుల్లేవి దిద్దకదా! అతడి మొహం చూస్తే జాలేస్తుంది, మనస్సు పీరై పోతుంది. అదేం మాయోగానీ."

రాసమణికి ఏం చెబువామన్నా నోట మాట రాలేదు. తరవాత కోపంకో కూడిన కంఠస్వరంతో "నీ మాయ తగలడిరి!" అన్నది.

అంటూండగానే, అవిడగారి కోపం హఠాత్తుగా ఓవరిమెట్టెక్కిపోయింది. అయితే ఆ క్రోధానికి అనుగుణంగా తన కంఠస్వరాన్ని అడుపులో పెట్టుకుని, ఉపన్యాసం మళ్ళీ సాగించింది—

"అమ్మా జగ్గూ!—వాడేం సామాన్యపు ఘటమనుకున్నావు కాబోలు. వత్తి పొగడు మోతు వెధవ. ఇలాటి మాలాజ్ఞి ఇంటోకి రావిస్తున్నారా? ఇదుగో, చెబుతున్నాగా.—వీడిలాటి దురాచారవరుడు ఈ పూరు మొత్తానికే మరి కనబడ్డవి తెలుసుకో!"

'ఛటర్జీ దాదా అంటే యెంత పలుకుబడి ఉన్నవాడో, ఎంత గొప్ప జమీందారో అందరూ ఎరుగుదురు అటువంటి నంపన్నుడు ఆ అభాగ్యుజ్ఞ కబురెట్టి పిలిపించి యిలా చెప్పాడు—"అరేయ్ అబ్బాయి, అరుణ్!—జీతం అక్కర్లేకుండా స్కూలర్ షిప్ మీద చదువుకోవచ్చు కదా అని చంకరెగరేస్తున్నావు. అలాంటి ఆశలన్నీ గంగలో కలిపెయ్. ఇంట్లో ఉన్నవాడివి. చక్కా ఇంటోనే ఉండిపోయి చదువుకో గాని, సీమకూ గీమకూ వెళ్ళడం పెట్టుకోబోక?" అంటూ శతవిధాల మారిపోసి హితవు చెప్పారు. మంచి మాటలు చెబితెక్కితేనా?—అంత గొప్పవాడు తన జీమం కోరి చెబుతున్నాడు కదా అని, ఆయన మాటకి ఏమైనా మర్యాద ఇచ్చాడా?—పైగా

ఎదిరించడం, పెద్దమనిషిని వెటకారం చెయ్యడమున్నూ.

‘సీమకి పోబోయే ముందు వాడేమన్నాడో తెలుసా?— “సీమ వెళ్తేనే జాతి పోతుందా? పోతే పోసింది....నాకదీ మేలే....కాని, గోలోక చటర్జీలాగ మేకల్పి- గొర్రెల్ని విదేశాలకు ఎగుమతిచేసి డబ్బు ఆర్జించటం మటుకు నా కవసరం లేదు. సంఘానికి నాయకుణ్ణుని చెప్పకుని ‘వాళ్ళజాతి చెడిందీ, వీళ్ళజాతి బ్రష్టుయిందీ’ అంటూ అందరినీ విందిస్తూ తిరగడం నాకు అగత్యం లేదు....” అంటాడు.

విన్నావా జగ్గూ, వాడు అన్నమాటలు: ఉన్న!—నేనే గనక ఆ సమయంలో అక్కడవుంటే, చీపురు తిరగేసి వాడిమొహం చక్కజేసి ఉండేదాన్ని. ఆయనంతర మేం, వీడి అంతరమేం?—గోలోక చటర్జీ అంటే ఎంత ఆచార పరుడనుకున్నావా? బోజనం చేశాక, గోమయంపెట్టి ముఖం కుద్ది చేసుకుంటాడు. అంతటి ఆయనతోనా ఇలాటి మాటలు:—”

అప్పుడు జగద్ధాత్రి ఎంతగానో అచి అచి ఇలా జవాబు చెప్పింది— ‘కాని, పిన్నీ!—అయితే ఎప్పుడూ ఎవర్నీ విందించేవాడు కాదే?”

‘అయితే నేనే అబద్ధాలు చెబుతున్నాననా నువ్వనేదీ: మరి, చటర్జీ మహాశ యుడే....” అనబోయింది, రాసమణి.

“అబ్బేబ్బే!—అయినందుకని అబద్ధమాడతారూ: లోకులు కాకులు కద! వాళ్ళే ఉన్నవీ లేవవీ కల్పించి, చిలవలూ పలవలూ కలిపి చెబుతుంటారు....” అని చెప్పింది, జగద్ధాత్రి.

ఇందుకు మళ్ళీ రాసమణి ఇలా అన్నది—“ఎప్పుడూ వీడి అదేమాట జగ్గూ!— లోకులకి ఆకలికి నహసంక్తి బోజనాలేపు కదా. అంచేత ఉన్నవీ లేవవీ కల్పించి చెప్పడంలో మేం లేదులే. పోనీగాని, ఈ ప్రబుద్ధుడు సీమకెళ్ళి వచ్చాడు. పరే, ఏమన్నా మహా దిగ్గజమై దిగాడా?—ఏడవలేక యెవసాయమంటారు. అలాగ యెవ్వ సాయం నేర్చుకొచ్చాడు అంతదూరం విదేశాలకెళ్ళి, ఎవళ్ళన్నా వింటే నవ్వు చేటు!—చక్రవర్తే కానీ మరెవరయినా కానీ, బ్రాహ్మణ కుర్నవాడే కదా, మన దేశంలో ఎవసాయం చేసుకునే రయితులూ వాళ్ళు లేరూ? వాళ్ళలాగే ఇహ ఇతగాడు కూడా నాగలి బుజాన వేసుకుని పొలాలంట తిరుగుతాడా, దున్నటానికని? ఇంత కంటే చావు వేరే యేముందమ్మా!....”

రాసమణి కంఠస్వరం ఎంతో తీవ్రంగా ఉందికదా! దాని తాలాకు పరిమళం త్వరలోనే ఊరంతటా వ్యాపించ బోతుందని పసికట్టింది జగద్ధాత్రి. అటువంటిప్పుడు గ్రామ పెద్దలంతా తేనెటీగల్లా ఎక్కడోచ్చి ముసురుకుంటారోనని భయపడింది కూడా.

అంతేక మెల్లి మెల్లిగా ఇలా అంది—“పిన్నీ—విచున్న దానిని విచున్నట్టే ఉండిపోయావే! కాళ్లు తీపెట్టవూ—దా, కాస్త ఇంట్లోపోయి కూచుని మాటా మంతి చెప్పుకుందాం. పద!—” అంది.

అందుకు రాసమణి. “వొద్దమ్మా జగ్గూ!—వొద్దు పొద్దు పోయిందా మరి. వేళ దాటింది. పోవాలి. ఇంకా ఈ పిల్లముండని చెల్లో ముంచి తీసుకురావడం ఒహ టుందిగా—అన్నట్టు—అదేమయిందమ్మా. యానాది పిల్ల:—మెల్లిగా పారిపోయి వచ్చే వుందే, చూస్తే!—”

మనమరాలు చెప్పింది: “అవున్నాయనమ్మా!—మీరు మాటలు చెప్పుకుంటున్నారూగా! అప్పుడు వెళ్ళిపోయింది. కాని, అది నన్ను తాకలే, నాయనమ్మా!—”

“ఓపి భదవా!—మళ్ళీ మళ్ళీ అదేమాటా—మళ్ళీ రేదంటున్నావా! ఇదుగో, జగ్గూ—నిన్ను చెయ్యిచ్చుకు బతిమాలుకుంటా గానీ, నేను చెప్పేమాట ఒక్కటి విను. తల్లీ!—వీటిలో యానాదివాళ్ళనీ దొమ్మరాళ్ళనీ తెచ్చి పెట్టొద్దని అల్లరు గారితో కాస్త చెప్పమ్మా!—” అన్నది రాసమణి.

“మెల్లిగా అంటామేమిటి పిన్నీ!—తప్పకుండా చెబుతా. ఎందుకు చెప్పనూ! రేపొద్దునే వీళ్ళని వెళ్ళగొట్టిస్తా. చూద్దుగాని. వీళ్ళిక్కడ ఉండటం మాకూ ఇబ్బందే సుమా! నూతిలో వీళ్ళతోడి పొరబోస్తారు మైల పరుస్తారు. వాళ్లు పొరబోసిన నీళ్ళ మడిగుడ్డలతో ముం తొక్కుకుంటూ పోవాలిగా!”

“అల్లా చెప్పు తల్లీ, అలా చెప్పు! లేకపోతే మనజాతీ జక్కా ఎలా విలిచేది మరి! ఈ మాటలు నేనిలా చెబుతున్నానే కానీ, ఈ కాలపు పిల్లలకి నచ్చుతాయా. జగ్గూ!—వాళ్ళేమన్నా లక్ష్య పెడతారా!”

‘ఇందుకోసమనే కదా—అనాడు చట్రీబాబు ఆశ్చర్యపోయి ఏమన్నాడో తెలుసా!—’రానూ!—మన జగద్దాత్రీ కూతురికి వాళ్ళ నాయక వదుపు సంధ్యలు చెప్పిస్తున్నట్టుగా మరీ ఇదయి పోతున్నారే వీళ్ళు!—విజమేనా ఈమాట! విజమే అయినట్లయితే వొద్దని చెప్పు. వొద్దా అని చెప్పు. ఆడపిల్ల వదుపు సంధ్యలు నేరిస్తే అంతా నాకనాదికే దారి. నరకప్రాప్తి సంభవిస్తుంది సుమా!” అన్నాడు.

జగద్దాత్రీకి చెప్పలేని భయం వట్టుకుంది. ‘అలా అన్నాడా! చట్రీ మామ అలా అన్నాడంటావా!’ అనడిగింది.

అందుకు రాసమణి బదులు చెప్పిందిలా—“అనడా మరి! ఆయన బ్రాహ్మణ్యాని కలా తలకాయ లాంటివాడు. గ్రామ మొత్తానికే పెద్ద జమీందారు. ఆయన చెవిని వడకుండా ఏ చిన్న విషయమైనా ఉండటానికి వీలుందా!—అదాకా ఎందుకూ!—

నేనే ఉన్నాను. నన్నే తినుకో. నాకూ ముసిరికం ముంచుకువచ్చేస్తూంది అనుకో. చదువు సంధ్యలేం పెద్దగా తెలుసునని చెప్పుకోను గాని. అయినా—నాకు తెలియని శాస్త్రం ఏమిటందో చెప్పు; రాసమణి ఇటువంటి ఆశాప్రియమైన పని చేసింది అని చెప్పి ఎవరైనా వేరెట్టి చూపించ గలరూ; ఎవడప్పుకరం:

“ఈ కుర్రడి కట్టుతాడు దాటిందనగానే, జగ్గూ!—నమ్ము. నా ఒళ్ళు గరిపొడిచి కంపరమెత్తి పోయిందనుకో! వెంటనే అన్నాను కదా!—“ఓసీ సాపిష్టి పిల్లా!—ఎంతపని చేశావే, ఇవ్వాలి మంగళవారప్పొద్దు కదా! మేక కట్టుతాడు దాచేశావే. ముండా కూతురా!” అని అనేకాను. నేను ఉన్నదీ అని చెప్పిన మాటలో దోషం లేదని ఏ వండితు డంటాడో అనమనూ, చూదాం. లేరమ్మా! అనలేరు! ఎప్పుడూ అనేవనే లేదమ్మా జగ్గూ! మేం మా తలిదండ్రుల దగ్గరే ఈ ధర్మ సూక్ష్మాలన్నీ నేర్చుకున్నాం తల్లీ! అయితే, మీ అమ్మాయి చదువుకుంటూందిగా; పిలుకొస్త ఇలాటి తేమయినా చెప్పగలదేమో....!”

అవు నన్నట్టుగా, తనది తప్పేనని ఒప్పుకున్నట్టుగా జగ్గడాత్రి వికృద్ధంగా ఉంది. “కాస్త కూర్చుని పోరాడు, పిప్పీ!” అన్నది.

“లేదమ్మా. ఇప్పటికే వేళయిపోయింది. మరో నాదెప్పడైనా వస్తారే.” అని చెప్పింది. మనమరల్ని ముందుకు నడిపిస్తూ “వదలే బండమొద్దు. వద. ఇంటికి వదా!” అంటూ గెంటింది. రెండడుగులు వేసివచ్చే వేసి చటుక్కున వెనక్కి తిరిగింది.

“అవునుగానీ, ఏం జగ్గూ!—అటువంటి చక్కటి సంపేంధాన్ని చూస్తూ వెయ్యి తొమ్మిదిన్నారే! కాస్త చెబుదూ, ఏంటానూ!” అన్నది, రాసమణి.

అందుకు జగద్ధాత్రి—“లేదు పిన్నీ! లేదు. ఇంకా చెబుతారీ నట్టుకాదు ఆ వంబంధం. అయితే మట్టుకి ఒక్కనంగతి—వాళ్ళకి పొలం పుట్రాలేదు, ఇల్లా వాకిలి అయినా లేదు. అంతకంటే ముఖ్యం వయస్సు ముడిచిపోయింది మీ అల్లుడు గారి కేమంత ఇష్టంగా లేదు, పిన్నీ!” అని చెప్పింది.

అమట్టునే ఆశ్చర్యంతో నిలబడిపోయింది రాసమణి.

“ఏమిటంటున్నా వో! మళ్ళీ అను అమాటా! అతడికిల్లు లేదన్నావ్. మీకుండా అవి అడుగుతా. చూడబోతే మరి, పీకింక పిల్లల్లేరాయె. ఉన్నదల్లా ఒక్క అడపిల్ల. దానికోసం ఇంత ఆలోచనెందుకు జగ్గూ! కూతుర్ని అల్లుణ్ణి పెట్టుకుని చాక్కా! కాలక్షేపం చేసుకోవచ్చుకదా. ఎంత వైభవంగా వుంటుందీ!—

“వయస్సు ముడిరిందంటావా? కలిసివున్న గృహస్థుకి నలభై నలభై రెండేళ్ళంటే అదో ఈడు ముదరటంలో! లెక్కా కాదునుమా! ఆహా!—రసికపురం జయరామ ముఖర్జీగారి దొహిత్రుడు!—ఈ నంగతి తెలిస్తే అతడి వయస్సెవరు చూస్తారు. జగ్గూ! చెప్పు.

“సరే, ఆ గొడవ అలా వుండు. ఒక్కమాట మీకూతురి వయస్సు కూడా లెక్కవేసి చూసుకో. మరి! ఇలా మీన మేషాలు లెక్కట్టుకుంటూకూడంటే ఇహ చేసినట్టే పెళ్ళి—తాత్పరం చేసి చేసి. ఆఖరికి మీ చిన్నత్తలాగా అమ్మాయిని అన్న జన్మాంతం వృద్ధ కుమారిగానే కూచో పెడతావు కాబోలు! అంతేనా!” అనడి గింది.

ఈ మాటకు ఏగువడింది జగద్ధాత్రి. “నేనూ ఇలాగే చెబుతున్నాను పిన్నీ! కాని, పిల్లదాని తండ్రికే ఏమీ....”

మాట పూర్తి అయేదాకా నయనా రాసమణి ఓపిక పట్టలేక పోయింది. మండి పడుతూ యిలా అంది—“పిల్లదాని తండ్రిట, తండ్రి అన్నాడట!—ఎందుకనడూ? అయినాగోకి వహా ఉన్నాయి కదా—ఎన్నో ఇళ్ళూ, వాకిళ్ళూ, పొలాలూ, సంపత్తూ ఆహాహా! ఎంత జమీందారీ వెలిగిపోతుందీ!—ఎవళ్ళకీ తెలియదా యేం!—మీ మాటలూ చూస్తే నవ్వాస్తుంది.

“అంతేకాదులే. మీ వారిప్పుడు ఆ అరుణ్ గారింటోనేటగా రాత్రింబగళ్లు విడిది! అక్కడేట కదూ పాట కచ్చేరీలూ, హుక్కా పీల్చడాలూ, కాఫీ పర్యంతం దినచర్యలూ అవీని! విన్నారే. అలాంటి మాటలు ఆయనగ రనేవుంటాడు. అనందీ, చట్టిబాబు

వోటంటి వస్తాయా అకారణంగా : మరీ హద్దుమీరి పోయింది జగ్గూ, మీ పని :

“ఇదుగో నమ్మాయా :—ఒక్కమాట చెబుతున్నా. విను ఎవడో ఒహ వరుడు దొరికా దనేటప్పటికల్లా వెంటనే ముదెట్టెనుకోవటం మంచిదికావి. “వాడికి వయస్సెక్కువ, నీడికి అస్త్ర తక్కువ” అని ఏవో వంక లెంచుకుంటూ కూచోవడం బాగా లేదు సుమీ :

అతిలోకం నాశనానికి వంటారు పెద్దవాళ్ళు. మీ చిన్న మేనత్త—గురుగుడువుగా. పెళ్ళి పెటాకులూ లేకుండా వృద్ధ కుమారిగానే ఉండిపోయి ఎలా చచ్చిందో : మీ నాయన ఎంత కొట్టుకున్నా మేనత్త బిద్దరికి అనలు పెళ్ళి కానే కాలేదుగా : నీ వంగతి మాత్రం ఏమిటి మహా : మీ అమ్మా నాన్నా కాళీకి పరిగెత్తుకపోతే, నమయా వికి నీకు పెళ్ళయేదా :

“ఎటువంటి మంచి నమయంలో నీకు పెళ్ళయిందో ఆ సందర్భాలేమన్నా గుర్తుందీ :—మీ అత్తగారేమో కాళీలో వుండే కట్నంకానుకల బెడద యేమీలేదు. నీ మొగుడేమో ఇస్కూల్లో చదువుకుంటున్నా డాయరి. వెనకముందుల జంఝాబమేం లేదు. వరుడు దొరికాడనగానే చటుక్కున ఆ మూడు ముళ్ళూ వేయించేశారు పిల్లనీ. అల్లాటి చక్కా వెంటపెట్టుకుని, ఊళ్ళోవాళ్ళు ఊళ్ళోకి వచ్చేశారు. ఎవళ్ళన్నా పడగొడ కారేమో నవ్వుభయంతో ఒకళ్ళకూ కబురయినా వచలేదుగా : ఏముయితేనేం, మంచి పని చేశారే. లేకపోతే, నీకు పెళ్ళి అయేదో లేదో దేవుడికే తెలుసు

“పదవే, మొద్దా పద, ఇంటికి—

“జయరాం ముఖర్జీగారి దొహిత్రుడికి అందముందా, ఆస్తివుందా :—అనడుగు తారుట! :—హవ్వస్, :—రోజురోజుకీ ఎంతలేసి విఠలు పుట్టుకొస్తున్నాయో : ఎలాంటి విద్వూరపు మాటలు వినాలి వస్తూందీ :

“పదవే పద—ఇహ అలన్యం చెయ్యకూ. బాగానే వుండివాళ. నిట్టలా అవ్వీ ఉతుక్కునీ, దీపం పెట్టుకునీ, జపం తపం పూర్తయ్యేసరికి రాత్రి యాం పొద్దయే ట్టుంది, చూస్తున్నాగా :—

“అయినా, ఒక్కమాటమాత్రం తప్పనిసరిగా చెబుతున్నావిప్పుడే. జగ్గూ :— విను : కిరస్తానీ వాళ్ళనీ, మాలాళ్ళనీ మట్టుకు ఇంట్లో తిరగనిచ్చేవు సుమా! పెళ్ళిడు పిల్ల, దాంతో మాటామంతి అడవివ్వకూడదు వాళ్ళవి. హాస్యాలు జోస్యాలు చేస్తుంటారు, అలాంటి వేవీ జరగనివ్వకూడదు. ఇలా జరిగిందని కాస్త ఏమూలనైనా ఉబికిందంటే, నాయువేగంతో ఊరంతా పాకేస్తుంది. అటువంటప్పుడు మొగుడు దొరకడమంటే చాలా కష్టమై పోతుందమ్మా జగ్గూ :

“లేవే, బండపీనుగా : ఒహళ్ళవి గురించిన మాటలు వివదానికయితే చెవి కోసు కుంటావ్ : కదలవేం : పద :—” ఇలా అవి తెగవాగుతూ, ముందరవున్న మనమరాలు పిల్లని తొందరచేసి వదిపించుకుంటూ, బయల్దేరింది రానమణి.

రానమణి వెతుకుంటే జగద్ధాత్రి ముఖం ఇంతచేసుకుని, ఆ వేంపే చూస్తూ నిలిచింది. హఠాత్తుగా ఆమె ఆలోచన చెదిరిపోయినట్టయింది.

మనమరల్ని వెనక్కి పిలిచింది. “అమ్మాయీ : నిలిచిపో : పొలంనించి వంకాయలూ, అనవకాయలూ, కీమ దుంపలూ వచ్చాయి. కాసిన్ని పట్టుకెళ్ళుకుంటుంది. ఇదుగో ఇప్పుడే వచ్చేస్తా. క్షణంలో” — అవి గబగబా ఇంటోకి పోవోతుంది.

రానమణి చకితురాలైంది. “అసీ : వంగ అప్పుడే కాపు వట్టిందా, జగ్గు!” అనడిగింది. వెంటనే మళ్ళీ కంఠస్వరం కాస్త తగ్గించి మనమరల్ని యిలా మందలించింది—“ఒసే పాడు మొద్దా : కూడా కూడా పోకుండా. అలా విట్రాటలా వించండి పోతావేమే ?”

ఇలా చేసిన మరుక్షణంలోనే మళ్ళీ వెనకవించి ఒక్క కేకవేసింది—“నేను ముందుగా వరుస్తుంటా గానీ, నువ్వు తొందరగా వరుగెత్తుకొచ్చేయ్ !”

2

బ్రహ్మం తపం ముగించుకున్నాక జగద్ధాత్రి పూజా మందిరంలోంచి బయటికి వచ్చింది.

చూస్తే, ముందర వసారాలో సంధ్య ఎంతో శ్రద్ధగా కుట్టువని చేసుకుంటుంది. క్షణంపేపు కూతురికేసి అట్టే చూసింది. “ఎమే సంధ్యా :—పొద్దుటివించి ఇదే పని పెట్టుకూచున్నావ్. ఏం మునిగిపోయిందనీ : ఇహ తిండి తిప్పలూ అల్లర్లే : విన్నగాక మొన్ననే కదా వత్సం పుచ్చుకున్నావు. ఇంత పొద్దో గొట్టుకుంటే మళ్ళీ తిరగ పెట్టడూ : చెప్పాల్సిన మాట చెప్పాను. తరవాత నీ యిష్టం తల్లీ!” అన్నది.

పైకి లాగిన సూదిని పళ్ళతో విగవడుతూ, ఇలా అన్నది సంధ్య—“నాన్నగారింకా రాలేదమ్మా.”

అందుకు తల్లి—“ఆ సంగతి నాకూ తెలుసు, డబ్బు డబ్బు లేని వైద్యం ఎందుకొచ్చిందో : ఇలాంటి పొడి వైద్యం చెయ్యటానికి ఎంత పొద్దయినా ఎక్కుతుంది. పోనీ, పొద్దుపోతే నేను కనిపెట్టుకున్నానుగా, నువ్వెందుకమ్మా, ఉపోషం చేస్తూ కూర్చోవడం ?” అనడిగింది.

చడి చప్పుడూ లేకుండా సంధ్య తన పనేమో తను చేసుకుంటూ కూర్చునే వుండి గాని, జవాబు చెప్పలేదు.

- ఈ రెండేళ్ల స్కీముకు రెండు లక్షలు ఖర్చవుతున్నాయి -
పుళ్ళు త్వం ఏడాదికి లక్షే పాతిక గ్రాంటు ఇస్తా
అమలు చేసుకుంటా!

Arjun

“పోనీగానీ, ఏమిటా కుట్టేదీ, కాస్త చెబుదూ ఏంటాను” అన్నది జగద్ధాత్రి.
బియ్యం చెప్పటం యిష్టంలే, సంధ్యకు. అందుకని వీని వినబడనిట్లుగా “రెండే
రెండు గుండీలున్నాయి అవి కాస్తా కుట్టేసి లేస్తారే” అంది.

“తెలుసునే తల్లి ఆ మాత్రం! ఆ సంగతి నాకూ తెలుసు. నా బిట్టగానే కుడ్లు
కున్నావా అని అడుగుతున్నా వసుకుంటున్నావా? లేదమ్మా! ఈ భూలోకంలో నీ
ఒక రైకే మహా ఉన్నాడు తండ్రి, ఇంకెవ్వరికీ తండ్రులు లేనట్లు చెబుతున్నావు. ఏ
చొక్కాకి గుండీ లాడిపోయినయో, ఏ వంచె ఏ మూలని పిగిలించో, ఎక్కడ దాగు
వడిందో, ఏ బూద్దురి కెక్కడ కట్టుడిపోయాయో—ఈ వసుల్తోపే నీకు రాత్రి
వగలూ తెల్లారి పోతుందాయె, మరో వ్యాపకమేం లేనట్లు.”

కాస్త తలెత్తి, చిరునవ్వు నవ్వుతూ అంది సంధ్య—“నాన్నగారు యివేం
చూసుకోలేరమ్మా! ఆయనకి దృష్టి ఉండమా.”

ఈ జవాబు విని తల్లి ఏమీ సంతోషించలే. డబ్బు లేకుండా చేసే డాక్టర్ మేగా;
అలాంటి వృత్తిలో తీరకెక్కడ వుంటుంది మరీ; అందుకని యిటుకేసి దృష్టి
ఉండదు; నువ్వు చెప్పినట్లు. ఆవునుగాని ఆ యానాదివాళ్ళు లేచి పోయారా లేదా
అనడిగింది.

“లేచి పోకుండా యెలా ఉంటారు?”

“ఇంకా ఎప్పుడవి? ఇల్లావాకిరీ అట్లమంగలం చేసి, అందర్నీ కాకి తగ రెట్టివ

తరవాత : అవి నీ పని కూలా : మళ్ళీ కుదుకున్నావా : ఈ సూడీ దారం ఎక్కడ దాసరించాయో కానీ నీకు : అటయితే ఇహ లేవవు లాగుందే :”

“నువ్వు వెళుతుండమ్మా. నేనూ నీ వెనకాలే వచ్చేస్తాను.”

“జబ్బు వొళ్ళయింది కదా నీకు తోచిందల్లా చేస్తూంటే ఎలా తల్లీ!—కానీ, ఇష్ట మొచ్చినట్టల్లా చేసుకో!—నీకూ మీ నాయనకీ చెప్పలేక చెప్పలేక నా తల పగిలి పోతుంది. ఇహ నాకీ ఇల్లా వొద్దు. సంసారమూ వొద్దు. కాక వెళ్ళిపోయి. మా అత్తగారి దగ్గరే ఉండిపోతా ఇదే చేప్పడం. తెలిసిందా :” అంటూ కోపంగా ఇత్తడి వీందె బుజాన పెట్టుకుని దొడ్డివారిని గబగబా చెరువు తెళ్ళిపోయింది.

సంధ్య తల వంచుకుని కూర్చునుంది మొహం చిల్లించుకుని. కాస్త నవ్వింది కానీ తల్లి మాటకేం బడలు చెప్పలేదు. చేతిలో కుట్టుపని పూర్తి అయింది. సూడీ, దారపుబంతి అవ్వీ ఎప్పటిలాగా వబ్బుబిళ్ళల పెట్టెలో నర్తి పెట్టేసింది. లేదామనుకునే టంతలో తండ్రి వచ్చిన అరికిడయింది. అందుకని ఉక్కిరిపడి తలెత్తి చూసింది.

అయినా చెప్పతూ గడబిడగా, అతి విజీగా ఉంటాడు—చేతిలో ఒక హోమియో పతి ముందలపెట్టె, చంకన ఒకటి రెండు వైద్య గ్రంథాలూ—నీటితో అయిన అతి వేగంగా ఇంటోకి వచ్చాడు. ఎడట కూతురు కవబడగానే “మాడు, సంధ్యా!—కాస్త లేచి, నా ముందలపెట్టె పెట్టి—ఉం—చప్పన :—చిక్కువచ్చినడిసి—ఇప్పుడేం చెయ్యాలో ఏం తోచటం లేదు....” అన్నాడు.

ఒకక్కన లేచింది సంధ్య. తండ్రి చేతిలో పిట్టే, పుస్తకాలూ తీసి ఓ వేపున పెట్టింది. తండ్రిని చెయ్యొచ్చుకు తీసుకెళ్ళి వరండాలో పదివిన్ను చాపమీద కూర్చో బిట్టింది. వినసకర్రతో చియతూ “ఇంతాలస్య మయిందేం నాన్నా, యివాళ :” అనడిగింది.

“అలస్యమా : తిండి తినటానికి లేడటానికి నాకు తీరిక ఉన్నదనుకుంటున్నారా కాబోలు, మీరు : నే నే రోగిని చూడకపోతే ఆ రోగికే ఎంత కోపం, ఎంత అభిమానం!—అబ్బన్నా : ప్రియముఖ్యీ చేతి మాత్ర ఒహటి సడకపోయిందో, ఏ రోగి బతికే ఎత్తు లేదు. ఈ భయం కేవలంగా అబద్ధ మనటానికి వీల్లేదు.

“అయితే ప్రియముఖ్యీ ఒక్కచేగావి యిద్దరు కాదుగా :—నందమిత్ర ఎటువంటి వాడైతే మనకేంలే. ఏదో కొద్దో గొప్పో ప్రాక్టీసు వెలిగిస్తున్నాడనుకో నాచగయిదు ముందుల పేర్లు అతగాడికూకా తెలియక పోవులే. అయితే అతడెందుకూ నసికరాడు.

“ముఖ్యీని పిలవక రిప్పడు. ముఖ్యీ లేకపోతే పనిసాగదు. ఈ వైద్యులందరికీ : నేం చెబుతుంటా ఎన్నకున్నావ్ —ఒకమందు తాలూకు సిప్టుమ్ అంటే న్యభావం

లేదా విదానం కంఠస్థం చేసెయ్యగానే తీరిందనుకున్నారా : అరె! ఇదేమంత తేలిగ్గా, చూడగానే వచ్చే విద్య కాదు సుమా : అంత సులభంగా వచ్చేస్తే ఈ పాటికి అందరూ డాక్టర్లే అయ్యేవారు అందరూ ప్రియముఖులే అయ్యేవారు !” అని.

“నాన్నా : కోటూ, చొక్కా విడిచెయ్, ముందూ” అన్నది సందర్భ.

“ఇదుగో, విప్పుతానమ్మా, విప్పుతా :—ఇదుగో యిప్పుడే !

ఇదంతా మామూలు విషయమేగా : చూడూ, గమ్మున ‘వల్ సెటిలా’ యిచ్చేగా. మువ్వ ప్రాక్షీనయితే చేస్తున్నావుగాని, దాని యాక్షన్—అంటే అది చేసే పని, ఏమిటో కొంచెం చెప్పగలవ్, చూస్తాను : నాలాగా కంఠస్థం చెయ్యకపోతే యెలా చెప్పగలవ్, సంద్యా : ఏదీ పుస్తకం తెరిచి చూడూ, ‘వల్సెటిలా’—

“ఎండకు నాన్నా, దీనికోసమని పుస్తకం తెరవటం : భోజనమయ్యాక ఆ మందును గురించి నీ దగ్గర పాఠం చదువుకుంటాగా : మరయితే నాకు పాఠం చెబుశానా నాన్నా :—”

“చెప్పకేం తల్లీ :—తప్పకుండా చెబుతా, “నక్స్ నామికా” కూ దీనికి భేదముంది కూడా అనలు. ఏదీ ఆ పుస్తకం ఒకమాటు—”

“అంతలా నీ కాళ్ళకి చదువు రాయనా నాన్నా : ఎంత పొద్దు పోయిందో చూడూ, ఆమ్మ వచ్చిందంటే మళ్ళీ కోప్పడుతుంది” అని అంటూ చెరుపువించి తల్లి స్నానంచేసి వస్తూందో లేదో అని ఒక్కచూటు బెదురుకూ బెదురుకూ అటు చూసింది. వద్దు అని తండ్రి అనకముందే నీసాలో నూనె కొంచెం తీసి కాళ్ళకి పులిమింది.

“అబ్బ ! కాస్తేపు ఆగకపోయానా అమ్మా : ఒకసారి చూపేస్తే....”

“అవునుగానీ, ఇవాళ ఎవరెవర్ని చూసి వచ్చువ్ నాన్నా : పంపామల్లాహ్ బాబానీ....”

“వాడా, ఆ మునిలాడా : వాడు బతికే దేమిటి : మవ్వోసారి చూసిరా సంద్యా ఇదుగో—ఆ పూన్ చుట్టి ఉన్నాడే దుర్గాగ్గపు వెధవ :—వాడిమీద తేనుపెట్టే తీర తాను, పెట్టక మానను. నేను ఎరోగి దగ్గరికి వెల్తానో.—నే నివతలికి వచ్చేయ గానే—తనూ ఆ రోగి దగ్గరికే వెళ్ళి నా ప్రాక్షీను పడగొట్టేస్తున్నాడు. నేను తొలి నాడిచ్చిన మందు తప్ప, మళ్ళీ మర్నాడు ఎవళ్ళూ నా మందు పుచ్చుకోవటం లేదుగా : ఎంచేత నంటావ్ : ఈ నీడడివల్లే. ఈ ఆపాత్రుడి మూలంగానే. “వాడు చేసిన పనేమిటో తెలుసా :—పంపాబాబాకి నేనోమందు పెల్లెట్టచేసి ఇచ్చి వచ్చా. నేను ఇవతలికి రాగానే ఈ పాడుకట్టె మెరిమెల్లిగాదురి, “ఏదీ ఆయనిచ్చిన

మందు ఏమిచ్చాడో చూడండి" అన్నాడు.

"తరవాత....?" అనడిగింది సంధ్య కోపంతో.

అంతకంటే కోపంతో రెచ్చిపోయి, తండ్రి ఇలా అన్నాడు :— "అంటే వెదవ అసాత్రపు వెదవ : : :— నేచిచ్చిన మాత్రంన్నీ వోట్లో రోగి కుని. కనవిన నమిలేకాదు. 'చ! ఇదేం మందు—చూశారు కద, అన్నీ ఒక్కజంతులో అమట్టున మింగేశాను. ఏదీ! నామందు తాగమనండి మీ డాక్టర్ని! చూస్తాను" అని చెప్పి, ఒక బుద్ధితో అమదం ఇచ్చేసి వచ్చాడు.—

"ఇవాళ నేను వెళ్ళగానే వాళ్ళన్నారు కదా—"స్వామీ—మీ రిచ్చినమందు అంతా ఆయన ఒక్క గుట్టకలో మింగేశాడు. మరి ఆయన మందు మీరుకూడా అలా తాగగలిగితే మీ మందు మేం పుచ్చుకుంటాం. లేకపోతే లేదు" అని.

కలవరపడింది సంధ్య. "కొంపదీసి, ఆ మందు నువుగానే తాగలేదు కద నాన్నా?" అనడిగి ఏం చెబుతాడోనని ఎదురు చూసింది.

"లేదు లేదు. అది నేను తాగుతానా—కాని, ఇప్పటిదాకా ఇల్లిల్లా తిరిగినా, ఒక్క కేసుకూడా దొరకలే. ఇదుగో, నీతో చెబుతున్నానుగా సంధ్యా—మాన్ మీద నేను కేసు పెట్టక మానను."

సంధ్య మహా క్షోభపడిపోయింది మనస్సులో. అభిమాన వద్దది. అందవల్ల ఆమె కళ్ళలో అశ్రువులు జల జల్లాడాయి. పైగా సంసారంలో ఎన్నెన్ని ఆమాతాయి, ఎన్ని ఉపద్రవాలు, ఎన్ని నిందలూ పరిహాసాలున్నా; ఈ అన్నింటినుంచీ తను తన తండ్రిని కాపాడుకోవటంకోసమని రెండు చేతులూ పదిచేతులుగా చేసుకుని అడ్డం పెట్టుకుంటూ వస్తూంది.

"నాన్నా! నువ్వెందుకు ఒహళ్ళని గురించి ఇలాగా రాత్రునక పగలనక తిరగటం ఎంతోమంది మీ మందుకోసమని మనింటి చుట్టూనే తిరిగి పోతున్నారు!" అన్నది సంధ్య.

ఈ మాట పూర్తిగా నిజంకాదు. ఈశో, బీవా, బిక్కి కొంతమంది మాత్రం ముఖ్యబాబు మందు కావాలంటూ ఇంటికి వచ్చేమాటలో కొంత నత్యముంది. అయితే—అరావధం సంధ్యదగ్గర మందు పుచ్చుకుందామని కాని, తండ్రి దగ్గర వించి పుచ్చుకుందామని కాదు.

సంధ్యకూడా చిన్న చిన్న రోగాలకు చికిత్స చెయ్యడం తండ్రి దగ్గర నేర్చు కుంది. సామాన్యంగా ఆమె ఇచ్చేమందు పనిచేయక పోవడమంటూ కూడా లేదు.

డాక్టర్ ప్రియముఖ్యుని చూస్తే రోగులు యముజ్జీ చూసినట్టుగా భయపడతారు.

తొలిసారి ప్రపంచము మార్చడం, సంఘాన్ని సంస్కరించడం
తర్వాత చేస్తున్నావా
మొదట ఈ ఉద్యోగం సంపాదించు!

అంచేత వాళ్ళేం చేస్తారంటే—ఇంటి ఆరుగులవేళ్ళూ గుమ్మాలవేళ్ళూ కాస్త విడచించి చూసి, ఆయనంట్లో లేడుకదా అని సావధానంగా ఆలోచించి విశ్రయించుకుని మరీ లోపలికి వెళతారు. వెళ్ళి, అతడు లేని సమయంలో సంద్య దగ్గరకొచ్చి మడు తీసుకు పోతుంటారు. ఈ సంగతి సంద్యకూ తెలుసు. కానీ, తండ్రి కోసమని ఇప్పుడిలా అబద్ధమాటల తప్పనిసరి అయింది.

సంద్య చెప్పినమాటకు తండ్రి కంగారు పడ్డాడు—“వచ్చినవాళ్ళు తిరిగి వెళ్ళి పోయారా? ఎవరా వచ్చిందీ? ఎవరి బాలాకువాళ్ళూ? ఎంత సేవయింది వాళ్ళు వెళ్ళి పోయి? ఏదారిని వెళ్ళారు? పోనీ, ఊరూపేరూ అయినా, కనుక్కున్నావా కాస్త?—” ఇలా ప్రశ్నల వర్షం కురిపించాడు.

లోలోపలే సంద్య ఎంతగానో ఏగ్గుపడింది. “వాళ్ళ ఊరూ పేరూ, అదెవరూ కనుకెందుకు వాళ్ళూ! ఈ మాటలు మళ్ళీ వాళ్ళంతట వాళ్ళే వస్తారు” అన్నది.

“హే, మీతో నేను వేగలేకుండా వున్నానరా దేవుడా!—కాస్త, పేరేమిటో అడిగి తెలుసుకుంటే ఇంతలో ఏం ముంచుకుపోయిందీ? ఇప్పుడే ఒక్కట్రసన్న తిరిగి వచ్చేసేవాణ్ణి గదా! అలస్యం అమృతం విషం!—జాస్యంచేస్తే జబ్బు ఎక్కువవుతుంది. ఒక్క మాత్రతో వాళ్ళ రోగాలూ గీగాలూ ఎగరకొట్టే వాణ్ణి, వాళ్ళేం చెప్పి వెళ్ళలేవా!—”

మాటాడ కూచుని, సంద్య తండ్రి కాళ్ళకి చమురు పాముతూంది.

“మళ్ళా ఎప్పుడు వస్తామన్నారూ!” అడిగాడు.

“సాయంత్రం రావచ్చు, బహుశా.”

“రావచ్చు అంటావా? ఎంత పొరపాటు జరిగిపోయిందో కాస్తయినా ఆలోచించావ్? ఇహ రానే రాలేమో! పోయి పోయి, ఏళ్ళా విసినుడిదగ్గరికిపోయి పడరు కద. కొంపదీపి!—నాడున్నాడే. ఆ దుర్మార్గుడు పరాన్, వాడెప్పుడూ ఈ చూపు మీదనే వుంటాడు. ఈ లోపుగా ఇది వాడిచెవిని పడదుకద!—ఓయి దేవుడా. నేనింక ఈ కొంపలో వేగలేను బాబూ!—అమ్మాయీ!—ఏ శనగవప్పు లాంటిదో చేతిలోపెట్టి నేనొచ్చేదాకా కాస్తేపు వాళ్ళ నావలేక పోయావా? ప్రతిదీ చెప్పాలి. అన్నీ చూపించాలి!

“ఎవరది? ఎవరా తొంగిచూపేది? లోపలికి రారామా? ఒహో, రామమయ్య, వచ్చినట్టుందే? ఏం, అల్లా కుంటుకున్నావ్?” అంటూ పలకరించాడు.

ముఖరీ ఇంత ఆదరంగా విలవడంవల్ల, నడిప్రాయపు వాడు, ఆ రైతు రామమయ్య లోపలికి వచ్చాడు. వచ్చి ముంగిట్లోనించుని, అదోలాంటి ఉదాసీనమైన స్వరంతో “చిత్తం, మరేం లేదండీ!” అన్నాడు.

“ఏమీలేదూ. చిత్రంగానే వుంది నీ మాట!—దట్టగా కుంటుకున్నావే, ఏం లేదంటావేం!—కాస్త మానే రాయడం ఆపు, సంధ్యా: “ఏమి లేదంటావేమిటయ్యా. “ఆరవికా” కేసు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంటేనూ!—కాదు కాదు. ఇదేం తమాషా కాదు. రామమయ్య! ఏదీ, ఎక్కడో సరిగ్గా చూపించు కాలూ!

“చూపించు కాలూ!” అనగానే రామమయ్య ఒక్కమాటు సంధ్యకేసి జాలిగా చూశాడు. ఆ తరవాత యిలా చెప్పాడు. “అవునండీ బాబయ్యా. ఈ కాలి కాస్త మడతపడి నలిగింది విన్న. ఆవశంగా జారి కింద పడ్డానండీ!”

ప్రియబాబు కూతురికేసి చూసి ఒక్కమాటు నవ్వాడు. “చూశావా సంధ్యా!—చూసీ చూడంగానే చెప్పేశా, ఇది ఆరవికా కేసు అని. మాకు అలా తెలిసిపోతుంది. “ఓ—ఎల్లా పడ్డావ్!” అనడిగాడు.

“చెప్పాను గదండీ, కాలి జారి పడ్డాననీ! మా ఇల్లండి కదండీ. ఇంటి గుమ్మం వక్కనే ఒక చిన్న జలదారి తగలడిందండీ దానిమీంచి నడవటానికి ఓ చిన్న బల్లి కట్టుందండీ. అదెప్పుడు లాగేశారో గుంటనెధవలు, తీసేశారండీ. నేనేదో కాస్త పరద్యానంగా ఉంది.....”

“పరద్యానమా! ఏగనన్—ఎవిన్!—సంధ్యా. జాగ్రత్తగా విను. కనిపెట్టవలసిందే అనలు స్వభావం. అదే అనలు ప్రధానం. హేరింగ్ మహాశయుడు ఏం చెప్పాడంటే—ఓ!—పరద్యానంగా ఉంది....తరవాత?”

“లోపల కాలిపెట్టాను. మడతపడి. కీలు....”

“అగు, అగు!—కాలు మదతవడిందని చెప్పావుగా ఇప్పుడే. మళ్ళీ కీలు తప్పిందంటున్నావ్. మెలికపడటమూ, కీలు తప్పడమూ ఒకటికాదు రామమయ్య!”

“కాదండీ. అదే, అదే. కాలు మెలికపడి, జారి కిందపడ్డాను.”

“ఊ!—నరే. పరధ్యానంగా ఉండి....అన్నావ్ కదూ. రామూ! అంటే జ్ఞాపకం ఉండదన్నమాట. మనస్సు ఎక్కడో వుంటుంది కాని తిన్నగా ఉండదు. ఇప్పుడే చెప్పడం. ఇప్పుడే మరవడం రెండూ వుంటాయి. ఏగవన్—ఎపిస్. హే!—తరవాత!—”

“తరవాత ఇంకేమిటుంది బాబయ్యా!—నిన్నటినించీ కాలు నేలమీద మోసలేకుండా వున్నాను.” అని అంటూ, రామమయ్య ఒక్కమాటు సంద్య ముఖంకేసి చూసి నిట్టూర్చాడు.

అప్పుడు సంద్య తొందరపడుతూ, నన్నా, పొద్దోయింది. కొంచెం ఆరనికా....”

“కొంచెం ఆగు సంద్యా! కేసు కొంచెం స్టడీ చెయ్యనీ! షిమిలియా షిమిలిజన్. రెమిడీ సెలెక్టు చెయ్యడమంటే పిల్లాళ్ళతో అడుకోవడంకాదు. ఏమాత్రం ఎటాముటీ అయినా కేసు కాస్తా పాడై పూరుకుంటుంది. పేరు చెడిపోతుంది. ఊ!—తరవాత! నొప్పి ఎలా వుంటుందో చెప్పు. చూస్తూ, రామూ!”

“అయ్యో దేవుడా!—నొప్పంపే నొప్పా! మహాచెడ్డ బాధపడిపోతా వున్నానండి బాబయ్యా!”

“అది కాదోయ్ రామమయ్య! అదికాదు. అది ఏరకంనొప్పి అని మర్చిపోతా! మర్చిపోతా! సూదీ విధ్వంసా! వ్యక్తికదంశనతా!—అంటే, పీకు బాగా తెలిసేట్టు మళ్ళీ అడుగుతా. ఈ మాట సరిగ్గా చెప్పు : పీకుతున్నట్టుందా, నమిలేపి నట్టుందా, సూది గుచ్చుతున్నట్టుందా, కేలు కుట్టినట్టుందా, కర కరమంటుందా, భగ భగ మండ తున్నట్టుందా!”

“చిత్తం చిత్తం. అవునండీ. సరిగ్గా అలాగే వుండండి బాబుగారూ!”

“అయితే—భగ భగ మండుతున్నట్టుందా! సరిగ్గా ఆ కే నన్నమాట. తరవాత!”

“అ తరవాత మరేమిటుంది బాబయ్యా! విన్నట్లీంటే నొప్పి భరించలేక నచ్చి పోతావున్నాను!”

“అగు. అగు!—ఏమిటంటున్నావ్? నచ్చిపోతా వున్నావా?”

“నుగు పుట్టింది రామమయ్యకి.

“నచ్చిపోక మరేంటండీ! విన్నట్లీంటే కంటు కంటూ నడస్తున్నాను. కాలు తిన్నగా మోసలేను. ఇంతకంటే చావు మరేం కావాలండీ!—ఆ కుర్ర నన్నానులు.

చుడుకు పెదవలు చెప్పినట్టూ విన్నంది. వద్దురా అంటే మానంది. అస్తమానం ఈ బిల్లతోటే వాళ్ళ అటలు! ఎప్పుడో ఓనాడు కాసుకూరి అందులోపడి నచ్చే పోతానాగుంది. నాథర్క ఎలావుంటే ఆలా అవుతది. కాసింది, బాబయ్యా, కాస్త మండిచ్చి పంపేవెయ్యండి. ఇప్పటికే కానా పొద్దోయింది" అని తొందరపడ్డాడు రైతు రామమయ్య.

"నన్నా! ఆరవికా.... రెండు చుక్కలు...."

ప్రియముఖి కూతురికేసి చూసి కొంచెం నవ్వాడు. "కాదే తల్లీ. కాదు. ఇదెంతమాత్రం ఆరవికా కేనకాదు. విపినుడే ఆయినట్లయితే, విశ్వయంగా ఆరవికా ఇచ్చేనాడే. నాలుగుచుక్కలు ఎకొనైట్—త్రిహంద్రేదేపొతెప్పి. రెండు గంటల కోసారి పుచ్చుకోవాలి...."

తల్లీ రెండూ విప్పార్చింది సంధ్య. "ఎకొనైటా నాన్నా!" అనడిగింది

"అవునమ్మా. అవును! మృత్యుభయం—మృత్యుభయం!—పడి చస్తానేమో నవి భయం! సిమిలియా సిమిలిబస్ క్యారెంటార్. హేరింగ్ మహాళయు దేం చెప్పాడో తెలుసా—చికిత్స రోగానికి కాదు. రోగికి!—అన్నాడు. మృత్యు భయానికి ముఖ్యమయింది ఎకొనైటే.

"ఇదే విపినుడయితే.... చ చ—ప్రతి పెదవా, అడ్డమైనవాళ్ళు—చికిత్స చేస్తామని బయల్దేరటమే!

"రామ్మా!—సీసా తీసుకుని మా అమ్మయితో కూడా వెళ్ళు. రెండేసి గంటల కొక మోతాను చొప్పున నాలుగుసార్లు పుచ్చుకో. తెలిసిందా—సాయంకాలం నేనచ్చి చూస్తాలే.

"మరో ముఖ్యమైన సంగతి: సమయానికి గుర్తొచ్చింది. బాగావిను—వాడు వ్వాడే. వాడు—ఆ మాన్ డాక్టర్. ఏమంటా డనుకున్నావో: "ఏదీ. ఏం మంచిచ్చాడో చూతాం" అని అడుగుతాడు. ఖబడ్డార్!—సీసామాత్రం యిటికీ తీసి చూసావో. నీవని వుండే ఇప్పుడే ముందుగానే చెబుకున్నా—ఆ గాడిద—భటా చోర్—నే నిచ్చిన సీసా ఆ తా గడ గడ మంటూ తాగేసి. అందులో కేస్తరాణిలో నింపి పోతాడు.

"ఈ!—అబ్బా!—కడుపులో నొప్పి, నొప్పి! మెలేపేస్తూండే!—"

రామమయ్యకి మండివ్వటానికిని సంధ్య లేచి విలబడింది. తండ్రి మాట విన్నగానే తయనడి తల్లడిల్లి పోయింది. "కొంపదీసి, ఆ అమడమంతా నువు తాగేసి రాలేడు కద. నాన్నా!" అనడిగింది.

“ఉహూ...లేదు, లేదు, చెంబెక్కదే....!”

“అలాగయితే, నువ్వు బహుళా...”

“లేదు, లేదు. చప్పున తే చెంబూ, తొందరగా... తగలదర్ల కొంపలే!—నమ
యానికి ఏ వస్తువయినా దొరికితేనా?—పోసిలే, చెంబుచొంక్కపోతే పోయి....”
ఇలా అంటూ అంటూ, ఎగరొజుతో ప్రియబాబు పెరటితలుపు శీనునవి అయిటికి
నెళ్ళిపోయాడు.

అప్పుడు రామమయ్య, “అక్కయ్యగారూ!—అయితే ఆ మందు....అయితే”

అనేసరికల్లా సంధ్య చకితురాలైంది. “మందా :—ఇదుగో, ఇప్పుడే తెచ్చిస్తానుండు” అని చెప్పింది.

“అమ్మయగారూ :—మీ రింనాకా చెప్పారు చూడండి. మందు పేరు..... ‘అ-ర-వి’ అనో, మరేమిటో? అదివ్వందమ్మా. రెండు చుక్కలు : బాబయ్యగారి మందుమాత్రం రాకుండా చూడందమ్మా?” అన్నాడు.

లోలోపల సంధ్య బాధపడింది. “నాన్నగారికంటే నాకేమన్నా ఎక్కువ తెలుసా, రామమయ్య?” అంది.

పిగ్గుపడ్డాడు రామూ. “కాదండమ్మా. అదికాదు. బాబుగారిచ్చే మందు చాలా మూతైందండి, అక్కయగారూ :—అది మంత్రించినట్టుగా విలేపి పనిచేస్తుంది. నేను చూడబోతే ఉలిపిరిగొట్టువాడినీ....

“ఇదుగో, నేను. పో మందీ, ఎల్లాగో అల్లాగ మాయచేసో మరోలా నచ్చకెప్పో మాదాయే పంపిస్తానండి. పంపకపోతే అందరగని. నన్ను. చిన్నట్నీంచీ కడుపు నొప్పి మెలేస్తోందిటండి. నాన్నగారి మాత్రం ఒట్టటి తగిలించంటే వాడికిదై నయమై పోతదండి. నాకుమాత్రం మండి—యడదా మీ రన్నారు సూడండీ. అదే—అ మందే ఇవ్వందమ్మా!” అని ప్రాధేయపడ్డాడు.

చిన్నబుచ్చుకుంది సంధ్య. “నరే—ఇలా రా” అని చెప్పి. రామమయ్యని వెంట బెట్టుకుని పక్కనున్న వరండా గదిలోకి తీసుకు వెళ్ళింది.

*

*

*

పూజామందిరంలోకి కావలసి, ఓ బిందెబు సీళ్ళు తెద్దాంకదా అని జగద్ధాత్రి చెరువు కెళ్ళింది. ఇంట్లోకి వస్తునే, ఆ సీళ్ళబిందె దళిమని ఎత్తి వదేసింది కోపంతో ‘సంధ్యా!’ అని కేకేసింది. ఇంట్లోున్న సంధ్య “వస్తున్నానమ్మా! ఏం?” అనడిగింది.

“మీ నాయన యింకా కొంపకి చేరలేదుగా? అయితే, ఇవాళికిహా లాకూర్ పూజ మానుకోవల్సిందే?” అన్నది తల్లి.

గదిలోంచి సంధ్య యవతలకి వచ్చింది. “నాన్న వచ్చి చాలాపేనయిందమ్మా! నూనె రాసుకుని స్నానానికని వెళ్ళారు” అని చెప్పింది.

“ఏరీ. చెరువు దగ్గర కనిపించలేదే?”

తండ్రి ఎక్కడికెళ్ళిందీ సంధ్యకు విజం తెలుసు. కాస్తేపు ఊరకుని యిలా చెప్పింది. “అలా అయితే యివాళ ఏటి కెళ్లంటారమ్మా! చాలాపేనయిందే. వెళ్ళి. ఈ పాటికి తిరిగి వస్తుండాలి!” అని చెప్పింది.

“అహూ!—లేదు, లేదు, చెంబెక్కదే....!”

“అలాగయితే, నువ్వు బహూళా...”

“లేదు, లేదు, చప్పన తే చెంబూ, తొందరగా... శగలర్ద కొంపదే!—నమ
యానికి ఏ వస్తువయినా దొరికితేనా?—పోసీలే, చెంబుదొరిక్కపోతే పోయిరి....”
ఇలా అంటూ అంటూ, ఎగరొజుతో ప్రియబాబు పెరటితలుపు దిగుతుని బయటికి
వెళ్ళిపోయాడు.

అప్పుడు రామమయ్య, “అక్కయ్యగారూ!—అయితే ఆ మందు....అయితే”

అనేసరికల్లా సంధ్య చకితురాలైంది. “మందా :—ఇదుగో, ఇప్పుడే తెచ్చిస్తానుండు” అని చెప్పింది.

“అమ్మయ్యగారూ :—మీ రింకా చెప్పారు చూడండి. మందు పేరు..... ‘అ-ర-సి’ అనో. మరేమిటో? అదివ్వందమ్మా. రెండు చుక్కలు! బాబయ్యగారి మందుమాత్రం రాకుండా చూడందమ్మా?” అన్నాడు.

లోలోపలి సంధ్య బాధపడింది. “నాన్నగారికంటే నాకేమన్నా ఎక్కువ తెలుసా. రామమయ్య?” అంది.

సిగ్గుపడ్డాడు రామూ. “కాదండమ్మా. అదికాదు. బాబుగారిచ్చే మందు చాలా మూత్రైందండి. అక్కయ్యగారూ :—అది మంత్రించినట్టుగా విలేసి పనిచేస్తుంది. నేను చూడబోతే ఉలిపిరిగొట్టువాడినీ....

“ఇదుగో. నేను. పోతుండీ, ఎల్లాగో అల్లాగ మాయచేసో మరోలా నచ్చకెప్పి. మాదాయే పంపిస్తానండి. పంపకపోతే అందరూగని. నన్ను. విన్నట్నీంచీ కడుపు నొప్పి మెలస్తోందిటండి. నాన్నగారి మాత్రం ఒట్టటి తగిలించంటే వాడికిట్టె నయమై పోతదండి. నాకుమాత్రం మండి—యందా? మీ రన్నారు సూడండీ. అదే—అ మందే ఇవ్వందమ్మా!” అని ప్రాధేయపడ్డాడు.

చిన్నబుచ్చకుంది సంధ్య. “నరే—ఇలా—రా” అని చెప్పి. రామమయ్యని వెంట బెట్టుకుని పక్కనున్న వరండా గదిలోకి తీసుకు వెళ్ళింది.

*

*

*

పూజామందిరంలోకి కావలసి. ఓ బించెను సీళ్ళు కెద్దాంకదా అని జగద్ధాత్రి చెరువు కెళ్ళింది. ఇంట్లోకి వస్తూనే. ఆ సీళ్ళబిందె దళిమని ఎత్తి వదేసింది కోపంతో ‘సంద్యా!’ అని కేకేసింది. ఇంట్లోనున్న సంధ్య “వస్తున్నానమ్మా! ఏం?” అనడిగింది.

“మీ నాయన యింకా కొంపకి చేరలేదుగా? అయితే, ఇవాళికిహా లాకూర్ పూజ మానుకోవల్సిందే?” అన్నది తల్లి.

గదిలోంచి సంధ్య యితరకి వచ్చింది. “నాన్న వచ్చి చాలాపేషయిందమ్మా! నూనె రాసుకుని స్నానానికని వెళ్ళారు” అని చెప్పింది.

“ఏరీ. చెరువు దగ్గర కనిపించలేదే?”

తండ్రి ఎక్కడికెళ్ళిందీ సంధ్యకు విజం తెలుసు. కాస్తేపు ఊరకుని యిలా చెప్పింది. “అలా అయితే యివాళ ఏటి కెళ్లంటారమ్మా! చాలాపేషయిందే, వెళ్ళి. ఈ పాటికి తిరిగి వస్తుండాలి!” అని చెప్పింది.

ఈ జనాదు వివి జగద్ధాత్రి ఏమాత్రం శాంతించలేదు. సరికదా, ఉద్రిక్తమైన కంఠ స్వరంతో మనస్సులో బాధ యలా వలపోసుకుంది—

“సంధ్యా:—ఇహ నీయన్ని పెట్టుకుని నేను వేగలేనే అమ్మాయీ! ఇక్కణ్ణించి ఎక్కడికయినా ఆయనైనా వెళ్లాలి. లేదా నేనయినా వెళ్ళిపోవాలి. “ఇవాళ పురో హితుడు భట్టాచార్యులుగారు పూజ చేయించటానికి రారు. కనక మీరు కాస్త పెంద రాళే రండి. తప్పకుండా రండేం!” అని వెయ్యిసార్లు చెప్పా వెళ్ళేటప్పుడు. అంత చెప్పినాకూడా, ఇదేకాటోలు వేళకి రావడం! ఇప్పటివాకా నెత్తిన రెండు ఓళ్ళుచుక్కల కయినా దేవుడు నోచుకోలేదు కదా!—దీని మాటకేం?—నిన్నపట్టుకు విన్న రాత్రి ఏం చేసుకొచ్చా రనుకున్నావ్?—విరాట్ పరామణి ప్రోనోటమీద అసలీ పొడదాలు ముట్టిపట్టుగా రసీదిచ్చేసి, చక్కావచ్చారు! ఇంకేమనుకోను?”

అనుమానం పట్టుకుంది సంధ్యకు. “ఎవరు చెప్పారమ్మా. అలా అని?” అనడిగింది.

“ఎవరేమిటి?—ఆ పరామణి చెల్లెలే చెప్పింది. తనూ అడవిద్దా ఇందాకా ప్పొనానికి వచ్చారుగా?—” అన్నది తల్లి.

నవ్వరానికి ప్రయత్నించి, సంధ్య చేప్పింది—“అన్నా చెల్లెళ్ళకి వడదమ్మా! బద్ధ విరోధం అందుకనే అలా చెప్పివుంటుంది. ఈ మాట పట్టుకు విజమను కుంటున్నావు కాటోలు నువ్వు!”

తల్లికి కోప మొచ్చింది.

“ఎందుకే సంధ్యా. ప్రతి విషయం నువు దాచి పెడతావూ? మొన్నటికి మొన్న ఆ విరాట్ గాడు జ్వరం వచ్చింది బాబూ అని చెప్పి పిలుచుకుపోయాడు “బాబయ్యా, మీరు ధన్యంతరంతవారు” అంటూ కాళ్ళా వేళ్ళా వడ్డాడు. మందు మింగాడు. తీరా డబ్బివ్వ వచ్చేసరికి, “తమరు జమీందారులు, దానకర్ణులు” అని పొంగేసి కొండ కెక్కించాడు. నవ్వుకూ నవ్వుకూనే దోపిడీ చెయ్యడం కాకపోతే మరేమిదంతా? పోతే పోనీ, వెధవ డబ్బు!—ఇహ ఇంటికిపోయి చేసేదేముందీ, ఇక్కడే పమిలె చెంగుతో ఈ బిందె మెడక్కట్టుకుని, చెల్లోమునిగి చద్దామా అనిపించింది! రాను రాను మరీ కాల్చుకు తినేస్తున్నారమ్మ! ఇలాంటి సంసారం ఎలా ఈదుకు రావటం, నువ్వే చెప్పు. సంధ్యా!”

“ఎన్ని రూపాయలమ్మా?”

“ఎన్నని అడుగుతావా? పది పన్నెండుకి తక్కువుండవ్; పదికెడు రూపాయలు ఇలా ఇవ్వమొచ్చినట్టా....”

అంటూండగానే ఇంతలో ప్రియబాబు తడిగుడ్డలతోనే హడావిడిగా లోపలికి వస్తున్నాడు. వస్తూ వస్తూ పెద్దగా—“నంద్యూ!—అంగాత్రం. అంగాత్రం! అంగాత్రమే! ఒక్కమాటు ఇలా ఇయ్యమ్మా!—ఎకోనైట్ త్రిహన్డ్రెడ్ పౌలెన్స్—పెటైలో, తెలీదూ; సరిగ్గా మూలవి....” అని ప్రారంభించాడు.

అగ్నిశ్వాసలాగా పెగలతో పొగలతో యుయ్యమంటూ లేచింది. జగద్దాత్ర :

“నే మింగేశాను ఎకోనైట్ అంతా!—మామగారు పెట్టే మెతుకుతోనే కదా, మీరిలా హోషు వెలగబట్టి రాజ్యమేలుతున్నారు!—ఛ! సిగ్గులేమా, మొహానికి; మంగలి విరాట్ గాడికి వడ్డి ఎందుకు తీసేసినట్టా!—ఎవరు చెప్పారు తీసెయ్యమనీ!—అయినాదివాళ్ళనీ ఎలికలవాళ్ళనీ మీరు కావరం పెట్టించింది ఎవరి జాగాలో? ‘గోచర’ అంటూ మీరు దానమిచ్చి వచ్చింది ఎవరి పొలం? చూస్తున్నాగా! వేను కావరానికి వచ్చింది మొదలు ఇలా నా ఎముకలు కొడుక్కుతినేస్తున్నే వున్నారాయె! ఏనాటి కయినా యిద్ది మక్కుకుందేమో అనుకుంటే ఉహ!—అదేం కనబడదు—ఎ కోశానా! ఇదుగో ఇదే చెప్పటం: ఇవాళ ఈ యింటోంచి నేనైనా పోవాలి. మీరయినా వెళ్ళిపోవాలి! అంతే! దీనికి తిరుగులేదు!” అన్నది ఖచ్చితంగా.

ఇందుకు నంద్యూ కలగజేసుకుని తీవరంగా ఇలా అంది :

“అమ్మా!—ఏమిటే, మధ్యాహ్నం రెండు రూములవేళ ఈ మాటలన్నీ హవ్వెందుకు మొదలెట్టినట్టా?”

తల్లికూడా ఏం తక్కువ కాదు. అవిడా తీవ్రంగానే, దుడుకుగా జవాబు చెప్పింది—

“ఈ నాటకానికి మధ్యాహ్న మేమిటి, పొద్దున్నేమిటే అమ్మయీ! అయినెవడు నాకు; పూజ కాంగనే రెండు మెతుకులు నోటో కొట్టుకోవటం, ఈ కొంపా గోడూ మనకెందుకురా దేవుడా అన్నట్టు లేచిపోవటమూ నాయె! దీనికోసమని వేళేమిటి పాళేమిటి? ఓర్పాను. ఓర్పాను ఇప్పటిదాకా ఎంతగానో ఓర్పాను. ఇహ మరి నా వల్లకాదు. దేవుడా!—ఉహ!—మరి ఓర్చలేను, ఓర్చలేను. ఓర్చలేను!—” అంటూ అనేకంగా అరుస్తూ, ఒట్టుబాటుగా ఏడుపులోకి దిగింది. ఆ ఎత్తపుతోనే గది గబా యింటోకి పోయి పడ్డది :

“ఉ!—....” అంటూ ప్రియబాబు దీర్ఘంగా విట్టారాచాడు.

“ఇన్ని రూపాయలు వడ్డి కొట్టెయ్యటానికి ఇది ఎవడి సొమ్మునీ! నేనేం జమించారు ననుకున్నావా. విరాట్?” అని అన్నాను నేను. అనకపోలేదు. మీరవే తేమిటి! ఒహళ్ళమాట ఒహళ్ళ వినిపించుకుంటేగా!—

- ఇంతకంటే బాగా వండుట
నా చేతకాదు - కావాలన్నే
నువ్వే వండుకో-అ-

“అదీగాక—వాళ్ళమీదనయినా తప్పు మోపటానికి వీలకనబడదు. మందైతే పుచ్చుకుంటారుగాని, పథ్యం వడుపుకోవటానికి వాళ్ళకి తికాకా లేకపోయే!—నేట్రమ్మ హుందాదే పొటెన్నీ, ఒక్కొక్క చుక్క చొప్పున....”

సంధ్యకు కళ్ళవెంట జలజల నీళ్ళు రాలాయి. కానీ, కనిపించకుండా పమిట చెంగుతో తుడుచుకుంది. “ఎందుకు నాన్నా!—అమ్మతో చెప్పకుండా మువ్వెల్లాంటి బాదరబండిల్లో పడతావ్” అన్నది, వివారంతో.

అందుకు ప్రియముఖి—“ఇదుగో, చెబుతున్నాగా! పడను, పడను. చిక్కల్లో పడను, కావయితే—ప్రియముఖి లేచి ఈ ఊళ్ళో ఏ వసీ సాగదు. ఏమాత్రం జరగదు—అదీ చూస్తూనే వున్నాగా! ఎవళ్ళకెక్కడ కాస్త వదిలెం వట్టినా, ఎవళ్ళ కెక్కడ....”

ఇంకా అతడు చెప్పవలసిందంతా పూర్తికాలేదు. సంధ్య వెంటనే వెళ్ళి మడిబట్టా, అంగాస్త్రం తెచ్చి ఇచ్చింది.

“ఇహ మరి అలన్యం చెయ్యకు నాన్నా! పూజ కాచిచ్చెయ్యే. నే విన్నదే వస్తున్నా” నని చెప్పి, గదిలోకి వెళ్ళింది తల తుడుచుకుంటూ తుడుచుకుంటూవున్న ప్రియబాబు పూజా మండిరంలోకి వెళ్ళాలనుకుని వుంటాడు. “ఉవ్! అబ్బా, కడుపు మరిమేస్తూంది! పరాన్ పేరుతో....” అనుకుంటూ వెళ్ళాడు.

3

సంధ్యను అనాడు రాసమణి మాటిమాటికి ఎంతగానో భయపెట్టి, హడలగొట్టుతూ వచ్చింది కదా! ఎవరినిగురించి!—ఎవరి పేరు చెబితే పులులూ, మేకలూ

ఒక్కరేవులో వీళ్ళు తాగుతాయని లోకు లనుకుంటారో ఆ హిందూ కుల చూడమణి, మహా పరాక్రమశాలి, అయిన గోలోక చటర్జీని గురించి. ఆ మహాశయుడు యిప్పుడే వీధి చావిట్లోకి వచ్చి కూర్చున్నాడు. కట్టింది పట్టు పీతాంబరం, వేసింది జాడుముడి, అండులో దోసింది గన్నేరు పువ్వు. తొడిగినవి కొయ్య పావుకళ్ళు. ఇవన్నీ చూస్తే యిప్పుడే ఆయన ప్రాతఃకాల పూజా పునస్కారం, జప తపాలా పూర్తి చేసుకొని యవతలికి వస్తున్నాడా అనిపిస్తుంది.

అప్పటికింకా ఆక్కడికి బైటినుంచి వాళ్ళు వీళ్ళు రాలేదు. ఒక్క నవుకరు మాత్రం వచ్చాడు. చాచి, తివాసీలూ వరిచాడు. హుక్కా గొట్టంలో గొట్టా వేసి దట్టించాడు. సిద్ధం చేసి వెళ్ళాడు.

వరిచివున్న తివాసీమీద బారీసుకి చేర్లాబడి కూచున్నాడు చటర్జీ. ఆలోచిస్తూ ఆలోచిస్తూ, ఒక్క దమ్ము పీఠద్దామని హుక్కాగొట్టం తీవేటంతలో నడిం తలుపు గొళ్ళెం వదిలించిన చప్పుడు వినిబడింది. మొహమెత్తి చూసి, “ఎవరు వాదూ?” అనడగాడు.

లోపలినుంచి జవాబు వచ్చింది—“నేనే. పరిహారం గట్టా పుచ్చుకోకుండానే అప్పుడే కచ్చేరీ సావిట్లోకి వెళ్ళిపోయారే, మహా? కోపం కాదు గదా, నా మీద?”

“కోపమా?—ఇప్పుడెవరిమీద నేను కోపం, తానం చూపిందడం చెప్పు అవన్నీ మీ ఆక్కతోనే పోయినాయ్.” అని దీర్ఘంగా ఒక విట్టూర్పు విడిచాడు.

“ఉహూ!—ఇవ్వాళేమీ వద్దు. గోకుల్ భగవాన్ అవతారం చాలించిన పర్వదినం. కనక ఇహ సాయంకాలమే—స్నానం, సంధ్యా ముగించుకుని, కాసిన్నిపాలూ, ఇంత గంగజలం పుచ్చుకుంటాను. ఇలాగే వెళతాయి ఈ నాలుగు రోజులూ,” అంటూ మళ్ళీ ఒకమాట దీర్ఘంగా విట్టూర్పు విడిచాడు. వెంటనే హుక్కాగొట్టం పెదవులకు అందించాడు.

చాటుగా తెరలోంచి మాటాడుతున్నామె తలుపు ఓరగా తెరిచింది. ఇందోమ వాకిట్లోనూ ఎవళ్ళు లేకుండా గుమ్మంలోంచి తొంగిచూసి, కనిపెట్టింది. మెల్లిగా సావిట్లోకి వచ్చింది.

ఆమె వికంతు. ఇరవై నాలుగు ఇరవై అయిదు ఏళ్ళలోపు ప్రాయం; పాము కూసంలాంటి తెల్లటి నైసుబట్ట కట్టకునుంది. చేతులకేం నగా నట్రా లేవు కాని, మెడలో మాత్రం, మాంచి లావుసాటి బంగారపు హారం—ముప్పేటది—ఒకటి వేలాడుతూ వుంది

చిరునవ్వుతూ ఆమె అంది—“మాటాడితే మీరు నరసాయి వట్టిస్తారు. లోకు

లేమనుకుంటారో అన్నా ఇది లేదేమిటండీ: అడిగాక. నే విహ తిగి వెళ్ళిపో
వట్టర్లే:—'' అంటూ. మరుక్షణంలోనే ముఖం విచారంగాపెట్టి. 'మరికయితే
నేను ఉపచారం చెయ్యాలని వచ్చానో. ఆమె కాస్త అందరి కళ్ళల్లోనూ కారం
వర్షిసి. పోనే పోయిందాయరి! ఇప్పుడేనా నేను పోయా. మూడు కాళ్ళ ముసళ్లు
ఆ అక్షమామల్ని కనిపెట్టి చూసుకోవద్దా:—మీరే చెప్పండి.' అన్నది.

హుక్కా పీలుస్తూ పీలుస్తూవున్న గోలోక చటర్జీ అంతలోనే గాంభీర్యం పుట్టుకొచ్చింది—

“నువ్వు చెప్పింది నిజమే! నా సంసారం బాగుండాలని చెప్పి మరో ఇంటి వాళ్ళమ్మాయిని తెచ్చిపెట్టుకుని, ఎంతకాలం కూర్చోపెట్టుకోవడం? అన్నీ సవ్యంగా ఉంటే, ఇంటితెన్న ఆ మాలక్కి ఈ వయస్సులో నన్నొంటిపి ఎందుకు పోతుంది? మధుసూదన!...నరే, అయితే ఏదో ఓ మంచిరోజు చూసుకొని, వెళ్ళు! అక్క గారికి ఉపచారం చెయ్యడానికికని వచ్చావ్. సేవ చేశావ్. గ్రామానికంతటికీ ఒక దృష్టాంత మనిషించుకునేట్టుగా ఉపచారం చేశావ్, వెళ్ళిపోతున్నావ్!” అన్నాడు.

ఇందుకు జ్ఞానద మాటాడలేదు. ఊరుకుంది. దోవతి అంచుతో చటర్జీ కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు. మాటాడకుండా ఒక్కసారి హుక్కా పీలుచుకుని, గాఢయమన స్వరంతో యిలా అన్నాడు—“శ్రీ మహాలక్ష్మీ! గౌరీదేవి! ఆమెకి రోజులు విండిపోయినయ్యే గుమ్మం దాటి పోయింది. ఇందుకు నాకేం దుఃఖం లేదు

“కాని, సంసారం గుట్టు కాస్తా చెడింది అదవిల్లంతా పెద్ద వాళ్ళయారు. వాళ్ళ వాళ్ళ అత్తారిళ్ళ కెళ్ళారు. పిల్లా పాపంతో సంసారాలు చక్కదిద్దుకుంటున్నాడు. వాళ్ళకోసము దుఃఖించను, కానైతే, కుర్రవాడున్నాడు—పిల్లవాడు—వాడు పాడై పోతాడే అని బెంగ!” అని చెప్పాడు.

ఆర్థ్యమైన కంఠస్వరంతో అంది జ్ఞానద—“అలాంటి దొర్బాగ్యం ఎందుకు పడుతుంది? మీకెందుకు తోస్తాయి ఈ ఊహలూ?”

మొహమెత్తి ఒక చిన్న వాడిన నవ్వు నవ్వాడు చటర్జీ. “ఏమీ అనకుండా ఉండటమే మంచిదనుకో, కాని, అంతా ఎదట స్పష్టంగా కళ్ళో కట్టిపెట్టు కనబడతుంటే— మధుసూదన! మధుసూదన!!—నువ్వే సత్యం, అంతా మిథ్య! సంసారంమీద మతి లేకుండా పోయింది. లోకంలో ప్రతి విషయమూ విషస్రాయమై పోయింది. ఇహ బతికిన నాలుగు రోజులూ ఉపవాసాలతోనూ, భగవన్నామ స్మరణతోనూ గడిపేస్తా: కాలం చల్లగా వెళ్ళబుచ్చుకుంటా! అంచుకేం బెంగలే ఓపూట ఇన్ని మెతుకులు దొరికినా మంచిదే. గొంకకపోయినా ఇబ్బందిలేదు—కానీ....చివరికి నాకు పట్టు కున్న చీకు ఈ కుర్రవాడ్ని గురించే! ఇదొక్కటే నన్ను పీడిస్తున్న దిగులు. నువ్వే కరణు. మధుసూదన! నువ్వే దిక్కు! నువ్వే గతి!” అన్నాడు. గోలోక చటర్జీ, మనస్సు కరిగిపోయేట్టు.

జ్ఞానద కళ్ళు రెండు అశ్రువులతో తడిసి పోయినయ్యే. జ్ఞానదకి చటర్జీ భార్య అక్క వరసవుతుంది. అయినా స్వంత చెల్లెలికి మల్లనే చూసుకునేది. చటర్జీ భార్య

బోయింది: "నాకన్నీ తెలుసు. చట్రీ దాదా—కానయితే నా అత్త మామలు ముసిలి పళ్ళు!—ఇంకా బతికే ఉన్నారా? నేను తప్ప వాళ్ళకి మరి గతిలేదు కదండీ?" అన్నది.

పరియాచకంగా చట్రీ ఇలా అన్నాడు—మరే. గతిలేదు పాపం. నువ్వే దిక్కు. కాబోలు! నీ మొగుడు బతికుంటే అదో దారిగా వుండేది. కాని, నువ్వతణ్ణి కంటితో వయినా చూసిన పాపాన పోలేదుగా! వన్నెండేళ్ళు నిండకముందే ముండా మోస్తేవి....!" అన్నాడు

"మోస్తే మోశాలెండి! ఎవరిరాత ఎవరు తప్పించగలరు? అత్తమామలు బతికున్నాళ్ళు నేను వారికి ఉపచారం చెయ్యాలిందే! తప్పదు." అన్నది జ్ఞానద.

క్షణంపేపు విశృంభంగా ఉన్నాడాయన. ఒక్కసారి గంభీరంగా నిట్టూర్చి. ఇలా అన్నాడు—"అయితే సరే వెళ్లు. ఎవరొద్దన్నారూ? నా కొంప నట్టేటముంచి వెళ్ళిపో! కాని, ఒక్క సంగతిమాత్రం బాగా ఆలోచించి చూడు. పిల్లా!—"

కోపగించింది జ్ఞానద. "అదుగో, మళ్ళీ పిల్లా పిల్లా అవి పిలుస్తారే! పేరుపెట్టి పిలిస్తే కాదూ? లోకులు ఎకచెకాలు పట్టిస్తారని ఎన్నిమాట్లు చెప్పాను. మీకు?" అన్నది.

"పట్టిస్తే పట్టించవిద్దూ! చిన్నీ! ఎక చెక్కాలకూ వేళాకోళాలకూ వరస కాక పోతేగా?—"

పక్కన నవ్వేసింది. జ్ఞానద. ఆ వెంటనే గాంభీర్యం తెచ్చి పెట్టుకుని. ఇలా అంది: "ఉహూ!—వద్దు, అలా అనొద్దు. మొదట్నుంచీ ఏ పేరుపెట్టి నన్ను పిలుస్తున్నారో, ఇప్పుడూ అలాగే పిలిచింది!" అన్నది.

"సరే సరే. అలాగేలే! అలాగే పిలుస్తా" నన్నాడు గోలోక చట్రీ. చూస్తూ చూస్తూండగానే ఆయన ముఖం విచారంతో విండిపోయింది. నిట్టూర్పు ఉబికి వస్తుంది పైకి. దాన్ని మెల్లిగా అణిచేసుకుని, తనలో తనే అనుకున్నట్టుగా ఇలా ప్రారంభించాడు—

"రాత్రీ వగలూ నా గుండెల్లో ఏదో చెప్పలేని మంట భగ్గమని మండిపోతూ వుంటే. నాకింకా నవ్వులూ వేళాకోళాలన్నా? అయినప్పటికీ....మధ్య మధ్య.... పోనీ, అదంతా ఎందుకులే! చెప్పకండా ఉండటమే మేలు

"పుట్టి బుద్ధెరి! ఎవళ్ళకూ నేను అనంతుష్టి కలిగించి ఎరగను. ఇహ ఇప్పుడు కలిగిస్తానా? సంపదలు విషం, సంసారం విషం. మధుసూదనా!—నీ శ్రీచరణ వన్నిదికి నన్నెప్పుడు చేర్చుకుంటావో గదా!"

కన్నీళ్ళు జల జల రారుస్తూ, జ్ఞానద మాటాడక చూస్తూ నిలబడింది.

గోలోక చటర్జీ ఇంకా ఇలా ప్రారంభించాడు :—

“అనలే, ఉన్నమంటితో యమబాధ పడిపోతూవుంటే, మంటిమీస మళ్ళీ మంటి పైగా రాత్రునక వగలనక పెళ్ళి సంబంధాలు తీసుకొచ్చి పెద్ద మనుషులు చేసే బలవం తాలు! నేనేమీ దావలేనన్న సంగతి వాళ్ళకంటా తెలుసు.

“అయ్యా:—మీరంటే నాకెంతో గౌరవం. కురీసుల గౌరవ మర్యాదలు కురీ సులే కాపాడాలన్న విషయం నాకు బాగా తెలుసు. ప్రస్తుతం దుఃఖంవల్లా తాపంవల్లా అనమయంలో నాకీ తలవెంట్రుకలు ఆకాలపు నెరుపు నెరిసిన మాటా నిజమే. అయితే, నెరిసిన తల ఎల్లాగూ నెరిసిందే కదా:—ఈ నెరిసిన తలతో మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవటం, మళ్ళీ ఇంకో బంధం మెడకి తగిలించుకోవటం, ఏమన్నా బాగుం టుందా?” అని చెప్పాను ఏమన్నా బాగుంటుందా, మవ్వే చెప్పి, చిన్నీ:—”

కుష్టుంగా నవ్వింది జ్ఞానద. “బాగుండక పోవడమేం, భలేగావుంటుంది— చేసుకుంటే, రెండోపెళ్ళి ...” అన్నది.

అందుకు చటర్జీ ఇలా అన్నాడు: “నీకు ఏచ్చి, వెర్రా: మళ్ళీ పెళ్ళా నాకు: లక్ష్మీలాగా మవ్వు నా ఇంటో ఉండంగానే? మవ్వెన్నయినా చెప్పు, దిక్కులేవి ఈ ఆక్క కొడుకుని మవ్వెలాగూ వదిలేసి పోలేవు. పోయేటప్పుడు వీ చేతిలో అప్ప గించి మరీపోయింది, ఆమె మాట ఎల్లా అయినా నిజబెట్టాల్సిన బాధ్యత వీమీదే వుందీ....సరే, నాకు మళ్ళీ పె ..... వాకల్లో ఎవరూ?”

నవుకరు లోపలికి మెడచాచి, “మణీదార్గా రొచ్చారండీ!” అని కబురు చెప్పాడు.

ముఖం వికారంగా అదోలా పెట్టాడు చటర్జీ: “అబ్బ! వీళ్ళతో పడలేను బాబూ!—నావల్ల కాదు. వ్యవహారాలూ, వ్యాపారాలున్నూ! ఎప్పుడు చూసినా పని, పని, పని! నాసంగతి వీళ్లకేం తెలుస్తుంది? ఓమూల నాకివన్నీ విషప్రాయమై పోయినాయయ్యో, ఈ సంగతి వీళ్ళకెలా చెప్పటం? ఎవరు తెలుసుకో గలరు? మదు సూదన!—నన్నీ సరక కూపంలోంచి ఎప్పుడు దాటిస్తావో కదా!—ఊ!—నించునే ఉన్నావట్రా. పో! రమ్మని చెప్పు!—”

నవుకరు వెళ్ళి పోయాడు. జ్ఞానద కూడా లోపలికి వెళ్ళింది. గుమ్మం చాటుగా వించుని, నెమ్మదయన స్వరంతో “అటయితే ఇహ మీ రివాకేం పుచ్చుకోరన్న మాటేనా?” అనడిగింది.

తల ఆడించాడు, అయిన. “ఉహూ!—పుచ్చుకోను. ఇవాళ గోకుల భగవా

మడు అవతారం చాలించిన వర్షదినం. చిన్నీ—ఇంకా మా వంటి వాళ్ళం—అ
కాలపు నాటివాళ్ళం కొందరమైనా ఇలాటి వియమాలూ ఆచారాలూ పాటించుకుంటూ
వస్తుండబట్టే, ఆకాశంలో సూర్య చంద్రులు ఉదయిస్తున్నారు. సముద్రంలో
పోటూ, పోటూ కనిపిస్తున్నాయి. మధుసూదనా! ఇదంతా నీ ఇవ్వకదా!—
అన్నాడు.

ఇందుకు జ్ఞానద ఇలా చెప్పింది—“అదే లెండి, పోనీ, కానిన్ని పాలా
కొంచెం గంగా పుచ్చుకుంటే దోషంలేదు. పాలు కాచి సిద్ధంచేసి, మీకోసం కని
పెట్టుకుంటాను. మీరు త్వరగా రండి!” అంటూ చెప్పేసి తలుపు బిగించింది.

ఎదటి గుమ్మంలోంచి నవుకరూ, వెనకాలే ఒక పెద్దమనిషి లోపలికొచ్చారు.

“రావయ్యా మణిదార్! కూచో. ఇల్లా కూచో! నీ కోసమని కళ్ళు కాయలు
కాసి పోయినాయిని నమ్ము. కాస్త కబురయినా పెట్టలేక పొయ్యావా? పోలూ!—
గతాన్ని లోపలికిపోయి ఆ హక్కాలో గుండా గట్టావేసి పట్టుకొచ్చి ఇతడి
కయి!—” అన్నాడు.

విష్ణు మణిదార్ గోలోక చట్రీకి సాష్టాంగ నమస్కారంచేసి, ఆయన పాదధూళి
తీసుకుని ధరించి, తివాసీమీద ఒక మూలవి కూర్చున్నాడు. ఒక్కసారి నిట్టూర్చి,
ఆ తరవాత ఇలా చెప్పాడు:

“ఊపిరి తీసుకునేందుకు కయినా తీరిక లేదే. ఇంకా కలురూ గట్టా పెట్టమంటా
తెమిటి పెదబాబూ!—అయిదు వందలొకచోట—మూడు వందలొకచోట—మొత్తం
ఈ ఎనిమిది వందలూ ఓడ ఎక్కించి మరీ వచ్చా నన్నమాట. మీ దర్శనానికి! అబ్బ!—
ఎంత హంగమా! ఎంతహంగమా!—ఏమని చెప్పేది?—”

గోలోక చట్రీకి ఒక రహస్య వ్యాపారముంది—గొర్రెల్ని మేకల్ని దక్షిణాఫ్రి
కాకు ఎగుమతి చెయ్యడం. ఆ వ్యాపారంలో ఈ విష్ణు మణిదార్ వాటాదారు.
వాళ్ళద్దరి మధ్యనీ ఒక కంట్రాక్టు రాసుకోవడం జరిగింది: మూడు నెలల్లోగా మూడు
వేల తేనెల్ని పంపాలని షరతు.

ఇప్పుడు మణిదారు ఆయిదూ, మూడూ వెరసి ఎనిమిది వందలు మాత్రమే ఓడ
ఎక్కించానని చెప్పినవార్త చట్రీకి ఏమంత సంతోషం కలిగించలేదు. సంతోషి లేక
తోణింది. అంచేత అతడు పెసివిరించి ఇలా అన్నాడు—“అన్నీ కలిపి మొత్తం
ఎనిమిది వందలేనా?—మరయితే—కంట్రాక్టు మూడువేలకి గదా, అబ్బో!—ఇంకా
వాతా వాకి వుంటుందే?” అన్నాడు.

కొంచెం కింద పడినట్టు కనిపించాడు మణిదార్. “మేకలూ, గొర్రెలూ ఇప్పు

దీంకా దొరుకుకున్నాయనా స్వామీ! మీ వుద్దేశం! ఎక్కడ చూసినా ఎగుమతి! అన్నీ ఎగుమతి అయిపోవటమే! ఈ ఎలిమిది వందలూ జత పర్చేటప్పటికీ నాకు తల ప్రాణం తోకకి వచ్చింది! అయినా, బెంగలేదు లెండి. “వారం పదిరోజుల్లో మరో అయిదారు వందల జీవాలను రెయిల్లో పంపిస్తున్నాను” అని చెప్పి రావూర్ వించి హరింద్రుడు ఉత్తరం వేశాడు. మన వనల్లా అలా రైల్వోంచి దించటం, ఓడ కెక్కించటం! అంతే. ఇంతకూ, ఇంకా మూడు నెలలు టయిముంది కదా? దేవుడి దయ వుండి, చల్లటి చూపు చూశాడండీ, అన్నీ సప్లయ్ అయిపోతాయి లెండి! అంకా వవ్వంగానే జరిగిపోతుంది!” అన్నాడు.

మణిదారు ఇలా చెప్పడంతో చుట్టూ మనస్సు కాస్తంత కుదుటపడింది ఊరట చెందాడు—“నిన్ను చూసుకునే నేను ధైర్యపడుతున్నాను. మణిదార్! నీ మీద వేనెంతో ఆశ పెట్టుకున్నాను. ఇప్పుడు నేను ఇంచుమించుగా ఒకవిధమైన గృహస్థ వన్యాసి నన్నమాట. మీ వదినగారు పోయివచ్చుట్టిందీ డబ్బూ దక్కం. సంవద సంసారం ఇవన్నీ నాకు విషప్రాయమై పోయినై. కేవలం ఈ కుర్రవాడికోసం శాని ...అయితే. మణిదారు! రూపాయికి రూపాయి లాభం కలిసొచ్చేటట్లుండాలేదా? అనడిగాడు.

తల ఊపి మణిదార్ యిలా చెప్పాడు—“రాకపోవడమేమిటి? తప్పకుండా యువ

వస్తుంది. విశ్వయంగా వస్తుంది. కానైతే. ఈ మాట అహమ్మద్ సాహెబ్ కొట్టేస్తాడు డబ్బు; ఏదొందలకు కంట్రాక్టు సంపాదించాడు. ఇంకా ఎక్కువ వచ్చేదే—కాని డబ్బు లేక పోయిందీ. సాహసించలేక పోయాడు.”

కన్ను గిరిపాడు చట్టీ. “అయితే చాలా కావాలా ఏమిటి?” అనడిగాడు

“అవును స్వామీ!—లేకపోతే నేను వాడయ్యకుంటానులెండి!” అన్నాడు మణిదార్.

ముక్కుమీద వేలేసుకున్నాడు చట్టీ. “రామ. రామా! దుర్గా దుర్గా!—పౌద్ధన్నే అలాంటి మాట అనొచ్చా మణిదార్? వాడు జాతికి ప్లేచ్చుడు ధర్మం అధర్మం అనే జ్ఞానం కొంచెమయినా లేనివాడు—అయితే, పదివేల లాభం కొట్టేసే బట్టున్నాడు! ఏం?—”

“ఇంకా ఎక్కువేనండి. స్వామీ! ఇంకా ఎక్కువే!”

‘దాని ధర్మమా అని, యుద్ధం మరికొన్నాళ్ళు సాగేటట్లయితే, ఫకీర్లు పాడుషాయిగా మారకారులా కనిపిస్తుంది. కాలమహిమ! అవునా?’

‘నిర్బంధేహంగా అంతేనండి! అయితే యిది డబ్బుతో చెరిగాటం ఒట్టమాటుగా పోగు చెయ్యాలంటే తాతలు దిగొస్తారు.’

‘తాతలు దిగిరావలసినంత వనేముంది యిందులో? కంట్రాక్టు చూపిస్తాం, నోటు రాసి అప్పు తీసుకుంటాం!’

మణిదార్ తల వూపుతూ యిలా అన్నాడు :—“అవున్నేండి ఆ మాటా నిజమే. కాని డబ్బు దొరికితేగా? నాతో చెప్పాడు లెండి....” అన్నాడు.

చట్టీకి ఉత్సాహం కలిగింది. ‘సరి, సరి. వీతో చెప్పాడా యేం? పడ్డీ ఎంతిస్తానన్నాడు?’

“ఎంతలేదన్నా....రూపాయికి అణా.. అయితే....”

“అయితే” అని చెప్పబోతూవుంటే ఆ మాటకు చట్టీ కోపం తెచ్చుకున్నాడు.

“అణా!—ఒట్టణా? రూపాయికి రూపాయి లాభం కొట్టేస్తాడే, పడ్డీ ఇవ్వొచ్చేటప్పటికి ఒట్ట అణానా?—అర్ధరూపాయి లేదా పదణాల ప్రాంతాలలో నమ్మకమయితే ఒక మాట కనిపించమని చెప్పి!” అన్నాడు.

అశ్చర్యపడ్డాడు మణిదార్. “సాయిబుకి మీరే పెట్టుబడి పెడతారా ఏం?—కాని ఈ సంగతి లోకులు వింటే....”

గోలోక చట్టీ ఒక్కక్షణంలో తనను తను సర్దుకున్నాడు. చిరనవ్వుతూ. కుష్కమైన హాస్యంతో యిలా అన్నాడు : “రథమాధవ!—నీకేమన్నా చెప్పా

యేమయ్యా మణీదార్ : చేతనయితే అడ్డుపడతాను, దానికేం ? కాని, “లోకులువింటే” అని అన్నావే? ఈ విషయం ఏకా నాకూ తప్ప బిహారుద్రుదిక్కుగా తెలియ కూడదు. కానైతే ఒక్కమాట : ఆజ్ఞాసమని వస్తే, అతడికి మడుపు పెట్టడంలో వెనకడుగు వెయ్యడమనేది లేదు. అప్పతీసుకున్న తరవాత—ఈ డబ్బు వట్టుకెళ్ళి అతడు తండ్రి శ్రాద్ధమే పెట్టకొని, భోగం అటలే అడిండుకొని—ఆ గొడవంతా ఈ పెద్దమనుషుల కెందుకూ ? దాంతో ఈ లోకులకేం పని?”

మణీదార్ అవునంటాడో లేదోనని ఒక్కక్షణకాలం అగి అతడి మొహంకేసి చూసి, తనే మళ్ళి అందుకున్నాడు—

“అదికాదు మణీదార్ : ఎదో మాటవరసకి చెప్పాను. భోకులెవరైనా వరే. ఇం లేసి ఆరాలు తియ్యటానికి మొలకలెడితే ఏం నెగ్గరు. తెలుసుకో!—ఆ పెద్దమనుషునికి క్షణం కూడా జరగదు.

“అయితే—నువు నన్ను చాలాకాలంవించి ఎరుగుదువు కదా : ఉత్తమమైన బ్రాహ్మణ కులంలో పుట్టినవాణ్ణి. ధర్మపూర్ణంలో ఉండి బిచ్చమెత్తుకున్నా అది మంచిదే నాకు. కాని, అధర్మంగా చిల్లిగవ్వయినా ఎన్నడూకూడా అంటను. ఇదే నేను జీవితంలో పెట్టకన్న ధర్మపథం.

కేవలం ఆ శ్రీ మన్నారాయణమూర్తి వారి సాదరనిందాలలో ఎంతోకాలంవించి నా బుద్ధిని కట్టేసి, స్థిరం చేసుకున్నాను. కనకనే. ఇప్పుడు అయిదుశతకు నభావతి వై నానంటే, ఇదే కారణం. ఒక్క నోటిమాటతో ఈనాడు బ్రాహ్మణ్ణి కూర్చుడుగానూ, కూర్చున్న బ్రాహ్మణుగానూ చేసేయ్యగలశక్తి. సామర్థ్యం నా దగ్గరున్నాయి. తెలిసిందా :—

“మధుసూదన : నువ్వే గతి : నువ్వే దిక్కు : నువ్వే శరణు :—

“వెనకటికి ఒక్కసారి, నాకు ఎక్కువగా జబ్బు చేసింది చూడండి! అప్పుడు డాక్టర్ జయగోపాల్ వచ్చాడు. సోడా పుచ్చుకోక తప్పదని పట్టుబట్టాడు. అందుకు నేనే మన్నానో తెలుసా :—

“డాక్టర్ జీ :—పుట్టుకెప్పుడుందో చావు అప్పుడే వుందీ. అదో గొప్ప విషయ మేంకాదూ, కాని ఆ మాటమాత్రం ఇంకోమారెప్పుడూ ఈ గోలోక చట్రీ చెవిని వదలియ్య బోకండి!” అని చెప్పా. హే!—కేనారామ చట్రీగారి పుత్రుణ్ణి. హరిరామ చట్రీగారి దౌహిత్రుణ్ణి నేను—భాందార్ హుటీ మహారాజులుంగారు కూడా పాదోదకం కోసమని మనదగ్గరికి పల్లకి బోయాలను పంపిస్తారే! తెలిదూ!” అన్నాడు.

మరోసారి మణీదార్ నమస్కరించి, లేచి విలబడ్డాడు—“ఎవరు కాదన గల రండి స్వామీ, ఆమాటా! ఊరూ, వాడా, లోకమంతా తెలిసిన నంగతే అది!” అన్నాడు.

ఇందుకు చట్రీ ఒక్కమాట పెద్దగా విట్టార్చి. “మధుసూదన! నీవే దిక్కు!” అన్నాడు.

మణీదారు ఇహ వెళ్ళి పోదామనే యత్నంలో వుండగా అతణ్ణి వెనక్కి పిలి చాడు చట్రీ—“ఇదుగో, చూడు. ఇంకోసంగతి! హరింద్రుడి దగ్గర్నుంచి రైలు ప్యావ్ వస్తే, రాగానే నాకోసారి చూపించే?” అన్నాడు.

థాంక్స్! పాడుకున్నావా!!

తలకిసి. మణిదారు “చిత్తం!” అన్నాడు.

‘అటయితే, ఎనిమిది వందలూ, మరో అయిదు వందలున్నా పోతే, ఇహ పదిహేడు వందలు కావలసుంటుందన్నమాట! ఇంకా మూజ్మెల్లు వ్యవధివుందిగా? పోగడకపోతాయా?—ఏమంటావ్, నీ వుద్దేశం!’ అనడిగాడు.

“అ—: పోగడకపోవట మేమిటి లెందీ?” అన్నాడు మణిదార్.

ఈ మాటవిని చటర్జీ మళ్ళీ ఇల్లా అన్నాడు—“అందుకోనమనే వణిదార్!— నీ కప్పదే చెప్పా—ఒకేసారి ఐదువేలకి కాంట్రాక్టు రాయందుకు రావయ్యా; అవి, కాని, నీకాపాటి ధైర్యం, చొరవా, సాహసం లేకపోయే!”

మణిదార్ అన్నాడు: “చిత్తం. ఆలా అనేకారు గానీ, తీరా అప్పి గొరెలూ మేకలూ దొక్కపోతే—,”

వాదం పెట్టుకోలేదు. చటర్జీ.

“అవునులే. అదే మంచిదిలే అదే మంచిది!” అన్నాడు.

“ధర్మ మార్గంలో రూపాయికి సగమే కానీ, పోనీ ఇంకా అందులో సగమే. అంటే కాలవంతు దొరికినా అదే మంచిది. కాని, అధర్మ మార్గంలో రూపాయికి మొహిరీ చొప్పున! ట్టుబాటయినా అది మంచిది కాదు. తెలిసిందా. మణిదార్!— మధుసూదను! నీవేగతి!”

మరి మాటాడకుండా వెళ్ళిపోయాడు మణిదార్.

తగవద్యక్తుడూ గృహస్థసన్యాసి అయిన గోలోక చటర్జీ మహాశయుడు ఏవో తీవ్రమైన ఆలోచనలో పడి, మెల్లిగా ఒక్క హక్కు దమ్ములాగాడు. ఇహ లోక

విషయాలన్నీ బహుశా, ఆయనకి విజంగానే విషప్రాయంగా తోచడానికి ప్రారంభమై ఉండాలి.

అయితే—అటువంటి సమయంలో లోపలి తలుపు తెరుచుకుని, దానిది ముఖం ఇవతలికి పెట్టింది—“ఒక్కమాటు చిన్నమ్మగారు లోపలికి రమ్మంటున్నారండి!” అని చెప్పింది.

వకితుడయ్యాడు ఛట్టి!

“ఎందుకో చెబుదూ, నదూ!” అన్నాడు.

“ఎందుకూ లేకండి, పాలు కాగబెట్టు కున్నారండి. మీకోసమని సిద్ధం చేసుకుని కనిపెట్టుకుచున్నారండి!” అని చెప్పింది

హక్కా తీశాడు ఛట్టి. చిరునవ్వు నవ్వుతూ, “నేను మీ చిన్నమ్మగారికో వేగలేకుండా వున్నానే. నదూ!—ఇవాళ పర్వదినం కదా. ఒక్కపూట ఉపనాన ముందామనుకుంటే, వడవిచ్చేట్టులే దావిడగారా..”

అని అంటూ లేచి విందున్నాడు. వెళుతూ వెళుతూ ఒక్క నిట్టూర్పువిడిచి, ఇలా అనుకున్నాడు: “నంసారంలో ఉండినీ, పరలోకానికి ఉపకరించే మంచి పనులేవయినా రెండో మూడో చేసేకు పోదామనుకుంటే—దాని తెన్నయినా ఓహూలే! అన్నీ అటంకాలే! అన్నీ అవరోధాలే!—మధుసూదన! హరిహరీ!..”

4

సంద్యకు కొన్నాళ్ళుగా అరోగ్యం తిన్నగా ఉండటం లేదు. తరచూ జ్వరం.

తండ్రి చికిత్సలో ఉన్నదామె. అందువల్ల క్రమ క్రమంగా నీరస స్థితిలోకి పోయింది గాని, మెరుగేం కనిపించలే. “డాక్టర్ వివెన్ బాబుని పిలిపిస్తా మనూ” అంటూ తల్లి బెదిరిస్తూ వుంటుంది. జాతురికా ఎంతమాత్రం ఇష్టంలేదు. అందు చేత తల్లి కూతుళ్ళ మధ్యని ప్రతిరోజూ చిటిపొటి కలహాలు పుట్టుకొస్తునే వుంటున్నాయి

ఇవాళ సాయంకాలం సంద్య ఒక పీటకు ఆనుకున్నది. తల్లి ఇచ్చిన నగ్గు జావ కల్ల మూసుకుని గుడుక్కున తాగేసి, దోకు రాకుండా గది గబా ఒక తమల పాకు నోట్లో కుక్కుకుంది.

నగ్గు జావంటే సంద్యకు పరమ అనహ్యం. నోచ పెట్టలేదు. అయినా, తల్లి ‘ఇంత కొద్దిగానే తాగావేమే!’ అనడిగితే బదులు చెప్పలేదు. మాటమీద మాట రావటం సంద్య కిష్టంలేదు. కనక మాటాడ కూరుకోవటంవల్ల జగదాని కవతాళం

లేకపోయింది. అయితే ఏదో ఒక మూలనించి తల్లి తనని కనిపెట్టి చూస్తూనే వుంటుందని ఆమెకు రూఢిగా తెలుసు.

ఇంతకు ముందు సంధ్య ఏదో పుస్తకం చదువుతున్నట్టుంది. ఆ తెరిచిన పుస్తకం ఒక్కో బోల్లగా పడివుంది. జావ నోట్లో పోసుకున్నాక ఆ పుస్తకం మళ్ళీ తీసుకు వదవజోతూంది. అంతలో ముంగిలివాకిట్లో నించి “ఏన్నీ! ఎక్కడున్నావమ్మా?” అని పిలుపు వినబడింది.

పిలుస్తూ లోపలికి వచ్చాడు అరుణ్. అతడివేషం అదీ చూస్తే- ఇప్పుడే ఎక్కణ్ణుంచో పిస్తున్నట్టు కనబడుతుంది.

పాలిపోయివున్న సంధ్య ముఖం మీద క్షణకాలం ఒక ఎర్ర డాలు కనిపించి మాయమై పోయింది. ఆమె కళ్లెత్తి నవ్వు మొహంతో ఇలా పలికించింది.— “కలక త్రానించి వస్తున్నావలాగా వుందే? ఇప్పుడేనా రావటం! అరుణా!”

డగ్గిరకొచ్చి ఆశ్చర్యపడ్డాడు అరుణ్. “అ—అవునుగాని ఇంత చిక్కిపోయ్యా వేం నువ్వు! మళ్ళీ జ్వరంగానే కాస్తూందా?” అనడిగాడు.

“అలాంటిదే ఏదో....అయితే నీ ముఖంకూడా వాడినట్టే కనిపిస్తుందే!” అన్నది.

నవ్వాడు అరుణ్.

“ముఖం చేసుకున్న ఆవరాధ మేమిటుందీ? పొద్దుట్టింది ఇప్పటిదాకా స్నానం లేదు. తిండిలేదు. భలే మాదిరిలు పురమాయించావులే! వాటికోసం తెగ వెతికి వెతికి ఎంత హైరాన అయిందో! తిరిగి తిరిగి కాళ్ళు పడిపోయినయ్. ఇవిగో ఇందు!” అంటూ జేబులోంచి కాగితపు చుట్టబకటి తీసి సంధ్య చేతిలో పెట్టాడు

“ఏన్నేదీ? బాబయ్య ప్రాక్టీసుకని బయటికి వెళ్లాడు కాబోలునే! పోయిన శని వారంనాడు ఎంత కొట్టుకున్నా ఇంటికి రాలేకపోయా. అందుకోసమని పట్రావడం ఆలస్య మైపోయింది. నీటితో ఏమి బల్లుకావ్! పిట్టబొమ్మలా! దేవుళ్ళ బొమ్మలా! లేకపోతే గులాబి....” అనడిగాడు.

“అవన్నీ ఆలోచించటానికింకా చాలా వ్యవధి ఉందిరే. ఇవి తీసుకురావటానికే వారంరోజులు ఆలస్యమయింది కదా, వాటిని కట్టటానికి పెట్టెకోటానికి కొన్ని గంటలపాటు ఆలస్యం సహించలేవు? ఇంటి కెళ్ళకుండా నరాసరి స్టిషన్ నించి ఇక్కడికే వచ్చేశావే?” అనంది.

నవ్వుతూ అన్నాడు అరుణ్ — “స్నానం, భోజనం సంగతే కద నువ్వనేదీ అవన్నీ ఇంక “సంధ్య” అయి తరవాతనే. నరేశాని, అస్తస్తమానం నీకి

అనారోగ్య మేమిటి?—ఎందుకని ఈ అన్యస్తత. చెప్పు" అన్నాడు.

అతడు అన్నటువంటి "సంధ్య" అనే మాటలో గల వ్యంగ్యం చెవికి పోకగానే సంధ్య ముఖం కాస్త ఎర్రబడింది. కాని, అదేమీ లక్ష్యం చెయ్యవద్దే నటించింది. కోపంగా ఇలా అంది—“దానికి (సంధ్యా సమయం కావటానికి) సూత్రం ఇహ అలన్య మేమిటుంది అరుణదా! పద, వృధాగా ఆలస్యం చెయ్యక!” అన్నది

మళ్ళీ నవ్వుతూ ఏదో సమాధానం చెప్పబోయాడు అరుణ్. కాని అంతలోనే జగద్ధాత్రి అక్కడికి వచ్చింది. ఆమె ముఖం చూపేటప్పటికి అతనికి నోట్లోమాట నోట్లోనే ఆగిపోయింది.

జగద్ధాత్రి మొహం కందగడ్డలా చేసుకుని కోపంతో అక్కడికి వచ్చింది ఇంట్లోంచి వచ్చి, కూతుర్ని చూసి ఇలా అంది—“ఆ తమలపాకు ఇంకా నమయి తూనే కూచున్నావా? అది నోట్లోంచి ఉమ్మేసి, ఆ తరవాత నీ యిష్టం వచ్చినట్టూ సరసా లాడుకోవచ్చుగా!” అని అనేసి, ఆ యిద్దరిలో ఎవరివేషా చూడకుండానే గది గటా లోపలికి వెళ్ళిపోయిందామె.

హఠాత్తుగా ఎదో గొడవ జరిగినట్టుగా వుంది. అరుణ్ ఏడుగు వద్దటయి, ఆలాగే ఫిక్కెట్టుదై నిలబడి పోయాడు. సంధ్య ముఖం వెల వెల బోయింది. సంధ్య వేళ ఆకాశంలో కాంతి అంతా మటుమాయమైనట్టుగా కనిపించింది.

కాస్తేపు అలానేవుంది. సంధ్య నోట్లో తమలపాకుని తుడుక్కున ఉమ్మేసి,—“మళ్ళీ సువ్వీ ఇంట్లో అడుగు పెడతా వెందుకు అరుణదా! సర్వ నాశనం చేస్తేగాని మమ్మల్ని వొడిలిపెట్ట దలుచుకోలేవా?” అనడిగింది. తీ పంగా

అరుణ్ మొదట్లో ఒక్కమాటయినా మాటాడలేకపోయాడు. తరవాత తరవాత మెల్లిగా కోలుకుని ఇలా అడిగాడు.—“నేను నిజంగా అంటరానివాణ్ణా? నవ్వు నోట్లో తమలపాకు ఉమ్మేశావ్ కదా!” అన్నాడు.

హఠాత్తుగా పెక్కెక్కి యేదేపింది సంధ్య. “నీకు జాతిలేదు మతంలేదు. నన్నెందుకని ముట్టుకున్నావ్? అనడిగింది.

‘నాకు జాతీ, మతం లేవు!’

“ఉహూ—లేవు. లేనేలేవు. మళ్ళీ నీమకు వెల్లెవ్, ప్లేచ్యుడివై పొయ్యావ్. అనాడు మా అమ్మ నీకు మంచిసీళ్ళు ఇ త్తడి చెంబితో ఇచ్చింది, గుర్తులేదా?”

దీర్ఘ శ్వాస వదిలాడు అరుణ్. “ఉహూ—నాకు గుర్తులేదులే. కాని...ఇప్పుడు నీ దగ్గర నేను అంటరాని వాణ్ణి. ప్లేచ్యుణ్ణి!”—అన్నాడు.

కళ్ళు తుడుచుకుని అంది సంధ్య—“నాకు మాత్రమే కాదు, అందరికీన్నీ.

ఇవాళనుంచే కాదు. ఎవరిమాటా చెవిని పెట్టకుండా ఎప్పుడయితే నువ్వు నీమ తెగ్లావో అక్షణం వింటిన్నీ....." అన్నది.

అందుకు అరుణ్—“కానీ.....నా మనస్సులో మాత్రం నేనే ఏమనుకున్నా వంటే .....

అన్నాడే కానీ. తన మనస్సులో ఏమనుకున్నాడో మాత్రం బయటికి చెప్పలేక పోయాడు. కణంపేష్ట అగి, ఇలా అన్నాడు :

“ఇహ బహుళా, నేను మీ ఇంటికి రానులే. కావి. సంధ్య: మవ్వనూత్రం నేనంటే రోతపడకు. రోత కలిగించే పనులేమీ నేనెన్నడూ చేసి ఉండలే.”

“ఇలా నాతో జగదం పెట్టుకు నింపేదమేనా నీకు పని. అరుణా:—ఆకలి, దప్పి యేమీ లేవు?” అన్నది సంధ్య.

“ఉహ:—జగద మాడటమే పనికాదు. నాకు. నన్ననహ్యంతుకునే వాళ్ళ తోటి ఎడటపడి ముఖముఖీ పోట్లాడేటంత వీరున్న కాదు నేను.” అనంటూ, మెల్లిగా వాకిట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు. అరుణ. అతడు పోయిన దిక్కుకే రెప్ప వాల్చుకుండా చూస్తూ, పాపాణ ప్రతిమలాగా అలాగే కూర్చుండిపోయింది. సంధ్య.

ఎడటికి వచ్చింది తల్లి. ప్రసన్నమైన ముఖంతో ఇలా అంది—“పోవీలే. మళ్ళీ ఇహ ఇక్కడ అడుగు పెట్టడనుకుంటాను.”

చకితురాలైన సంధ్య “రాదు!” అన్నది.

“వృధాగా అతగాణ్ణి ముట్టుకున్నావ్. బట్టలు వొడిరెయ్య!” అన్నది తల్లి

తల్లి మొహం చూసి ఇలా అంది సంధ్య—“బట్టలుకూడా వొడిరెయ్యాలింపే!”

సంధ్య ముఖచ్చాయ వాడిపోయివుంది. కావి. ఆదృశ్యం తల్లికంట పడలేదు. అవిడ ఆశ్చర్యపడుతూ ఇలా అంది—“వొడిరెయ్యాలా అని మెల్లిగా అడుగుతావా: అబ్బురేమో! వర్తి కిరస్తావీ వాడాయీ! వాణ్ణి తాకితే మైల పడ్డట్టుకాదూ! ఇంకా నయం—ఒహవేళ పెళ్ళయిన వాళ్ళయితేనూ, లేదా విధవరాలూ పధవరాలు అయితేనూ తలారా మునిగి స్నానం కూడా చేయవలసి వచ్చేది.

“అనాడు రానమణి పిన్ని—ఆ—కాస్త బడాయి చూపించిందిలే—అయినా సరే, ఆవార సంవత్తి అంతా ఆవిడదగ్గ నేర్చుకోవల్సిందే యానాదిసిల్ల కొంగు తగిలించో లేదో కావి అసళంగా మనమూల్ని వేళకావి వేళ చెల్లోముంచి మరీ తీసుకొచ్చింది ఇంటికి!” అని చెప్పింది తల్లి.

“అవునమ్మా, మంచి మాటే చెప్పావ్! సరి. అలాగే చేస్తారే!” అన్నది. సంధ్య.

* * *

తలకాయ తిప్పింది తల్లి. బ్రాహ్మణ ఆవార వ్యవహారాల్ని గురించి ఇంకా యేమో ఉపదేశ: ప బోతుంది కూతురికి.

వెనకాతల్నించి పిలుపు పినబద్దది—“జగ్గూ! — ఇంట్లో ఉన్నావుటమ్మా!” అని.

నరాసరి చావిట్లోకి వచ్చేసి నిలబడ్డాడు. రోత భట్టి. మహళయుడు. వెనక్కి

తిరిగి చూసింది జగద్ధాత్రి: “ఫటర్ మామే? ఆహా, ఎంతదృష్టం! ఎంత అదృష్టం!” అన్నది.

అయితే, ఆరోజున రానమణికి తన కూతురికి మధ్యని జరిగిన సంభాషణ తలవని తలంపుగా జ్ఞాపకమొచ్చేసరికి, జగద్ధాత్రి మొహం ఎండిపోయింది.

సంద్య లేచి నిలబడింది. ఇప్పుడు గోలోక ఫటర్ తల్లికి బదులుచెప్పటం మానేసి, కూతురికే తిరిగి నవ్వుతూ ఇలా అడిగాడు: “ఏమే సంద్యా! ఎలా ఉంటున్నావ్? ఇదేమిటి. జబ్బు పడ్డట్టు కనిపిస్తున్నావే?” అంటూ వలకరించాడు.

“లేదు తాతయ్యా! జబ్బులేదూ, గిబ్బులేడ, బాగానేవున్నా” నని చెప్పింది. సంద్య

కుష్కంగా ఉన్న ముఖంలోకి కొంచెం నవ్వు తెచ్చిపెట్టుకుంది జగద్ధాత్రి

“ఆ—బాగానే వుంది, బాగా—నెల్లాళ్ళాయె మామా!—రోజూ తలనొప్పే. రోజూ జ్వరమే! ఇప్పుడే కదా నగ్గుజావ తాగి ఇలా కూర్చుంది?” అన్నది.

“అదా సంగతి? మరి, ఎందుకు జబ్బు చెయ్యకుండా వుంటుందీ? దీన్ని మీరు ఇంట్లో కట్టేసివుంచారు. లేకపోతే ఈ పాటికి ఒళ్ళోను మెళ్ళోను ఇంతింత పిల్లల్ని పేసుకుని ఎక్కడో సంసారం చక్కడిద్దుకుంటూ వుండేది కద! మరైతే దీన్ని ఒకయ్య చేతిలో ఎప్పుడు పెడతారు జగ్గా! వయస్సు చూడబోతే ...”

అలా అనగానే జగద్ధాత్రి వయస్సు సంగతి పైకి పొక్కునీయకుండా చటుక్కున తొక్కి పెట్టేసింది. “ఏం చేసేది మామా! చూడబోతే నే నొక్కొత్తెను, ఆడదాన్ని, ఎన్నివేంపులని చూసుకోగలనూ? ఆయన కే గొడవా అవనరం లేదు. ఏ సంగతి పట్టించుకోనే పట్టించుకోరు. కోతి కొబ్బరికాయ దొరికిందన్నట్టుగా ఈ వైద్యం ఏచ్చ ఒహటి!

“మామా!—ఏమని చెప్పనుంటావ్? ఇదంతా చూస్తే, ఈ ఇల్లా, వాకీలి ఒదిలి పెట్టేసి, కాళికి పోయి మా అత్తగారి దగ్గరుండిపోదామా అన్నంత విరక్తి పుట్టు కొస్తుంది నుమా!—నేను వెళ్ళిపోయిం తరవాత ఏదేమయితే నాకేం, చూడొచ్చానా? ఎవళ్ళ గీత ఎలావుంటే అలా జరుగుతుంది....” అని చెబుతూవుంటే ఆమె కంఠ స్వరం గడ్గదమయింది.

“అయితే, ఆ పిచ్చివాడింకా ఏం చేస్తూ కూచున్నాడిప్పుడూ?” అనడిగాడు, ఫటర్.

అందు కామె చెప్పింది—“అనలూ, ఇది పిచ్చకాదు నుమా; మామా!—అలా అయినా బతికిపోదును. గదిలో కూలేసి, తలుపు గొళ్ళాలు బిగించేసి పెట్టేదాన్ని....

లోవలా బయటా నన్ను విధాలా కార్చి మని చేస్తున్నారంటే నమ్మూ!” అంటూ, పమిది చెంగుతో కనుకొలకులు తుడిచేసుకుంది జగద్ధాత్రి.

అప్పుడు పానుభూతిగా స్వరంపెట్టి గోలోక చట్రీ చెప్పనారంభించాడు—“అవు నమ్మ జగ్గూ! అవును. పాపం బాలా బాలా సంగతులు విన్నాను. నువ్వు చెప్పిందంతా అక్షరాలా నిజం. ఆ సంగతలా ఉండనీ. కొంతమంది పెద్దమనుషులు చేసి నట్టుగా మీరుకూడా “మాకు విల్లువిరిచే రాముడిలాంటి వాడే కావాలి. అలాటి అల్లుడు దొరికినప్పుడే మా అమ్మాయికి పెళ్ళి ఖాయం చేస్తాం” అని చెప్పి వంతంపట్టి కూర్చున్నారటగా :

“సాక్షాత్తు ఆ కుమారస్వామి దొరికితే తప్ప విల్లిని అట్టే పెట్టేస్తా మంటున్నారటగా : అమ్మ బాబో! ఏమిటి విడ్డూరం : ఏమిటి అలోచనలా!—మనబోటి గొప్ప కులంవాళ్ళ యిళ్ళల్లో యిటువంటి వెన్నడయినా జరుగుతాయనేనా మీ వద్దేశం : పోనీ, ఇటువంటి వెన్నడయినా ఇంతకముందు జరిగాయని విన్నావా : అమ్మాయి : ఎంత కఠీనులయితే మటుకి ఆ రోజుల్లో గంగస్నానం చెయ్యకపోతే వాళ్ళ కులానికి రక్షణెక్కడందీ : ఈ సంగతి ఏకు మాత్రం తెలియదా జగ్గూ :—మధుసూదన : పీచే నత్యం : !”

కలవర పడిపోయింది జగద్ధాత్రి.

“నెమిలి వాహనంమీద ఎక్కివచ్చే అల్లుడికి తప్ప పిల్లనివ్వమన్నామని ఎవరు చెప్పారు పీకు, మామూ : పిల్లముందా, కులముందా : మా వంశంలో కాయస్థుల్ని కూర్చుంటూ చూస్తారు. వాళ్ళిళ్ళల్లో ఎవరూ కాళ్ళయినా కడగరే : అటువంటిది. కార్తికేయుడే దిగి రాలాలని నేను ఎన్నడయినా కోరుకుంటానా : కాళ్ళు చేతులూకట్టి గంగలోనయినా పారేస్తాగాని, నా పిల్లని కులీనకలేచి కొంపల్లో మాత్రం పడెయ్యను మామా :....ఇదే నా పట్టుదల : అని చెప్పింది.

“ఓహో! ఆదా కథా! అలా చెప్పు : నరేలే. అటయితే, నే చూసి పెదకాలే సంబంధం.” అన్నాడు చట్రీ, సంతోషంతో.

ఆ మాటలపై వింటూవున్న సంధ్య, ఇదుగో వెళదాం. అదుగో వెళదాం అనుకుంది. కాని ఎర్రబడిన ముఖంతో తల వంచుకుని అక్కడే నిచుంది.

చట్రీ సంధ్యకేసే చూసి నవ్వుతూ, రహస్యం చేసినట్టుగా ఇలా అన్నాడు : “జగ్గూ!—నువ్వన్నట్టు, పీకా కుమారస్వామీ దిగిరావాలన్న కోరిక రీతిపోతే, పిల్లని నా చేతుల్లోనే పెట్టెయ్యరామా : వరసా వాచీ బండలేదు. చక్కా రాజా రాజీలాగా ఉంటాం.—ఏమంటావ్ మనుమరాలా, పసందగా ఉంటుందా :”

ఇంకో సమయంలో కనక అయివుంటే ఈ పరిహాసానికి సంద్య అనుకూలంగా జవాబు చెప్పేదే. కాని, అడవ్తో ప్రారంభమైన గొడవ ఇప్పుడు తన తండ్రిని గురించి అనుకోవటం చాలా దేశింది. దేశేనరికి, అమెకు సిగ్గేసింది, కంమొచ్చింది, దూకుట జగలేదు.

ఇన్నివిధాలుగా ఉడికిపోతున్న సంద్య ముఖం పైకెత్తి కరినంగా లేప్పింది—
“వసంధుగా ఎందుకుండదు తాతా! ఎంతో వసంధుగా వుంటుంది. నన్నకట్ల నవ్వారీ ఎక్కి మీ రీచారినే కదా దయచేస్తారూ? మీ మెడలో సీ మిమ్మల్ని వరింపటానికి పువ్వులదండ చేతపట్టుకుని ఇక్కడే నేను మీ కోసం సిద్ధంగా వుంటాను!” అనేసి, గదిగబా దొడ్డి గుమ్మంలోంచి అవతలికి వెళ్ళిపోయింది.

భయంకరమైన అమె కోసం పట్టరానిదిగా వుండని సృష్టంగా తెలిసిపోతూనే వుంది. చటర్లీ పరిహాసం వ్యర్థమైంది. పైగా తీవ్రమైన ఈ వింద పొందటంవల్ల అతడికి నోట మాట రాకుండా పోయింది, చాలా సేపటిదాకా.

తరవాత—హ—హ్లా—హ్లా అని వెర్రిగా నవ్వి, ఇలా అన్నాడు:—‘జగ్గూ!— ఇది పిల్లంటే పిల్లకాదే. తస్మాదియ్యా!—నీవునించి దిగివచ్చిన పైల్మాన్! అంటే అందిలే, తాతా మనమరాలి వరసకదా; అయితే, అవాళే చెప్పింది సుమా రానమణి! “దాని కెవరయినా వరే ఖాతరు లేదు. నోటి కెంతోనే అంతా అనేస్తుంది. తలి దండ్రుల మాట కూడా లెక్క చెయ్యదు” అని.

ఇంతా జరిగే తీరుకుందని మొదట్టింటి జగద్ధాత్రి భయపడుతూనేవుంది. ఏమైతేనేం. అమె అనుకున్నంతా అయింది. ఈ మాటుకి తీవ్రంగా పరిణమింపకుండా హావ్య ప్రసంగంలో ఎలాగో అలా కొట్టుకు పోతుందిలే అని అనుకుంది. మొదట. కాని, కూతురు సంధ్య అనవసరంగా చెబ్బి కొట్టి, పుట్టలో పాముని బయటికి తీసుకు వచ్చింది.

అంచేత జగద్ధాత్రికి కూతురుమీద కలిగిన రోతకు అంతూ పొంతూ లేదన్న మాట. పైకి మాత్రం ఏమీ పొక్కలేదు. కాని, ఎంతో వినయం నటిస్తూ ఇలా అంది :—“లేదు మామా : ఆ రోజున అలాంటి మాటలేం అనలేదు నుమా సంధ్య! పిచ్చిగారే కాస్త వుంటే గంపఠత చేసి చెబుతుందని నీకూ తెలుసుగా?” అన్నది.

“తెలుసులే, ఆ సంగతి నాకూ తెలుసు. కాని నా దగ్గరమట్టుకి అలాంటిదేం చెయ్యదు,” అని చెప్పాడు చటర్జీ.

“అప్పుడు నే నెదురుగానే వున్నాను కదా. మామా!”

చిరునవ్వు నవ్వాడు చటర్జీ “అయితే సరేలే, అంతకంటే బాగావుంది. కాని, దాన్ని అదుపులోనయినా పట్టలేక పొయ్యావన్నమాట!” అన్నాడు.

గోలోక చటర్జీ నవ్విస్తూ ఈ నవ్వుతో జగద్ధాత్రి మనస్సుకి బలం వచ్చింది. వచ్చి, ఇలా అంది క్రోధంతో—“అదుపా! ఆమె అని మెల్లిగా అంటున్నావా? నువ్వే చూస్తువుండు మామా, దాన్ని ఎలా శిక్ష చేస్తానో?” అన్నది.

ఇప్పుడు చటర్జీ ప్లేహపూర్వకమైన స్వరంతో యిలా చెప్పాడు—“పోవద్దూ ఇగ్నా! అవే! మాటలూ! దానికల్లా చెయ్యాల్సిందీ శిక్షకాదు—పెళ్ళి! ఓ ఇంటిదై, సంసారం నెత్తిమీద పడితే అంతా దానికే తెలుస్తుంది. తనకు తనే చక్కసిద్దు తుంటూడి. అయినా సరేగాని—పెళ్ళిడు పిల్లల్ని కాస్త అదుపులో పెట్టి ఉంచాలి నుమా!—కాలమానం చూడబోతే చాలా భయంకరంగానూ ఉత్పాతంగానూ కని పిస్తుంది. అరుణ్ ఇప్పుడింకా వస్తున్నాడా?” అనడిగాడు.

భయపడిపోయి, జగద్ధాత్రి “అరుణ్!—అబ్బే, రావటంలేదే! ఉహం!—” అంటూ అబద్ధం ఆడేసింది.

“మంచిదే. ఆ వెధవని మాత్రం రానివ్వకండేం! వాణ్ణి గురించి రకరకాల మాటలు వింటున్నాను,” అన్నాడు.

చిన్నప్పటినుండి సంధ్య అరుణ్ ని బావా బావా అని పిలుస్తూండేది. అతగాడు సీమకి బయల్దేరేటంతదాకా ఇద్దరూ ఎంతో నేస్తంగా ఉండేవాళ్ళు. ఇప్పుడేమో అరుణ్ సీమనించి దిగాడు కదా. అతణ్ణి అంటూడు, ముట్టాడు, వెలి అయి

పోయాడు బ్రాహ్మణ్లోనించి, కాబట్టి, వీళ్ళ స్నేహం ఏ కారణం చేతనైనా సరివడదని కానీ, వ్యంగంగా సాగకపోతుందని కానీ తల్లికి కలలోనైనా సంశయం కలగలేదు.

అయితే, కొన్నాళ్ళుగా సంధ్య చెప్పే మాటల్లోనూ, చేసే చేతల్లోనూ మధ్య మధ్య తల్లికి ఒక విధమైన మంట పుట్టుకొస్తూంది. తక్కు తెరిచినా, మూసుకున్నా ఆ మంట కనబడుతూనే వుంది.

ఈ విషయం ఎంతదాకా ముదిరినా, దీన్ని గురించి భయపడవలసినంత పని లేదని జగద్ధాత్రికి తెలుసు. కానీ, ఆ విషయాన్నే ఇప్పుడు స్పష్టంగా ఇతరులు నూచించగా వినడంతో ధైర్యం అవుకోలేక పోయిందామె. “ఇలాంటి మాటలు విన్న కొద్దీ ఎన్నయినా వినొచ్చు. మామా! కానీ, నా కూతుర్ని గురించి లోకులకింత అక్కసు ఎందుకు చెప్పా!” అన్నది.

చిరువవ్వ వచ్చి చుట్టి గుళిరంగా చెప్పాడు:—“అవునే అమ్మాయ్. అదంతా విజమే. కానీ సరైన అడుగులో హద్దుపెట్టి జాగ్రత్తపడకపోతే, లోకం నోరు ముయ్యటానికి మూసే దుండడు నుమా; మరి!”

ఈ మాటకూడా జగద్ధాత్రి ఏదో సమాధానం చెప్పబోయింది. కానీ, సరిగ్గా అదే సమయానికి సంధ్య చేసుకొచ్చిన పని చూస్తే ఆమె భయపడి పోయింది. ఆళ్ళర్యంతోను, విషరీతమైన కోపంతోను మాటాడలేక పోయింది—

సంధ్య చెప్తో స్నానం చేసి వస్తుంది. ఇంబోకి, ఒంటివి తడిగుడ్డలు, తలకట్టు వించి ఇంకా నీళ్ళు కారుతూనే వున్నాయి. తుడుచుకోడానికి తడువెక్కడ?—ఇటు వంటి స్థితిలో ఆమె చక్కగా తప్పుకుని గబగబా దొడ్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

“అవునన్నట్టు జగ్గా!—దీనికి జ్వర మొస్తోందని చెప్పావుగా; ఇప్పుడీ సాయం కాలంపూటా చచ్చిళ్ళతో స్నానంచేసి వస్తుందే?” అనడిగాడు, చుట్టి.

“ఎందుకో నాకేం తెలీదు మామా!—” అని మాత్రం జవాబుచెప్పి ఊరుకుంది జగద్ధాత్రి. అయితే అరుణ్ ని తను అవమానం చేసిందిగా; అందుకోసమని సంధ్య పైకేమీ అనకుండా, కఠోరంగా క్రియా రూపమైన తనీ ఈ విధంగా తీర్చుకుందని ఆమెకు మనస్సులో బాగా తెలుసు.

“ఇలా అవధ్యాబా. కూడని పనులు చేస్తుంటే రోగానికి మరింత బలం కాదూ?” అనడిగాడు చుట్టి.

“బలమయితే కానీ మామా!—నేనేం చేసేదీ; అది నామాట వినదూ....” అని చెప్పింది జగద్ధాత్రి.

తల ఊపుతూ చుట్టి ఇలా అడిగాడు: అవున్నే, ఆ సంగతి నా కర్థమయింది.

వరేగాని. నే నొహ బదుగుతా చెప్పు : ఈ యింటికి యజమాని నువ్వూ : నీ కూతురూ : లేకపోతే నీ ఇంటిల్లాడా ఎవరు ఇందులో? :

“నేను తప్ప అందరూ యజమానులే మామా : ఈ యింటికి....” అన్నది జగద్ధాత్రి.

“అలా అయినట్లయితే ఆ యజమాన్లతోనే ఇలా చెప్పు: “ఊరిమధ్యకి తెచ్చిపెట్టిన యానాదాళ్ళనూ ఎలికలాళ్ళనూ ఉండటాని తెంతమాత్రం వీల్లేమా. వాళ్ళకేదో ఒహ ఏర్పాటు ఆలోచించకపోతే. నేనే కలగజేసుకో వలిసొస్తుంది సుమా!” అని—మరు మాదను: వీవేగతి:—”

ఇందుకు జవాబు చెప్పినట్టుగా వెంటనే జగద్ధాత్రి మహా కోపంతో “సంద్యా: ఇటులా!” అని పిలిచింది.

లోపల సంధ్య తదితల తుడుచుకుంటున్నదల్లే వుంది. కాస్త మొహం ఇసింటా జాపి “ఎందుకమ్మా!” అనడిగింది.

“ఈ యానాది వాళ్ళని ఎక్కడికైనా లేచి పొమ్మని నీ అంతట మవ్వు వెళ్ళ గొడతావా : లేకపోతే. రేపు స్నానానికి వెళ్ళేముందు నేనే చీపురుకట్టి ఒహటి తీసు కుని వాళ్ళని తప్పి తగిలెయ్యమంటావా. చెప్పు? : అది

“దిక్కులేని అనాధలు: ఇద్దరాడొక్కని చీపురుచ్చుకు బాదుతానంటావే? అదేమంత మహా గొప్పపని కాదమ్మా: వాళ్ళు ఎవళ్ళకేం హాని చేశారూ?” అనడిగింది సంధ్య

ఈ ప్రశ్నకు తల్లి ఎమనదు కాని. చట్రీయే చెప్పాడు జవాబు: “హాని చెయ్యక పోవడమేమిటి? మొన్నటి రోజున దారిని పోతూ కిళ్ళారా చూశాను. వది దారి మధ్యని కూచుని వాళ్ళు మేకలకి గంజి పోస్తున్నారు ఛా—ఆ దారి దారంతా ఎంగిలి చుక్కలు: మాలకూడు!” అంటూ, జగద్ధాత్రికేసి చూశాడు ఒక్కమాటు.

ఆమె వెంటనే చట్రీని నమస్కరిస్తూ అంది: “అవును మామా:—పడక పోవట మేం: దారంతా పడేవుంటుంది!”

అందుకాయన మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు :—

“అలా చెప్పు. జగ్గూ:—తెలియక విషమయినా తాగొచ్చు కానీ, తెలిశాకా!” అని ప్రశ్న వేస్తూ, సంధ్యకేసి చూసి నవ్వి. అన్నాడు—“మనమరాలా: వీది లేత వయస్సు గవక రాత్రియినా స్నానం చెయ్యగలవు గాని. నేను మాత్రం చెయ్య లేమ సుమీ: నావల్ల కానేకాదు!”

మనస్సులో ఉన్న క్రోధం పొంగి పొరలి వస్తూంది సంధ్యకు. అయినా ఎలాగో ఆపేసుకుని, ఇలా అంది: “నాకా సంగతి తెలుసు తాతా:—మా నాన్నగారు

విళ్ళకి చోటిచ్చిన మాట నిజం. అటువంటప్పుడు మరోచోట వాళ్ళకి చూపించ
కూడానే వెళ్ళగొట్టేసి, అయిన కవహాసం 'చెయ్యనా? ఉహూ...నే ఒప్పుకోను.'''
చూసం, అవమానం అనే పెద్ద మాటలు కూతురి నోట్లోనించి రాంగానే, కల్ల
చురేం చెప్పలేక ఉరుకుంది.

కాని, గోలోక చటరీ అందుకున్నారు—

'అదంతా జాగనేవుంది. సరే. చోటుకేం? వాళ్ళకి చోటుకేం తక్కువా—
చానికి యేం లోటులేదు. అరుణుడి ఇంటి వెనకాతల బోలెడంత జాగా వుండిగా,
వాళ్ళక్కూర్చి చోటివ్వమని వాడితోపే చెప్పకూడదూ? యానాది వాళ్ళయితేనేం.
వాళ్ళు హిందువులే. వాళ్ళ మూలంగా అతగాడికి జాతి పోయేదేమీలేదు'' అని,
జగద్ధాత్రి ముఖం పరకాయించి చూసి ముసిముసి నవ్వులు ప్రారంభించాడు.

అయిన మాటల్లో స్వామిస్వామి జగద్ధాత్రి ఎంత గ్రహించి నవ్వుటికి. అరుణుడి
ప్రసక్తి వచ్చి పడటంతో—ఎవరికో? ఎలా మాటాడాలో ఏమీ తెలియని తన కూతురు
కడువయిన మాట లేమిటనేస్తుందో. ఏం లేనిపోని గొడవ తెచ్చి పెడుతుందోనని
అమె ఎంతగానో భయపడింది. అమె ఆత్రానికి మేర లేకపోయింది.

అలాగే జరిగింది సరిష్టా. సంధ్య కంఠస్వరంలో పరిహాస పరిమళం వెడ
జల్లింది. కానయితే, ఆ మాటలు చెవికెంత సూక్ష్మంగా వివదితున్నాయో, అంతకు
ముందు

అంత కటువుగా. కఠోరంగా వున్నాయి—“కుంఠా: పోతే పోయేదానికి జహా
ఖర్చా—అనలు, కులాన్నే లక్ష్యం చెయ్యని వాళ్ళకి ఇహ అది ఉండడ మేమిటి.
పోవడమేమిటి? ఉన్నా. పోయినా రెండూ ఒకటే!” అన్నది.

నవ్వుదా మనుకుని ప్రయత్నించాడు చటర్జీ. కాని, ఆయన మొహం మాడి
పోయింది. “సరి, సరి. అయితే ఈ మాటలన్నీ బహుశా నీతో ఆయనగారు
సంప్రదిస్తూనే వుంటాడు కాబోలు నేం?” అనడిగాడు.

కిల కిల నవ్వేసింది సంద్య

“తాతా! భేష్, భేష్!—విమ్మల్నే అతడు కుక్కలకిందా పిల్లలకిందా జను కడు
కున్నాడే. కాస్తంతా లెక్కచెయ్యకుండా; ఇహ నేనొక లెక్కా. ఈ మాటలన్నీ
నాతో చెబుతుండటానికి—ఏట్లో ఏమగులే కొట్టకు పోతూవుంటే. ఇహ దోమ
లకి....?” అనేసింది. ఈ విషయం గురించి ఇహ వాడ ప్రతివాదాబా, చర్చలూ
జరగటానికి అవకాశ మివ్వకుండా ఒక్క లిప్తలో గబుక్కున తన గదిలోకి వెళ్ళి
పోయి కూచుంది:

మరి సహించలేక పోయింది జగద్ధాత్రి. ‘చీ చీ! అబాగ్యురాలా!—వరాయి
కుర్రాడిమీద ఇలా విష్కారణంగా ఒత్తి అవవాడు వేస్తావా? ఎనరెరగరు అకట్నీ;
అతడెన్నడయినా ఇలాంటి మాటలన్నాడా? లేదని నేను గంగలోకిగి ప్రమాణం
చేస్తా” నంటూ గద్దించి చెప్పింది.

గదిలోంచి బయటేం లేదు.

అప్పుడు చటర్జీ ఇలా అన్నాడు:—“జగ్గు! అసలీ కాలపు పిల్లలంతా ఇదే
వరస అమ్మాయి! పోనీలే. మేం కుక్కలం, పిల్లలం అయితే అయినారే కాని.
ఒక్కమాట మాత్రం నీకు చెప్పి పోతాను: పిల్ల దాని పెళ్ళి ఇహ అవకు, ఎంత
మాత్రం ఆలస్యం చెయ్యకు. ఎక్కడో ఒకా దిక్కున ముడెట్టించి, పాపవిముక్తి
చేసుకో! పాపంనుంచి విముక్తి కలిగించుకో!” అంటూ మరిమరి మారిపోతాడు.

ఏడుస్తూ జగద్ధాత్రి ఇలా అంది: “నువ్వే చూసిపెట్టు మామా, ఏదయినా
సంబంధం! నే నెక్కడని వెతికేది? నావల్ల కావటం లే!”

సరేనన్నట్టుగా తల ఊపి, చటర్జీ ఇలా చెప్పాడు: మంచిది. చూస్తారే. కాని
ఒక్కమాట—నీ కున్నదే ఒక చిన్నది. దూరా భారం ఇచ్చిచేస్తే ఎంత కష్టం.
ఎంత బెంగవదలి, మనలాంటి వాళ్ళ యిళ్ళల్లో వరుడి వయస్సు చూస్తే కాదు.
మరేమిటా! పిల్లగనక ఎదురుగా దగ్గర పడుంటే, ముప్పొద్దులా కాస్త కంటికయినా
కనిపిస్తూ వుంటుంది. అంతకంటే మించిన సుఖమేముంది, చెప్పు!”

కళ్ళు తుడుచుకుని జగద్ధాత్రి జాలిగొలిపే కంఠస్వరంతో అన్నది—“అంత అదృష్టవేనా నాకు మామా! అంత పుణ్యమే!—కాని, ఎవరయినా ఇంటి అల్లుడుగా....”

ఈ మాట పూర్తి కానివ్వలే, చటర్జీ. “అబ్బేబ్బే!—అలాంటి మాట జన్మలో ఎన్నడూ తలపెట్టకు, ఇదేం ఇల్లరికపు బల్లెళ్ళు దొరికే చవకబాదు కాలము కున్నావా? దానివల్ల ఎంతలేసి నిందలొచ్చి వదకాయో కొంచెమైనా తెలుసా!—వరి,—ఎక్కణ్ణుంచైనా ఓ వప్పుభట్టుని గొప్పచేసి ఇంటికి తెచ్చి పెట్టుకుంటామే అనుకో. వాడు భంగూ, గంజాయి మొదలెట్టి, నీకున్న అస్త్ర కాస్త విమిషంలో ఊదేస్తాడు కనక, ఇలాంటి వంగతులన్నీ కొంచెం వెనకాముందూ చూసుకోవాలిగా!” అన్నాడు.

ఈ మాటల్లో ఉండే భావాన్ని జగద్ధాత్రి గ్రహించింది. వెంటనే ఉత్తేజం కలిగింది. “చూసుకుంటానే వస్తున్నా మామా, చాలా కాలంనిదీ, చూసుకు చూసుకు, లోలోనిలే మండి మని అయి, కమిలిపోతున్నా.”

చిరునవ్వుతూ చటర్జీ ఇలా అన్నాడు :

“అల్లా అను, జగ్గా!—పని పాటల్లేకుండా ఊరిఫే తిని కూచుండే యిలాగే అవుతుంది. నీలాంటి బుద్ధిమంతురాలు ఈపాటి తెలుసుకోలేదా?”

జగద్ధాత్రి ఉబ్బిపోయిందీ మాటకు.

“తెలుసుకోకేం మామా!—నా కంఠా తెలుసు, లోపల్లోపల, కాని, నే నాడ దాన్ని, ఎటు చూదామన్నా దరి దాపూ కనబడ్డంతే!” అన్నది.

అమెను ఊరదీస్తూ చటర్జీ మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు : “కనబడుతుంది, కనబడుతుంది! తొందరపడితే ఎలా!—కొంచెం ఆలోచించి చెప్తారే!—నరే, సంధ్యాకాలమైంది, యిహ పోయిస్తా!—

“ఇందాకట్టించి ఆలా విచునే వుండిపోయావ్, ఒక్క విమిషం కూర్చుని వెళ్ళరాదా?” అనంది, వినయంగా వేడుకుంటూ.

“కాదులే అమ్మాయ్, కాదు!—సంధ్యావందనం చేసుకోవాలి కదా; వేళ దాటి పోతుంది, ఇహ ఆలస్యం చెయ్యటానికి వీల్లేదు” అని అంటూ గోలోకచటర్జీ మెల్లిగా వాకిట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు.

అతణ్ణి సాగనంపటానికి జగద్ధాత్రి వీధి గుమ్మం దాకా, కూడా కూడా ముందు వదిలింది.

చంకన కొన్ని హోమియోపతి వృత్తాలు యికించుకుని, తువాల్లో కట్టిన మందుల పెద్దై చేత పట్టుకుని, పొద్దుచే ప్రాక్టీసుకుని బయలుదేరాడు. ఏయిముఖ్య. గణగణ, వడివడిగా, హడావిడిగా పోతున్న అతడి వెనకాతలే ఒక యానాచి వివహాలు తూడా వెంటబడి. ఇలా ప్రార్థించింది :

“బాబయ్యా! మీరే మమ్మల్ని కరుణించాలి! తప్పదు. లేకపోతే మే మెక్కడికి పోయేది?”

ముఖం వెనక్కి తిప్పి జవాబు చెబువామంటే ఆ మన కామా తం తీరికేదీ: అంచేత, వెనకాతలే వెయ్యి అడిస్తూ అన్నాడు: “ఒద్దొద్దు వీల్లేదు. ఇహ మిమ్మల్నిక్కడ, మా పాకలో డబ్బంసేపు కూడా ఉండనివ్వను. మీరు కేవలం అలగాజాతి వాళ్ళు. మేకలకి గంజి ఎందుకు పోస్తున్నారూ. చియ!”

అక్కర్లంతో ఆ యానాచి విషి— “అదేదీ బాబయ్యా అలాగంటారు: అందరి మేకలూ గంజి తాగుతయ్!” అన్నది.

ఈ మాటలు మండిపడ్డాడు ముఖర్జీ అది హాడిలిపోయేట్లు కోపగించి. “ఓ-పో! అవతలికి. అబద్ధాలు చెబుతావ్! ఎవళ్ళ మేకలూ గంజి తాగవ్. మేకలు గడ్డి మేస్తాయ్,” అన్నాడు.

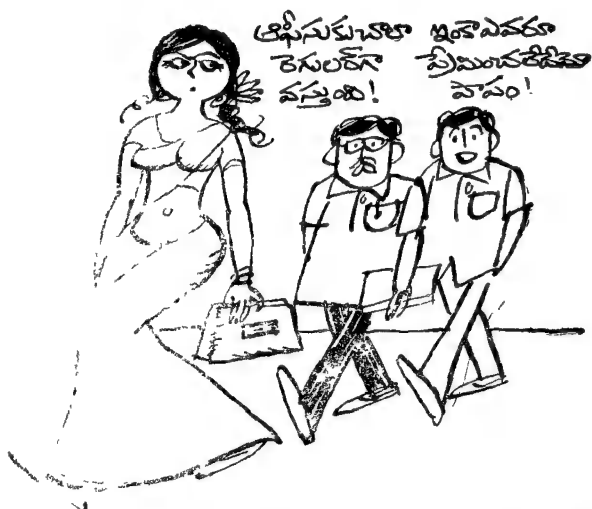
“గడ్డి మేస్తాయ్. ఆకు అలమూ వవురుతాయ్. గంజీ తాగుతయ్ బాబయ్యా!” అన్నది. అది.

ఇంకా అలాగే వెయ్యి తిప్పుతూ చెప్పాడు; ముఖర్జీ— “ఒద్దొద్దు. ఇహ మిమ్మల్ని ఉండనియ్యను. పొండి. ఇప్పుడే మీరు లేచిపోండి! బ్రాహ్మణ వీధిలో మీరు గంజి పెట్టారని గోల్లో చట్టం చెప్పి పోయాడు. అంచేత మీ మీద నా కింక దయ లేదు. మీరు ఒత్తి అలాగా జాతివాళ్ళు!”

“అయితే బాబయ్యా! గంజి పోయ్యటం మానెయ్యమంటారా?” అనడుగుతూ, మళ్ళీ ఒకమాటు ఆఖరిసారిగా ప్రార్థించింది :

తడుముగ్గుతుండా చెప్పాడు ముఖర్జీ:— “అ—మానెయ్యండి. మీకు ఆవులంతే గంజి పోసుకున్నా దోషం లేదు. కాని యిదేమిటీ? భయంకరమయిన విషయం. మహా పాతకం! ఇప్పుడే మీరు లేచిపోండి, తెలిసినా :

“అబ్బ. ఎంత పొద్దెక్కి పోయిందో!—సర్పర్ యచ్చేనేక దాటిపోతుంది!” అనుకుంటూ తొందరగా పోబోతున్నాడు.

యానాదిమనిషి. పనకనించి జాలపుట్టిందే స్వరంతో యిలా అంది : "బాబుగారండీ! పిన్నట్నీందీ చూ పిల్లని రెండు మెతుకులైనా నంజరేదండీ!"

ఆ మట్టన వెంటనే వెనక్కి తిరిగిడు ప్రియబాబు. 'ఎంతేత : ఎంచేత :-అంటే కడుపులో నులినొప్పి. లేకపోతే దోకొచ్చే బట్టందా?' అనడిగిడు.

కొదనస్థుగా తల అడ్డగా తిప్పింది. ఆ యానాదిమనిషి

"అయితే చుర్రేమిటీ :—కడుపు ఉబ్బరంగా ఉందా? ఆకలి కియ్యడంలేదా?"

"ఆకలి ఉంది బాబూమ్మ, దెయ్యపాకలంది, కొండ మింగేటంత ఆకలంది!"

"అహో, అలా చెప్పు. అది ఒక పెద్ద రోగమే. —నే బమ్, అయోడమ్, ఇంకా ఇలా టివీ ఎక్స్ మందులున్నాయి. ఇంకా టివీ చిప్పావు కాదేం. మరి : ఒక్క చిట్కాతో పోగొట్టే వాణ్నిగా : నడు, చూస్తూ!"

కొంతంత తటపటాయించింది అది "మందు వొద్దండి బాబయ్యా! కాసిన్ని బియ్యపు నూకలిప్పించండి బాబుగారూ, కుర్రముగడకి కాచిపోస్తాను" అన్నది.

ఒక్కడణం ఆశ్చర్యంతో చూస్తూ నిలబడి కొయాడు తరవాత మండినడుతూ యిలా అన్నాడు— "మంచ అత్తగారేమా? బియ్యపు నూకలు కావాలా? పోపో! నా యెదబింది ఆవతలికి లేచి పో! దొర్లాగ్యవు ముండా! మీ ఆలాగా జాతి మోహం ముండా!"

అది సిగ్గువది వెళ్ళి పో పోతుంది. ముఖర్జీ గదమాయస్తూ మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు:

“అంకగా తిండికి లేకపోతే, సంధ్య దగ్గరకిపోయి అడుక్కులేక పోయిందా :

యానాదిది మాటాడలేదు. మొహం మాత్రం ఎత్తి చూసి ఉరుకుంది.

అప్పుడు ముఖర్జీ మళ్ళీ చెప్పాడు : “ఇదుగో, అమ్మగారి దగ్గరికి మాత్రం పోకేం. చస్తానీ ; చెరువు ఒడ్డునే వించో. మా సంధ్య వస్తుంది. వాస్తే—నా పెద్ద మందుల పెట్టెలో అర్థ రూపాయకాసు వుంది. నే నిమ్మన్నానవి అడుగు

“అయితే, ముందుగానే చెబుతున్నా నుమా : ఈ మాట మాత్రం గుర్తుంచుకో. జబ్బు చేస్తే ముందస్తుగా నన్నేపిలవాలి. అప్పుడు ఆ విషయమిది దగ్గరకిగానే వెళ్ళారంటే—చూస్కో, ఖబ్దార్ : జాగర్ర : :”

“ఎవరా వచ్చేదీ :—త్రిలోకి కదూ : అదుగో, షష్టివరణుడు కూడా వున్నాడే : సరి, సరి : ఇంటో అందరూ ఖులాసాయేనా ?” అనడిగాడు.

యానాదిమనిషి మెలిమెల్లిగా జాచుకుంది. త్రిలోకి, షష్టివరణుడూ ముందుకు వచ్చి నమస్కరించాడు. ‘చిత్తం, మీ దయవల్ల అంతా బాగానే ఉన్నామండి :’ అని చెప్పాడు.

ముఖర్జీ అస్సుటంగా దీపించాడు.

“మంచిది, మంచిది. చాలా సంతోషం. చూడబోతే కాలమానమేమీ బాగుండటం లేదు. నాకా, స్నానం చెయ్యటానికిగాని, తిండి తినటానికిగాని తీరిక కనబడదు. ఇంటంటా, ఎక్కడ చూసినా దగ్గులూ, జయబులూ, బ్రాంకైటిస్ అందర్నీ ఏడిపిస్తున్నట్టుగా కనిపిస్తుంది—ఏమిటిల్లా పొద్దున్నే బయల్దేరాలో ?” అనడిగాడు.

“చిత్తం, తమ దగ్గరకేనండి :” అన్నాడు త్రిలోకి.

ఉత్సాహంతో ముఖర్జీ :—“నా కోసమా : ఎందుకెందుకూ : నా దగ్గరకెందుకూ : అంటూ ప్రశ్నించాడు. ఆత్రంగా.

అందుకు త్రిలోకి ఇలా చెప్పాడు : “ఊళ్ళోవాళ్ళు రావటానికి పోవటానికి మహా చెడ్డ కష్టంగా వుంటున్నదండి ముఖర్జీబాబూ : కాలవమీద వంతెన వేయించాలండి : అదే ఇప్పుడు తయారుచేస్తున్నామండి. దానికిగాను వెదురుచెట్లు కావలిసినదండి. మీరు వైకుంఠానికి అమరకం చేశారు చూడండి, ఆ లోట కట్టవలో ఉన్న వెదురు వీడెం ఇప్పిస్తేగాని, వని జరిగేట్లు లేదండి :”

“నేనే ఎందుకివ్వాలి : ఊళ్లో యిహా మరెవరూ లేరా యేం ?” అన్నాడు ముఖర్జీ, కోపంగా.

మునిలివాడైన షష్టివరణ్ ఇప్పటిదాకా ఏమీ అనక పూరుకున్నాడు. కాని ఇప్పుడు తల వంచి, వివేకంగా మళ్ళీ దణ్ణం పెట్టాడు. “బాబులు అభయమిస్తానంటే ఒక్క

సంగతి మనవి చేసుకుంటానండి : ఈ గ్రామం మొత్తానికి తమర్ని తప్పించితే ఇహ మరి మవిషన్నవా దెవడున్నాడండీ : తమరు కాస్తంత దయతలచినారంటే పదిమందీ బతికిపోతారు. మేం ఉత్త పేద సంసారులం కదండీ : వాసం కొనటానికి మాకు శక్తి ఎక్కడుందండీ : తాహతు ఏదండీ : బాబయ్యా :'' అని ప్రార్థించాడు.

కొంచెంసేపు అగి, ముఖర్జీ ఇలా అడిగాడు : అటయితే, ఊళ్ళో ప!మందికి కష్టంగా వుండేమిటి?''

త్రిలోకీ చెప్పాడు—''చచ్చిపోతున్నారు బాబయ్యా. కాలవ దూకలేక విరిగి ముక్కలై చస్తున్నారండీ :''

''కాని, ఇంటానిద ఈ సంగతి విన్నదంటే కొంప మునిగిపోతుండే :'' అన్నాడు ముఖర్జీ.

అందుకు చతుష్టిచరణ్ యలా చెప్పాడు : మీరు అనుగ్రహించి దయచేయిస్తే, దొరసావిగారు షక్కి మాటాడతారండీ : అంతగా వస్తే, మే మంధరం గట్టగట్టుకు పోయి అవిడ కాళ్ళమీదే పడతామండీ :''

ప్రియముఖర్జీ ఆలోచిస్తూ కొంచెంసేపు విలబడ్డాడు—పదిమందికీ ఇబ్బందిగా ఉండీ, కష్టంగా వుంటుందా : సరే, వెళ్ళి తెచ్చుకోండి : అయితే, ఒక్క విషయం : అవిడకి మాత్రం తెలియనివ్వ కూడదు సమీ :—

''ఉష్...ఎంత పొద్దెక్కిందీ : రసిక్ బాగ్గీ భార్యకి రాత్రి ఎలా గడిచిందో ఎవరికేం తెలుసు :—బ్రయోవియా తాలాకు యాక్షన్—కదిలినా, మెదిలినా నొప్పి : ఉంటుంది. ఆలానే ఉంటుందిలే : సరే, వెళ్ళాలి వెళ్ళాలి....'' అని చెప్పి గబగబా రెండడుగులు వేసి, మరి కనబడకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

మునలి షష్టిచరణ్ కొంచెం నవ్వాడు. కాని, త్రిలోకీ మాత్రం యలా అన్నాడు—''చరణ్ బాబాయ్ : ఈయన పిచ్చాయన పిచ్చాయన అంటారు లోకులు. విజమే :—కాని, ఈ పిచ్చిమారాజే పేదలపాలిటి పెన్నిది : పేదవాళ్ళ కష్టసుఖాలు ఈ పిచ్చి దొరగారికే బాగా తెలుసు. ఆయనకంటే ఎక్కువగా గ్రహించే వాళ్ళెవరూ లేరు. ఆహా :—ఆయనగారి మనస్సు ఎంత స్వచ్ఛమైంది :—గంగాజలమంత స్వచ్ఛమైంది :—''

ఇలా అంటూ, అతగాడు ఆ పిచ్చిమారాజు వెళ్ళిన దారిసేపు తిరిగి చేతులురెండూ జోదించి దణ్ణం పెట్టాడు.

షష్టిచరణ్ అన్నాడు—''హుకుం అయింది. త్రిలోకీ : ఇహ మరి ఆలస్యం చెయ్యొద్దు. తొందర తొందరగా వంతెనవని పూర్తి చేసుకునిగాని మరోపనికి

వెళ్ళాడు!”

“అయితే వద, పోదాం. బాబాయ్!” అన్నాడు త్రిలోకీ.

6

సంధ్యాసమయం. చీకటి క్రమ క్రమంగా గాఢమవుతుంది. అయితే, అప్పటికింకా, దీపాలు వెట్టలేదు.

అరుణ్ తన చదువుల గదిలోనే వున్నాడు. గది మధ్యనున్న టేబిల్ మీద రెండు కాళ్ళు పారేసి, ఎదురుగా కనబడే వస్తువులనే విదానించి చూస్తూ, కదలకుండా కూర్చున్నాడు. స్థిరంగా కూచునివున్న అతడి ఒళ్ళో తెలిచిన పుస్తకం ఒకటుంది. కాని చదవటం లేదు.

కాస్త జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే, ఒక్కనంగతి బాగా విశద మవుతుంది—అతడు చదవకపోవటాని క్కారణం—చీకటిగా వుంది. వెలుగు కనబడనందువల్లనే కాదు. వెలుతురు బాగా ఉన్నప్పుడు కూడా ఆ పుస్తకం అతడు చదవకుండా అలానే తెరుచు కుని ఒళ్ళో పడివుంది. కనక ఏమనుకోవాలి:—

అసలు నంగతి ఏమిటంటే—నిజానికి, ఆ నాటినుంచీ కూడా ఏసనీ చెయ్యటం లేదు ఏ పనియందూ అనక్తీ. కుతూహలమూ కనిపించదు. ఇల్లు కదిలి వాకిటిలోకి కూడా బావటం లేదంటే:

“ఈ లోకంలో ఒక మనిషికి నేను సోజెత్తూ అంటరాని వాణ్ణియిపోయానే.” అన్న ఈ ఒబ్బుమాట ఊత ఊతానికి అరుణ్ కి జ్ఞాపక మొస్తూంది. అతడి మనస్సులో మాటి మాటికీ గిర గిర తిరుగుతూనే వుంది.

తనని తాకిన ఆ మాత్రానికే నోట్లో ఉన్న తమలపాళ్ళలు ఉమ్మేసేటంత వరకూ— అంత దూరం పోయినాయ్ తనపైన ఆ వ్యక్తికి గల ఈసూ. రోతాను:—ఆ వ్యక్తికి అతనిపై పుట్టిన ఆసహ్యమూ, ఆశుభ్రతాను:

ఇంత తీవ్రంగా చేసుకుంటున్న అతడి ఆలోచనలన్నీ తక్కువ ఒక్కమాటుగా విడిపోయినై! తలుపు చప్పుడయింది:—ఆలోచనలకు అద్దం తగిలినందుకు చీకా కుతో కనుబొజ్జలు ముడచేసుకుని, పైకి చూస్తూ, “ఎవరు వారు?” అని వలక రించాడు

“నేను సంధ్యను!” అన్నది. తలుపు తెరుచుకుంది. లోపలికి వచ్చింది. గోడకు అనుకు విలబడింది.

గభీమని టేబిల్ మీదినించి కాళ్ళు తీశాడు అరుణ్. లేచి నిలదొక్కుకున్నాడు.

నాకు చిన్న పనుంది కమీష్ - మా చెల్లి సుధను
పిలుస్తా, మాట్లాడుతాండు - .... హల్లు

కమీష్ నారా?
నేను సుధను
మాట్లాడు
తాండు!

ఆశ్చర్యపడ్డాడు “ఇదేమిటి. ఇలా వచ్చావ్. పైగా ఇలాటివేళా రా. రోపలికి రా
కూర్చో.” అంటూ అహ్వనించాడు

“కూచోటానికి తీరిక లేదు నాకు చెల్లో స్నానానికిని బయల్దేరా. ఎవళ్ళకీ తెలి
కుండా దొంగబాటుగా ఇప్పడిక్కడికి నచ్చానన్నమాట! మా పరువు మర్యాదా కాస్త
విలపాలి, అరుణదా! ఈ భారం పీపై నే వుంది!—” అని చెప్పింది.

మరీ ఆశ్చర్య పడ్డాడు అరుణ్ : “పరువు, మర్యాదావా మీదా! తప్పకుండా
విలబెడతాను. సంద్య! అంతకంటే నాక్కావల్సిందేమిటి?” అంటూ అభయ
మిచ్చాడు.

“నాకా నమ్మకముంది. ఆ సంగతి తెలిసే విజ్ఞరంతో వచ్చాను.” అని కొం
చెంపేపు ఊరుకుంది. సంద్య. మళ్ళీ ఇలా ఆడిగింది—“నాన్న చెప్పారు—
కొన్నాళ్ళుగా నువ్వు ఇల్లే కదలటం లేదుట!—ఏ పని పాటూ చెయ్యటం లేదుట!
ఎందుకనీ నేను తెలుసుకో వచ్చా:—”

“ఒంటో బాగుండటం లే.”

“బాగుండక వీరటం. అదేమంత పెద్ద విషయం కాదు. ఆశ్చర్య పడాల్సివు
పని లేదు. అసలది కాదు. శరీరానికి సంబంధించిన అనారోగ్యమే అయితే. అమాట
ముందర ప్రిగానే చెప్పేవారు. నాన్న!” అన్నది సంద్య. మాటాడలే అరుణ్.

యు వ

క ప్నేవదిదాకా సంధ్య మౌనంగానే ఉండిపోయింది.

“కారణం నాకు తెలుసులే. అరుణా!—కావి, ఇంకెప్పుడూ నవ్వు మా ఇంటికి రాబోక!” అన్నది.

మెల్లిగా తల ఊగిస్తూ, అరుణ్ అన్నాడు :

“రాను, సంధ్యా—మీ ఇంటికి మాత్రమే కాదు, ఈ పూల్లో కావరమే ఎత్తేదామని వుంది. నా మనస్సులో ఉద్దేశం, ఎటువంటి దోషం లేకపోయినప్పటికీ, ఒకళ్ళ నొకళ్ళు ఇంత తేలిగ్గా, తక్కువగా, లాఘవంగా, రోతగా, హీనంగా, వింద్యంగా చూడకుండా వుంటారో, అలాంటి చోటుకి పోయి ఉండామని రాత్రిందిగళ్ళు తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నా.”

“ఐయితే, జన్మభూమి వొదిలేసి వెళ్ళిపోదామనా?” అనడిగింది సంధ్య మొహమెత్తి.

“జన్మభూమే నన్నొచ్చి లేసింది. సంధ్యా!—దగ్గరికొచ్చి సంతమాత్రాన్నే నన్ను చూసి నువ్వు నోట్లో తమలపాకులు ఉమ్మేయ వల్సినంత అవచిత్రుణ్ణి కదా, నేను ఇంతకంటే అవహాస్యం మరేం కావాలి?—ఇలాటి రోత నహించి కూడా నన్నింకా ఈ పూళ్ళో ఉండమంటావా?—”

జవాబేమీ చెప్పలేక, తల వంచుకుని అలానే నిండుంది సంధ్య.

అరుణ్ ఇలా అన్నాడు: “చిరకాలంనీ చీ ఆచారమనే పేరుతో వస్తున్న సంస్కారం ఇది. ఇహ ముందీ సంస్కారం బహుశా ఇంకెప్పుడూ మీ మనస్సులకు అంటనైనా అంటదని నా ఉద్దేశం. కావి, ఎక్కడయితే అడినన్ను స్పృశిస్తుందో, అక్కడ ఒహ మనిషి చేతిమీదుగా సాటి మనిషికి జరిగే ఈ అవమానం “వేదన” అనే కూలంతో ఎంత దూరంవరకూ గుచ్చుకుందో—ఆ సంగతి ఎప్పుడో ఒకనాడు నేను ఈ రీతిగా అనుభవించవలసి వస్తుందని, కల్లోసియినా అనుకోలేదు. సంధ్యా!”

కాప్పేపు మౌనంగావుంది సంధ్య.

“కావి, ఈ అవమానం నీ అంతట నువ్వు తెచ్చిపెట్టుకున్నదే కదా, అరుణా! దారే పోయే దయాన్ని నువ్వేకదా విలుచుకు వచ్చింది?”

“వచ్చాను కాబోలు!—పోనీకావి సంధ్యా!—ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకో దలిస్తే దీనికేమైనా ఉపాయం ఉంటుంటేమో చెప్పగలవా నువ్వు?”

“ఉపాయం ఉండొచ్చు. కానయితే, అత్యగౌరవం పోతుందని భయపడి, ఇది వరకు నువ్విందుకు ఒప్పుకున్నావు కాదు. అలాంటి నువ్వే—నుగ్గి ఇప్పుడు అత్య

గౌరవం వదిలేసు కుంటావా. అరుణదా—అదే నీ ఉద్దేశమయితే. మవ్వేమయినా చెయ్యి గానీ. ఈ ఊళ్లోమట్టుకి ఉండొద్దు.”

“నరి. నే నింకో ఊళ్లో ఉంటేకూడా. అక్కడమాత్రం నువ్వ నన్ననహిం చుకోవూ!”

“ఒకావేళ అలాగే నేను ఏవగించుకుంటా ననుకో. అందువల్ల నీకు కలిగే వష్ట మేమిటి?”

“సంద్య!—మహ్నా అనగలిగావా అక్షరాలా ఈ మాట?”

అందుకు సంద్య చెప్పింది—

“నా లజ్జకూ, సంకోచానికి గల అవరణ కూడా నువ్వ ఉండనిచ్చావు కావు అరుణదా—ఈ విషయాన్ని ఇంగితచేతా, అభావచేతా ఎన్నోసార్లు నీకు సూచనగా తెలిపాను. కాని సార్థక మేమిటుంది?—నువ్వు బలిమిని చేసిన యాచన ఏవిధం గానూ అగత దీనికి మానాళ్ళ ఒప్పుకుంటే ఒప్పుకోవీ. చూ అమ్మ మరిస్తే మర వనీ. కాని నేనయితే మాత్రం ఎన్నటికీ చుట్టొకోలేను. నే నెంతో గొప్ప బ్రాహ్మణ కన్యను!”

“మరి. నేనో? అని అడిగాడు అరుణ్. ఆశ్చర్యంతో. మతిమాలిన వాడి లాగా.

“నువ్వు నాజాతి వాడవే—కాని పురీ, పిర్మీ ఒహటి కాదుగా. అరుణదా!”— ఈ మాటయితే అవేసింది కాని, నెంటనే లోలోపల గడ గడలాడి వాణికిపోయింది.

మరి మాటా, నటకూ ఆడలేదు. అరుణ్. ఆశ్చర్యంతోనూ. అంతులేని వేదన తోను నిండిపోయిన తన రెండుకళ్ళూ సంద్య ఎదటించి తప్పించుకున్నాడు.

బలవంతగా తెచ్చిపెట్టుకుని నవ్వుదామని ప్రయత్నించింది సంద్య.

“మనెక్కడిక నానా వెళ్ళు అరుణదా—ఎక్కడి కెళ్ళిరా నన్నుమాత్రం మరిచి పోవటం అంత తేలికైన పనికాదు. ఎప్పుడూ నీకు జ్ఞాపకముంటా. ఎందుకంటే— నీటికి మాటికి నేను చేసినన్ని అవమానాలు నీకు మరెవ్వరూ చెయ్యలేదు. కనక. నీ హృదయంలో నాకు కౌశ్యతమయిన స్థానముంది!” అన్నది.

మొహం ఎత్తి అరుణ అడిగాడు: “ఇంతకీ. మవ్వెందుకోనమని వచ్చావో. అసంగతి చెప్పావు కాదేం; ఇంతదాకా?”

ఇందుకు జవాబుగా సంద్య చిరునవ్వు నవ్వింది: ఒక్క-క్షణం ఆగి ఇలా అన్నది “ఈ ప్రపంచంలో ఆశ్చర్యకరమైన విషయాలకు అంకూ పొంతులేదు....” అని ఇంకా ఎదో చెప్పటోయి, అగింది.

మళ్ళీ అన్నది—‘అయినప్పటికీ, నా మర్యాదను నువ్వు కాపాడకపోతే, ఇహ కాపాడేవారు మరెవ్వరూ లేరు. ఈ మాట నువ్వు నమ్ముతావా, అరుణదా?’

అరుణ్ చూస్తూ ఉరుకున్నాడు. మౌనంగా.

“ఒక యానాదివాడు కోడల్ని, మనమరాలిని ఇంటోంచి వెళ్ళ గొట్టేశాడు. ఆ స్థితిచూసి మానాన్న వాళ్ళని వెంటబెట్టుకొచ్చాడు. నేను వాళ్ళకి చోటిచ్చాను.” అని చెప్పింది.

“ఎక్కడ?” అనడిగాడు.

“మా పశువుల పాక ఉందిగా. పాతదీ! అందులో, కాచి. బ్రాహ్మణ వాడకట్టన వాళ్ళ నుంచటానికి వీల్లేను.”

విన్నయంతో అడిగాళు అరుణ్: “ఎంచేత?”

అందుకు సంధ్య ఇలా చెప్పింది :—

“ఎంచేత నేమిటి?—వాళ్ళు యానాదివాళ్ళు కదా వాళ్లు మన నూతుల్లో, చెర వుల్లో, రేవుల్లో ఎగబడి నీళ్ళు నోడకుంటారు నడిచాల్లో మేకలకి గంజి పోస్తారు. గోలోక చటర్జీ తాతగారు ఎంత శుభా పూర్వాచార పరాయణుడు! తెలియక ఆయన ఎక్కడ తొక్కుకుపోతాడో ఆ అంటూ సొంటూ అని చెప్పి మా అమ్మకి భయం. అందుకని, రేపొద్దున్నే వాళ్ళని పీపురుకట్ట తిరగేసి, నాలుగు తన్ని తగిలేసి, మరీ ప్లానం చెయ్యాలి అని చెప్పి పంతం వట్టి కూర్చుంది. వాళ్ళక్కాస్త చోటిక్కా అరుణదా! వాళ్ళకేంలేదు పాపం! తల దాచుకోటానికై నా నిలవ నీడలేడు.” అని చెప్పింది.

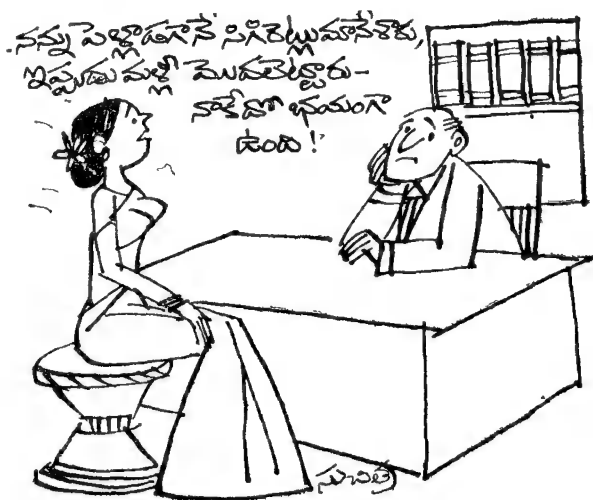
అందుకు అరుణ్—“సరి, నువ్వు చెప్పిందంతా బాగానే వుంది. కాచి, చోటెక్కడుందీ?”

“అదంతా నాకేం తెలుస్తుంది? ఎక్కడయినా ఉండేమో నువ్వే చూడు. నీకో గాకపోతే, మరెవ్వరిదగ్గరికి పోయి చెప్పనూ ఈ విషయం!”

ఆలోచనలో పడ్డాడు. అరుణ్.

“మాకు ఒరియా తోటమాలి ఉన్నాడు. తెలుసుగా! ఇప్పుడు వాడు వాళ్ళ దేశం వెళ్ళాడు. మరైతే వాడి పాకలో ఉండగలరేమో కనుక్కో! వాళ్ళు గవక ఉండేట్టయితే, ఆజాగా సర్దించి సిద్ధం చేయిస్తా” వన్నాడు.

ముఖంపై నోటితో జవాబు చెప్పలేకపోయింది. సంధ్య. సరేలే. కానీ అన్నట్టుగా తలమాత్రం తిప్పి అంగీకారం తెలిపింది.

“అలా అయితే వాళ్ళ నిక్కెడకు పంపించు. ఒహవేళ తోటమాలీ తిరిగివస్తే, వాడికి మరో ఏర్పాదేదయినా ఆలోచిస్తా తరవాత,” అని చెప్పాడు ఆరుణ్.

ఈ మాటకూ సమాధానం చెప్పలేకపోయింది సంధ్య. ఇండాకటి లాగే నక నేత్రాలతో విందుని ఉండి తనకు తనే సంభాషించుకుంటుందో, యేమో; అలాగే ఉండివుండాలి.

ఆ తరవాత కొంతపేసటికి మెల్లిగా యిలా అన్నది—“ఇప్పుడు నా నోట్లో శాంబూరింగ్ లేదు. పైగా స్నానం చేసి పోదామని వచ్చా. కనక ఇప్పుడే ఏకు ఒత్తి మాటు నవస్కరించి, పాదధూళి తీసుకువెళతా!” నంటూ, ఆమె పాష్టాంగ పడి పాదాభిషేకం చేసి, అతడి పాదధూళిని శిరస్సున ఉంచుకుని, గబగబా అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయింది.

సంధ్యను మళ్ళీ వెనక్కి రమ్మనటానికిగాని, మరేమయినా అడగటానికిగాని, ఎంత మాత్రం ప్రయత్నించలేదు ఆరుణ్. ఆమె వెళ్ళిన దిక్కే చూస్తూ స్తంభంలాగా కదలక షేదలక అలాగే విందున్నాడు.

7

అలా తరవాత బహుశా రెణ్ణాలయి వుంటుంది—ఒకనాడు జగద్ధాత్రీ చెరువుకి స్నానానికిని వెళ్ళి తిరిగి ఇంటికి వస్తుంది. వస్తుంటే దాల్లో రాసమణి యెదురు పడ్డది.

రానమణి కళ్ళు మొహమూ చూడబోతే. అపరిమితమైన ఉత్తేజంతో వున్నాయి. వాటిల్లో వట్టుదల కనిపిస్తుంది. ఈ లక్షణాలతో ఉబ్బి తబ్బిబ్బియి పోతున్నది. కళ్ళ పిళ్ళతో గద గదమంటూ అలా దగ్గరసా వచ్చింది.

అదో విధమయిన కంఠస్వరంతో ఇలా అంది: “జగ్గూ!....మా అమ్మ. జగ్గూని కాదే!—ఏకూతురు పిచ్చితల్లి. ఉండుండి చివరికి ఎంతెలాంటి తపస్సు చేసుకుందే! ఎంత పుణ్యం. ఎంత పుణ్యం! అహ!—ఇది స్వప్న కథల్నికూడా మించిపోయిందే! ఎంత అతీతమయిన విషయం! ఎంత వింత! ఎంత ఆశ్చర్యం!—”

ఇదేం అర్థంకాలే జగద్దాత్రికి. అయితే, అమె వోట్లోంచి తన కూతురిమాట రాగానే ఊనస్సులో చెప్పలేనిభయం వట్టుకుంది.

అమిత ఆశ్రంతో ఇలా అడిగింది—“ఏం జరిగిందేమిటి పిన్నీ! మా సంద్య ఏం చేసిందీ!—”

“ఏం చేసిందా! అదేం చేసిందో. అలాంటిది మరే పిల్లయినా ఈ ప్రపంచంలో చేసిందేమో చెప్పు. చూదాం! నరే కాని ఈ తడిబట్టలతోచే. ఈ తడితలతోనే ఈ మట్టన వవిత్రంగా వెళ్ళి ఆ శ్రీధరుడిముందు సాష్టాంగ నమస్కారంచేసి రా! వందనను దీకి వికాలాక్షిదేవికి నమననామ పూజలతోనహా బోగం చేయించా! ఆ దుర్గాదేవికి నమపు కుంకుమలు నలిపించా! వీటన్నింటి మాటకేం. ఇదుగో ముందుగానే చెప్పి పెడుతున్నా—అమ్మాయి ధరించటానికిచ్చే ఇష్ట కనచంతోపాటు, నేను మెళ్లో పేసుకోటావిగ్గాను ఒక మోటయిన బంగారపు హారంకూడా తయారు చేయించాలి మమా!—అన్నది.

కలవరపడింది జగద్దాత్రి.

“ఏమిటిపిన్నీ. ఏం జరిగిందేం!—విప్పి చెప్పకపోతే నాకేం తెలుస్తుందీ!” అన్నది.

రానమణి నవ్వుతూ అంది—“విప్పి చెప్పాలా! చెప్పాల్సిందేనా! అటయితే చెప్తా. విను: మీ తల్లి కూతుళ్ళు చేసుకున్న పుణ్యం ఇంతా అంతాకాదే! ఎంతో ఊహాపుణ్యం చేసుకున్నారు. లేకపోతే ఇంత పొందికగా, ముచ్చటగా ఎన్నటికయినా జత పడేదేనా! పిల్ల దావిపెళ్ళి ఎల్లా చేస్తావా అవి అలోచించి అట్టుడికిపోతున్నా. దిగులెట్టుకు చస్తున్నానంటే నమ్మూ! ఇహ పరవలేదు. పో!—ఒక్కమాటుగా రాజాగారికే అత్తగారివై కూర్చో. పో!” అన్నది.

జగద్దాత్రి ఈ మాటలువిని, కంటిగుడ్డు కపాతంలో పెట్టుకుని, తూర్పు నిల ఇక్కడి.

ఎంతో దయ ఒలకబోసే మాటలతో రానమణి ఇలా అన్నది—ఇది తెలియని దోషం. నీ ఒక్కతై దోషమే కాదు. ఈ సంగతి విన్నప్పుడు మొదట నాకూ అలానే అనిపించింది. నేనూ నీకుమల్లనే గుడ్లవ్వగించి చూశాను. విదరోతూ నిద్ద రోతూ కల గంటున్నానా యేం చెప్పా అని కూడా అనుకున్నాను” అని చెప్పింది.

“విప్పి చెప్పి పిన్నీ. ఏం జరిగిందో? ఆకాశమూ పాతాళమూ గాలించినాకూ అనలు విషయమేమిదో అంతుపట్టక చస్తున్నా!” అన్నది జగద్ధాత్రి.

అప్పుడు రానమణి జగద్ధాత్రి కుడిచెయ్యి తన ఏడికిటితో పట్టుకుంది. దగ్గరపా ఆమెను లాక్కుంది చెవిదగ్గరికి మూతి పోలిచ్చి. ఇలా గుస గుస లాడింది :

“అమ్మాయీ!—ఇదగో. ఈ సంగతి పరమ రహస్యంగా ఉంచాలి సుమా. సంతోషం పట్టలేక. ఉత్సాహం కొద్దీ నలుగురి ముందరా ఇప్పుడే చెప్పేసేవు గవత! ఎంతోమంది పడగొడ్డెయ్యాలనీ, కాకుండా చెయ్యాలనీ చూస్తుంటారు.

“చటర్జీ దాదా ఈ లోకంలో నన్నుతప్ప ఇంకో నరమానవుణ్ణి నమ్మడు తెలుసా! అంచేతనే చీకటితో నన్ను విలిచి. “జగద్ధాత్రి దగ్గరకెళ్ళి. ఈ కబురు చెప్పిరా. పో!—ఇహముందు పిల్ల దాని పెళ్ళికోసమని బెంగెట్టుకు హతమా! పోవలసిన పనిలేదు. దాన్ని నా చేతిలోనేపెట్టి. ఏకంగా రాజాగారికి ఆత్తగారిపై కాలుమీద కాలేసుకుని నిర్వయంగా కూచోమను” అని చెప్పాడు.

“ఈ మాటలు విసగానే నేనే నునుకున్నానో తెలుసా!—అసలే మా వైకుంఠ పురం బావురుమంటూ శూన్యంగా కనిపిస్తోంది. ఆ పిల్లవాణ్ణి పెంచటానికా ఆక దిక్కు లేకపోయే, నరే ఇప్పుడు బాగానేవుంది—ఒక్కపనితో రెండు కార్యాకలిపొచ్చాయి! మొదటిది బ్రాహ్మడి కులం రక్షింపడం. రెండోది ఈగ్లోనే ఉండిపోవటం. షీకయినా ఒక్కతై కదా కూతురు—”

ఇలా అన్నది కాని. రాజాగారికి కాబోయే ఆ ఆత్తగారి మొహంచూచి. చెబుతూ చెబుతున్న తన మాటను మరి పూర్తి చెయ్యలేకపోయింది.

జగద్ధాత్రి ఎంటూ ఎంటూనే కొయ్యబారిపోయింది.

దీర్ఘబోయింది రానమణి : “అదేమిటే జగ్గు! అల్లా అయిపోయావ్!” అన్నది.

జగద్ధాత్రి కాప్పేసటికల్లా తేరుకుని, యథాస్థితికి వచ్చింది. ఒక్కసారి విట్టూర్చి ఇలా అంది—“కాదులే పిన్నీ! చటర్జీ మామ అలా నిన్ను తమాషావేసి వుంటాడు; అంతే!” అన్నది.

“తమాషా ఏమిటి జగ్గు!—నా కిన్నేళ్ళొచ్చినయ్. తమాషా అంటే ఏమిటో ఎరగనంటావా! అదీగాక, అక్కా తమ్ముళ్ళ మధ్యవి ఎక్కడయినా తమాషా

అంటాయా, చెప్పు!”

“కాకపోతే మరేమిటి పిన్ను; ఇదెన్నడయినా జరిగే మాటేనా?” అనడిగింది. జగద్ధాత్రి.

రాసమణి నవ్వింది కొద్దిగా. “విజయేనా అమ్మయ్యా! మొట్టమొదట నాకు ఈ విషయం తమాషాయే అనిపించింది. ఏమిటిదంతా? ఇప్పుడు నేను కలగానే కంటున్నానా. మేలుకునే వున్నానా? అవి అనుకున్నాను. లేదు లేదు. మేలుకునే వున్నానని వెంటనే తెలుసుకున్నా. ఇదంతా నిజానికి పిల్లదాని అదృష్ట మనుకో! మరేం కాదు. కాకపోతే కులీనుల కన్యకు ఇంతటి అదృష్టం పట్టడం ఎప్పుడయినా విన్నామా? మన పిచ్చి తల్లికి కన్నెచెర వాడిలిపోవాలి, దాని పనువు కుంకుమలు చల్లగా వుండాలి!” అని దీవిస్తున్నా. నేను ఇందాకా చెప్పినట్టుగా అంగరంగ భోగాలు చేయించు. ఆ తరువాత వైభవం నువ్వే చూస్తువు గాని! ఇహ ఈ మాట అయిందో చెవిని పడసీయకు సుమా! కానియ్యండి. తక్షణమే ప్రధానం కానిచ్చేయ్యండి. కాంటూలాలూ వుచ్చేసుకోండి!” అంటూ వేగిరపెట్టింది రాసమణి.

నోటమాటరాక, బొమ్మలా అలానే విశ్వేష్టూరై నిలబడి పోయింది. జగద్ధాత్రి. మళ్ళీ అందుకుంది రాసమణి:—

“చూడు జగ్గూ!—ఈ మార్గశిరం దాటిందంటే మళ్ళీ యేడాదిదాకా మంచిది కాదు. పెళ్ళిళ్ళ ముహూర్తాలు లేవుట. మా చట్రీ దాదా వుద్దేశం:—”

కొంచెం ముసిముసినవ్వులు నవ్వింది రాసమణి. ఇంకా యిలా చెప్పింది:— “మనసు మారడం అనేది ఎందుకు సంభవిస్తుందిలే. పిల్ల బంగార బొమ్మ. కేవలం శ్రీమహాలక్ష్మి విగ్రహం! దాన్ని చూస్తే మహామహా ముసీళ్ళరులే మోహపడతారు. వాళ్ళకి నయితం మనస్సు చెదిరిపోతుంటే! అలాంటిది ఇహ మన చట్రీదాదా అనగా ఎంత! ఆయన లెట్టేమిటి:—”

అంటూ జగద్ధాత్రి చేతిమీద వేలితో కొట్టి చిన్నచిటిక నేసింది. “పదవే తల్లీ!— ఊ:—వెళ్ళమ్మా. వెళ్ళు! తడి బట్టల్తో అలా నించోకు!—చాలా పొద్దోయింది. నేను వెళతా, తరువాత మళ్ళీ ఓమాట వస్తారే. ఇంకా చెప్పాలినివ మాటలు చాలా ఉన్నాయ్!” అని చెప్పి. మరొక్క ఊంకూడా వృధాకానివ్వకుండా ఇంటికేసి దారి తీసింది, రాసమణి.

ఈ విధంగా సంభాషణ జరగగానే చెరువునించి వస్తున్న జగద్ధాత్రి తూలుతూ తూలుతూ ఎలాగో అలా యింటికీ చేరుకుంది. వచ్చి వచ్చి పూజామందిరానికి వక్కగా వున్న అరుగుమీద నీళ్ళబిందె భద్రేలమని కూలేసింది. ఆ తడిగుడ్డలతో తనుకూడా

అక్కడే కూలబడింది. ఆమె కళ్ళు రెండూ వేడి కన్నీళ్ళతో నిండిపోయినయ్యాయి.

ఆమెకు గల సంతానం ఈ కూతురు ఒక్కతే. ఈ కూతురు సంధ్య—
రూపంలో నైతేనేం, గుణాల్లో ఆయితేనేం విజంగా లక్ష్మీ! ఆటవంటి ఈ లక్ష్మీ
ప్రతిమని గోలోక చట్రీ అనే నరక కుండంలో విడిచిపెట్టాయ్యాలని పిలుపు
వచ్చింది.

వయస్సునిబట్టి చూస్తే, ఈ గోలోక చట్రీ అనే వరుడు సంధ్య తాతగారి కంటే
కూడా ఎంతో పెద్ద! ఆటవంటి చట్రీ మహాశయుడి చేతిలో నిల్చి పెట్టడంకంటే
ఆ యమధర్మరాజుకి అప్పగించడమే మంచిది.

ఈ ఉద్దేశం అగ్నిశిఖలాగా తల్లిహృదయంలో మసులాడుతూంది. ఆయినప్పటికీ
“ఇవ్వను” అనే ఒక్కమాట తన నోటితో తను పైకి అనలేకపోయింది.

నహజ సిద్ధంగా ఆమె సద్రాహ్మణి వంశంలో పుట్టింది—తన సంఘంలోనూ.
తోటి కుటుంబాల్లోనూ ఇలాంటిదో వింత కాదు. విచిత్రం కాదు. ఇంతకు మించిన
మోరాలనూ, వైపరీత్యాలనూ ఆమె కళ్ళారా చూసింది. అంచేత, తన కూతురి మాట
తలపు వచ్చినప్పుడల్లా హృదయంలో మంట రగుల్తూనే వుంది.

అలా అవి చెప్పి, ఇలా జరగడ మనేది అసంభవం అని ఆ మంటను ఆర్పేయ
టానికి ఎంత వెతికినా, ఆమె కొక్క నీటిబొట్టయినా దొరకలేదు.

ఒక్కరే మౌనంగా కూర్చుని, కళ్ళొత్తుకుంటూ వుంటే, ఆమెకు మనస్సులో
యిలా తోచింది— ‘ఇహ కొద్దిరోజుల్లో తప్పక ఈ సంబంధమే ఖాయమై కూర్చుం
టుంది. రోతమనిషి అయిన ఆ ముసిలాడికి దీన్ని పెళ్ళాడాలనే దుష్ట ఆలోచన
బాగా కలిగింది. భయంకరుడయిన ఆ చట్రీకి ఒక నాచు కలిగిందంటే, అది
తుడిచివెయ్యటానికి ఎవ్వరికీ సాధ్యం కాదు. కనక దీవి కేమిడిప్పుడు ఉపాయం
దారి? తెన్ను—ఏమీ దొరికేట్టు కనిపించదు దేవుడా!—’ అని ఒకవిధమయిన
భీతాహం వట్టుకుంది.

ఆ రోజున గోలోక చట్రీ తనతో రహస్యంగా మాటాడిపోయిన మాటలే జగద్ధాత్రి
హృదయంలో గిరున తిరుగుతున్నాయి. ఆ మాటల్లో ఇంత విషం మిళితమై ఉందని
అన్వయించడా సందేహించ లేక పోయారు కదా!

*

*

*

ఒక్కొక్కడుగే వేసుకుని, ఓ ఉత్తరం చదువుతూ చదువుతూ, ఎదటి గుమ్మం
లోంచి సంధ్య లోపలికి వస్తూంది. ఉత్తరం చదవడం యింకా అప్పటికి పూర్తి అయి
వుండదు, బహుశా కన్నెత్తి అటూ యటూ చూడకుండానే ‘అమ్మా! ఎక్కడే

అమ్మా !'' అని పిలిచింది.

గబగబా కళ్ళనీళ్ళు కుడిచేసుకుని జగద్ధాత్రి వటుక్కున ఇవతలికి వచ్చింది.

''ఎందుకే తల్లీ !'' అని వలకరించింది.

తల్లిమాట భారంగా. కంఠస్వరం జొంగుకోయినట్టుగా వినిపించింది. అంచేత వెంటనే సంధ్య ఆశ్చర్యంతో ముఖం పైకెత్తి చూసింది. మెల్లిమెల్లిగా దగ్గరికొచ్చి. ''ఏం జరిగిందేమిటమ్మా !'' అనడిగింది.

కూతురుతీక్షణదృష్టితో చూడటం కనిపెట్టింది జగద్ధాత్రి. ఆ వాడి చూపులనించి మొహం పక్కకి తిప్పి. తప్పించుకుని ''ఎబ్బే. ఏంలేదమ్మా !'' అని అంది.

మరికొస్తే దగ్గరకొచ్చింది సంధ్య తల్లి కళ్ళ తన పైటకొంగుతో జాగ్రత్తగా కుడిచింది. జాలి గొంతుకతో అడిగింది—''మా నాన్న యివాళేమయినా చేశాడా అమ్మా !''

''ఎబ్బే. లేదమ్మా ! ఏం చెయ్యలే !'' అన్నది తల్లి.

కూతురి కీ మాట ఎంతమాత్రం నమ్మకం తోచలేదు మెల్లిమెల్లిగా తల్లి దగ్గరసా వచ్చి కూచుంది. ''అమ్మా !—నంసారంలో సందర్భాలన్నీ మనకి అనుకూలంగా ఉండవమ్మా ! అలా ఉంచుకుందామంటే అది మన అధీనంలో విషయంకాదు. మా నాన్నని అందరూ ''పిచ్చి మారాజు, పిచ్చి మారాజు'' అని పిలుస్తూ ఉంటారు. వాళ్ళలాగా నువ్వు అలాగే అనుకోరాదమ్మా !'' అన్నది.

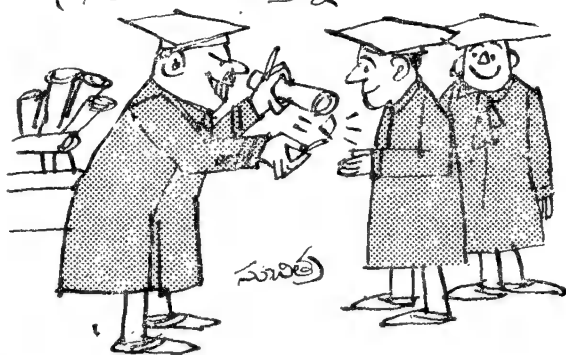
''అనుకుంటారమ్మా. టోకులూ !—వాళ్ళయితే అనుకోవచ్చు. దానివల్ల వాళ్ళకి కలిసొచ్చిందీలేదు. పోయిందీలేదు. కానీ, నా లాగా ఈ బడబాగ్నిని ఎవరూ నహించలేరు అమ్మాయ్ !'' అని చెప్పింది జగద్ధాత్రి.

''ఏమిటీ బడబాగ్ని ! అదెటువంటిది ? దాని తాపాన్ని ఎవరికోసం ఎవరు ఓర్చి నహిస్తున్నాడు !'' ఎంత ఆలోచించినా ఈ ప్రశ్నకు సంధ్య సమాధానం తెలుసుకో తేకపోయింది. తన తండ్రి ఒకరికి అపకారం తలచడు. అతనికి విరోధి అన్న వాడెవ్వడూ లేడు. ఇతరుల బాధలన్నీ ఆత్రంతో తనపై తెచ్చిపెట్టుకుని వాటిని తనే అనుభవిస్తాడు. ఎంత తెలివితక్కువవాడూ !

అటువంటి అమాయకుడైన తండ్రిని గురించి విచారిస్తున్న సంధ్య మనస్సు పితృ తక్తిచేతా, సమవేదనచేతా కరిగిపోయింది. కళ్ళు రెండూ నీళ్ళతో నిండిపోయినయ్యే. ఆక్రమణుల క్షణం రాలాయా.

''అమ్మా !—నాకు పాధ్యమయే వనై తే. మా నాన్నని నేను ఏ అరణ్యార్లోకో. పర్వతాలమీదికో తీసుకుపోయి వుండేవాన్ని. ఆయన దుఃఖం అప్పుడెవరూ నహించ

- ఈ ఉద్యమం కోసమే
దేమా సమయమే!

వలసిన పని పట్టేదికాదు!" అన్నది.

గబుక్కున జగద్ధాత్రి కూతురి బుగ్గలు పుణికి ఒక్క ముద్దెట్టుకుంది. ప్రేమతోనూ, వాత్సల్యంతోనూ.

"ఏమిటే అమ్మా. అలాంటి అనుంగళపు మాటలు: నీకు నేనేం పని కల్గింది కాదుగా! మీ నాయనగారిని ప్రేమించేదానిలో సంగోరయినా. నన్నెన్నడైనా ప్రేమించావుకే. సంద్యా!" అంది.

"అయితే, నిన్ను నేను ప్రేమించటం లేదా అమ్మా?" అనడిగింది కూతురు.

"అది కాదులేవే! ఏమైనా నీ ప్రాణమంతా ఆయనమీదే. దాల్లో నడుస్తూంటే నాన్నగారి కాళ్ళలో కరకర ఎక్కడ గుచ్చుకుపోతుందో అన్నట్టుగా వుంటుంది నీ మనస్సు.

"ఆయనచేయమందు ఏమీ పనిచెయ్యదని నీకు బాగా తెలుసు. అయినా, ఆయనెక్కడ చిన్నబుచ్చుకుంటారో, ఆయన మనస్సుకేం కష్టం కలుగుతుందో అని మరెవళ్ళమందూ తీసుకోక ప్రాణాలమీదికి తెచ్చిపెట్టుకుంటున్నావ్. ఈ సంగతి నాకేం తెలియదనుకున్నానా సంద్యా!"

చేతులు రెండూ తల్లి మెడకి పెనేసుకుని, యిలా అన్నది: సంద్యా— "అదేమిటే అమ్మా. అల్లాగంటావ్? మా నాన్నలాంటి డాక్టరు మరెక్కడయినా ఉన్నట్టమ్మా?" అనడిగింది.

"లేదు తల్లీ. లేదు! మనస్సుమాట విజం!" అన్నది తల్లి.

కోన మొచ్చింది సంధ్యకు. “పో!—ఊరికే వేళాకోళం చేస్తేనరా? ఎవళ్ళకన్నా జమ్మి ఒక్కనాటికే నయమవుతుందా? ఇదివరకటికన్న నా కిప్పుడు చాలా తేలిగ్గావే వుంది సుమా!” అని ఆ ప్రసంగం అక్కడికి ఆపేసింది.

మాట మార్చి సంధ్య మళ్ళీ యిలా అంది:—

“యానాదివాళ్ళు అక్కణ్ణించి లేచి పోయారమ్మా! బతికి పోయారు. పాపం!”

“ఎప్పుడూ?”

“ఏమో నాకేం తెలుసు! చీకటితోనే లేచి వెళ్ళిపోయారు కాబోలు!”

ఇలా తనకేం తెలియనట్లు సంధ్య నడించింది. కాని కృత్రిమమైన ఈ ఉదాసీనత తల్లిని మరిపించ లేకపోయింది.

“వాళ్ళక్కడికి వెళ్ళారో తెలుసా?” అనడిగింది. జగద్ధాత్రి.

మళ్ళీ అలాగే తనకి తెలియనట్లు వదిలిస్తూ అంది—“అరుణదా ఇంటి వెనకాతం తోట వుండిగా? అక్కడ వాళ్ళ తోటమాలీ గుడిసె లేదూ? అందులోకిగానే పోయా రేమో. బహుశా!”

“అరణ్ దగ్గరికి వాళ్ళ నెవరు పంపారు? సువ్వే ననుకుంటానే!” అంది తల్లి.

చిక్కులోపడింది సంధ్య. ఇలా యిరుకున వదిలందుకు లోలోపలే కంగారుపడినా చివరికి తను చెప్పిన అబద్ధాన్ని యిలా నమర్చించి, బతికి వుకుంది.

“అరుణద దగ్గరికి వాళ్ళని నే నెందుకు పంపుతానమ్మా! ఎవళ్ళని ఎవరిదగ్గరికి నేను పంపించలేదు.” అంటూ, అసందర్భమయిన ప్రసంగాన్ని వజ్రక్కున మార్చి దాటేసింది.

వెంటనే తన చేతిలోవున్న ఉత్తరాన్ని మడతవిప్పి విదిలించి వజ్రకుంది.

“ఇంతకీ, అసలు సంగతి నీ కింకా చెప్పనే లేదే అమ్మా! ఈ మాటు తప్పక బస్తున్నానని నాయనమ్మ కాశీనించి ఉత్తరం రాపింది. ఆవిడ ఎప్పుడూ అబద్ధం చెప్పే మనిషి కాదమ్మా! ఈ సారి ఎలాగో అమెకి దయపుట్టి నట్టుంది!” అని చెప్పింది.

“అత్తగారు రాకారా? ఎప్పుడొస్తా నన్నారూ?” అనడిగింది జగద్ధాత్రి ఉత్సాహంతో.

జగద్ధాత్రి అత్తగారు నవ్వసింది. కాశీలో వివాసం ఏర్పరచుకుని వుంటూందిగా? కాశీవట్నం వదిలిపెట్టి బయట ఎక్కడి కెళ్ళాంన్నా ఆమె ఎంతమాత్రం ఇష్టపడదు. అటువంటి అత్తగారికి జగద్ధాత్రి యిలా ఉత్తరం రాయించింది—

“అత్తగారికి నమస్కారం. నాకిది ఒక్కరే కూతురు కదా! ఈ మనమరారి

‘పెళ్ళికి మీరు తప్పక రావాలి. రావడమేకాదు. కన్యవ్రధానం మీ చేతులమీదుగా జరిపించాలి’ అని అనేకవిధాల బతిమాలూ ఉత్తరం రాయించింది.

కన్యాదానం చెయ్యడాని కయితే ఆ అత్తగారు ఎంతమాత్రం ఒప్పుకోలేదు గావి. పెళ్ళికి ముందుగా వస్తాననిమట్టుకు జవాబిచ్చింది.

తన పెళ్ళిమాట వచ్చేటప్పటికి సంధ్య సిగ్గుపడింది. నీ ఉత్తరానికి సమాధానం నువ్వే చదువుకో అమ్మా!—’ అంటూ ఆ ఉత్తరం తల్లిముందు పడేసింది.

అంతలోనే హఠావిధిగా యిలా అంది:—

‘అమ్మా!—నువ్వెంతా తడిగుడ్డలతోనే ఉండిపోయావే! వెళ్ళొస్తానుండు. గబిక్కున పోయి నీకు పొడిబట్టలు తెచ్చిస్తా’ నంటూ గబగబా వెళ్ళిపోయింది

అత్తగారు రాయించిన ఆ ఉత్తరం భక్తికొద్దీ శిరస్సున పెట్టుకుంది జగద్ధాత్రి. “కోడలిమీద యన్నాళ్ళకి దయ కలిగిందా. అమ్మా!” అని అనుకుంటూ, లేచి మెల్లి మెల్లిగా పూజాగృహంలోకి వెళ్ళబోతుంది

* * *

అంతలో అకస్మాత్తుగా ఆమె భర్త గోలగోల చేసుకుంటూ యింట్లోకి వచ్చి పడ్డాడు

“రెజ్టాళ్ళు నే పోలేరు. రెజ్టాళ్ళు చూడలేదు. ఆపకంగా హైపోకాండ్రీయా డెవలప్ చేసు క్కూచున్నాడు!” అన్నాడు.

మామూలప్పు డయితే సామాన్యంగా జగద్ధాత్రి మగడితో కట్టి ఎక్కువగా మాటాడదు. ఇప్పుడతడు చేస్తున్న మహా గందరగోళమూ, ఇదివరకెప్పుడూ లేంది ఇవాళ వన్నెండు గంటలు కొట్టకముందే యింటికి రావడమూ చూస్తే ఆశ్చర్యపడింది. ముఖం పైకెత్తి, అలిసిపోయిన గొంతుతో యిలా అడిగింది— ‘ఎవరికేమిటండీ. జబ్బూ!’

“ఇంతవరకీ? అరుణ్ కు. అది హైపోకాండ్రీయా అని నేను సరిగ్గా డయాగ్నయిజ్ చేశా కాదనటాని తెవడి బాబుతరం? ఇదేమిటో వివినుణ్ని చెప్పమను చూదాం. దీని వంగతి!”

ఇంకొకప్పుడయితే జగద్ధాత్రి మరి మాటాడకపోయేదే. కానీ, అరుణుడి పేరు వినిగానే కలతపడింది. “అరుణ్ కేమయిందండీ?” అనడిగింది, అతంగా.

“చెప్పాగా. ఇంకేం చెప్పాలి? అయినా, అదేమిటో ఆ వివినుడికే తెలియ లేదాయె, ఇహ పీతా తెలిపేది? ఏదోలే, అతగారు కొంచెం ప్రాక్టీస్ గ్రీడ్స్ చేస్తున్నాడుగా? ఈ పాటి తెలియకపోతే?—

“నరే. అరుణ్ మూటా ముల్లే సద్దుకున్నాడు. ఇల్లా—వాకిలీ, తోటా—దొడ్డి, పొలం—పుట్రా సమస్తంగా అమ్మకానికి పెట్టాడు. హరింద్రుడు కొనటానికి తయారుగా వున్నాడు. అదృష్టవశాత్తు ఇంతలో నే వెళ్ళి పడ్డా :

“ఏ పూట నయితే నే నెటుకేసి అయితే వెళ్ళనో, ఎవర్నయితే చూడకుండా వుంటానో, ఆపశంగా అక్కడ తప్పకుండా యిలాంటిదేదో ఒక విద్వారం జరిగే తీరుతుంది. ”

“ఇలా అయితే నే విహా బతకలేను బాబూ —నంద్య!—మళ్ళీ ఎక్కడి కెళ్ళవమ్మా యిప్పుడూ? చటుక్కునపోయి మెటిరియా మెడికా ఒక్కమాటు పట్టు కొస్తూ! ఒక రెమిడి పెరెట్టుచేసి పట్టుకెళ్ళి ఇచ్చేసొస్తాను” అన్నాడు ప్రియముఖర్షి.

“ఇదుగో, వచ్చేస్తున్నా నాన్నా!” అంటూ ఒక లావుపాటి గ్రంథమొకటి చేత పట్టుకొచ్చి, తండ్రి దగ్గర నిలబడింది, నంద్య

“అరుణ్ సంగతి తిన్నగా చెప్పండి—అతడి కేసుయిందో తెలిపేట్టు చెప్పండి. మీ కాళ్ళమీద పడతానూ!” అని కోపంగా అన్నది జగద్ధాత్రి.

ఉలిక్కిపడ్డాడు ముఖర్షి. కాస్త ఆగి యిలా అన్నాడు :

“అదా? హయిపో—అంటే మానసికమైన రుగ్మత. తన ఆస్తంతా హరింద్రుడికి తెగ నమ్మేసి, ఇవాళ రేపట్లోనే ఈ పూరువిడిచి లేచిపోతాట్టు అతడు! అలా జరిగితే చూస్తూ ఉరుకుంటామా? పీల్లేదు, పీల్లేదు ఎంగమాత్రం జరగనివ్వను నేను. టు—హంద్రెడ్ పొటెప్పి మందాహటి—”

నంద్య ముఖం వెలవెలబోయింది

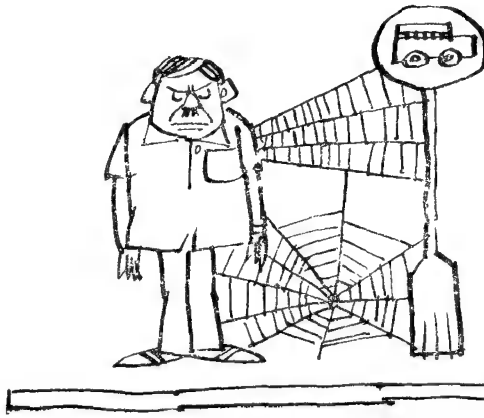
వ్యాకులమైన కంఠస్వరంతో జగద్ధాత్రి అడిగింది—“ఇల్లా వాకిలీ అమ్మేసుకు పోతున్నాడా, అరుణ్? ఏమిటండీ, ఏజమేనా? అతడికేమైనా ఏచెప్పిందా?—”

చెయ్యెత్తాడు ముఖర్షి, ఎదురుగా పెట్టె—“ఉహూ!—అది కాదు! అది కాదు! ఆక్షలాలా అది హయిపో కాండ్రీయా. అదేం పిచ్చికాదు. కానేకాదు. పిచ్చి అయితే ఇన్నానిటీ అని అంటారు, దాని మందు వేరేగావుంది వివిన్ అయినట్లయితే పిచ్చి అనే పేరే పెట్టుక్కుచునేవాడు, కాని ..”

ఒక్క చూపుతో జగద్ధాత్రి కూతురి ముఖంలోని భావాన్ని గ్రహించింది. ఒక్క మాటు గడమాయించి మగడి వాగ్ధాటివి టక్కున ఆపు చేసేసింది—

“మీ కదుల్లన్నీ వినేందుకు నాకు తీరికలేదు. నిజంగా అరుణ్ దేశం విడిచిపెట్టి పోదాడనుకున్నాడా? చెప్పండి!” అనడిగింది.

“ఇంకా తరుచుకోవడ మేమిటి? అప్పుడే అంతా సిద్ధమయిపోతేనే! చెప్పట్లో

కాళ్ళెట్టుకుంటే : నరిగ్గా నేను వెళ్ళాను గవక,.....'

“అదిగో, మళ్ళీ నేను నే నేనంటారూ : నే నెవళ్ళక్కావాలి. అరుణ్ ఎప్పుడు వెళతాడూ అనదుగుతుంటే :—”

వీళ్ళ నములుతూ అటూ యటూ చూసి, ముఖర్థి—“ఎప్పుడా : ఇప్పుడే వెళ్తే ఈ క్షణమందే వెళ్ళొచ్చు—లేకపోతే రేపయినా వెళ్ళొచ్చు. వాడు—ఆ హరీన్ గా ఉన్నాడే—”

“హరీన్ అంతా కొనేస్తానన్నాడా :” అనడిగింది జగద్ధాతి

“అవును. అందుకనే కాచుక్కాన్నాడు వాడు. చవుకలో కొట్టేదామని....”

“అయితే, ఈ మాట ఊళ్ళో మరెవరికైనా తెలుసా :”

“సిట్టికి తెలియదు. ఈగకి, దోమకి కూడా తెలియదు. అదృష్టవశాత్తూ, ఒక్క నాకు మాత్రం....”

“మీ అదృష్టానికేం రెండి అదంతా వినాలని లేదు నాకు. కానీ, అతగాణ్ణి ఒక్క మాట విలిచి పెట్టండి. మీ పిన్ని ఒక్కసారి తొందరగా యిప్పుడే రమ్మన్నదీ, చాలా జరుగురు పని వుండింది అని చెప్పండి :”

ఇప్పటిదాకా సంధ్య ఒక్కమాటయినా మాటాడలే, మెదలకుండా వించుని అన్నీ వింటోంది. ఇప్పుడు కన్నెత్తి చూసింది ఆమె ముఖం పాలిపోయింది. ఏదో చెప్ప బోయింది, పెదవులు వణికాయ.

తరవాత గట్టిగా అంది—“నువ్వెందుకమ్మా చీటికి మాటికి అతన్ని పిలిచి అవ మానం చేదామని చూస్తావ్ : ఏ నాడేనా వీ కతడు అంత అవరాధం చేశాడా : చెప్పు.

మాదాం!" అన్నది.

భయంతోను, ఆశ్చర్యంతోను తల్లి అన్నది—“అతడికి అవమానం ఎవరు చేయబోతున్నారు. నంద్యా!”

వొడ్డొడ్డు—ఎవ్వరూ మువ్వతణ్ణి ఈ యింటికి పిలిపించకు అని చెప్పింది.

‘రెండు మంచిమాటలు చెబుదామని పిలిపిస్తే అదీ దోషమేనా?’ అనడిగింది తల్లి.

“మంచి అయితే నీకేం, చెడ్డయితే నీకేం; అతడు ఈ ఊళ్ళోనే ఉండనీ, దేశం తరమే పోనీ, నీ కెందుకు; ఇళ్ళూ వాకిళ్ళూ అమ్మకొనీ, అచ్చకొనీ మన కేమొచ్చిందీ; రెండు మంచిమాటలు చెప్పడానికి మనకేం సంబంధం ఉందనీ; అతణ్ణి మువ్వ ఇంటికి పిలిపించావో. నేను చెల్లోపది చావకపోతే నీ మీదే ఒట్టు—చెబుతున్నా....”

అని చెబుతూ చెబుతూనే, తల్లి ఏమంటుందోనని ఆ జవాబు వినడమచుకో కుండానే, సంద్య గదిగది వెళ్ళిపోయింది.

జగద్ధాత్రి సహించలేనంత ఆశ్చర్యంతో కళ్ళురెండూ ఇంటింతలు చేసుకుని, చూస్తూ నిలబడిపోయింది.

ప్రియముఖమ్మీ మాత్రం ఇలా గట్టిగా కేకపెట్టి అరవడం మొదలెట్టాడు—“పుస్తకం ఇక్కడ వదిలేయకుండానే వెళ్ళిపోయావా. నంద్యా!—టయమైపోతూంది ఈ లోగా ఒక్క రెమిడి పెలెక్ట్ చేసేస్తాను గదా!”

మళ్ళా వచ్చింది సంద్య. చేతిలో ఉన్న పుస్తకం తండ్రి ముందట పెట్టి వెళ్ళి పోయింది ముఖమ్మీ అక్కడే కూర్చుని, మందు పెలెక్ట్ చెయ్యటంతో మనస్సు లగ్నం చేశాడు.

కొంచెంపేపు మాటాడక అక్కడే విందుంచి జగద్ధాత్రి, భర్తని అడిగింది—
“అమ్మాయి పెళ్ళి విషయంలో ఇంక చెయ్యకపోవటానికే నిశ్చయించుకున్నారా, మీరూ?”

పుస్తకం తిరగేస్తూ తిరగేస్తూనే ప్రియబాబు “చెయ్యకపోవడమేమిట! నిశ్చయంగా చేస్తా!” నన్నాడు.

“ఎప్పుడేం? చివరికేదో ఒహటి జరిగిపోయాకనా?”

“ఊ—”

జగద్ధాత్రి ఒక్కనిమిషం ఊరుకుని, “ఒట్టుపారి రసికపూర్ వెళ్ళి చూసి చాకూడదూ? అన్నది.

ముఖ్య పుస్తకంలో చూస్తున్న చోటున వేలితో గుర్తుగా పెట్టుకున్నాడు. మొహం ఎత్తి చూసి, “రసికపూరా! ఎవరికేమిటి జబ్బు? ఎవరి దగ్గరి వించైనా కబురొచ్చిందా? ఎప్పుడు చెప్పి వెళ్ళారూ?” అంటూ అడిగాడు.

ఒక్కసారి నిట్టార్పింది. జగద్ధాత్రి.

“జయరామ ముఖ్య మనమడివంబంధం ఒహటుందవి తెలిసింది ఒకసారి పోయి పిల్లాణ్ని చూసుకురాండీ!” అన్నది.

అందుకు ప్రియబాబు—“ఎప్పుడు వెళ్ళమంటావ్? తీరికేది చెప్పు. చూస్తున్నావుగా మీ అంతట నువ్వే—ఒక్కపూట నేను వెళ్ళి చూడకపోతే ఎంత ఉపద్రవం జరిగిపోయిందో! అరుణిడి స్థితి చూడబోతే అలావుందా? ఇహ చూస్తే చటర్జీ గారింటి వించి అర్జెంటు కబురొచ్చిందాయె—అయనగారి మరదలికి చాలా జబ్బుగావుందనీ.”

ఆశ్చర్యంతో అడిగింది జగద్ధాత్రి—“ఎవరికి జబ్బు? జ్ఞానదకా?—ఆవిడకి మళ్ళీ ఏం రోగం?” అనడిగింది.

“పైత్యం! పైత్యం!! ఊరిఖే పైత్యం!!!—అహారదోషం వల్ల కలిగిన అజీర్ణం!—దోకులు, దోకులు, ఒకే దోకులు!—అరుణ్ దగ్గరికి పోయి వచ్చేటప్పుడు, ఆ దారినే వాళ్ళింటిక్కుడా వెళ్ళి, ఒక మాత్ర....”

“వాళ్ళకి డాక్టర్లు లోటు లేదు. ఆవిడకి మందు లిచ్చేందుకు చాలామంది వున్నారుగానీ, మీ పాదాలు వట్టుకుంటూ, ఒక్కసారి రసికపూర్ వెళ్ళిరండి, వెళ్ళికొడుకుని ఒక్కసారి చూసొచ్చి ఆమ్రాయ విషయంలో ఏదయినా ఉపాయం చూడండీ!” అని బతిమాలకుంది.

అశ్రువులతో కూడిన భార్య తాలూకు కంఠస్వరం ఎల్లాగో ప్రియబాబుని మన ప్రకృతిలో పడేసినట్లు కనిపిస్తుంది, ఇలా అన్నాడు—“ఏమిటి? రసికపూరా? కాని అతగాడు చాలా ప్రబుద్ధుడని విన్నాను. ఎప్పుడూ ఏషామీదే ఉంటాడే!”

జగద్ధాత్రి కిహ ధైర్యం ఆగలేదు ఏడుపు ప్రారంభించింది—“ప్రబుద్ధుడే కాసింది, ఏషామీదే ఉండసింది. పిల్లదాని మెడలో మంగళసూత్రం అనేది కనబడేది చాలు! మీరుమాత్రం మహా తక్కువ కాబోయి! మా అమ్మా నాన్నా నన్ను మీ చేతిలో అప్పగించగా లేంది—మీరుమాత్రం పిల్లని ఒకళ్ళచేతిలో ఎందుకు పెట్టారూ?” అని పైటకొంగుతో కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ, గబగబా ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

మాట చెప్పలేక జ్ఞాతాలం చూస్తూ కూచున్నాడు, ప్రియబాబు. తరవాత చేతిలో పుస్తకం మూసేశాడు. దీర్ఘమైన ఒక్క నిట్టార్పు ఏడిచాడు.

“ఇంతో ఇద్దరూ ఇద్దరే సాంఘాతిక రోగులు! ఇలా ఎప్పుడూ నన్ను గబరా

పెడుతువుంటే, ఆలోచించటానికి, ఏదన్నా రెమిడీ పెలెక్టు చెయ్యటానికి. ఎలా వీలవుతుంది? అంటూ, మళ్ళీ ఒకమాటు విట్టారాడు.

పుస్తకం చంకనబెట్టి మెల్లి మెల్లిగా బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

8

గ్రోలోక చటర్జీ మహాశయుడు స్నానం, సంధ్యావందనం యథావిధిగా విర్వర్తించు కున్నాడు. చాటుగా మాటుగా కాస్తంత అస్వాతికాహారం కూడా ఆత్మకు వివేదన జరిపించేవాడు. మూర్తీభవించిన బ్రాహ్మణ్యంలాగా మెల్లి మెల్లిగా మెట్లు దిగి, బహుశా సరాసరి వాకిటిలోకే కాబోలు పోదామనుకున్నాడు.

కాని ఇంతలో ఆకస్మికంగా ఏం తోచిందో, యేమో!—మారు కిందనుంచి వసారా పక్కకి తిరిగాడు.

వంటింటి గుమ్మానికి ఎదురుగా నిలబడి హఠాత్తుగా కలిగిన తొందరతో ఇలా అన్నాడు—“అనలే ఇబ్బు మనిషివి కదా, ఈ మేళమంతా నీ కెందుకొచ్చింది చెప్పు, చిన్నావిదా! ఈ కూరలూ నారలూ, కనుపు తుప్పలూ, ఇలాంటి అనవసర వ్యవస్థల్ని పెట్టుకూచుంటే శ్రమకాదూ? ఇబ్బంది కాదూ? ఇందుకోసమే నేనెప్పుడూ “ఒళ్లుముండా, పళ్లుముందా?” అని అంటూ వుంటాను. శరీర మాద్యం ఖలు ధర్మపాథనం అని చెప్పారుగదా పెద్దలు?”

కత్తిపేట ముందరేసుకుని కూరలు తరుగుతున్న జ్ఞానద అలా తరుగుతూనే కూచుంది చటర్జీ పావుకోళ్ళ ఘోరమైన ధ్వని ఆమె చెవులకు వినబడలేదు. అదే మోస్తరుగా వేడుకతో ఆయనగారు బతిమలాడటం కూడా జ్ఞానద చెవులకు వినబడ లేదు.

ఒక్కక్షణం ఊరుకున్నాడు చటర్జీ. ఏమిటి, ఎలావుంది నీ వాళ్ళు ఖమామషా ఇవాళ పొద్దుచెలా వున్నట్టు?” అనిడిగాడు.

మొహం ఎత్తలేదు జ్ఞానద. చేతిలో ఉన్న వంకాయమీదనే ఉంది చూపంతా. “బాగానే వుంది.” అని ఊరుకుంది.

ఈ జవాబుకి చాలా సంతృప్తి పొందాడు చటర్జీ. “మంచిది, మంచిది, అంత మాత్రం నాకు తెలియదంటావా? బాగా తెలుసు. ప్రియుముఖి పిచ్చివాడే కావచ్చు— కాని, మందివ్వటంలో మాత్రం కేవలం ధన్యంతరే! అయితే, అతడు చెప్పిన ప్రకారం సరిగ్గా ఆ టైముకి పుచ్చుకోవాలి మందు. అశ్రద్ధ చేస్తే లాభం లేదునుమా! ఆ మాట ముందుగానే చెబుతున్నా”. అన్నాడు.

తేవికి సమాధానం చెప్పలే జ్ఞానద. తలొంచుకుని తనవని చేసుకుంటూ వుంది.

అమెకేసి కొంచెంపేపు చూశాడు చటరీ. అలాగే నించుని అడిగాడు. “రెండు వేళలా చూసి వెళ్ళానినుమా అని మరీమరీ ప్రత్యేకించి చెప్పాను. పొద్దున్న వచ్చాడుగా!”

వందిన తల ఎత్తకుండానే “అ—” అన్నది జ్ఞానద. సంకోషించాడు చటరీ.

“రాకపోడు! ఎందుకు రాదూ? నాపైన అతడి కెంతో గురి, కానీ. దాసీముండ ఎక్కడికి పోయింది చెప్పా! అతగాడు తప్పుకుండా వస్తాడు. మంచిచ్చి వెళతాడు. నువ్వు చూడబోతే ఇలాటి పనిపాటలు పెట్టుకుని ఒళ్ళు పాడుచేసుకుంటావ్. ఇదంతా నాకేం బాగాలే.

“పనివాళ్ళంతా ఏమయిపోయారూ అని అడుగుతా!—ఈ వసులన్నీ అవతలకి తోపెయ్య. వెళ్లు—నువ్వు పైకిపోయి కాస్తేపు పడుక్కో! విశ్రాంతి తీసుకో!—మధుసూదనా, నీవేగతి! నీవే శరణు!”

ఇలా అని, ఆయన ఈ లోకానికి సంబంధించిన లోకికాలూ, పార లోకికాలూ—ఈ రెండు రకాల కర్తవ్యాలనూ కొంతయినా చక్కబరుచుకుని, ఇహ బయటికి వెళ్ళాలని ఆలోచిస్తున్నాడు.

అతడి పావుకోళ్ళు కదిలిన చప్పుడయింది. ఉలిక్కిపడింది జ్ఞానద. ముఖమెత్తి చూసింది ఆయితే ముఖంలో ఆ నాటి ప్రసన్నమయిన చిరునవ్వు కనబడలేదు. ఇప్పుడు ఈనాడు ఆ ముఖాన్ని చింత. విచారం. దుఃఖం అవరించుకొని వున్నాయి కళ్ళు రెండూ ఎర్రబడి జ్యోతుల్లా ఉన్నాయి. కనురెప్పల చివరని ఇంకా అక్రమిండువులు కనబడుతూనే వున్నాయి.

ఇటువంటి సజలదృష్టిని చటర్జీమీద స్థిరంగా నిలిపింది జ్ఞానద. రుద్ధమయిన కంఠ స్వరంతో హఠాత్తుగా ప్రశ్నించింది—

“సంధ్యని పెళ్ళి చేసుకుందామని వుండా. మీకూ? నిజం చెప్పండి. నన్ను మోస గించకండి!”

నీళ్ళు నమిలాడు. చటర్జీ. గుటక దిగలేదు. తడముకుంటూ తడముకుంటూ కొంత సేపటికి తేరుకున్నాడు “నేనా? సంధ్యనా? ఏమిటి?—ఉ హు హు హు!—ఎవరు చెప్పారు నీతో?”

“ఎవరు చెబితే యేం? వాళ్ళమ్మ దగ్గరికి మీరు రాసదీదీని పంపించారా. లేదా? వచ్చే మార్గశిర మాసంలో లగ్గం ఎంపాటయిందా. లేదా? దేవుడి ఎడట ప్రమాణికం చేసి నిజం చెప్పండి!—” అన్నది.

గోలోక చటర్జీ వేలు చూపుతూ, పట్ల పటపట కొరుకుతూ, అన్నాడు—“రాసమణి చెప్పిపోయిందా? సరిలే. చూస్తావుండు. దాని సంగతి!” అన్నాడు.

చెప్పలేని ఆషేఖంతో, దుఃఖంతో—“అలా ఆయితే నన్నెందుకు మీ రన్నివిధాలా పాడుచేసి నాశనం చేసి పెట్టారు? లోకానికి ముఖం చూపగలనా? తలెత్తుకు తిరగలనా?—నిలవటానికి ఆస్కారముండా. నీడయినావుండా! నా బతుకే పోయిందే ?”

అని అంటూండగానే జ్ఞానద కంఠం రోదనతో హృదయ భేదకమై, వెయ్యి వక్కలయింది:

ఈ గదబిడకు గొళలా వద్దాడు. చట్టి. నలువంకలా పిరికి చూపులు చూశాడు. హదిలిపోయాడు. చేత్తో నోరు అణచుకున్నాడు—“అవురవురా, ఇదేంపపి— నలుగురూ వింటాడు. ఏవి పోతారునుమా—నువ్వు విన్నదంతా ఒత్తి అబద్ధం. కుద్దాబద్ధం. కల్ల! తమాషాకి.....”

జ్ఞానద వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ అడిగి—“కాదు కాదు—తమాషా ఎప్పటికీ కాదు: అదంతా విజం విజం. అక్షరాలా విజం: ముహూటికీ విజం: మీరేషినడితే అది చెయ్యగలరు. మీకు పాద్యం కావినని అంటూ లేదు!”

“కాదు కాదు—నామాట నమ్ము. చెప్పాను— తమాషా అని తాత మనమలాది చరగం: ఇదిగో, ఇంక ఊరుకో! నవ్వుకర్లూ న భూ వస్తున్నార.”

ఇలా అంటూ అంటూ, కుందేల్లాగా బెదిరిపోయి పాకోచ్చు టక టక వస్తున్న చేసుకుంటూ వాకిట్లోకి పారిపోయాడు:

కూరలు తరుగుతూ వుండికిదా జ్ఞానద: చేతిలో వంకాయ చేతిలోనేవుంది. బట్ట కొంగు నోట్లో కుక్కుకుని, పొర్లి పొర్లి వస్తున్న దుఃఖాన్ని ఎలా అయితేనేం. అప్పు కొంటున్న దామె.

ఇంతలో ఇంటి దాసిది గది గదా రోజుకుంటూ వచ్చింది: “చిన్నమ్మ గారండీ. చిన్నమ్మగారూ:—గుడ్డి తాతయ్యగారండీ. వాళ్ళ పాత దాసీదాన్ని వెంటేసుకుని ఆయనే వచ్చేశారమ్మా. పొయంగా!” అని చెప్పింది.

గళీమవి కళ్ళు మడిచేసుకుని “ఏమిటి!” అని అడగాలని మొహం ఎత్తింది. జ్ఞానద. కప్పీళ్ళతో నలచబడి, కష్టాన్ని సూచిస్తున్నాయి ఆమె చూపులు. అటువంటి చూపులకు ఎదురుగా వున్నదాసిది శిశువర్ణ వడింది

కొంచెం సిగ్గుతో అంది—“ఆ పాత దాసి, ఎరగరూ చిన్నమ్మగారూ: దాన్ని వెంట బెట్టుకుని—గుడ్డి తాతగారు మీ మామగారే కదండీ—ఆ రొచ్చినారండీ ఇవ్వరు!”

ఈ మాట చెవిని వదేప్పటికి జ్ఞానద ముఖాన కత్తివేసినా నెత్తురుచుక్క రేకుండా పోయింది. ముఖ ముఖ ఆ మృత్యుదేవతని మానినప్పుడు కూడా, ఎవళ్ళ ముఖమూ అంతలా పారిపోదు:

తయవడి దాసిది. “అలా ఉన్నారేమండి చిన్నమ్మగారూ!” అనడిగింది.

ఈ ప్రక్కన నమాదానం చెప్పలే, జ్ఞానద. పెరిమాపులు చూస్తూ కూర్చుంది.

“ఏదన్నా వంటో నున్నీ చేసిందాడో! అవి మళ్ళీ అడిగింది, దాసి.

తలదాసి, జ్ఞానద ఇలా అన్నది—“మామగారొచ్చి ఎంత సేవయిందో, కాళీ!”

“సేవో నమ్మా, ఎంత సేవయిందో! నాకిట్లో నిలబడి, బాబుగారితో మాటాడు
తున్నారండి. ఇప్పుడే నే చూశానండి, చిన్నమ్మగారు!” అని చెప్పింది.

అక్కర్లంతో జ్ఞానద—“బాబుగారితోనా!” అనడిగింది.

అందుకు కాళీ, “అయ్యో—మరేవండీ!—బయటినుంచి వస్తూంటే బాబుగారు నమ్మ
మిలివారండి. “ఒసేకాళీ!—మామగారొచ్చారు. మిమ్మల్ని తీసుకు వెళ్ళటానికి”
అని మీ చిన్నమ్మగారితో చెప్పు.” అన్నారండి.

“ఒకమ్మా!—అదుగో, మాటలోనే వచ్చేకారండి.” అనిచెప్పి, కాళీ కొంచెం
వక్కుకి ఒత్తిగిలి నిలబడ్డది. ఆ వెంటనే—కర్ర పొడుచుకుంటూ వచ్చేవారెవరో
చప్పుడివి బట్టే తెలిసిపోయింది—ఏమంటే!—ఆ వచ్చే ఆయనకి వచ్చేదన్నదూ
వెళ్ళేదన్నదూ కంటిమీద కంటే కర్రమీదే ఎక్కువ దృష్టి, విభిన్నమున్నూ.

ఆ వెంటనే—ముందగా నడుస్తూ నడిచునున్న దాటిన ఒకదాసి, దాసి వెనకాతల
కర్ర పొడుచుకుంటూ పొడుచుకుంటూ ఒక ముసలాయనా వస్తున్నారు.

ఆయన ముందరికివచ్చి—“ఏదర్రా, మా అమ్మ ఎక్కడుందర్రా!” అనడిగాడు.

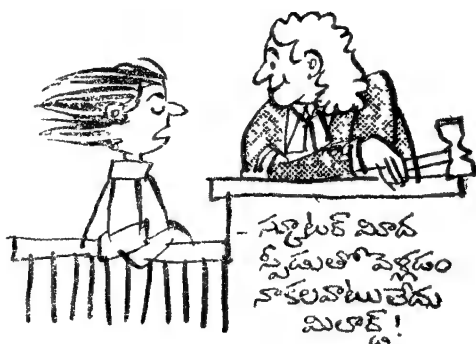
జ్ఞానద లేచివచ్చింది. తలకి గుడ్డ చుట్టుకుని, ఆయనకు సాష్టాంగసడి నమస్కర
ణించి, లేచి విందుంది. కంటిమాపు కనబడకపోయినా, చెహరాసుబట్టి ఆయన లింగా
మనిషిని పొల్లి పట్టగలడు.

అశీర్వాదం చేదామచుకుంటూ, ఆయన దుఃఖ నముద్రంలో మునిగిపోయాడు—
“ముసలొక్కం మే మిద్దరమూ ఇంకా దితికే వున్నాం కదా, మమ్మల్ని మరిపించి,
ఎల్లా వచ్చేకావు, తల్లీ!” అన్నాడు.

తాదా పచ్చిత దాసిది జ్ఞానద కాళ్ళమీద నడి దణ్ణం పెట్టింది :

“నిజసేనమ్మా! నిజమే!—ముసలి అత్తగారేమో, దావుకి సిద్ధంగా వున్నారాయో!
ఎప్పుడు చూసినా “మా కోడల్ని చూపించండి! మా కోడల్ని కంటబెట్టండి!”
అంటూ ఇతే వలవరింత!—నన్ను మరీ మరలా ఇదే మాట! అలాంటానిట్నీ మరిచి
పోయి, ఇన్నాళ్ళెల్లా వున్నాడు తల్లీ! కొంచెం చెప్పండి!” అన్నది.

ఇలా దాసిది మోసిన నేరానికి జ్ఞానద నమాదానమేమీ చెప్పలేక పోయింది. ఒక
చేత్తో కళ్ళొత్తుకుంటావుంది. రెండోచేత్తో ముసలాయన చెయ్యిచ్చుకుని నసారాలోకి
తీసుకువచ్చింది. అక్కడో పీట పేసి, ఆయన్ని కూచోబెట్టి, తలవంచుకు మౌనంగా

నిలబడింది.

పీటమీద కూచుని, ముసలాయన ఇలా చెప్ప నారంభించాడు :—

“రెండు త్రురాలు రాయించాను చట్టరీగరికి. నా కొక్కదానికి సమాధానం రాలే. గొప్ప నాళ్ళకి దోలెదన్ని వస్తు. తీరికెక్కడుంటుందీ : మనలాంటి పేదవాళ్ళకి జవాబు రాయాలని ఆయన కనలు జ్ఞాపకముంటుందా : అవి అనుకున్నా. కాని—మా కోడలు. మా తల్లే !—మా పేద ఇంటికి లక్ష్మీ.....”

అంటుండగా, ఆయనమాట సాగనియ్యలేదు దాసిది. మధ్యలోనే ఇలా అందు కుంది : “కాసింది, మీ బావగారు మహా గొప్పవారయితే కావచ్చు. ఎవరు కావాద్ద న్నారూ : అలా అని చెప్పి. ఒహరింటి కోడల్ని తీసి తెచ్చుకుని. ఎన్నాళ్ళు ఇంటో అడ్డపే పెట్టుకుంటారమ్మా :—దాని మాటకేం :—ఇంతకీ ఎవరికయితే ఇంత కాచి బోద్దామని మీ రిక్కడికి వచ్చారో. ఆ అప్పయ్యగారు కాస్తా బోనే బోయారు. కవక నే వనేదేమిటంటే :—”

పూర్తిగా చెప్పనివ్వలే, ముసిలాయన.

“ఆగు నదూ :—ఆ మాటలన్నీ ఎందుగ్గానీ. అమ్మయీ :—మీ అత్త పరిస్థితి చూడబోతే రేపో మాపో అనేట్టుంది. “నా కోడల్ని ఈ సాపిష్టికళ్ళ కొక్కమాటు చూపించడం :—” అని ఒహతే వాగుడు : “ఇవ్వాక మంచిరోజు. ఈ రోజునే తీసు కొచ్చి నాకు చూపించండి :—” అని మొర్రోమని యిదవ్వతే. యిలా బయలుదేరి వచ్చేకాం.....” అన్నాడు.

అప్పుడు దాసిది మళ్ళీ యిలా చెప్పింది—ఆ యమ్మ ప్రాణాలింకా బోకుండా. మీ కోసమే కనిపెట్టుకు నుండి పెనగులాడుతున్నయ్యండి. అప్పయ్యగారూ :—అవిడ

గారు నన్ను పిలిచింది. "నదూ!—నూ అమ్మా. నువ్వయినా వెళ్ళి మీ అమ్మిని ఒక్కసారి తీసుకొచ్చి నా కళ్ళకి చూపిందే!" అంటూ నాబోతున్నారమ్మా!" అని చెబుతుండగానే దుఃఖంతో దాని కంఠస్వరం అర్ధమైపోయింది.

మన పిలాయన అన్నాడు కోడలితో— "నా రెండు తల్లాలూ చట్టిగారికి ఇందలేదని బాగు తెలియనే తెలిదు. ఇవాళింకా రాలేదేమో. ఇంకా రావటం లేదేమో అని మనో అలోచించాం. ఎంతగానో అక్రమద్దం. ఆయన చాలా గొప్పవాడు. బహుయోగ్యుడు ఈ పంగతి వివగానే ఆయనేమన్నారో తెలుసా?— "అయ్యో!—ఎంతమాట!— బాగానే వుండే!—మీ కోడల్ని మీరు తీసుకెళ్ళానంటే ఎవరు కాదంటారు?" అని చెబుతూ, ఆ వెంటనే మేనాకి బోయాలకూ కబురం ఏ సిద్ధం చేయించారు.

"మీ అత్తగారి జబ్బు చేసిందని వివగానే పాపం. ఎవరో యిదయి పోయారు "అవత్కాలంలో జ్ఞానదని మీరు ఇంటికి వంపారు. ఇప్పుడు మీరు ఇలాంటి కష్టాల్లో ఉండగా ఆమెను తిరిగి పంపటానికి అటంకం చెప్పేటంత పాషండు దెవడయినా వుంటాడా. ఈ లోకంలో? ఇప్పుడే మీరు ప్రయాణంకాండి. అందుకుతగ్గ ఏర్పాట్లన్నీ చేస్తాను" అని చెప్పాడు. ఎంతో సానుభూతి చూపిస్తూ.

ఇప్పటిదాకా జ్ఞానద నోరు మెదవలేదు. మాటాడక విందుంది అకస్మాత్తుగా ఆమె ముఖం వెలవెలా బోయింది.

"చట్టిగారే చెప్పారా ఈ మాటా? ఇప్పుడే పంపేస్తామన్నారా? ఇవాళేనా? ఇప్పుడేనా?" అనడిగింది ఆశ్చర్యంతో.

ఉత్సాహంతో దాని సొదామిని యిలా అంది: "అ—ఇప్పుడే పంపిస్తామని అన్నారండి. "పంపకపోవటం మేమిటండీ? ఈ వెంటనే కాస్త మంచిమాట చేసేను కోండి. మూడు గంటలబండి అందుకున్నారంటే తెల్లారేసరికిల్లా ఇల్లు చేరుకోవచ్చు." అని కూడా అన్నారండి. ఆయనగారి లోపమేం లేదు.

"అమాట అలావుంది—ఇంటికిగ్గర చావు బతుకులమీద ఉన్న రోగి ఆయి. మనం వెళ్ళేసరికి ఆమెగారి స్థితి ఎలా ఉండబోతుందో యేమో! కనక, ఇంకొక్క క్షణంకూడా ఆలస్యం చెయ్యటానికి వీలేదు. ఈ అనసాన నమయంలో ఆవిడ "రాను! రామా!" అనుకోవడం మానేసి. "కోడలా! కోడలా!! అంటూ మీమీదే రెండుకళ్ళూ పెట్టుకున్నాయింది!"

ఇందాక్షిలాగే జ్ఞానద చెప్పినమాటలే మళ్ళీ మళ్ళీ యిలా ఆ వృత్తి చేసింది— "చట్టిగారే ఇలా అన్నారా? ఇవాళే పంపిస్తానన్నారా. ఇప్పుడే పంపుతానన్నారా?" అంటూ.

తల వంకించాడు మునిలాయన: “అవును తల్లీ!—ఇప్పుడు కాకపోతే యింకా ఎప్పుడూ; అగటానికి పీల్చేదమ్మా!” అని చెప్పాడు.

మరి ఆవుకో లేకపోయింది. దాని సౌదామిని: మనస్సు విడిచి యిలా అనేసింది—
“అవ్యయ్యగారూ! అల్లాగంటా రేంటండీ! ఆ త్రగారు చూడబోతే చావుబతుకులమీద వున్నారు. తమ కోడలిని తమ యింటికి తీసుకుపోవటానికి మామయ్యగారే సాయంగా వచ్చినారాయరి. యహా వంపనూ అనే వారెవరో చెప్పండి! అదీగాక మీరింకా ఇక్కడండటం ఎందుకో కాస్త చెప్పండి. తెలియకదుగుతాను! పోనీ, చిన్నమ్మ గారూ! కావాలంటే, మీ బావగారినే పిలిచి అడగండి ఒకసారి!”

అయితే బావగారిని పిలవటం అవసరం లేకపోయింది. ఆ ప్రాంతంలో ఎక్కడో ఆయనగారు నక్కివున్నారు కాబోలు. పావుకోళ్ళు చప్పుడు చేసుకుంటూ, ప్రత్యక్షమై చించున్నారు!—చాలా గందరగోళంగా గడచిన పడుతున్నట్టుగా కనిపిస్తున్నారు.

మునిలాయన కేసి తిరిగి, యిలా ప్రారంభించాడు ముఖర్తీ—

“అయ్యా! ఇలా మాటలు పెట్టుకూడంంటే కొడు, ఇహ ప్రయాణం అయినట్టే—బాగా ఎండెక్కిపోయింది. స్నానం, సంద్యా, దేవతార్చనా వూర్తి చేసుకు బయల్దేరేసరికి రైలు వేళ అవనే అవుతుంది ఆ తరవాత మళ్ళీ వర్షం.

“సరిపాయే! వంపించటానికి నా అభ్యంతర మే ముందండీ!—నా క్కొంచెం యిబ్బంది అయితే అవుతుంది. బందీలేదు. అలా అని మీ పిల్లని మీకు వంపకుండా వుంటామా?—ఎంతమాట!—

“అత్తగారికి పాపం, ప్రాణంమీది కొచ్చె!—నాకా!—లక్ష వ్యాపకాలు, ఎన్నో జంజాలాలు! ఎందరో వస్తుంటారు. ఇంటిముందు....ఉసిరి తీసుకోవటానికయినా తీరుబడి లేదు. నేనే వ్యయంగా జ్ఞానదని వెంట బెట్టుకొచ్చి, మీ ఇంట దిగబెట్టి వచ్చేవాణ్ణి!

“రెండు త్రరాలు వేళామన్నారు. అందులో ఒక్కటయినా అందితే ఒట్టు. మీ ఉత్తరపే అందివుంటే మీకింత శ్రమ లేకుండా పోయేది. పాపం, మీరింతదూరం రావలసినంత పని ఉండేసి కాదు

“కాకే ఏదీ! ఎక్కడి కెళ్ళిందీ! బోలా ఎక్కడికి పోయాడూ! రమేళూ! పిళ్ళు తోడూ! మనవారికి మడిబట్ట! గోకర్ణం ఉద్ధరిజే అన్నీ అక్కడ పెట్టండి చప్పున!

“అయ్యా, మీరిహ తొందరపడాలి! జ్ఞానదా!—అలస్యం చెయ్యకు, రైలువేళ దాటిపోకుండీ, మూడు గంటలెండి అందుకోవాలిగా, మరి—

“ఎవరదీ!—ఆ!—మళ్ళీవచ్చి కూచున్నారు మజేదారు!—అయ్యా, మా అవిడ

బోయింది మొదటా అదేమిటో గాని. మతి మతిలో ఉండటం లేదండీ! ఏమీ తోవదు.—నుదునూదనా! నీవేగతి! భగవాన్! నీవే శరణు!—”

ఇలా అంటూ, చటర్జీ కొయ్యపాంకోళ్ళు టక టక చప్పుడు చేసుకుంటూ మళ్ళీ వచ్చిన దారివే బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

దేనికి సమాధానం చెప్పలేదు జ్ఞానద. చటర్జీ వెళ్ళిన దారికేనే చూస్తూ, రాతి బొమ్మలా ఆలా విలబడిపోయింది.

బోలా వచ్చాడు. “చివరాలు ఏటికి తీసికెళ్ళమని మారాం చేస్తున్నారండి. ఒకే ఏడునండి తీసుకపోయి, స్నానం చేయించి తీసుకురావండి!” అనడిగాడు.

వవుకరు మాట చెవిని పడదట్లు లేదు. జ్ఞానద ఇదివరకు లాగానే కదలక మెదలక బిందువివుంది.

ముసిలాయన—మామగారు నేలమీద చేతులుమోపి, మెల్లిగా లేచి బిందున్నాడు—
“అమ్మా! నే లేచి వెళుతున్నా. ఇప్పుడే వస్తాగానీ, నువు తొందరగా తెమిలి. నిద్రంగా వుండు!” అని చెప్పాడు.

దాని పొదామిని ఇలా అన్నది: “ఇవాళ నాకు షష్టి అమ్మా! ఈపూట బోం తెయ్యమ.”

వటుక్కున వెనక్కి తిరిగింది. జ్ఞానద.

“నేను రాను!” అన్నది.

ఉరిక్కివడ్డాడు మామగారు. ఆశ్చర్యంతో “రావూ! ఏమిటమ్మా! ఇవాళ చాలా మంచిరోజు.” అన్నాడు.

ఈ సందర్భో పొదామిని తన “షష్టి” పరిహారం మాట చెప్పడం మరిచేపోయింది.
“చిన్నమ్మగారూ! మేం భట్టాచార్యులుగారి దగ్గరికెళ్ళి. మంచిరోజు చూసుకునే మరీ బయల్దేరామండీ! ఇంత మంచిరోజు మళ్ళీ ఇప్పట్లో కదరదు.” అంది.

జ్ఞానద ఈ ఒక్కమాట మాత్రం అన్నది—“నేను రాను. నేను రావటానికి వీలేదు.”

గోలోక చటర్జీ కొడుకున్నాడుగా. వదేళ్ళవాడు! పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి జ్ఞానద మీద పడ్డాడు.

“చిన్నమ్మా! ఏటికి వెళ్ళొద్దు! బోవివ్వవో! తీసుకెళ్ళమని నువ్వు చెప్పు చిన్నమ్మా. బోలాతోటి! నేను బోతానే. బోతా. ఏం. ఏం! అయితే....”

ఎవళ్ళకూ ఏ సమాధానం చెప్పలే. జ్ఞానద. ఆ దుడుకు పిల్లాణ్ణి గట్టిగా హృదయానికి అబిది పట్టుకుంది. “ఉహూ(హూ(హూ(అంటూ మెల్లి మెల్లిగా రోదన

ప్రారంభించింది.

9

త్రుడువరి జ్ఞానద గదిలోకి పోయి లోపల గదియ వేషేను చూచుంది. అయితే, అగది గదియ మళ్ళీ తెరవనే లేదు.

ముసలాయన ఉన్నాడుగా. ఆ గుడ్డి మామగారు—మర్యాదామంతా మతిపోయిన వాడిలా మాటాడక కూచుని, మెల్లిగా లేచి వాటిల్లోకి వెళ్ళిపోయాడు. దాని పొదామిలి కూడా ఆయన వెంట వెళ్ళింది. జ్ఞానద "నేను రాను" అని అవటానికి కారణ మేమిటో ఎంత కొట్టుకున్నా తెలియలేదు.

ఎంత ఇదయినా ఆదదాని మనస్సు కదా. ఉండబట్టి లేకపోయింది. ఊరికే తిరిగి పోవటానికి మనస్కరించలేదు. అది జ్ఞానద గది ముందుకి వెళ్ళి, కొన్ని మాట లన్నది. అవేమంత వక్కగమా లేవు. హతవుగమా లేవు. కాని, జ్ఞానద ఒక్క దానికయినా నవాని చెప్పిందా అంటే—కినున్నానీ. పైగా, తన ఏడుపులా విట్టూర్చులా కూడా పైకి పొక్కనీయలే.

జ్ఞానద పన్నెండో ఏట విదవరాలయింది. నాటినింటి ఆ త్రగారే ఆమెను కడుపులో పెట్టుకుని, పెంచి పెద్దదాన్ని చేసింది. ఆ త్రగారి పెంవకంలో జ్ఞానద ఒక్క కష్టం కూడా ఎరగదు. అటువంటి ఆ త్రగారు ఇప్పుడు చావుకి సిద్ధంగా వుండే. తనవి చూస్తేగాని అవిద ప్రాణం వదిలేట్టు లేదు. అదలావుంది—అందుకూ, కతవృద్ధా అయిన మామగారు తనకోసమని వచ్చి ఉత్తవేతు లాపుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

ఇటువంటి వందర్పంలో ఈ దుఃఖమంతా అగదిలో ఒంటరిగా కూచుని ఎలా భరిస్తూందో ఆ అగదీశ్వరుడికే తెలియాలి ఆయన తప్ప మరి పాక్షిలేడు.

ముసలాయన పెళ్ళిపోతుంటే గోలోక చట్టి కనిపించి దారి బిత్తెం బిడ్డు లిస్తామని వినయంగా మనవి చేసుకున్నాడు. జ్ఞానద "నేను రాను" అనడంవల్ల ముసలాయనకి కలిగిన ఆశ్చర్యం దుఃఖంకంటే గోలోక చట్టి వెల్లడించిన విన్నయం వేదన ఎన్నోరెట్లు ఎక్కువగా కనిపించాయి.

చట్టి చావిల్లోకి వచ్చి చూపేసరికి మృత్యుంజయ భట్టాచార్యులు వచ్చి కూచుని వున్నాడు. లేచి నమస్కారం చేశాడు. ప్రతి నమస్కారం చెయ్యలేదు చట్టి. తల కొంచెం ఊపి ఇలా అన్నాడు : "మితో కొంచెం వనివుండి. కబురంపాను ఆచార్యులుగారూ."

"అదేనండి. ఆపోశనం వరుతుండగానే తమ కబురందింది. రెండు మెతుకులు ముక్కు నోటా కొట్టుకుని, అదరా బాదరా వచ్చేవానండి!" అన్నాడు.

"అవున్నే. సరే! మీరు పెళ్ళి పేరంటాలు చేయింపటానికని దేశ బేళాలు తిరుగు తారే. అప్పుడప్పుడూ తెలుసుకున్న భోగట్టాలన్నీ జాగ్రత్తగా పదిలపరిచి వుంచు తారా! ఈ విషయంలో ఘటితుడంటే ఘటితుడు నిశానికి మీ తాతగారు వేళంలో ఎక్కడి తెళ్ళినా రామతారణ శిరోమణి చెయ్యవుంటేనే ముడి పడటం! అంత ప్రత్యాఠి! సంఘమంతా ఆయనకి వేళ్ళచివర ఆరుతూ వుండేది కదా."

"చిత్రం. మీరన్నదంతా అక్షాలా సక్లమేమిటి!—కానీండి ఆయాః ఆదాళ్ళు చేసేవను లివేనాండీ! దాని మాటకేం. అదలా ఉంచండి!—జగద్దాత్రీ కూతురు సంధ్య. దాని కెంత పొగరో, ఎంత అహంకారమో మాతారా! రానమణి నిన్ని చెప్పింది. ఆ సంగతి విన్నప్పట్నించీ నా ఒళ్ళు మహా మండుకుపోతుంది.

'ఏమి చేమిటి! ఏమిటా సంగతి?' అని అత్యాశ్చర్యంతో అడిగాడు చట్టి.

"మీరేం వినలేదా! మీదాకా రాలేదా!"

"లేదు లేదు. ఏమీ వినలేదు. ఏం జరిగిందేం!—"

"మీ ఇల్లు చూడబోతే కూన్యంగా ఉందాయీ! ఆ పిల్లకా ఇంకా పెళ్ళి కాలే దాయె! తమరు దయపరిచి, మూడు ముళ్ళువేసి బ్రాహ్మణకులం రక్షించా లను కున్నట్లు తెలిసింది.

"కాని—ఆ దుండగప్పిల్ల పదిమందితోనూ ఏమనుంటుందిటండి —అబ్బ!— ఆమాట తలుచుకుంటేనే వొళ్లు గగుర్పొడుస్తుంది. చెబుదామంటే కూడా నోరు రావటం లేదండయ్యా!—మన్నించాలి!—" ఆ పచ్చినాడి మెళ్ళో చిరుగు చెప్పుల దండ వేస్తాను" అన్నది టండి! పిల్ల తల్లి. తండ్రి కూడా అమెతో ఏకమై, బ్రోత్వ

హిస్తున్నారటండి!—”

చట్టి కళ్ళు. ముఖం కోవంతో కందగడ్డలా ఎర్రబడినై. మరుక్షణంలోనే ఆయన తనకు తను కుదుటపర్చుకున్నాడు. “హహహహహ” అని ఓ మాటు పెరి నవ్వు నవ్వి. “అది వొత్తి వాగుడుపట్టలేండి!” అన్నాడు.

భట్టాచార్యులు కూడా ఉగ్రుడయ్యాడు. “అయితే కావచ్చు ననుకోండి! కాని, ఏన్నా పెద్దా తారతమ్యం తెలుసుకోకుండా ఇంతమాట అనేసెయ్యడమే! ఎంతవని! ఎంతవని—తమ పాదకమలాలు వట్టి పూజిస్తే, తన నస్త నస్త పురుషాంతరాల వాళ్ళు తరిస్తారన్న జ్ఞానం కాస్త కూడా లేదు కాబోలు! ఏం సెలవు?”

చట్టి కాంతంగా నవ్వుతూ. ఇలా అన్నాడు—“వసిపిల్ల! కనుగాయ! దానిమీద మనం కోవగించకూడదు మృత్యుంజయా! కళ్ళు తెరవని పసికూన. దానికేం తెలుస్తుంది నా మగ్గాదా! నీకు తెలుసు, మీ అంజరికి తెలుసు, వడి పూళ్ళవాళ్ళు యావన్ముం దికి తెలుసు!”

ఆస్పృదు మృత్యుంజయుడు అతి కష్టంతో కంఠస్వరం తగ్గించి అడిగాడు— అబయితే ఆ సంగతి నిజమేనా!—రామసిద్ధిగారి ద్వారా మీరు....!”

ఆందుకు చట్టి—‘రామరామా!—నీక్కూడా పిచ్చేనా. ఇలాంటి వార్తలు వమ్మొందుకు! ఆ గృహలక్ష్మి పోసేపోయిందిగా. మళ్ళా ఇంకో....”అంటూ చెప్ప బోయి, ఆకస్మాత్తుగా నిట్టారాచు. “మధుసూదనా! శరణు, శరణు!—”అన్నాడు. ఈ విధంగా భక్తితో కూడిన తన విభూర్ముకి భట్టాచార్యు లేమంటాడో చూశామనే కుతూహలంతో అతని మొహంచేసి చూస్తూ ఉిరుకున్నాడు. కొన్ని క్షణాలపాటు ఆలానే చూశాడు.

చూసి చూసి ఒకవిధమైన ఉదాసీనతతో మళ్ళీ ప్రారంభించాడు చట్టి—

నాయనా, ఇదంతా ఉత్త చెత్త. ఇలాటి గొడవలన్నీ నా మనస్సుకి ఎంతమాత్రం ఎక్కనే ఎక్కవు. లోకులు ఎడతెరిపి లేకుండా నాదగ్గరికొచ్చి, “ఆతణ్ణి. బతికిం చండి, ఇతణ్ణి కాపాడండి, వాళ్ళకులం విలబెట్టండి” అంటూ రాత్రి వగలా పిక్కు తినేస్తారు, మొదటివింటి నేను దేవిలోనూ కలగచేసుకోనవ్వి, ఉదాసీనంగా వుంటాననీ నీకు తెలుసుగా! కనుక, మనస్థిమితం లేక ఎవళ్ళతోనయినా ఏమైనా అంటే అన్నానేమో!—మధుసూదనా! నీవే శరణు! నీవే గతి!”—

మృత్యుంజయ భట్టాచార్యులు బలే ఘటికుడు. అతడి క్కావలసిన అనతివిషయం దొరికేసింది. అతివిషయంగా ఇలా అన్నాడు: “అలా అయితే మా ప్రాణకృష్ట ముఖర్థి కూతురుంది—వదమూరు వద్దాలుగేళ్ళది. దాని కన్నెచెర తప్పించారి తమరు.

యువ

పిల్ల అంద మేమిటనుకున్నాడు; కేవలం లక్ష్మీవేషే!—పాపం. అతడూ చాలా పెద బ్రాహ్మడు.”

“ఎంత అసూయకుడినోయ్ భట్టాచార్యులూ; ఇలాంటివన్నీ పెట్టుక్కునుంటే ఏం బాగుంటుందోయ్ నాకూ; వరైతే. పిల్లకి వచ్చాయి గేల్లొచ్చాయూ; అయితే, కాస్త బొద్దుగా ఉంటుందని విన్నారే!”

ఉత్సాహం కలిగింది ఆచార్యునికి. “చిత్రం—చాలా బొద్దుగానే ఉంటుందండి అమ్మాయి అంతేకాదు. ఎంతవిమృశస్త్రురాలో అంత అందగతై సుమందీ,” అన్నాడు.

చటర్జీ చిరునవ్వు వచ్చాడు. “ఆచారీ!—ఇంకా నాకు అందవందాలూ, రూపు రేఖలూ! పాక్షెత్తు లక్ష్మీ విగ్రహాన్నే పోగొట్టుకున్నాను కదా!—మధుసూదనా; ఎవరు కష్టంలో ఉన్నా. దుఃఖిస్తున్నా నేను సహించలేను సుమా!—అటువంటి కేదయినా వింటే దుఃఖం ఆగదు!—

“అయితే—వదమూడు వచ్చాయి గేళ్ళుంటాయని మీరవగానే. మరో రెండేళ్లు అది అంచనా వేసుకోవచ్చు. బ్రాహ్మడు పాపం. చాలా ఆపత్తులో వడ్డాడవి అందురూ!”—అన్నాడు.

తల తిప్పుతూ. “సంబేహ మేముందండీ!” అన్నాడు. భట్టాచార్యులు

చటర్జీ మళ్ళి చెప్పాడు—“ఇదంతా నాకు తెలుసునయ్యా మృత్యుంజయా! కురీనుడి కులం కురీనుడే విలబెట్టాలి. కాపాడి తీరాలి; అలా చెయ్యకపోతే మహాదోషం.

“కాని. నా విషయం ఆలోచిస్తే—అటు కోకం. కాపమున్నూ. ఇటు వయస్సు తూస్తే యాలై దగ్గర దగ్గర వడ్డాయి. అయినా, నా వ్యభావమేమిటో నాకే సరిగా అర్థం కాదు. ఎవళ్ళకయినా ఆవద వచ్చిందని వింటే ఆ ఆవద నాకే వచ్చినట్టుంటుంది. ప్రాణాలు విలవిల్లాడిపోతాయ్ కాదు—లేదు అనే మాట మాత్రం నా నోట రాదు.”

చటర్జీ చెప్పినదానికల్లా భట్టాచార్యులు తల తిప్పుతూనే వున్నాడు. గోలోక దీర్ఘంగా విట్టూర్చి మళ్ళి అందుకున్నాడు—

“కురీనులకు కూడలిగా ఉండే పరిశుద్ధమయిన ఈ గ్రామంలో సమాజానికి అది సత్కం వహించడమనేది ఎంత చిక్కులమారి పని; ఆ లోగుట్టు నా మనస్సుకే తెలుసు. ఎవరికి తిండిలేదు. ఎవరికి గుడ్డలేదు. ఎవరికి సరిగా వైద్యసౌకర్యం లేదు. ఇవన్నీ కనుక్కోవలసిన భారం నామీద వుంది. అది అటుండగా—ఇప్పు డిలాటి బాధ్యతలన్నీ కూడా వచ్చి నెత్తిన పడితే ఇహ బతకలేను. మృత్యుంజయా!

“పాపం. ప్రాణకృష్టుడు ఉత్త గర్భరత్నీడ్రుడు—అయితే. అతడి కూతురికి పేళ్ళు తప్పించంటావా!—పిల్ల వదమూడు వచ్చాయిగేమిటిలే. పదిహేను పదహారు

లింటికి వయస్సు జంకదు. పోనీ.... ఒకసారి వచ్చి నన్ను చూడమని ఆ ప్రాణి కృష్ణ ముఖ్యుతో అనలేకపోయావా:

గౌరవావధాన భట్టాచారి.

“ఇప్పుడే వెళ్ళి ఆయన్ని పంపిస్తానండి. లేదా కూడా వెంటబెట్టుకురమ్మంటే. అలాగే....” అన్నాడు తొందరపడతూ.

అందుకు, ఉదాసీనమైన స్వరంతో చటర్జీ ఇలా అన్నాడు—“నరి అలాగే కంపించు. కాని, నన్ను చాలా చిక్కున పెట్టేశావోయ్ మృత్యుంజయ!—పేద బ్రాహ్మడి కిటువంటి విపత్తు సంభవించిందే. నా వల్లకాదు అని ఎలా చెప్పమి!—కుదుసూదనా: “త్వయా హృషీకేక హృదిస్థితేన!” నాచేత నీవేది చేయిస్తే చేయవలసి వుంటుంది మేము వర్తి విమిత్రమాత్రులం. అంతకంటే వేరేమీ లేదుకదా!”

ఏంటూ మౌనంగా కూర్చున్నాడు మృత్యుంజయ భట్టాచార్యులు.

గోలోక చటర్జీకి ఏదో విషయం చటార్జీ జ్ఞానకం వచ్చినట్టయింది. “అఁ—ఇదుగో చూడు! అవలింకకీ విన్నెందు కయితే ఏలిపించావో ఆ సంగతి చెప్పవేలేదు ఈనెల చాలా కటాకటిగా వుంది నీనోటు బావకు వద్దీ....”

అతిదీనంగా అన్నాడు అచారి—“ఈ ఒక్కనెలమాత్రం తమరు కాస్త కరుణించాలి....”

“నరే. నరే. అలాగేరే. ఒహర్ని కష్టపెట్టి ఒకపైసా అయినా తీసుకోవడమంటే జాతు గిట్టనేగిట్టదు. అయితే—ఇదుగోనయ్యోవ్. అచార్యా!—నీవల్ల నాకో చిన్నపని కావలినుంది” అన్నాడు, చటర్జీ.

మృత్యుంజయుడికి మొహం చేటంత అయింది. ‘చిత్తం. చిత్తం. వెలివిప్పం కండి!—” అన్నాడు విషయంగా.

“మృత్యుంజయ! ఒక ముఖ్యమైన సంగతి చెబుతా. ఏంటారా!—ననాతన మైనటువంటి మన హిందూధర్మం నిలవాలంటే కులీమల సమాజాన్ని కాపాడకుంటూ రావాలి. ఇదేం సామాన్యమయిన పనికాదు సుమా! ఇదెంతటి మహా భారమో తెలుసు కదా!—దీన్నెవరైతే నెత్తిమీద పెట్టుకుంటాడో వాడు వెయ్యి కళ్ళు పెట్టుకుంటాడలి. వెయ్యి చెవులు పెట్టుకు వివాలి!—

“ప్రియముఖ్యో తల్లి తెలుసుగా: ఆవిడగారి విషయంలో ఏదో గందరగోళం వచ్చిందనీ గోలగోలగా వుందనీ విన్నారే. కాగా పోగా, ఇప్పుడు మువ్వు చెయ్యాలిస వనేమిటంటే—నాళ్ళ ఊరు పోయి—ఈ విషయం అతి జాగ్రత్తగా అతిరహస్యంగా తెలుసుకు రావాలి.

“మీ తాతగారుండే వారే. 150 మణి మహాశయ్యుడు—ఇలాంటి విషయాల్లో ఆయనెంత ఘటితుడు. ఎంత సిద్ధహస్తు డనుకున్నావ్? ఆయనగారికి ఇరవై ముప్పయి పూళ్ళ బోగట్టలు యావత్తూ కంఠోపాతమే!

“నీకు జ్ఞాపకముందో లేదో—వెనక భూపతి చటర్జీగారింటికి నదేశ్వరపాటు ఒక్క చాకలిగాని మంగలిగాని పోకుండా కట్టుకట్టించానే—చివరికా అపాత్రుడు “దేవుడా!” అనుకుంటూ నగం వచ్చి ఊరు వదిలిపెట్టి లేచి పోయాడుగా?—ఇంతవని ఎలా చెయ్యగలిగా ననుకున్నావ్? దీనికంతకి మీ తాతగారి నహాయమే, ఆయనగారి అందడందలే నాకు కాని. అటువంటి ప్రజ్ఞాశాలి కీర్తిప్రతిష్ఠలు నువ్వు నిలబెట్టి లేకపోయావే అని. నీ ఎదటే చెప్పేస్తే మంచిదని అనేస్తున్నా—మనస్సులో దాచుకోలేక.”

తన పూర్వ పురుషులతో తులనాగ లేకపోతిమే అన్న అనమర్థతకు కొంచెం చిన్న యిచ్చుకున్నాడు మృత్యుంజయ భట్టాచార్యులు. నొచ్చుకున్నాడు. సిగ్గుపడ్డాడు.

“ఇదుగో, చూడండి మహాశయా!—ఒక్క వారంరోజులు గడు విప్పించండి. నాకు, చాలు. నాళ్ళ కడుపుల్లో దాచుకున్న వరమ రహస్యాల్ని పెల్లగించి బైటికిలాగి తమ ఎదట పెట్టకపోతే అందురుగాని.” అన్నాడు.

చటర్జీ ఇప్పుడు భట్టాచారికి హాషారీ ఇస్తూ ఇలా ప్రోత్సహించాడు.—

“నాకామాత్రం తెలియ డనుకున్నావా. మృత్యుంజయ!—లాక్సొస్తావ్, మళ్ళీ తప్పకుండా లాక్కురాగలవ్! నువ్వెటువంటి గొప్ప ఇంటి బిడ్డవి! మీ వంశమెటువంటిది! అలాంటి వంశంలో పుట్టిన వాడు మొనగాడు మరేమిటి!

“కా నయితే, ఒక్కమాట! చూడు నాయనా! ఈ సంగతిమట్టుకు అయిదోచెవిని వడకూడదు. మువిదరి మధ్యనే ఉండిపోవాలి. ఇది అతి రహస్య విషయం నుమా! వరమ రహస్యం!—

“సంఘంయొక్క మానం, మర్యాదా రక్షించాలంటే చాలా వివేచన కావాలి. అయితే చూడూ, కావాలంటే వడ్డీ మాత్రమేకాదు. అసల్లో కూడా కొంత....అలోచించి చూస్తారే. కష్టాల్లో ఉన్నావ్, పాపం! ఈ సంగతి లోగడే తెలిస్తే ...”

మృత్యుంజయుడి ఒళ్ళు పులకరించింది. లేచి నిలబడి. “తమ తమ దయ! మేం మీ పాదాల్ని నమ్ముకుని తమ నన్నిదానంలో వడి ఉన్నవాళ్ళం. తమరు వెలెవిచ్చిన అహాకీ పట్టి తేవటానికి చీకటితోనే లేచి వెళతా!” అంటూ వెళ్ళబోయాడు.

చటర్జీ వారిక కొడుక్కున్నాడు. “అంతమాట ఎప్పుడూ అనబోకు మృత్యుంజయ!—నేను కేవలం విమిత్త మాత్రుణ్ణి. ఆ పరమాత్ముని శ్రీ పరజాలముందు వడి వుంటే కోటాను కోట్ల జీవరాసులలో, వరమాణువుల్లో నే నొక వరమాణువుని!

అంతే." అని చెప్పి, ఆకాశం తేసి నివేత్రంపెట్టి దృష్టిని మలిపి, చేతులు రెండూ జోడించి నమస్కారం చేశాడు.

రెండడుగులు వేళాడు మృత్యుంజయ భట్టాచార్యులు. మనస్థిమితంలేదుగా చట్టి మహాకాయుడికి:—కనక వెళ్ళబోతున్న భట్టాచార్యుల్ని ఉద్దేశించి, పరధ్యానంతో ఇలా అన్నాడు—

"ఇదుగో చూడు, మృత్యుంజయా:—ఆ ప్రాణకృష్టుణ్ని ఒక్కమాటు వంశదం మరిచేవ్ గనక:—బ్రాహ్మడు పాపం, అపదలో ఉన్నాడని విన్న దగ్గర్నించీ నా ప్రాణాలు వినివిల్లాడి, కొట్టుకుపోతున్నాయని నమ్మా:—నారాయణ! మదుమాదనా: వీవే శరణు:!"

10

సంధ్య పెళ్ళి సంబంధం ఖాయ మయిపోయింది.

వరుడు:—సుప్రసిద్ధ జయరామ ముఖర్జీగారి దొహిత్రుడు: చిరంజీవి వీరచంద్ర బెన్నర్. రేపటి రోజున మగపెళ్ళివారు విశ్లేయతాంబులాలా పుచ్చుకోవటానికి వస్తారు. అందుకు అవసరమైన ఏర్పాట్లు, సన్నాహాలూ అన్నీ ఇప్పుడింట్లో చక్కచక్క మని జరుగుతాయి

ఈ యేడు ౯గ్నం ఒకే ఒకటన్నది—మార్గశిర బహుళంలో. ఆ తరవాత మళ్ళీ మూజ్జెల్లాదాకా ఏకంగా మూఠమి—అంటే కార్యకరారు లేం జరగటాని కేంతమాత్రం యు వ

పనికిరాదు. మూడమి ముందుండటంచేతనే లగ్నం అతి దగ్గరలో విళ్ళయ్యమైంది. మరో అపురూపమైన విషయం ఏమిటంటే—

జగద్ధాత్రి ఆత్మగారు—అంటే సంద్యకు నాయనమ్మ కాశీలో వివాహ ముంటూం దిగా; అవిణ్ణి ఎన్నోసార్లు ఇక్కడి కొత్తమాటు రమ్మనమని బతిమాలారు. ప్రార్థించారు. ప్రాధేయపడ్డారు. నవేమిరా రాను అనేసింది గాని పీతం కదవలే. అటువంటి ఆ ఆత్మగారు అతి కష్టంమీద ఈ పెళ్ళికవి ఇప్పుడు కాశీనించి ఇన్నాళ్ళకు వచ్చింది.

చీకటివడింది. వంటిందో దీపం పెట్టింది జగద్ధాత్రి. పెళ్ళికొనం పిండివంటలు కయారచేయటానికివి కూచుంది. వృద్ధురాలైన ఆత్మగారు “కాశీతార” అమెకు దగ్గరసానే చిత్రానవంమీద కూర్చుని రుద్రాక్షమాల తిప్పుతూ జపం చేసుకుంటూంది.

ఇప్పుడు శీతాకాలం అరంభమయింది. కనక అందుకు తగినట్లు అవిడ ఒక తేగురురంగు వస్త్రం ధరించింది. అలాటిదే ఒక కాషాయ కాశీ వొంటికి కప్పుకొని వుంది.

ఉన్నట్టేవుండి. జపమాల తిప్పుడం ఆపేసి, కోడలివేపు తిరిగిందామె— “అన్నట్టు—లగ్నం కిహ పది రోజులేగా వుందీ” అని కాంత స్వరంతో అడిగింది.

జగద్ధాత్రి ముఖం పైకెత్తింది. “పది రోజు లెక్కడం దత్తయ్యా; ఇన్నాళ్ళిలో కలిసి సరిగ్గా తొమ్మిది రోజులేగా; ఏదో దేవుడి ధర్మాన, మీ చలవనలన కార్యం కాస్తా పూర్తి అయిందంటే, బతికి బయటపడతాం; ఈ పాడుదేశంలో తల పెట్టిన కార్యం వెరవేరిందాకా నమ్మకం లే.” అన్నది

కొంచెం నవ్వింది ఆత్మగారు—

“మీ ఒక్క పూళ్ళోనే కాదమ్మా; అన్ని పూళ్ళలోనూ, అన్ని దేశాల్లోనూ ఉండే భయమే ఇదీ. అయితే, ఇలాంటి బంగారపు లక్ష్మి విగ్రహాన్ని పిళ్ళలో వొదిలేసి వచ్చేటప్పుడు ఇలా అనుకోవటం దేనికి.—వెరవేరేదాకా నమ్మకం లేదని;”

జగద్ధాత్రి దీక్షగా తన నవేదో తమ చూసుకుంటూంది గాని. నమాదానమేఱి చెప్పలే.

ఆత్మ చెప్పింది—“మా వాడిదగ్గర సంగతి సందర్భాలన్నీ వివేచనా, బొద్దున్న ప్లానానికి బోతూ ఆరుణుడ్ని కూడా చూశాను. వంద్రనింబంలా వుండే అతడు పికు వచ్చలే. కోడలా;” అనడిగింది.

జగద్ధాత్రికి ఈ ప్రశ్నవల్ల ఏమంత సంతోషం కలగలే. “వచ్చితే సరిపోయిందా; ఆత్మయ్యా; అంతమాత్రాన అన్నీ అయినట్టేదా?” అన్నది.

అత్త మళ్ళీ అన్నది—“కాదు గావి, స్నానం చేసుకువచ్చాక నంద్య వదిలి ఎన్నెన్నో సంగతులు చెప్పించుకు వింటివి కదా. చెవిని వదేచరికే దుఃఖం అగక, గుండెలు వగిలిపోయినయ్యే. అఁ—! తల్లిని ఉండికూడా మువ్వ ఈ విషయం గ్రహించ లేకపోయావే!”

విజానికి, కవిపెట్టకపోలేదు జగద్ధాత్రి. ఇదంతా ఆమె దృష్టిలోపడి చాలా కాలం ముయింది. తెలిసినా అవిడ ఒప్పుకోదు. ఒప్పుకోవటం కేవలం అనంభవం:

అంతేగతుండా—భయంతో ఆ దిక్కు ఈ దిక్కు చూసి, గొంతుక అణి చేసుకుని, ఇలా అంది: “ఇది వనినమయం కదా. వదిమండి వచ్చిపోయే ఇల్లు. వాళ్లు వీళ్లు విని పోతారునుమండీ, అత్తయ్యా!”

ఇహనేం మాటాడలే అత్తగారు.

అయితే, జగద్ధాత్రి తను కడుపుగా, కొంచెం దూకుడుగా మాటాడినందుకు తనే సిగ్గుపడింది. — మెల్లి మెల్లిగా ఇలా అంది—

‘వరేగానంది అత్తయ్యా! మీరు కూడా ఇలా అంటారేమిటి : మీ కులమర్యాద అంతా కూలదోసి, గంగలో కలిసి, ఇహ లోకుల మొహం ఎలా చూస్తారో చెప్పండి! ఇంతకీ అతగాడికి కులం కూడా లేదాయ్రి, ఈ మాటలన్నీ మీ దగ్గర చెప్పటానికి నకాల్తా పుచ్చుకున్న ఆ పెద్దమనుషులు—ఈ క్షాంతత మాటా మీ చెవిన వెయ్యే లేకపోయ్యారా!’

ఇహ అడగటానికి గావి చెప్పటానికి గావి మరేం ఉండదని అనుకుంది జగద్ధాత్రి, కాని అత్తగారు ఊడకోలే, అంతటితో, తలతిప్పి ఇలా అన్నది—

“చెవిన వెయ్యకపోవటమేం : వేళాదు నా చెవిన వడెయ్యక ఎల్లా పూరు కుంటారు కోడలా! అంతా వరిగ్గానే వుంది, ఆకడికి వివ్యాలుద్దు చున్నాయ్రికదా అని మాత్రమే కాదు చెప్పేది. అరిగా జాతివాళ్ళు అని చెప్పి, దిక్కు మొక్కులేని యానాది అడవాళ్ళిద్దరినీ మీరు వెళ్ళగొట్టేశారుగా! మీరు లేవగొట్టేసిన ఆ అనాదుల్ని— అక్కవత్తు అతగాడు హృదయపూర్వకంగా ఆవరించాడు, భగవంతుడి వరంచేత అతడి జాతి అమరమైపోయింది తల్లీ! ఇహ అతడి జాతిని మారణం చెయ్యటం మానవుల వల్ల కాదు.’

లోవల్లోపం కోవమే వచ్చింది జగద్ధాత్రికి. “దిక్కులేనివాళ్ళే కావచ్చు. అలా అని చెప్పి యానాదివాళ్ళనీ, ఎరికలాళ్ళనీ బ్రాహ్మణ కొంపల్లోకి తెచ్చిపెట్టుకుంటారు ఊమ్మా. అత్తయ్యా! అలా పెట్టొచ్చునని కాస్తాల్లో ఎక్కడయినా వుందా!”

అందుకు అత్తగా రిలా అన్నది—

“కాస్త్రోరేం చెబుకున్నాయో ఆ సంగతి నాకు సరిష్టా తెలియదు తల్లీ!—కాని, నా వ్యధ ఎంతటిదో అదిమాత్రం సరిగ్గా నాకు తెలుసు. అయితే, నా సంగతి ఒహారికి చెప్పుకునేదేం కాదు, కాని, ఈ వ్యధ నీకే గనక అనుభవానికి వస్తే, ఒక్క విషయంమటుకు బాగా తెలుసుకో గలుగుతావ్—అదేమిటంటే—తక్కువ కులం వాళ్ళు, వీడజాతులవాళ్ళు అనిపేర్లు పెట్టి సాటి మానవుల్ని రోతగా చూసి హింసించుకున్నందుకు దేవు దేహాసంలో తప్ప కుండా తగిననాస్తి చెల్తాడో. ఆ సంగతి, ఆ ధర్మసూక్ష్మం తెలుసుకో గలుగుతావ్!

“ఇదిగో—కులమూ, గౌరవమూ అని ఏవో పెద్దమాటలు అంటున్నావే. అంటే అది ఎంత మహాపాపమో, ఎంత బరువైన మోసమో కాస్తంత నువ్వు మనస్సుకి విజంగా వట్టించుకున్నట్టుయ్యే. నువ్వు నీ కూతుర్ని ఈ విధంగా బలిచేసుకోలేవు! తెలిసిందా! కులమూ జాతీ ఈ రెండూ సత్యమూ—బతికి ఉన్నంతవాకా అనుభవించాల్సిన ఇద్దరి ప్రాణాలూ సుఖమూ దుఃఖమూ—అదంతా మిథ్యానుటమ్మా. కోడలా!”

కలవరపడింది జగద్ధాత్రి—“అలా అయితే, ఆత్మయ్యా!—ఈ మిథ్యవల్లనే జగత్తంతా నడుస్తున్న దంటారా!” అనడిగింది.

కొంచెం వాడు నవ్వు నవ్వింది ఆత్మగారు.

“జగత్తు నడవటం లేదు తల్లీ!—నడిచేదల్లా మన జాతిలాగా అభివృద్ధి చెందిన జాతులే! నేనూ పరపేశాలలో వున్నాను. నాకూ వయసు మళ్ళింది, చాలా చాలా ఊతాను, చాలా చాలా దుఃఖం అనుభవించాను. అయితే—దేన్ని నువ్వు కుల గౌరవమని అనుకుంటున్నావో దాని విజా విజాలూ, లోగట్లూ నాకు తెలుసు. కాని, ఆ కథంతా నేను నీకు విప్పి చెప్పనూ లేను. ఒహవేళ చెప్పినా నీకు సరిగ్గా తెలియక పోవచ్చు కూడా.

ఏమయినా గానీ—నే చెప్పే ఒక్కమాట మాత్రం బాగా గుర్తుపెట్టుకో! మిథ్యకు మర్యాద ఇచ్చి, ఎంత గొప్పదనాన్నయినా దానికి కట్టబెట్టు. దాంట్లో అంతకష్టం, అంత మాలివ్వం, అంత అనాచారం చూస్తూండగా పెరిగిపోతాయ్, పేరుకు పోతాయ్. అలా జరిగింది కూడాను,” అని చెప్పింది.

ఏమేమో సమాధానం చెప్పాలని చూస్తుంది జగద్ధాత్రి. అంతలో కూతురు అక్కడికి రావడంతోనే మాటాడక ఊరుకుంది.

ఇప్పటిదాకా సంధ్య తను పెంచుకున్న పూరి మొక్కలకు నీళ్లు పోస్తూవుంది, చేతిలో వీలె బరుగుమీద పెట్టింది. ఇప్పుడే వంటిందోకి వచ్చి నిలబడింది.

నిలబడి తల్లికేసి చూసి ఇలా అంది:

“అదేమిటమ్మా, కొబ్బరి లవ్వుజాలా!” అంటూ, వెంటనే హఠాత్తుగా నాయనమ్మకేసి తిరిగింది. “నాయనమ్మా! అందరూ లాడూలు చేసుకుంటావు కదా. మనింట్లో ఆనవాయితీ లేదంటా రెండుకపీ!” అనడిగింది.

వాత్సల్యంతో నవ్వి కొళికార అంది: “అలాగతే అమ్మయ్యా! ఆ సంగతి నాకు తెలిదమ్మా!”

“అయితే, అయితే, మీ అత్తగార్ని అడగలేకపోయావా?” అనడిగింది. సంధ్య.

“షట్టి బుద్ధెరిగి నేను అత్తవా రిల్లే ఎరక్కపోతినే. ఎవళ్ళ నడగటం అమ్మయ్యా. ఇహ!”

ఈ సంగతి జగద్దాత్రికి తెలుసు. తనక సిగ్గుపడి. తలొంచుకుని, తనవని తను చూసుకోడం మొదలెట్టింది.

“అయితే, నాయనమ్మా! ఒకమాటకి సమాధానం చెప్పు! నీకు నవకు రెంత మంది?—నందమందా—రెండొదల మందా—మూడొందలమందా—నాలుగువందల మందా?” అనడిగింది. సంధ్య.

నాయనమ్మ మళ్ళీ నవ్వి. ఇలా అంది—“సరిష్టా తెలియదే అమ్మయ్యా! కాని. మవ్వు చెప్పిన రెల్లికూడా కాదనటానికి వీల్లేదు. మరైతే చెబుతా విను. వివి మవ్వే రెల్లి కట్టుకో—నాకు పెళ్ళయింది ఎనిమిదో ఏట. అప్పటికే మావారికి ఎనరై ఆరు గురు భార్యలు. నా తరవాత కూడా ఆయన కానా పెళ్ళిళ్ళు చేసుకున్నారుట. అయితే. ఎన్ని పెళ్ళిళ్ళు చేసుకున్నారో ఆయనకే తెలియదంటే. ఇహ నాకెలా తెలుస్తుంది?”

సంధ్య అడిగింది—

“అయితే, నాయనమ్మా!—వాళ్లి కేమైనా రెళ్ళా వత్రం వుందా? అలాంటి కాతా పుస్తకం ఆయన దగ్గర లాక్కుని దాచివుంచితే ఎంత బాగుండేది? నాన్నగారి చేతికిచ్చి మొత్తం రెళ్ళా కట్టించి వుండును. రెల్లివేస్తే—వాళ్ళందరూ ఇప్పు డెక్కడెక్కడ ఉన్నారో తెలిస్తే—నాకు సినతండ్రు రెంతమంది? పెత్తండ్రు రెంత మంది? అన్న దమ్ము రెంతమంది? అక్కాచెల్లెల్లెంత మంది? తెలిపోతుందిగా? వాళ్ళని చూసినస్తే ఎంత బాగుండును!—అని కొంచెం నవ్వేసింది.

“సరేగాని నాయనమ్మా!—ఒహవేళ నూటికో కోటికో మా తాతయ్యవస్తే. ఎన్ని రూపాయ లవ్వాలి వచ్చేదీ? ఇచ్చి పుచ్చుకోవడాల్లో మీకూ మీకూ జగదమవుతూ ఉండే దనుకుంటానే. అవునా? అని మళ్ళీ ప్రశ్న వేసింది.

ఇదంతా చూసి జగద్ధాత్రికి బాగా కోపమొచ్చేసింది. “ఏమిటి ఏప్పు కళలు! ఇవన్నీ కట్టిపెట్టి. దేవుడి గదికి గొళ్లెం వేసిరా పో: సంద్యా:” అన్నది.

నాయనమ్మా నవ్వింది కొంచెం. “అన్నీ తెలిసేనా. ఈ ప్రశ్నలు: అయినా మళ్ళీ మళ్ళీ విండామనే వ్యామోహ మింకా పోలే?” అనడిగింది.

విరుద్ధంగా. అకటా వికటంగా ఉంటున్న ఇలాంటి ఆలోచనలంటే మొదటి వింటే కిట్టదు జగద్ధాత్రికి. ఇకేం బాగాలేవు. నచ్చలేదామెకు. పైగా. మనస్సులో విరక్తికూడా అంతకంతకు ఎక్కువవుతుంది. అత్తగారి మాటలకు ఇలా జవాబు చెప్పింది—

“అకాశపు మాటలయితే నాకేం తెలియవు గానిందా?—ఈ కాలంలో మటుకు. అబ్బా!—అన్ని పెళ్ళిళ్ళు ఎవళ్ళూ చేసుకోరని మాత్రం చెప్పగలం. అప్పుడున్నవి అత్యాచారాలు తే విప్పుడు. ఏదో కాలంలో ఎవరో కొంతమంది ఏమో చేసేవారు: అన్యాయం జరిగిపోయింది: అలా అని చెప్పి ఇప్పటి వారెవరయినా కుల గౌరవాలు కూలదోసుకుంటారుటండీ. అత్తయ్యా! ఆనాడు వేనే బతికివుంటే ఇలాంటి పిచ్చి వసులు ఏవయినా జరగవిచ్చేదాన్నా: ఎన్నటికీ జరగదు!” అన్నది.

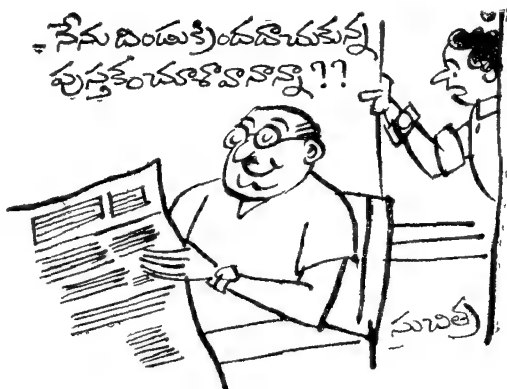
గృహ యజమానులైన కోడలి కంఠస్వరం. దోరణి కనిపెట్టింది అత్తగార. ఇది పనికాపని మాటాడక ఊరుకుంది.

సంధ్య ఇందుకు చాలా నొచ్చుకు బాధపడింది. నాయనమ్మ కింకా కొంచెం దగ్గరసా జరిగి కూర్చుంది. కోమలమయిన కంఠస్వరంతో ఇలా అంది :

“అయితే మరి.—నాయనమ్మా! ఇలాంటి అత్యాచారాలన్నీ వీళ్లెందుకుని చేసే వారూ: వాళ్ళకీ....మమత్వ మయినా ఉండేది కాదా?”

సంధ్య చెయ్యొచ్చుకుని నాయనమ్మ ఇంకా తన పక్కకి లాక్కొని కూర్చో బెట్టుకుంది. “ఎలా వుంటుందే అమ్మయీ. మమత్వం: బతికున్నంతవరకు ఒక్క లాత్రిపుట తప్ప మరి చూడటమే ఎవళ్ళకీ వడదో. అలాంటివాళ్ళకి మమత ఉండ టానికెల్లా వీయి: అలాంటివాళ్ళకి ఎక్కడైనా ప్రాణం విలివిల్లాడట మనేది వుం టుందా: దాని మాటకేం?—ఈనాడు మాత్రం అటువంటి అత్యాచారాలు జరక్కుండా మానాయా: ఎక్కడో. ఎప్పుడో ఎందుకూ:—ఇప్పుడు నీ విషయంలో జరగ బోతున్న అత్యాచారం వాటివేటికన్నా తీసికట్టా!” అన్నది.

చేస్తూ చేస్తూవున్న చేతిలో పని ఆపకల పారేసింది జగద్ధాత్రి. లేచి వింటుంది. అతిక్రమంగా కూతురితో ఇలా అంది: “దేవుడి గదికి నువ్వెళ్ళొస్తావా. లేదా: ఈ పళ్లన్నీ ఎక్కడి వక్కడ వాదిలేని నేనే పోయేదా. సంద్యా: అంటూ మంద

లించింది.

ఒక్కసారి తల్లి ముఖంకేసి చూసింది సంద్య. కానీ, వెళతాను వెళ్ళనూ అనేది ఏమాటా చెప్పలే. వాలకం చూడగా అనలక్కడివింది రేచే ప్రయత్నంలో పున్నట్టకూడా కనిపించలే. ఎంతపేనూ నాయనమ్మ నేదో అడుగుదాం. తనకి తెలియని కొత్త కొత్త విషయాలు తెలుసుకుందాం. అని ఇదే ద్యాసా, అనక్తి. కుకూహలమున్నూ.

ఇప్పుడు మళ్ళీ మెల్లిగా ఇలా అడిగింది—“అయితే, నాయనమ్మా! ఏ వస్తువు కయితే ఇంతకాలంగా, ఇంత గౌరవం ఇస్తూ వచ్చారో, అటువంటి విలువయిన దాన్ని ఇప్పుడీ రోజున వదిలేసేయ్యటం మంచిదంటావా నాయనమ్మా?”

ఈమాట కోడలి కఠోర స్వరాన్ని అత్తగారు లక్ష్యం చెయ్యలేదు. అనలు వట్టించుకోనే లేదు. మనమరాలి ప్రశ్నకు పూనగుచ్చినట్టు ఇలా జవాబు చెప్ప నారంభించింది :

“ఎంచక్కటి ప్రశ్న వేళావే. నా తల్లీ!—నాకు తెలిసిందేదో చెబుతాను. తాగర్తగా. ఏదైనా సరే, ఏ ఆచారమైనా సరే, ఎటువంటి అలవాటయినా కానీ, అమమ్యతంగా చిరకాలంనించీ—అంటే మనతాత తాతవాళ్ళ ముత్తాత్తల కాలం నించీ వస్తుంది కదా అని చెప్పి, అది మంచిదనుకోవటం పొరపాటు, శుద్ధ తప్పు. దానికి కొంతమంది ఏదో గౌరవ మిస్తున్నారనే అనుకుందాం. అయినప్పటికీ, అది మంచిదనటానికి ఎంతమాత్రం వీలేదు. తరాలు గడిచిన కొద్దీ, మనం చెయ్యాలివన వని ఏమిటంటే—అ వస్తువు మంచిదా చెడ్డదా అని చెప్పి మధ్య మధ్యవి, మన

బుద్ధిబలం ఉపయోగించి, తిరగేసి చూసుకుంటూ రావాలి. నిశితంగా ఆ దర్శనాన్ని కాలంమార్పుతోపాటు, అప్పటిప్పటి పరిశీలించుకుంటూ రావాలి.

“ఇది పూర్వం కాలంనాటి వస్తున్నది కదా, అంచేత చాలా మంచిది. వనిత్ర మైందీ అయివుంటుంది. దీనికి తిరుగు లేదు. అద్దు చెప్పకూడదు. ఈ అచారాన్ని అలవాటునీ దిక్కురించరాదు.” అనే మమత్వంతో గుడ్డిగా నమ్మి, కళ్ళు మూసుకున్నాడు. నవ్వించిపోయారు తల్లి—వాళ్ళకి వర్స నాశనమే గతి. అదే కరణ్యం. అదే గుడ్డిగా నమ్మి క్షుణ్ణులైనందుకు ఫలితం—ఇది తిరుగు లేని నత్యం—తెలిసిందా—

“అమ్మయ్యా!—నా కథ వుంటే, అది ఒకాళ్ళతో చెప్పకునేందుకు లేదు తల్లి!—కానీ, ఇప్పుడు నీ నెత్తిప వడిన విషయముండే. అదే నా జీవనానికి విశ్వాసం అయింది. నన్ను చుట్టేసి దహించి పారేస్తోంది అమ్మా!” అని అంటూండగానే చెబుతూ చెబుతూ వున్న ఆ వృద్ధురాలి కంఠస్వరం—లోలోపల బాధిస్తున్న యాతనతో వేదనతో క్రమక్రమంగా విగుళుకుపోతూ వచ్చింది.

ఈ స్థితిలో సందర్భ అవిధ చేతిని మెల్లిగా తన చేతిలోకి తీసుకుని, “ఈ మాట విహ అలా ఉణ్ణిచ్చెయ్య. నాయనమ్మా! తరవాత చెప్పకోవచ్చు!” అని అన్నది.

అవిధ తన రెండోచేత్తో మనుమరాల్ని వక్షం దగ్గరికి చేర్చుకుంది. తనకు తనే ఒక్క షణంబో కుదుటబడుచుకుంది. తన సహజసిద్ధమైన కంఠస్వరంతో మెల్లి మెల్లిగా మళ్ళీ చెప్పటం ప్రారంభించింది—

“అమ్మయ్యా, సంద్యా! ఈ లోకంలో జాతులూ కులాలూ ఏమిటో. నాటికిచ్చే గౌరవం మర్యాద ఏమిటో. ఇవన్నీ ఎప్పుడు పట్టాయి. ఎలా మారుకుంటావన్నాయి. ఈ పరిణామం అంతా ఓ చిత్రమైన కథ తల్లి!—ముక్కుపచ్చలారని పసికూనవి. నీకెలా తెలుస్తాయి ఈ గతలు! అందుకనే చెబుతా విను, జాగ్రత్తగా:

“దేశాల్ని పాలించే రాజులే అను. ప్రభువులే అను. ఒకానొక కాలంలో గుణాలనే ప్రధానంగా ఎంచి, వీరు మంచిగుణాలు కలవారు అనిచెప్పి కొంతమందికి కుల గౌరవమిచ్చి, ఇది బ్రాహ్మణజాతి అని ఏర్పాటు చేశారు. ఇంతవరకూ బాగానేవుంది. కొంతకాలం గడిచేసరికి ఈ బ్రాహ్మణజాతిలో మంచిగుణాలు మాయమై, చెడు గుణాలు అంకురించి వృద్ధికావటం చూసి, దేశపు రాజులే ఆ బ్రాహ్మణ జాతిని ఏం చేశారూ! ఆ పంశదరుల దోపాల్ని మాత్రమే లెక్కపేసి, మళ్ళీ ఒకజాతిగా ఏర్పాటు చెయ్యకతప్పని దుర్జీనం కూడా వచ్చింది:—

“త్రుటి, అనాచారమూ అనే ఈ రెండింటి పునాదిమీదా ఏ గౌరవమయితే ప్రతిష్ఠ

చేయబడిందో. దానిలోపల ఉండే మిథ్యను తెలుసుకోవాలి. తెలుసుకున్నాడు— ఇప్పుడు ఏ కులం చూసుకుని మీరు ముగ్ధులైపోతున్నారో ఆ కులం ఒక్కటేకాదు— “తక్కువ కులం వాళ్లు” అనిచెప్పి ఏ యానాది ఆడవాళ్ళిద్దరినీ మీరు వెళ్ళగొట్టి పారేశారో, ఆ యానాదివాళ్ళ కులంకూడా ‘తక్కువ కులం’ అని అనటానికి సిగ్గు పుట్టి మీ తలలు నేలకి వాలిపోతాయ్! తెలిసిందా, సంద్య.”

పట్టాని కోపంతో, చెప్పలేని విరక్తితో జగద్ధాత్రి అక్కడ మరి విలవలేక పోయింది. అక్కణ్ణించి వెంటనే ఆ మట్టున లేచి వెళిపోయింది. కాని సంద్య మాత్రం మెదలకుండా అక్కడే అలా కూర్చోనివుంది.

ఇప్పుడు సంద్య మనస్సుకి ఒక్కవిషయం హఠాత్తుగా తట్టింది—సిగుకో. దుఃఖంతో కలిసిన ఒకానొక సంగతి ఏదో తన నాయనమ్మ మనస్సులో తప్పక ఉండి తీవ్రమి. దానిపల్ల ఆమె హృదయం పగిలి, దగ్గమై పోతున్నది. అప్పుడు ఆ విషయ కథను పైకి చెప్పాలేక రోపల ఇముడ్చుకోనూ లేక యమబాధ అనుభవించి పోతున్నదామె! ఈ సంగతులన్నీ స్పష్టంగా తూహించుకోగలిగింది. సంద్య. తన తాతగారికి అనేక వివాహాలు జరిగినట్లు విన్నదికదా. కనక వాల్లకి, వాల్లతో నాయనమ్మ పడుతున్న ఈ దుఃఖానికి ఏదో కట్టి సంబంధం ఉండివుండాలని రూఢి చేసుకుంది.

కొంతసేపు అలా విశృంభంగా కూర్చున్న తరువాత, సంద్య మళ్ళీ మెల్లిగా అడిగింది: “నాయనమ్మా!—మనజాతిలో చాలా పెద్ద అనాచారమే ప్రవేశించింది. నాయనమ్మా! దేన్ని చూసుకుని మేమింతగా కుదుకుతున్నామో, అందులో ఇంత

మొనముందన్న మాట కాబట్టి. ఈ మనజాతీ. కులం—ఇదంతా వట్టిబోలు! ఉబాటకం!—అవునా, నాయనమ్మా!” అనడిగింది.

“దాంట్లో లోపం ఎంతవుందో నాకంటే ఎక్కువగా తెలిసినవారు మరెవరూ లేరు. తల్లీ!” అని ఇలా చెప్పబోతుండగా, కళ్ళ పీళ్ళు గిర్రన తిరికి అంతరాయంగా ఏర్పడ్డాయి. ఇలా ఆశ్రువులతో ఆమె కళ్ళు నిండిపోవడం ఆ మనకటికటిలో కూడా సంధ్యకు కనబడకుండాపోలే.

వృద్ధులు చేత్తో కళ్ళు రెండూ తుడిచేసుకుని, మళ్ళీ చెప్పటానికి ప్రారంభించింది—

“కానయితే, మధ్య మధ్యవి నేనే మనుకుంటూ వుంటానో తెలుసా. సంద్యా—మనిషికి మనిషికి మధ్య గిరిగీసినట్టు కనబడే ఈ సరిహద్దులు ఎన్నటికీ కూడా భగవంతుడు కల్పించినవి కావు. ఇవి బేవుడి నియమం కానేకాదు. ఆ పరమాత్మను చేరుకునేందుకు బాహుళంగా తెరిచివుంచిన ఆ పింహద్వారంలో మానవుడే ముళ్ళకంపలా మీద ముళ్ళకంపలు వేసి, అత్యాచారమనే ఈ దడిని కడుతున్నాడు. ఎంతకట్టినా అది, అనాచారాలతో అంతంత ముక్కా చెక్కలయిపోతూనే వుంది వాటిల్లోంచి తెలియకుండానే, చెత్తా చెదారం. పాపం గీపం వ్రవేసిస్తూ వుంటున్నాయి.”

ఇలా చెప్పిన తరవాత. ఇద్దరూ కాస్తేపు మాటాడ కూచున్నారు. నాయనమ్మ చెబుతున్న ఈ మాటలకూ, తన తాత పెళ్ళిళ్ళకి ఏదో విండ్యమయిన సంబంధం ఉండే తీరిందని, సంధ్య మనస్సులో ఈ ఊహ గట్టిపడడం మొదలయింది. అయితే ఆ వృత్తాంతమేమిటో అనలు. తలా తోకా తెలియదుగా! తెలియకపోయినా, సంధ్య మనస్సులో యిది చెప్పలేని భయానికి కారణమయింది.

అప్పుడన్నది నాయనమ్మ—

“అమ్మాయీ!—వెళ్ళి ఆ బేవుడిగది వనేదో చూసుకో అమ్మా. లేకపోతే మీ అమ్మకి చాలా కోపమొస్తుంది!”

“ఆ వనేదో ఈ పాటి కావిడే చేపేసుకునుంటుంది నాయనమ్మా!” అని అవిడ చెయ్యబుచ్చుకుని, “రా, నాయనమ్మా! నా గదిలోకి పోదాం! అక్కడ కూచుని నీ కాలినాటి అచ్చట్లూ ముచ్చట్లూ కాస్త చెప్పుకుందాం!” అంటూ ఓ రకంగా ముసిలావిట్టు బలవంతపు బ్రాహ్మణార్థంగానే తన గదిలోకి లాక్కుపోయింది, సంధ్య.

11

పల్లెటూళ్ళల్లో ఏమాత్రం పొద్దోయినా ఎంతో గంభీరంగా ఉన్నట్టుంటుంది. ఇప్పు

దీవాళ రాత్రి ఏమంత పొద్దుపోలే. బహుశా జాము పొద్దో యుండవచ్చు. అయినా ఎంత గంభీరంగానో కవిపిస్తూంది.

జ్ఞానద వదుకునే గదిలో ఆమవపు దీపం ఒక మూలచి మినుకు మినుకుమంటూ వెలుగుతోంది. జ్ఞానద ఉత్త నేలమీద కూర్చుని వుంది. ఆమె వక్కనే రాసమణి కూచుని. ముఖమూ చేతులూ తిప్పుకుంటూ. యిలా మందలించటం ప్రారంభించింది:—

“చూడు జ్ఞానదా!—నే చెప్పినట్టూ విను. వెర్రి కళలు వెయ్యటోక. చట్టా మందిచ్చి వెళ్ళాడా. ఆయనగారూ? గుటుక్కుచుని మింగేసెయ్. అంతే! ఆ కాస్తా కడుపులో పడిందా అంతే. నీకేం తెలుసు—ఎలావున్న దానివి అలా మళ్ళీ మామూలు మనిషివైపోతావ్! చూస్తే కవిపెట్టనయినా కవిపెట్ట లేరన్నమాట! తాగమ్మా. తాగేసెయ్ ఈ కాస్తాను!—”

కళ్ళు సీక్కు కారుతూ ఉండటం చేత జ్ఞానద ఆగుతూ ఆగుతూ గద్గద స్వరంతో అవి అవి ఇలా అన్నది:—

“అక్కగారూ! ఇలాంటి మాటలు మీరు నా కెలా చెప్పగలిగారండీ? జరిగిన పాపం జరిగిపోయింది గాక, దానిపైన మరో మహాపాపానికి ఎలా ఒడిగట్టుకోనండీ? ఈ పనిచేస్తే ఆ నరక లోకంలో కూడా నాకు జాగా ఉంటుందంటారా?—”

ఇలా అనేటప్పటికీ రాసమణి ఖస్సుచుని లేచింది: “గొప్పే. చూహ! :—ఇటు వంటి దొడ్ల కులానికి ఇంత మనిషాసిన మవ్వు. అందరిమెక్క దడుచుకున్నావు కాబోలునే? స్వర్గ మొహటా నీకు. స్వర్గం! :—బుద్ధి తెచ్చుకుని. తిన్నగా ఆలోచించుకో! నే చెప్పినట్టలా వెయ్యే!—ఇలా మంతువట్టు పట్టితే కుదరదు. ఊరుకోం. పెంకితనం మానేసి. నే చెప్పినట్టూ నడుచుకో. తెలిసిందా? హూ!—దేవానికి కంఠటికీ పూజ్యాడు. మా తమ్ముడు. అతడి తల తీయెయ్యకు! ఖబ్దార్! :—”

చేతులు రెండూ జోడించి ఏడుస్తూ అంది జ్ఞానద—‘ఆ మందు నే కాస్త కూడా మింగనండీ. మీ వ్యూహం ఏమిటో నాకు తెలిసిపోయింది. విషం పెట్టి నన్ను చంపెయ్య దలచుకున్నారు మీరు!’

ముఖం ఆతి వికారంగా ఆదోలా పెట్టింది రాసమణి. “ఓహో, అలా చెప్పు! చచ్చిపోతానని భయమా? అందుకనా. మందు మింగక పోవటం? అలా అని యేదనకా. “ఈ హత్య మహా పాపం. భూతహత్య చెయ్యకూడదు!” అంటూ ధర్మ పన్నాతి ఏకరు పెడతాపెందుకే? “చస్తానని నాకు భయం!” అని అక్షరాలా

చెప్పేయె : తిరిపోతుంది."

"అది విషం కదా!" అన్నది జ్ఞానద.

మళ్ళీ అందుకుంది రాసమణి—

"అది విషమయితే నీకేం, మరైతే నీకేం చావవులే." అన్నది తీక్షణంగా. అంటూనే, ఒక్క రెప్పపాటు కాలంలో స్వర్గాన్ని అతి కోమలంగా, దయ ఉట్టిపడేట్టు మార్చేసింది.

"నువ్వు గాకపోతే, ఈ లోకంలో నీ కంటే పెద్ద దెవతయినా వుంటుందా? నీకు మేం చెబు చేసే మందు పెడతాముచే చెల్లాయ్, ఆలోచించు కాస్త! ఎక్కడయినా వుంటుందా ఇంతటి విద్వారం? రాసమణి ఇలాటి పని చేస్తుందని ఎవళ్ళయినా అవగలరేమో చెప్పు! ఎబ్బే. అదంతా వాత్తిది.

"బ్రహ్మరాతవల్ల ఎలాగో నీ కడుపున శత్రువు వర్తాడు ఆ శత్రువుని కాస్తా కరగి పోసి. అదెంతట్లో పని!—ఈ కాస్త గొడవా తిరిపోగానే ఇహ మళ్ళీ ఎప్పట్లాగే అయిపోతావ్ నువ్వు!—అటునయిన హాయిగా తిను, తిరుగు, తీర్థాలు పేయింకుకో. పురాణశ్రవణాలు చేసుకో—స్నానాలు, ధర్మాలు, వ్రతాలు, నోములు, పుణ్యకార్యాలు ఎన్నయినా ఇష్టమొచ్చినట్టా జరిపించుకుందుగావి. నీ ఇష్టమే యిష్టం! ఇహ—పై మాటలు ఎవళ్ళకు తెలుస్తయ్? ఎవరు చూడొస్తారు?"

మాటాడక తల వంచు కూర్చుంది జ్ఞానద

"అటయితే తీసుకురమ్మనేదా?" అనడిగింది రాసమణి.

మొహం ఎత్తకుండానే ఒక్క యేడ్పు ఏర్పేసింది జ్ఞానద. "ఏమైనా నరే. ఆ మందు నేనంటను, ముట్టను. ఉహా!—ఆ మందు తాగితే నేనెన్నటికీ బతకను" అంది. భయంకరంగా విపరీతమైన కోపం తెచ్చేసుకుంది, రాసమణి.

"ఇదెక్కడి మొండితనమే లోకంలో యేల్లూ చూశ్చీదూ! మహా అన్యాయంగా వుండే కాగవ? ఇదే చెప్పడం—తాక్కపోతే లేచిపో ఇక్కడ్నిండి!—ఏదో చిన్నపని చేయనేచోడే అనుకో, దానికోసమని అడాళింత రద్దాంతం చేసుకుని, పట్టు పట్టి నెగ్గగలవా అనడుగుతా! ఈ పెద్దరి పేషాలేవీ సాగవ్. తెలుసుకో!—

"చట్టి తమ్ముడు చెప్పనే చెప్పాడు, ఏమన్నాడో విన్నావా?— "సరి—అయిం పేమో అయిపోయింది, దానికో యాభై రూపాయ లిస్తాను. కాళికే వెళుతుందో. బృందా వనమే దర్శించుకుంటుందో, దానిష్టం" అని చెప్పాడు. ఇహ అటువంటప్పుడు ఇందులో ఆయన తప్పేం లేదుగా?—ఆయన్ని అనవలసిన పనేమీ లేదుగా? జ్ఞానదా! ఆయనిచ్చే రూపాయలు కాసిన్నా, కూసిన్నా?—ఒక్కమాటుగా ఓ గుప్పెడు....కళ్ళ

జాస్తావ్!'' అన్నది.

అందుకు జానద ఇలా చెప్పింది—

''నా కెందుకండి రూసాయలు, అక్కగారూ! —నే నెక్కడి తెగ్గలి! ఇవి తీసుకుని ఏంచేపేది! ఎక్కడా ఎవరి మొహమూ ఎరగనే!—నేనెక్కడికి వెళ్ళిమాత్రం తలెత్తుకు నెలా నిలబడనండీ! ఈ మొహం లోకానికి ఎలా చూపించేదండీ!''

రానమణి మళ్ళీ అన్నది— ''ఇదంతా చూడగా—నుమ్మల్ని మెడలువంచి, తొంగదీసి, నీయిష్టమొచ్చినట్టు అడింపటానికి చేసే ఉపాయంలాగా కనిపిస్తోంది. లేకపోతే యేమిటి!—కాకీ అనీ, బృందావనం అనీ లోకాలు మాటిమాటికీ చెప్పుకుంటూనే వుంటారు. వెళ్ళొస్తుంటారు గదా. నువ్వెప్పుడూ వినలేదు కామోను. నంగనాచివి!—ఇంతమంది జనానికి అక్కడ చోటుండగా లేంది. నీ ఒక్కదానికా లేకుండా పోయింది!'' ఏం మాటలే, నేర్పావ్ ఎలాగయితేం!''

కావేపు నిక్కబొగా ఊరుకుని, ఇలా అన్నది జ్ఞానద—''ఇదంతా నాకు తెలుసు. రానుదీ!—రేపటిరోజున ఆయన ప్రాణముఖర్జీగారి పిల్లకి వున్నై కడతారని తెలుసు. కాబట్టి—నేను ఏషంతాగి దావనీ. లేదా కాకీ లేకపోనీ. మరేమయినా కానీ—ఈ యింటో జ్ఞానద మరి లేకుండాపోనాలి మీకు. ఇదేకదా మీ కోరిక!—

యువ

“కాని ఓ దేవుడా! ... అని అంటూండగానే జ్ఞానదకు పట్టరాని దుఃఖం వచ్చింది. బావురుమని ఏడిచింది రెండు చేతులూ ఎత్తి దణ్ణంపెట్టి, మళ్ళీ అందుకుంది—

“ఓ దేవుడా! నీ పాదాలముందు ఇంతమందికి చోటి ప్రినే! నాకుమాత్రం ఇవ్వనా — చిన్ననాటినుంచీ ఏ పాపమూ చేసిఎరగను చెయ్యవలసినంత అవసరమూ నా తెన్నదూ కలగలేదు. నీకు తెలియవిదేముంది భగవాన్!—ఉపాయం తెలియని అమాకురాలిని, దిక్కు దివానీ లేనిదాన్ని. కనక ఈ పాపపు బండిని నేనొక్కతైనే లాక్కుపోవాలా! ఇదేనా నీ ఆజ్ఞ!”

దేవుడిపేరు ఎత్తేసరికల్లా రాసమణికి ఎక్కడలేని కోపమూ వచ్చి పడింది.— “అయితే చావు! కాపనార్థాలు కూడా పెకతాపేమిటి! పాలుకాగే పసిపాపవి కాబోను! పాపం. నువ్వు! ఇంకానయం. అదుపులో ఉంచబట్టిగాని. లేకపోతే ఈపాటి తెంతమందిని మింగేసేదానివో! ఇంతకీ—నీవేపాటి అయినా చనవిచ్చి. రేపెట్టకపోతే మగవాడు నీ ఒంటిమీద చెయ్యి వెయ్యగలడా! ఎన్నిగుండెలు!—అయినా మగవాడికి తప్పేముందిలే! ఇటువంటి వ్యక్తి ఏనాడయినా ఏ దేశాన్నయినా ఉన్నాడేమో రాసమణికి చెప్పమను. చూస్తావా!” అన్నది.

ఇహ దీనికి సమాధానమేముంది చెప్పటానికి! — పైటకొంగుతో జ్ఞానద కళ్ళొత్తుకో నారంభించింది. ఇదివరకకంటే స్వరం కాస్త తగ్గించి. రాసమణి మళ్ళీ విమ్మకంగా ఇల్లా చెప్పింది—

“ఏమే. చెల్లాయీ! ఇదుగో. ఆ కోయదాని మందుచ్చుకోవడం నీకు భయంగా వుంటే పోనీ, ప్రియముఖి! మందంటే నన్నుకమేగా!—అతగాడేదయినా మాత్రం యిస్తే . . .”

తెల్ల పోయింది జ్ఞానద: “ప్రియబాబు ఇస్తాగా అటువంటి మందులు!” అనడిగింది.

“హా!—ఇవ్వదూ! చూడండి తమ్ముడు ఇవ్వమంటే ఇవ్వకుండా పోతాడా! ఘనవాలేదు. ఇస్తాడేలే, కబురేగింది. “ఇదుగో వస్తున్నా”నని చెప్పి సమాధానం కూడా వచ్చేసింది. ఈపాటికి వస్తూంటాడు ముందస్తుగానే నీకు చెప్పిపెడుతున్నా! ఆయన వచ్చినప్పుడు అన్ని సంగతులూ మాయామర్మం లేకుండా చెప్పేయ్యాలి. నుమా! ఏమీ దాసరికం పెట్టకూడదు. మనస్సులో!

మరి మాటాడలేదు జ్ఞానద. చూస్తూ కూచుంది. ఆమెకు రాసమణి ఇంకా యేవో ఉత్సాహం కలిగించే మాటలు చెప్పబోతుంది. అంతలో దావునే బూట్లు చప్పుడు వినిపిస్తోంది. ప్రియముఖి! మాటలు కూడా ఇలా వినిపిస్తాయి!

“ఏమిటి దారి! అంతా అడివి మాలోకం. అంధకారబంధురంగానూ వుండే!

“ఒకళ్ళా ఇద్దరూ: ప్రియముఖిని తప్పిస్తే. ఇప్పుడెవళ్ళూ ఆ విషినున్న పిలవడంలేదు. పూర్తిగా మానుకున్నారు. కాని, వాళ్ళు ఇలాంటి ఏదీ పెట్టు క్కూచుంటే కష్టమే:

“పాపం, అతగాడు కూడా ఏదో కాస్త నేర్చుకున్నాడుగా: ఎవళ్ళూ వెళ్ళకపోతే ఆతడికిమాత్రం ఇరుగుబాటు ఎలా: పాపం. ఇప్పుడు చూస్తే శాలేస్తుంది.

“సరే. ఏదమ్మా, చెయ్యి ఒకసారి:—పంచూడీకి గుండె జబ్బుట: ఓ మాటునెళ్ళి అతణ్నికూడా చూసిరావాలి. ఏదమ్మా—చెయ్యేదీ, ఒకసారి:—”

చెయ్యివ్వలేదు. జ్ఞానద మెదలకుండా తల వచ్చుకుని కూచుంది

రాసమణి అడిగింది—

“అబ్బనుగానీ, దీని వ్యాధి ఏమిదో నీగ్గా కనిపెట్టారా ప్రియబాబూ:

ముఖి అవిధకేసి చూసి—“డిన్—అజీర్ణం. దోకు, పైత్యం .” అన్నాడు.

ఇతడు ఇలా చెబుతుండగా, ప్రశ్నవేసిన రాసమణి—నీకేం తెలుసు నన్నట్టుగా అద్దుగా తలతిప్ప నారంభించింది. మూతి ఒదోలా పెట్టింది. ఇది క్రీగంట కని పెట్టాడు ప్రియబాబూ. అంతకష్టపడి నేర్చినటువంటి అమూల్యమయిన తన వైద్య విద్య యానత్తూ అంతటితో అంతరించిపోయిందా అని తోచిందతడికి

భలే ఖంగారెత్తిపోయింది ముఖికి. తొట్రువద్దాడు. “ఏమిటేమిటి: ఎందు క్కాదూ: నే చెప్పింది ఎందుక్కాదూ: విషినుడుగానే వచ్చాడాయేం: ఏమిటని చెప్పాడు: ఏం మందిచ్చి పోయాడూ: ఏదీ, ఆమంటేదీ: కాస్త చూస్తాను.” అన్నాడు అనఁమితమైన తొందరపాటుతో.

వరసరమూ విరోధమైన ద్వంద్వాలు కొన్ని కొన్ని ఉంటున్నాయ్. లోకంలో—వత్సం—అనత్సం, యుక్తం—అయుక్తం. శాశ్వతం—కోమలత్వం.—ఇలాటి వెన్నే. అయితే రాసమణి ముఖంలో మట్టుకు ఈ ద్వంద్వాలన్నీ ఒకదాని కొకటి విరుద్ధం కాకుండా కాపరం చేస్తాయి. ఏదన్నా ఒక ఉబోద్ధాతం ప్రారంభిస్తుంది. అలా మొదలేసిన దానితో అనలు విషయానికి మెరుగు పెడుతుంది. ఈ ప్రజ్ఞ అమెకు దైవమిచ్చిన వరం: అయినప్పటికీ, ఆటవంటి వరప్రసాదిని అయిన రాస మణి వైతం ఇప్పటి స్థితిలో వెనక ముందాడవలసి వచ్చింది.

ఆవిడ మళ్ళీ మరోవిధంగా తలతిప్పి ఇలా చెప్పింది:

“లేదు నాయనా. లేదు: విషినుడికి కబురు చెయ్యలే. వరాన్ చట్టినీ పిలిపించ లేదు. వీముందు వాళ్లెంత: వాళ్ళమొహం: వాళ్ళకనలు వైద్యమనేది ఏమన్నా తెలు సునా అంట: మా తమ్ముడు గోలోక చట్ట అందరి ముందరా ఈ మాటలే అంటూ

వుంటాడు!" అంటూ పొంగవేసింది.

"ఎందుకనరూ! అందరూ అంటారు, ఈమాట, ఏమిను రున్నాడే, వాడు నాదగ్గర ఇంకా వదేళ్ళపాటు వదువుకోవాలి. అలాడు "వర్ పెటిలా" ఇచ్చి...."

"అవునవును నాయనా!— చీక మరో చిన్న సంగతి: ఈ భద్రవాకూతురు కూడా మరేం తక్కువగాదు— ఎన్ను తప్పితే ఇంకాహార్ని పింపటానికి వీల్లేని పని చేసు క్కుచుంది...."

"అదేమిటమ్మా పిన్నిగారూ!—నే నుండగా ఇంకోడు వైశ్యం చెయ్యటానికి యింట్లో కొరెట్టడమే!—కాని పిన్ని!—ఈ రోగాలు నయం కావటానికి కొంత టయిమ్ అవుతుంది సుమా! అయితే, ఏమాట కామాటే చెప్పకోవాలి, నేను కొద్ది రెమిడీలు మాత్రమే వాడతాను, అంటే—రెండు మూడు మందుల కంటే ఎక్కువ వాడను. ఇప్పుడా రెండు నెంబర్ల మందులతోనూ నోట్లో నీరూరడం, కట్టిందా లేదా! చెప్పమ్మా, జ్ఞానదా! విజం చెప్పు!—"

"నేను వంచిన ఈ తల నేలతో కలిసిపోతే బతికిపోయేదాన్ని కదా!" అనుకుంది మనస్సులో, జ్ఞానద.

జ్ఞానద నోరువిప్పి ఏం చెప్పలేదు గాని, అందుకు బదులుగా రానమణి కల్పించు కుని ఇలా చెప్పింది—

"మా జ్ఞానదకు నీమీద తప్ప మరొకరెవళ్ళ మీదా నమ్మకం లేదు నాయనా!— విన్ను సాక్షాత్తు ఆ దన్వంతరి అని నమ్మింది, నీమందే దానికి అమృతం!—కాని, ప్రియదామ!—దీనికి పట్టిన జబ్బు సువ్వనుకున్నది మాత్రం కాదు సుమా!— సువ్వనుకున్నదానికి కేవలం విరుద్ధం, పాడుమొహం! ఉత్త దురదృష్ట వంతురాలా!

ఉదేకంతో వీయ్యెత్తి ఇలా అన్నారు ప్రియముఖి!—

"విరుద్ధం కాదమ్మా పిన్ని! విరుద్ధం ఏమాత్రం కాదు. విపినుడి చెయ్యి— ఆ పాపిష్టి చెయ్యి పడితే విషమించేదే, కాని, ఈ వచ్చించెవడో తెలుసా!— ప్రియముఖి! సుమీ!—మరెవడూ కాదు, కాబట్టి భయపడ నక్కర్లే!—"

మొహం మొత్తుకుంది రానమణి!— "విజమేనయ్యా నాయనా!—నువు బతికినా వంటే భయంలేని మాట విజమే! కాని, ఈ నష్టజాతకురాలు—ఈ ముండాకూతురు అందరి నెత్తిమీదా చేతులెట్టి, సర్వనాశనం చేసుక్కుచుంది! నువు బాగా ఆలో చించి, ఇప్పుట్లో తగిన మందువేస్తే ఒడ్డెక్కుతుంది. లేదంటే ఈ ఇంటికి, ఈ కులానికి కూడా మైల అంటుకునే గతి వట్టింది. నాయనా!" అన్నది.

రానమణి చెప్పిన మాటల్లో చిట్టచివర మాట ముఖి! అంత పెద్దదక్కర్లే కూడా

అర్థంకాలే. అతడిమొహం చూస్తూనే ఈ సంగతి—అంటే అసలు విషయం అతడి కేం బోధపడలేదన్న వంగతి రాసమణి ఇట్టే గ్రహించేసింది. కనక ఇంకా కేట తెల్లంగా చెబుదామనే వుద్దేశంతో, అతన్ని ఇంకో గదిలో ఒక మూలకి తీసుకు బోయింది. అక్కడతని చెవిలో ఏవో కొన్ని మాటలు అస్సుటంగా చెప్పింది.

చెప్పగానే, ప్రియబాబు ఉలిక్కిపడి, “ఏమిటి ఏపీ! ఏమంటున్నావ్? జ్ఞానదా! జ్ఞానదా!” అనడిగాడు అత్రంగా.

“ఇంకేం చెప్పమంటావు నాయనా! బ్రహ్మరాత్రులు—నుదుట రాసినగీత! తుడిచి పారెయ్యటానికి ఎవరితరం చెప్పు!—తలెత్తుకు తిరుగుతున్న మా గోలోక చట్రీ నేలకి తల వాల్చుకుండా ఉండేట్టు—ఏదయినా తగిన మందియ్యి నాయనా! అత డింట్లో ప్రవేశించి ఈవిడ ఎలాంటి పనిచేసి పెట్టిందో, చూడు నా తండ్రి!—” అంది.

తెల్లబోయాడు ప్రియబాబు అతడి ముఖం వెలవెల బోయింది. ఒక్కసారి జ్ఞాననా ముఖం చూడాలని ప్రయత్నించాడు.

తరవాత మెల్లిగా ఇలా అన్నాడు : ఏపీ ;—మీరు విపిన్ డాక్టరునే పిలిపించడం మంచిది. దీనికి తగిన మందులన్నీ నా దగ్గర లేవు.” అని చెప్పి, తన పుస్తకాలూ మందులపెట్టే తీసుకోటానికి వంగాడు.

రాసమణి ఆశ్చర్యపడింది.

“ప్రియనాథ!—ఏమిటన్నావ్? ఇది నలుగురికీ తెలియొచ్చా! యెంత చెడ్డా. నువ్వు మనవాడివి. విసినుడు పరాయనాడు, పైగా కూద్రుడు! బ్రాహ్మణ మానవుర్యాద లతడికి తెలియవచ్చా!” అనడిగింది.

ఇలా అడిగే లోపలే హఠాత్తుగా గోలోక చట్రీ తలుపు తోసుకుని లోపలికి వచ్చే శాడు. ప్రియబాబు చెయ్యి పట్టుకు బతిమలాడుతూ యిలా అన్నాడు :—

“చూడు బాబూ! ఇసిగో—ఇది విషం అనుకుని భయపడి ఎవరు మందిచ్చినా మింగటం లేదు! లేకపోతే ఏ కింత శ్రమ కలిగించకపోదును. ఈ ఆపత్తు నువ్వే చాటేయించాలి. ప్రియబాబూ!”

ప్రియబాబు చెయ్యి గట్టిమని లాక్కుని వదిలించేసుకున్నాడు.

“ఏబే—ఇలాంటి చాటుమాటు పట్ల వేసు చేసేవి కావు. రోగిని చూడడం, రెమిడి పెరల్లు చెయ్యడం. బస్!—అంతే నా పని!—ఇహ మీరు పోయి విసినుణ్ణి, గిసినుణ్ణి పిలిపించుకోండి. వాళ్ళనడిగి పలహా తీసుకోండి. వాళ్ళకుయినా తెలుసునో తెలియదో!—” అంటూ, పుస్తకాలు మళ్ళీ చంకలో ఇరికించుకొంటూ ప్రయత్నంలో వున్నాడు.

చట్టి మళ్ళీ ఒకమాట అతని చెయ్యిచ్చుకుని తన చేతిలో పెట్టుకున్నారు ఇంచు మించుగా ఏడుపు గొంతుకతో అన్నారు :—

“బాబూ, ప్రియబాబూ!—ఈ ముసిలిమాణ్ని కాస్తంత ఒడ్డెక్కించు నాయనా : చుట్టరికాన్నిబట్టి చూస్తే నేను ఏకు మామగారి వరన. నా మాట నువ్వు వింటెట్టవనీ. ఇంత గొడవ చేస్తావనీ తెలిస్తే అనలు విచ్చిక్కడికి విలిపించనే విలిపించకపోడను. ప్రియబాబూ : బాబ్బాబూ : బతిమాలుకుంటున్నా. నీ చేతులు పట్టుకుంటూ ఇవి చేతులు కాపు, కాళ్ళమకొ!—నాయన్నాయన! మా కేదయినా దారి చూపించి మరిచే వెళ్ళు బాబూ :—” అంటూ ఎన్నోవిధాల ప్రారేయవడ్డారు

ప్రియనాథ్ ముఖర్జీ ఇదివరకటిలాగానే చెయ్యి మళ్ళీ లాగి విడిపించేసుకున్నారు—
“మనమూ మనమూ దగ్గర చుట్టాలయితే మంచిదేందీ. అలా చెప్పి జీవహత్య చెయ్యి మంటారా : భేష్—భేష్. —భలే వారే మీరు : మీకేం, మీరు బాగానే వుంటారు. పరలోకంలో నేనేమని సంజాయిషీ చెప్పకోవటం, దీనికి : ’ అని అన్నారు

ఇంకిప్పుడు ప్రియనాథ్ వి వదిలేసి గోలోక్ వెనక్కి తిరిగాడు. గుమ్మందాకా, ఆ కళ్ళతీరూ, కంకన్వరమూ ఇవన్నీ కూడా ఇంద్రజాలం చేసినట్టుగా ఒక్కక్షణంలో విచిత్రంగా మారిపోయినయ్యే! కర్కశ శతౌర న్వరంతో గద్దించాడు—“ఇంత

పొద్దుపోయాక ఇక్కడ ఏకేం వని: పెద్ద మనుషుల ఇంటో మువ్వెండకవి
దూరావ:—

ఈ ప్రశ్న వింటూనే ఆశ్చర్యపోయాడు ప్రియబాబు. అంతేకాదు. మతోయినట్టు
పోయాడు. “ఏం పనా:—చికిత్స: చికిత్స:—చికిత్స చేయించుకోటానికవి నాకు
కమరంపించెనరూ:—పహవ్యా:—బాగానేవుండే:” అన్నాడు.

గోలోక్ చట్రీ అవశంగా ఎగిరిపడ్డాడు—“పహవ్యా: పెద్దవ్వ హవ్యా:—పంచ
దార మా త్రొద్దు నాగు పెట్టిలో వేసుకు ఊరంట తిరుగుతూ వైద్యం ఎరుగుదు
వేం: నువ్వు వైద్యం. నీ బొందాను: బొంగ పెద్దవా: చికిత్సలు: చికిత్స:—విధి
అంటే తెలియదు. విషేధమంటే యేమిటో తెలీదు. దురాచారపు ముండాకొడుక్కి:—
ఎవర్రా నిన్ను పిలిచారు: ఏదారిని దూరావ ఇంట్లో: దిద్దికంత ఎవరు తెలిచారు.
నీకు:—” అంటూ ఈ ధోరణిలో—ఉరుములు మెడిపులతో దులిపి దుళ్ళు
గొట్టాడు:

ఆ వెంటనే జ్ఞానద ఉన్న గదికేసి తిరిగాడు. “పంచ మహాపాతకురాలా:—
పాపం: మూడు కాళ్ళ ముసిలిఅయిందే: కళ్ళు లేవి కబోదే: అటువంటి మీ మామ
గారొచ్చి. యేదేడ్చి. ఉత్త చేతులూపుకుంటూ తిరిగి పోయేనే: ఎన్నినితాల
చెప్పాను. చిలక్కి చెప్పినట్టు: “జ్ఞానదా. వెళ్ళమ్మా. ఇలాంటిస్థితిలో ఆ ముసిలి
వాళ్ళని నువు కవిపెట్టకపోతే మరెవరూ అవి: అంతగా చెప్పినా. “నేను రానుగాక
రాను పో:” అనేస్తే: ముసిలి అత్తగారు ఒకమూల చావ సిద్ధంగా వుంటే.
వ్యయంగా నేవచ్చి “వెళ్ళమ్మా. జ్ఞానదా:” అని చెబితే కూడా మొద్దల్లే కదిలేనా:
ఇందుకేనా అప్పుడు కదలకపోయిందీ:—రాత్రి రెండు యాములవేళ చికిత్స
చేయించుకోటానికేనా:—అగు—చాందాలపు ముండా: ఏం చేస్తావో చూడుగాని.
లేవటిరోజున నీ బుర్రగొరిగించి. నున్నపు బొట్లుపెట్టించి. గాడిదమీద ఊరేగించి
మరి పంపిస్తా: లేకపోతే నాపేరు గోలోక్ చట్రీయే కాదు:” అన్నాడు ఉగ్రమూర్తి
అయి.

జ్ఞానదకు తలమీదనుంచి ముసుగెప్పుడు జారి కిందపడిందో ఆమెకు తెలియనే
తెలీదు. అమె నోటమాట లేదు కళ్ళు రెండూ ఇత చేతులవి ఒక రాతిబొమ్మలా
తూర్పునివుంది:

అప్పుడు చట్రీ రానవణి కేసి తిరిగి ఇలా అన్నాడు—“రానూ:—ఏళ్ళనీ.
ఏళ్ళ వ్యవహారాన్నీ నువు కిక్కిరా చూస్తూనే ఉన్నావుగా: పది గ్రామాలకు సభాసతి
వయిన నా ముందోనేనా ఇ తటి మహా పాతకం: పెదవులి గుహలో తోదేళ్ళ కాప

రమై పోయిందే!”

ఇప్పటిదాకా రానమణి నోరెత్తకుండా గడవితఁతా చూస్తూ చూస్తూ కూచుని వుంది.

“అవునవును. తమ్ముడూ! ఇప్పుడు నవ్వనట్లే అయింది. వరిగ్గా.

“నువ్వే ఇందుకు సాక్షిని నమా!” అన్నాడు చదిర్చి.

“కాకేం!—చేతిలోపని అయిపోయాక. రాత్రివేళ కాస్త తిరిగి చేసుకుని, జ్ఞానద ఎల్లా వుందో చూసిపోదామని వచ్చా. వచ్చి చూస్తున్న కదా—వీళ్ళిద్దరూ ఒకటే చెవిలో ఒకటే ఒకటే ఒకటే ఒకటే ఒకటే. ఆసి. వీళ్ళామాయాత్మకం కూలా!— ఏమనుకోను!—ఆ నవ్వులూ. గున గునలూ. ఆ వేళాకోళాలూ. వెకరా కొకరాలూ. ఊపిరి తిరక్కుండా ఒకటే కబుర్లు. ఏం చెప్పేది వహవ్వా! వహవ్వా!” అని చెప్పింది.

ఇందుకూ జ్ఞానద నోరేమీ మెనవలేదు. ముందటి మోస్తరుగానే ఇప్పుడూ ఆమె ఒక రాతిబొమ్మ. కిలా విగ్రహం!—కూచుని వుంది.

ఇంకిప్పుడు ప్రియముఖి సంగతి ఎలా వుందంటే— అగాధంలో పడినట్టయింది. దయ్యం పట్టిన వాడిలాగా అలానే చూస్తూ విలబడి వున్నాడు.—

గోలోక్ ఆతగాణ్ణి మోచేత్తో ఒబ్బ నెట్టునెట్టాడు. ఆతడి చంకనున్న పుస్తకాలు ఇవతలికి లాగి పారేశాడు. మెడ గట్టిగా పట్టుకుని, ఒక్కతోపు తోసి, అర్థ చంద్ర ప్రయోగం చేశాడు.

“పెదనా, భదనా, కుంకా, గాడిదే!—పో!—నా యిందోంచి లేచి పో!— తీరా, నువ్వు మా రామతన్ బెనర్జీ అల్లుడినై పోయ్యావని ఊరుకున్నా గాని.—లేక పోలే. యూటా తీసి ఎడా పెడా నాయించేవాణ్ణి: అంతేనా!—చచ్చిన కుక్కని ఈడ్చినట్టుగా కొనప్రాణాలతో బయటికిద్ది. పోలీస్ స్టేషన్లో అప్పగించేవాణ్ణి!” ఇలా అని అంటూ ఒక్క తాపు తన్నాడు.::

ఈ గాడనా, గందరగోళం విని నవ్వుకర్ణా చాకర్లూ అంతా విల విల మంటూ నచ్చి మూగేశారు—రెండూ పక్కలా వారులు తీర్చినట్టుగా విలబడ్డారు. చట్టి వాళ్ళం దరి మధ్యనించీ ప్రియవాణుని ఒక్కొక్క తోపు తోసుకుంటూ, పెదీ పెదీ మని ఎడంకాలితో ఒక్కొక్క తాపు తన్నుతూ, బయటికి తరుముకు పోయాడు.—

“నానా!—సరి సరి!—అబ్బా! భేష్!—మజా!—అమ్మా!—అయ్యో!— మొర్రో!—” అని కోకాలు పెట్టుకుంటూ, తూలుతూ, మళ్ళీ లేస్తూ ప్రియముఖి సరుగెత్తాడు.

ఆ వెనకాలే నవ్వుకర్ణా చాకర్లూ కూడా కూడా వెళ్ళారు. రాసమణి కూడా మాటాడక వాళ్ళ వెనకాలే వెళ్ళి వెళ్ళి, చివరికి దారి తెలియక పక్కనే విలబడి పోయింది.

ఇహ అక్కడ ఉండిపోయిందల్లా ఒక్క జ్ఞానదమాత్రమే. ఇంతకు ముందటి లాగానే కదలక మెదలక మాటాడక జీవంలేని రాతి బొమ్మల్లే అక్కడ కూర్చుండి పోయిందల్లా ఒక్క జ్ఞానదా!—

12

గ్రామం గ్రామమంతా ఇవాళ పొద్దిటినించీ సన్నాయి మేళాలతో గింపురుమం ఊంది. అందరికీ చెవులు తడికలు కట్టేస్తున్నా యన్నమాట. అంత నైభవంగా వుంది.—

ఇవాళ ఒక్కరోజు దాటిపోయిందంటే, మరి మళ్ళీ పెళ్ళి ముహూర్తాలు ఇంతలో లేవు. త్వరలోనే మూడమి ముందుకొచ్చేస్తూంది. ఆ భయంచేతనే లగ్నాలన్నీ ఈ

ఒక్కరోజున జరిగిపోతున్నాయి. ఇప్పుడీ ఒక్క ఊళ్లోనే నాలుగైదుగులో పెళ్ళిళ్లు. అన్నట్లు—సంధ్య పెళ్ళి కూడా ఇవాళే! ఈ సంగతి దాగా గుర్తు పెట్టుకోవాలి!

ఊరు వాదిలేసి వెళ్ళిపోవాలని ఎప్పట్నుంచో అనుకుంటున్నాడు అరుణ్. కాని, ఇంతవరకూ వదలేదు. ఇందు కనేక కారణాలున్నాయి. అనేం వట్టిండుకోకుండా మామూలుగా ఎప్పటిలాగానే పనిపాటలు చేసుకుంటున్నాడు. అతనిలో కలిగిన మార్పు పైకి ఏమీ కనిపించటం లేదు. కాని కాస్త జాగ్రత్తగా కనిపెట్టి చూసే ముఱుక్కి, ఒక్క సంగతి మాత్రం దాగా స్పష్టంగా తెలిసిపోతుంది—స్వదేశంమీద అతగాడికి మమకారం తప్పిపోయిందని.

లోగడ అతడు దేశానికి పేలు కలిగించే వసులు కొన్ని తలపెట్టాడు. ఎంతో శ్రద్ధతో చేయిస్తున్నా వచ్చాడు. ఇప్పుడు వాటన్నింటితో సంబంధాన్ని కీదాగా వదిలేసుకున్నాడు. ఏమీ—ఊళ్లో అతడికి వెలి! ఊళ్లో ఇవాళ ఇన్నిన్న పెళ్ళిళ్ళు జరుగుతున్నాయి కదా. ఒహళ్ళు అతన్ని శాంబూలానికి గాని పెళ్ళి భోజనానికి గాని పిలవగానే లేదు! లోకం మరమ్మత్తు కోసమని అత డివాళ ఎక్కడికి వెళ్ళలేదు. అరుణ్ కి ఈనాడు ఊళ్ళో అన్ని ఇళ్ళూ తలుపులు—బంద్ అన్నమాట!

సూర్యాస్తమానం అయింది. అరుణ్ తన మేడమీద రీడింగ్ రూమ్ లో మాటాడకుండా కూర్చుని వున్నాడు.

విపరీతమయిన చలిగాలి తోలుతున్నా మేడమీది తలుపులు కిటికీలూ తెరిచే వున్నాయి. యుడిగాలికి ఆ తలుపులు దడ దడ కొట్టుకుని చప్పుడవుతున్నాయి.

అకాశాన మబ్బులేడు. త్రయోదశి చంద్రుడి శాంతి కిరణాలు ఈ మూలనించి ఆ మూలకి వ్యాపించాయి. కిటికీ ముందర కూర్చున్న అరుణ్ కాళ్ళముందు కొన్ని కిరణాలు పడుతున్నాయి. సపారాకి దగ్గరలో అతడికి ఎదటమన్న కొబ్బరి చెట్ల ఆకులమీద పడిన కిరణాలు విగ విగలాడుతూ మెరుస్తున్నాయి.

నగం విద్వరలోమా నగం మెలకువలోనూ ఉన్న అరుణ్ ఆ విగ విగలు చూచి ఏమి బాలోచిస్తున్నాడో ఎవరికి తెలుసు—

నంటవాడు వచ్చాడు. “వంటయింది బాబూ!” అన్నాడు. “నా కిప్పుడాకలిగా లేదు” అని చెప్పి నంటవాణ్ని సంపించేశాడు అరుణ్.

చీకటిలో ధూప దీపాలైవి ఆ గది ఎదట గోడమీద గదియారం ఉన్నది. అది పదకొండు గంటలు కొట్టి. ఇహ విద్రా సమయమయింది మమా అవి హెచ్చరించింది. అయినా, ఇవాళ అరుణ్ కి కదల బుద్ధి వుట్టలే. ఎలా వున్నా దల్లాగే కూచుని వున్నాడు.

తలుపు దెక్కమీద ఎవరో చేత్తో కొట్టిన చప్పుడూ, పైమెట్టుమీద ఎవరో ఎక్కి వస్తున్న కాలి చప్పుడూ, హఠాత్తుగా వినిపించాయి. "ఎవరు వారు?" అని పిలిచి, వచ్చిందెవరో కనుక్కుందామా అనుకున్నాడు ఒకమాట. వల్లెటాళ్ళలో అంత రాత్రివేళప్పుడు ఎవరూ ఒకాళ్ళ ఇళ్లకి వెళ్ళరు. కానయితే, ఇవాళ మనస్సులో అతడి కేవిధమైన సరదా, ఉత్సాహమూ లేకుండా వుంది. అందుకని ఏ ప్రశ్నా అదక్కుండా మౌనంగా ఉిరుకున్నాడు.

అయితే—ఏ ప్రశ్నా అదగటానికి గాని ఏ విషయమూ అలోచింపటానికి గాని వ్యవధి లేకనేపోయింది. మరుక్షణంలోనే గుమ్మందగ్గర చిత్రమయిన శబ్దం విని పించింది—ఏమిటా శబ్దం?—నటికొత్త చీరె అటు యిటు కదలడంలో కనకనమవి చప్పుడు! ఆ వెంటనే ఎవరో వ్యక్తి కుప్పాసులా దూనుకు వచ్చేయడం. అరుణ్ పాదాలముందు కుప్పన కూలబడ్డం—జరిగింది!—

గాఢరాతో బెదిరిపోయాడు అరుణ్. గభీమవి లేచి విలబడి చూస్తే—ఆ వ్యక్తి దరించిన పట్టుచీర వెన్నెల వెలుగులో తళ తళమని మెరిసిపోతుంది. తనముందు వదివున్న ఆ మనిషి ఎవరో ఒక్క చూపులో అతడికి తెలిసిపోయింది. తెలియగానే అతడికిభయం ఆశ్చర్యం హృదయంలో విండిపోయింది. ఏం చెయ్యా లిప్పుడు? ఏమని మాటాడ్డం?—ఏమి తోచలే.

ఈ తోచకపోవటానివ్కుడా అతడికి సానకాళం లేకపోయింది. ఏమంటే—ఎన్నో లక్షణాలతో కూడిన ఒక భయంకర ఆక్రందనం ఆ ఇంటిని, ఇంటి చీకటిని, అవలించివున్న గాలిని, ఇంటిని అంటి పట్టుకునివున్న నమస్తాన్ని భేదించుకుపోయి, దడ దడలాడించింది. ఆ ఆక్రందనంలో—పైకి చెప్పలేని, మనస్సులో బలవంతాన ఆణిచిపెట్టుకున్న ఒకానొక బాధ వ్యధ, వేదన ఇమిడివుంది.

రెండ్రుమూడు నిమిషాలదాకా అరుణ్ కి మతిపోయి, నోటమాట రాలేదు. తరవాత కాస్త అనింటా విలబడి, అడిగాడు :

"నంద్య!—ఏమిటిదీ ఏం జరిగిందేం!"

ముఖం ఎత్తి చూసింది నంద్య. చీరతోపాటు నంద్య ఒంటినున్న నగలన్నీకూడా వెన్నెల్లో ధగధగ మెరిసిపోతున్నయ్. అందాలు చిందే అమె లలాటంమీద చంద మామ కాంతులు పడటంతో, బాలనంద్రుడా అనిపించేటంతటి కోభతో వెలిగిపోతున్న దామె. కన్నీళ్ళతో బరువెక్కిపోయిన అమె విశాల నేత్రాల మంటలు గక్కు తున్నాయి. ఇటువంటి ప్రీ న్యరూపాన్ని అరుణ్ ఇదివరకెన్నడూ చూడవుందలేదు. కనుక ఇప్పుడు ఒక్కసారిగా ముంతిండినట్టు ముగ్ధుడైపోయాడు.

సంధ్య అన్నది —

“అరుణ్ దా— పెళ్ళిపీటలమీదివింది నే పారిపోయోచ్చాను ఆ పెళ్ళి పీటలమీదికి మువ్వప్పుడు రావాలి విన్ను తీసుకు వెళ్ళటాచితే నే వచ్చాను ఇప్పుడు నాకు సిగ్గులేదు. ఎగ్గులేదు—భయంలేదు. భక్తిలేదు—మానం లేదు. అవమానం లేదు. ఏమీలేదు. మువ్వు తప్ప నాకింక “నా” అనే వాళ్ళెవళ్ళూ లేరు లే. ఇహ లేచి రా!”

“ఎక్కడికి రాను;

“ఎక్కణ్ణించి ఇప్పుడొక వ్యక్తి లేచిపోయాడో. ఆ పెళ్ళిపీటలమీదికి!”

అరుణ్ కి హృదయం కలుక్కుమంది జరిగిన సంగతేమిటో అతడికి స్పష్టంగా తెలిసిపోయింది ఏదో పేదవచ్చి పెళ్ళికొడుకు పక్షంవాళ్లు వరుణ్ణి తీసుకుపోయింటా రని గ్రహించాడు. అయితే, హిందూ సామంతులలో ఇలాంటి సంఘటనలు తరచుగా వుట్టుకొస్తూనే వుంటాయి ఇదేం కొత్తకాదు వింతకాదు. అలాంటి లక్షకొందై వాటిల్లో ఇదోటి. కనుక, ఆ లేచిపోయిన వరుడు ఖాళీచేసిన పెళ్ళిపీట తనవి అహ్వనిస్తూందన్న మాట; ఏమీ ఏమయినా గాని, ఇవాళ తన పెళ్ళి జరిగే తీరాలని సంధ్య కోరికగా తెలుసుకున్నాడు. అరుణ్.

ఈవిధంగా అరుణ్ తన మనస్సులో తను ఎంతగానో కష్టపడ్డాడు. అయినా ఇతరుల్ని కష్టపెట్టలేకపోయాడు. అంతేగాక తనకన్న స్నేహితులతో, ప్రేమితోటి ఇలా చెప్పాడు: “సంధ్యా—నీఅంతట మువ్వక్కడి కిలా రావడం ఏం బాగులేదు సుమా! లోకంలో ఇటువంటివెన్నో జరుగుతూనే వుంటాయి, పోసిగాని. మీనాన్న యనా, మరెవరైనా రాలేకపోయారా ఇక్కడికి—” అన్నాడు.

“మానాన్నా—భయపడిపోయి ఆయనెక్కడో దాంకున్నాడు. అమ్మపోయి చెల్లో వద్దది. పదిమందీ వరుగెత్తుకెళ్ళి తీసి, ఒడ్డున పడేసి పొట్టమీద అడుగేసి తొక్కి ఆ ఫీట్లు కక్కించి. ఓ గదిలో పడేశారు. ఇలాటి స్థితిలో నేను నీ దగ్గరకి వరుగెత్తు కొచ్చేశాను; అరుణ్ దా—లోకంలో ఇంత ఘోరం మరెక్కడైనా వుంటుందా— మేమిహ ఎల్లా బతికేదీ. అరుణ్ దా—” అంటూ విలపించింది సంధ్య

సంధ్య అన్న చివరమాటలతో మళ్ళీ ఒకమారు అరుణ్ మనస్సు తోడుకు పోయింది. “నేను తక్కువ కులం బ్రాహ్మణ్ణి సంధ్యా! నన్ను కట్టుకుంటే మీ శులానికి రక్షణవుండదు. దేశంలో కులీనులు కావలసివంతమంది ఉన్నారు. ఈలోగా అలాంటివాళ్ళని వెతకటం కోసమే. బహుశా మీనాయన వెళ్ళి ఉంటాడు.”

ఏడ్చింది సంధ్య—“లేదు లేదు అరుణ్ దా—ఆయన భయపడి పారిపోయాడు. వన్నెవరూ ఇహ పరిగ్రహించరు. ఎవరూ నన్నింక పెళ్ళి చేసుకోరు. అరుణ్ దా—

మవ్వే నన్ను ప్రేమించాలి. మవ్వే పెళ్లాడాలి. చాలాకాలంగా వస్తున్న నా మానాన్ని మవ్వే కాపాడాలి." అంటూ నాపోయింది.

ఇంతలా తెగబడి మాటాడింది. సంధ్య. ఇదిచూసి అరుణ్ కి చాలా కష్టమనిపించింది. ఆమె చేతులుచ్చుకు లేవతీసామని అతడు ప్రయత్నించాడు.

"ఉహూ—వాద్దొద్దు. నే లేవను. ఒంటో ఓవికా. కత్తీ ఉన్నంతవరకూ ఇలానే నీ పాదాలముందు వడివుంటా.

"కులరక్షణ జరగదూ అన్నావే! ఎవరికులం అరుణదా! ఎవరికులం! అసలు కులం ఎవరికుంది! నేను బ్రాహ్మణ పిల్లనుకాదు. అరుణదా! బ్రాహ్మణపిల్లను కాదు! నేను మంగలి పిల్లను!!—అందులో కూడా నేను మంగలిపిల్లను కాదు!!—నేను ముట్టుకున్న పిళ్ళ మరెవళ్ళూ ముట్టుకోరు. నా పిళ్ళవరూ తాగరు. ఓయ్. బేవుడా—నా కిటువంటి శాస్త్ర ఎందుకని చేశావ్! నీకు నేనేం అపరాధం చేశా!" నని చెప్పి, హృదయతాపం పెల్లడించింది, సంధ్య.

ఇదంతా అరుణ్ కి వింతతోచింది. ఉలిక్కిపడ్డాడు. ఈమెకుగానే పిచ్చెత్త లేదు కదా. అని అనుకున్నాడు. మెదడు వేడెక్కి పోవటంవల్ల. వికృతమైన ఇలాంటి మంటలు పుట్టుకొస్తున్నా యేమోనని అతడూహించాడు.

ఇవన్నీ జరిగివుండవ్. సంధ్య ఇంటో పోటాడివుంటుంది. అందుకనే ఇక్కడికి పారిపోయొచ్చింది అని ఉద్దేశించాడు. మెల్లిగా ఆమెను నమూదాయించి, కాంతవరిచి మళ్ళీ ఇంటికి వంపెయ్యొచ్చునని ఆలోచించుకున్నాడు.

స్నేహపూర్వకంగా అభిమానంతో ఆమె తల విమురుతూ, అన్నాడు— "సరేకాని సంధ్యా—విమ్మ మీ ఇంటికి తీసుకుపోతా వద లే!"

సాష్టాంగంగా నమస్కరించి, అతడి పాదాలు రెండూ పట్టుకులేచింది సంధ్య.

"వద! ఇలా నువు తప్పక నాతో వస్తావని నాకు తెలుసు. కానయితే, నేను, చెప్పే మాటలు నాకుగూ విన్నాకనే బయల్దేరు,—కాకపోతే. ఈ వంగకులు నాకు మాత్రం ఏం తెలుసు! నీకు మాత్రం ఏం తెలుసు —

"ఒకరోజున నిన్ను నే నేమన్నానో గుర్తందా!—"కులం తక్కువ నాడివి!— అని అన్నాను. అవునా! ఆ పాపమే ఇలా బద్దలై వుంటుంది. నేను బ్రాహ్మణ పిల్లనికాదు అని రుజువయి పోయిందిప్పుడు. అయ్యో!—నే నిహ ఎలా బతికేది అరుణదా! ఎలా బతికేదీ!—"

ఈ విధంగా సంధ్య మనస్సులో పరిణమించిన యాతన చూస్తే అరుణ్ మనసు మళ్ళీ ఎటూ విచ్ఛయించుకోలేది అనుమానస్థితిలో వడింది. ఇదంతా విజంగానే

“రిగింటేమో. సంధ్య చెబుతున్నదంతా యవార్థమేనేమో అని తోచింది.

మెల్లిగా ఇలా అడిగాడు—“ఈ సంగతు లెవరు చెప్పారు? ఏకేలా తెలియూ ఎవరు రుజువు చేశారు?”

“ఎవరూ—గోలోక చట్రీ! ఇంకెవరు! ఆ—అయినే!—నాతోటి నేమన్నాడో తెలుసా? తెలియదు కాబోలు! పోనీలే. ఆ గొడవకేం? అలా వుండనీ—

“కన్యాదానం చెయ్యటావికని మా అమ్మ పీటపీడ కూచుంది. మా నాయనమ్మ అక్కడే నిలబడి మాటాడక చూస్తూవుంది. సరిగ్గా ఆ సమయంలో—నెళ్ళిళ్ళ పేరయ్య తెజసుగా మృత్యుంజయ భట్టాచార్యులు—ఎవరో ఇద్దర్ని తనకూడా వెంట బెట్టుకువచ్చాడు.

“ఆ ఇద్దరిలో ఒకడు మా నాయనమ్మని విలివారు. “అక్కయ్యగారూ!—మహ్యల్ని ఎరగరూ మీరు!” అనడిగాడు. రెండో అతడు మా అమ్మని వేరెట్టి చూపించి, నాయనమ్మతో ఇలా అన్నాడు—“నువ్వు ఏ కొడుక్కి ఈ జగద్ధాత్రిని చేసుకుని, ఈమె కులం కాస్తా పాడుచేశావ్. చుట్టి ఇప్పుడు మనమరాలి విచ్చి ఈ కొత్త పెళ్ళికొడుకు జాతిని కూడా చెరుస్తున్నావ్. ఏంసని ఇది!—

“ఆ తరువాత మా నాన్నని చూపిస్తూ, అండర్ని విలిచి ఇలా చెప్పారు: “ఏమండోయ్! మీరంతా వినండి!—ఈ ప్రయముఖిగారు బ్రాహ్మణ కులోత్తముడని మీరనుకుంటారు. ఈయన బ్రాహ్మణు కాదు. మంగలి హీరాయ్గాడి కొడుకు!!!—”

“ఏమిటిది! నీకేం పెర్రెత్త లేదు గదా! ఇలా వాగుతున్నావేమిటి?” అనడిగాడు. అరుణ్.

ఈ ప్రశ్న సంధ్యకు వినిపించినట్లు లేదు. తను చెబుతూ చెబుతూ మధ్యలో ఆపేసిన గొడవే మళ్ళీ అందుకుని ఇలా చెప్పి నారంభించింది—

“అప్పుడు మృత్యుంజయ భట్టాచార్యులు గంగా జలంతో నిండిన ఘటమొకటి తెచ్చి, మా నాయనమ్మ ముందర పెట్టాడు. “ఇదంతా విజమవునా. కదా చెప్పు!—ఎవరికొడుకో యవార్థం చెప్పు! ముఖం ముఖి కొడుకా? మంగలి హీరాయ్ కొడుకా? చెప్పు!—అంటూ గదమాయించాడు.

“అరుణడా!—అప్పుడు మా నాయనమ్మ తల వంచుకు నిలబడివుంది. కాని అబద్ధమాడలేకపోయింది!

“ఇది విజమేనండీ! బాబూ! అంతా విజమే!—భయంకరమైన సత్యం! ఇప్పటిదాకా మీరను కుంటున్నట్లు నేను వద్రాహ్మణిని కాను. ఈ సంధ్య బ్రాహ్మణి పిల్లాకాదు!!!” అని చెప్పి చిత్రమయిన ఈ యవార్థం మనస్సు విప్పి తేటతెల్లంగా

వెల్లిడించింది.

ఇప్పుడిహ అరణ్ మనస్సులో ఎవలేకమా అనుమానం లేకుండా పోయింది. ఏడుగు వద్దటగా విశ్వేష్టదై విలబిడిపోయాడు.

సంద్య మళ్ళీ అందుకుంది—

“వాళ్ళలో ఒకడు అనాడు—అంటే మా నాయనమ్మ చిన్నతనంలో జరిగిన తోగట్టా యావత్తూ పూస గుచ్చినట్టు వివరించాడు. ఆ వివరించిన వాడిది మా నాయనమ్మ గారి వూరే. ఇలా చెప్పాడు:

“ఈ కాలితారకు ఎవిమిదో యేటనే పెళ్ళి బాంది. పెళ్ళి అయిన వద్దాడుగు వదిలేసేళ్ళ తరవాత ఒకతడు వచ్చాడు. నేనే మీ అల్లెబ్బి. ముకుంద ముఖీవి” అని చెప్పి ఇంట్లో ప్రవేశించాడు. అలా అతగాడు రెజ్నాళ్ళున్నట్టుండి. కొత్త పంచెల వాహు, అయిదు రూపాయల రొక్కలూ పట్టుకు వెళ్ళిపోయాడు—” అని చెప్పి. “ఓయ్, భగవంతుడా!” అన్నది సంద్య.

అరణ్ నోట మాటరాక, అలాగే విలబిడి వున్నాడు.

“అన్నట్టు—సిం చెప్పాను అరుణదా!”

‘అ—అ—గుర్తొచ్చిందిలే. అప్పటినుంచీ—ఆ తరవాత అతడు తరచూ వస్తూ పోతూ వుండేవాడు. ఆ వయస్సులో మా నాయనమ్మ బిరే అందంగా వుండేదిట!—తరవాత తరవాత వాడు డబ్బు తీసుకోవటం మానుకున్నాడు. ఇలా ఉండుండి ఒక రోజున వాడు పట్టుపడేసరికి, మా నాన్న పుట్టాట్ట!—

‘అవురా— నేనే గనక తల్లినై వుంటే, ఉన్న పాళంగా మెడ పిసికేసి అవతలి గిరాకేసేసే దాన్ని—వెధవ బిడ్డని .. కంటిరీ పెధవని....ఇలాంటి బిడ్డని పెంపటమూ, పెద్దవాణ్ని చెయ్యటమూనా. చీ చీ!!—” అనేసింది. వొళ్ళు తెలియని ఆవేశంతో?

“అన్నట్టు—ఎమన్నాను అరుణదా! నేనే మన్నానూ ఇప్పుడూ!”

అరణ్ అస్సుకుంగా ఇలా చెప్పాడు: “పట్టుబడి”—అన్నట్టున్నావ్.

“అ—అ—అదే— పట్టుబడిపోయాడు! పట్టుబడిపోయి సిం చెప్పాడనుకున్నావ్—ఇలా అని చెప్పాడు—

‘ఈ పాడువని నా అంతట నేను బుద్ధి పూర్వకంగా చెయ్యడం లేకండి! మా దొరగారు ముకుంద చిట్టిగారు ఎలా అజ్ఞాపిస్తే అలా నడుచు కుంటున్నానండి. అయిన వ్యద్ధులై పోయారండి. అదీగాక, అయిదా రేళ్ళాయె. పక్షవాతంతో తీసుకుంటున్నా రండి కనక, దొరవారు కొందరి పేర్లు మాకు చెబుతారండి. ‘నువ్వి కక్కడికి వెళ్ళు, నువ్వా యింటికి వెళ్ళు’ అని చెప్పి పురమాయిస్తారండి. అయిన

చెప్పిన చోట్లకి వియమం ప్రకారం మేం పోయొస్తూంటా మండి. ఈ విధంగా మేం అర్జించుకు వచ్చే డబ్బులో సంగోరుపాలు అయినగారిది. తక్కింది మాదిన్నండి.

“దొంగరు మమ్మల్ని పిలిచి ఇలా చెప్పారండి—“బ్రాహ్మణ పేర్లన్నీ కఠ వ్రంగా వర్ణించుకోండి. గోత్రాలు జాగ్రర సుమండీ—జంఝాలు తయారుచేసి అద్దె పెట్టుకోండి. నేను చెప్పిన చోట్లకి పొండి. వాళ్ళని పిడించి డబ్బు బాగా గుంజుకోండి. తెచ్చే డబ్బులో మీకు నగం. నాకు నగం!”

తుళ్ళినడ్డాడు. అరుణ్. “అతగాడు ఇలాంటి పనులు ఇంకా చేశాడటనా!”

అనడిగాడు. ఆశ్చర్యంగా.

సంద్య ఇలా చెప్పింది—

“అ—ఇంకా పది వన్నెందు చోటుల్లో ఇల్లాగే చేస్తున్నాడట. రోజూ వచ్చే ఆదాయంలో సగభాగం ఎప్పటి కప్పుడు వాళ్ళ దొరకి సమర్పిస్తున్నట్టు!—

“అతడింకా విశేషాలు చెప్పాడు: ‘ఇలాంటి వ్యాపారం మాకేం కొత్త కాదు. మా ముకుంద ముఖర్జీ గారొక్కరే కాదు. ఈ పని చేసేది. ఆ కోస్తాలో చాలా మంది బ్రాహ్మణ దూర వేళాల్లో ఉంటావుండి. ఇదో వ్యాపారం సాగిస్తారు. వచ్చిన లాభాలు వాటాలుగా వంచుకుని, ఇతరుల సాయంతో డబ్బు బోగుచేసు కుంటున్నారు.’ అని చెప్పాట్టు.”

మింగేదా మన్నంక కోపమొచ్చింది అరుణ్ కి. గర్జిస్తూ ఇలా అన్నాడు—
“ఇదంతా వర్తిది అనటాని కేమాత్రం వీలేదు. అక్షరాలా యదార్థమే అయివుందాని. లేకపోకే—బ్రాహ్మణకులంలో గోలోక ఛటర్జీవంటి కసాబావాడూ, కిరాతకుడూ ఎలా ఘడతాడు—పైగా, ఇలాంటివాళ్లేకదూ. హిందూ సమాజానికి అధినకులు. శిరోమణులు తలకట్లు అయి కూర్చున్నారు! సరేలే, తన వాతా—”

“తరవాత నేముందీ—ఆ పనిగుర్తుని వేసుకుని మా నాయనమ్మ తిన్నగా కాకికి లేచిపోయింది. అనాటినించీ ఆమె సన్యాసిని అయి కూచుంది. అప్పట్నుంచీ ఆమె ఎవళ్ళకీ తన మొహాన్ని చూపించటంలే ఇదీ ఆమెగారి కథ!—

“ఇహ తనకి యజమాని అయిన ముకుంద ముఖర్జీని హీరాయ్ అడిగాట్టు—
“ఏమండీ, దొరగారూ!—మాకు పుట్ట గతులేమయినా ఉంటయ్యా; పరలోకానికి బోయాక అక్కడ ఏమని సమాధానం చెప్పుకునేదీ!” అని.

“అందుకా మొనగాడు ఇలా బడలు చెప్పాట్టు—‘నీ కెందుకూ విచ్చినాడా. అ డిగులూ: ఆ పాపం నాది కాని నీది కాదుగదా! తనక, పరలోకంలో ఈ ప్రశ్న వచ్చినప్పుడు నే చెప్పుకుంటానే సమాధానం, జవాబు నాది!—” అని

అయినా పాపభీతి, దైవభీతి ఆ హీరాయ్ గాణ్ని వొదలేదు. మళ్ళీ యిలా ప్రశ్నించాడట:—

“సరేలేంది. నా సంగతి మీ సంగతి అలా వుండునాం. పాపం!—ఈ విధంగా బలి అయిపోయిన ఆడవాళ్ళ గతి ఏమిటండీ. ప్రభూ!”

“ఈ మాటకు ముకుంద ముఖర్జీ నవ్వుతూ యిలా జవాబు చెప్పాట్టు—

“మధ్యని మవ్వెందుకోయ్—ఇలా బాధ పడిపోతున్నావ్! వాళ్ళందరూ నా పెళ్లాల గాని మీ పెళ్ళాలు కారు గదా!—తనక ఆ భారం, బాధ్యత మీ కెందుకూ!—

ఇంతకూ నాళ్ళెలా వుంటారో నా కళ్ళతో నే చూడనేలే దింతవరకూ. ఇహ చూడ బోయేదీ లేదు. అటువంటి ఆ ప్రేమకు గతుంటాయా లేదా అనే విషయం మీ తెందుకు. నా తెందుకు :—మన వనల్లా ఒక్కతే—రాజ్ఞం :—రోజుకెన్ని రూపాయ లొచ్చాయో అనేదే బెంగా. ఆత్రమున్నూ. తతిమ్మ గొడవలతో మనకి పని లేదు. చాలు చాల్లే—పోయి పి పని చూసుకో : అన్నాట్ట.

“అరుణదా :—ఇంతకద యిలా ఉండటంవల్లనే కాబోయి. ఒకనాడు ఈ ప్రసంగం వచ్చేటప్పటికల్లా మా నాయనమ్మ ఏం చెప్పుతుందో తెలుసా :—“జాతిని బట్టి పీడు ఎక్కువ. పీడు తక్కువ నాడు అని విద్వయంచడం మానవులకు అసాధ్య మైనపని కేవలం అసాధ్యం. ఆ సంగతి భంగవంతుడికే తెలియాలిగాని నేరే దారి లేదు. కాబట్టి మనుషులెవళ్ళూ ఒకళ్ళ నొకళ్ళ చూసి కులసీనులు. తక్కువ జాతివాళ్ళు అని రోత పడకూడదు. ఎంతమాత్రం అనహింతుకోకూడదు” అని చెప్పింది.

“మా నాయనమ్మ కడుపులో ఇంత అర్థం దాక్కునుందని అనాడు నేను ఎంత మాత్రం తెలుసుకో లేకపోయా. అరుణదా :—ఆవిడ మాటలకు అర్థం ఈనా డిలా తెలుసుకోవలసింటుందని కొంచెమయినా అనుకోలేదు నేను.

“సరే కాని—చాలా పొద్దోయింది. మవ్వెన్నడూ నన్ను గురించి కష్టపడ వక్కర లేదు అరుణదా :—కాని, అరుణదా :—పి క్యాగమూ, పి గొప్పదనమూ నా జీవితంలో ఎన్నడూ మరిచిపోలేను” అని చెప్పి. రెప్ప వార్చక అరణ్ కేపి చూస్తూ ఊరుకుంది.

అప్పుడు అరుణ్ సంకోచంతోనూ, విశ్చితం లేవి స్వరంతోనూ ఇలా అన్నాడు : “అవును కాని, ఇప్పుడు నేను పితో రాలేన, సంద్యా :”

వకికురాలయింది సంద్య.

“ఎంచేత రాలేవు :—నువు నాతో రాకపోత నాకు విలప పడేదీ : నే నెల్లా బతికేదీ :—” అనడింది.

ఇది అంతులేవి ప్రశ్న. దీనికి సమాధానం ఏమని చెప్పారో యెంత కొట్టుకున్నా అరుణ్ కు చటుక్కున స్ఫురింపలే. కొంచెం సేవయిన తరవాత మెల్లి మెల్లిగా అన్నాడు—

“ఇప్పటికి కాస్త ఊమించు సంద్యా :—నన్ను ఆలోచించుకోపి కాప్పేవు :” అన్నాడు.

“ఆలోచించు కోవటమా :—” అంటూ తెల్లబోయి దవేకదృష్టితో—ఆ అంధకారంలో అతడి ముఖం ఎంతవరకు చూట్టానికి వీలవుతుందో అంతదాకా

మూడటానికి ప్రయత్నించినట్లుంది :—

ఆ తరువాత దీర్ఘంగా గంభీరమైన ఒక చిట్టొచ్చింది. మెల్లగా లేచి
వెళుచుంది. —

“సరేలే. మంచిది. మఱియే ఎలావుంటే అలా జరుగుతుంది. ఆలోచించుకో! బాగా
ఆలోచించుకో! అందుకు కాస్తే పే కాదు. ఇహ బతికున్నంతవరకూ నీకు తీరికే! —

“నేనూ యిన్నాళ్ళ వింటే రాత్రవక పగలవక ఆలోచనలో పడి కొట్టుకుపోయా.
“నా కంటే నవ్వు తక్కువ” అని నే నెన్నాళ్ళు అనుకున్నానో, అన్నాళ్ళూ యిదే
ఆలోచించాను నేను. ఇప్పుడు ఆలోచించాల్సిన వంతు నీది. మంచిది. సరే. నే నెకు
తున్నా! —” అని అనేసి, లేచి విటారుగా వెళుచుంది. వెళుచేసరికి, పొడయిన
ఆమె ఓర చెంగు జారి నేలమీద పడ్డది. వెంటనే ఆమె వంగి ఆ చేలాంచనం తీసుకుని
వద్దకుంటూ వుండగా సంద్యకు తన దృష్టి తనమీదనే పడింది :—

తనవి తను చూచుకునేవరికల్లా అకస్మాత్తుగా. వణికి పోయింది. ఒళ్ళు కంపర
మొత్తిపోయింది :

“హా! భగవాన్! :—ఈ పెళ్ళిచీర కట్టుకునే బిచ్చుడు. నగలు ఆలంకరించుకునే
బిచ్చుడు. లలాటంపైన ఈ చందనరేఖలు దిద్దుకునే బిచ్చుడు. ఈ పసుపు కుంకుమలు
రాసుకునే బిచ్చుడు ఇదంతా ఇలా అవుతుందని ఎవరూ అనుకోలేదు కదా!” అని పైకి
అనబోయేటప్పటికి ఆమె కంఠస్వరం రుద్దమయింది.

“ఇహ నాకు పెరివు అరుణదా!” అని మరొక్కసారి చెప్పి నమస్కారం చేసి,
వెళిపోయింది.

అరుణ్ విశ్వలంగా అలా వెళుచే వున్నాడు. కానయితే, సంద్య కనుచూపు
మేరలో దాటిపోగానే అతని విశ్వలత కాస్త నీళ్ళు కారిపోయింది. చలించి
పోయింది :

చెప్పలేని వ్యాకులతతో, వేగిరపాటుతో అక్కడున్న నవ్వుకర్లను పిలవ నారం
భించాడు. మాటి మాటికీ, పిలుపుమీద పిలుపు, పిలుపుమీద పిలుపు—ఇలా వాళ్ళని
తేక వెయ్యటంలోనే అతడి మనస్సంతా లగ్నమైపోయింది.

“ఒరే. బాబూ! —నెళ్ళు. ఆమెతో కూడా నెళ్ళు. ఆమెను జాగ ర్తగా పంపిరా.
పంపేసిరా! —” అని ఒకమూల వాళ్ళని తొడరపెడుతూ నచ్చాడేగాని, ఎంత
మాత్రం మనస్స విలవలేదు. ఈ విధంగా నవ్వుకర్లని వేగిరపెట్టి, పంపాడేగాని,
వాళ్ళని హెచ్చరిస్తూ, తనే ఉరుకులూ పరుగులతో సంద్యను అనుసరించాడు :—

[ప్రియముఖి అతి రహస్యంగా, చాటుగా, ఎంతో జాగ్రత్తగా ఒక పని చేస్తున్నాడు: ఏమిటా పని?—

ఎడంచేత దీపం పుచ్చుకున్నాడు, పెట్టెలో ఏదో వస్తువు వెతికి వెతికి తీసి, దాన్ని కుడిచేత్తో ఒక గుడ్డపేలికతో కడుతూ కడుతూ వున్నాడు. అంతలోనే “నన్నా!” అని వెనకనుంచి పిలుపు వినిపించింది.

వినుబడే సరికల్లా బెదిరిపోయాడు. దీపం కిందపెట్టాడు లేచి నిలబడి, “ఎవరదీ? సంద్యా:—ఇడుగోనమ్మా. ఇప్పుడే నే వెళ్ళిపోతున్నాను—ఇహ అలస్యం లేదు” అన్నాడు.

అతి కష్టంమీద సంద్య ఉబికివచ్చే కప్పిళ్ళను అపుకుంది. “ఏం చేస్తున్నావ్ నన్నా” అనడిగింది.

తోకరా తిన్నాడు. ప్రియబాబు పిళ్ళ నములుతూ అన్నాడు: “ఏబ్బే, ఏం లేదమ్మా; నేనా ఏదీ ఏముందీ?—”

అతడి చేతిలోవున్న గుడ్డపేలిక చూసింది సంద్య. “అందులో ఏమిటుందీ; నన్నా: ఏమిటి మూట కట్టావ్?” అని అడిగింది.

తీరా పట్టుబడే పొయ్యాడు ప్రియబాబు. అంచేత చిన్నతనమనిపించింది. కంఠ స్వరం వివరంగాపెట్టి యిలా అన్నాడు—“కొద్దిగానే—కాసిన్నే—యెక్కువ కాదమ్మా! రెమిడిలు వెంట పేసుకుపోతున్నా—ఇంకా, అడుగో ఆ మెటీరియా మెడికా—పెద్దదికాదు, చిన్నది—చివిగిపోయింది కూడా అట్టలు కూడా ఊడి పోయినయే—ఇదివరకెన్నడూ ఎరగనిచోటు—సరికొత్తచోటు కదూ?—ఏమయినా కానీ, ఊరికే కూచుంటే యేముందీ; కొంచెం ప్రాక్టీసు చేసుకోవాలిగా; అందుకనే యివి తీసుపోతుదామని అనుకుంటున్నా.”

“అయితే, ఈ కాసిన్నయినా తీసుకుపోవటానికి అమ్మ ఒప్పుకోలేదా, నన్నా!”

ఒక విళ్ళయం లేచి భావంతో తల ఊపి ఏదో అన్నాడు.—ప్రియబాబు, అతడేం చెప్పాడో సంద్యకు సరిగ్గా తెలిలేదు.

“షరీ, నువ్వు ప్రాక్టీస్ ఎక్కడ పెడతావ్ నన్నా?” అనడిగింది.

“బృందావనంలో. ఎంతెంతమందో యాత్రికులు అక్కడికి వస్తూపోతూ వుంటారుకదా, వాళ్ళకి మందలిస్తే నెలకో నాలుగయిదు రూపాయలన్నా కిట్టక పోతాయా సంద్యా: ఆ మాత్రం వస్తే నాకు చాలే. ఏదో బాగానే గడిచిపోతుంది.

అందుకు సంధ్య చెప్పింది—

“తప్పక వస్తాయి నాన్నా! ఎందుకురావూ! తప్పక వస్తాయ్ నాలుగయితేం అర్థం యింకా ఎక్కువగానే వస్తాయి అయితే—నువ్వక్కడ ఎవర్ని ఎరగవుగా!— వాయనమ్మ చీకటితోనే కాళీకి వెళ్ళింది కదా. నువ్వు ఆవిడతో కూడా ప్రయాణం చెయ్యలేకపోయావా! ఎంతో బాగుండిపోను. అలా ఎందుకు చేశావుకాదు. నాన్నా.”

“అమ్మతోనా ప్రయాణం! కాళీకా! ఉహా!—వెళ్ళనమ్మా వెళ్ళను! ఇహ నే నెవరి మెదకూ ఉరిపొయ్య దలుచుకోలేదు. సంద్యా!—నా మూలంగా మీ రందరూ కష్టాల పాలయ్యారు. ఇహ నే నెవరికీ కష్టం కలిగించను. తల్లీ!—బతికిన శాస్త్రి జాలా నావల్ల ఎవ్వరికీ కష్టం కలక్కుండా. ఆ బృందావనంలో నే ఒక్కణ్ణి పదివుంటా!

తండ్రికి దగ్గరపా వెళ్ళింది సంధ్య. అతడి చేతులు రెండూ, తన చేతుల్లోకి తీసుకుంది—“నాన్నా!—విన్ను నేను ఒంటరిగా వొదిలిపెట్టలే నాన్నా!—నీతో కూడా నేనూ వస్తా!—” అన్నది.

ప్రియదాబు మెల్లిగా తన చేతులు లాక్కుని విడిపించేసుకున్నాడు. కూతురి తల విమరుతూ, ఇలా అన్నాడు—

“అదేమిటమ్మా సిచ్చితల్లీ!—అదేమిటి!—ఆరేం కుదరదు నాతో నువ్వెక్కడి కవి రాగలవు. తల్లీ!—నువ్వు మీ అమ్మదగ్గరే ఉండిపో! పాపం. ఆవిడగారు నా మూలంగా చాలా కష్టాలనుభవించింది.

“చూడూ, ఇక్కడ నా మందుకోసమని వాళ్ళు వీళ్ళు వస్తుంటారు కదా! వాళ్ళ కిన్ని మాత్రులు వదేస్తుండు, తెలిసిందా!

“మరోమాట: మీ అమ్మ గనక సరే అవి ఒప్పుకునే బట్టియితే. నా వైద్య వుస్తకాలు ఆ విసినుడి కిచ్చేపెయ్. అతడూ పాపం. విరుపేదవాడు. గర్భ దరి ద్రుడు! వుస్తకాలు కొనుక్కునే తాహతు ఎక్కడుండీ! కొనుక్కో లేకపోవటాన్నే. తగినంత చదువు లేక. సరైన వైద్యం అబ్బింది కాదు.” అని చెప్పాడు.

సంధ్య తలతిప్పి, ఇలా అంది:

“కాదు, నాన్నా!—ఏమయినా కానీ, నేను నీవెంట రాక తప్పదు. వచ్చే తీరుతా! ఇదుగో నామాట!” అంటూ, ఒక చిన్నమాట ఎత్తి తండ్రికి చూపించింది. తుండుగుడ్డతో కట్టిన ఆ చిన్న మాటలో రెండు కోకలున్నాయి. సంధ్యవి.

ఏనాడూ ఎదిరించి మాటకు మాట చెప్పడం ఎరగడు ప్రియదాబు. కనక, ఇప్పుడు కూతురి మాటకు ఒప్పుకుని ఇలా అన్నాడు—“సరే, పద! కాని అదుగో, మీ

అమ్మమాత్రం వీకోసమని చాలా దుఃఖిస్తుంది సుమా. సంద్యా: '

మొన్నటిరోజున తన తండ్రికి అందరివెదటా ఎంత అవమానం జరిగింది? ఎంత అభావన కలిగింది? ఆ దుర్గతిఅంతా సంధ్య తన కళ్ళారా చూసిందాయె!

అది జగద్ధాత్రి సొంతఇల్లు కాబట్టి ఇంత రభసా గందరగోళమూ జరగటానికి పేరియంది కాని, చురోచోట వయితే ఇటువంటి గొడవ సంభవించేదా! ఈ అవమానం సంధ్య నరనరాలకూ పట్టిపోయింది. కాని, ఇప్పుడు తండ్రికి సమాధానం చెప్పేటప్పుడు అమాట యేమీ ఎత్తకుండా, అదేం జరగవచ్చే ఉండిపోయింది.

తండ్రి ఎంత చెప్పినా, సంధ్య మాటి మాటికి తలతిప్పి, "కాదునాన్నా! నే చిక్కడ ఉండేదే లేదు. వీతో వచ్చే తీరు తా. నేనూ విన్నాదిలేస్తే, ఇహ విన్ను చూసే వాళ్లేవరు నాన్నా! ఎవళ్ళు వీకు అన్నం వండిపెడతారూ? అనడిగింది.

ఇలా చెప్పి, ఆమె తండ్రి ముందులూ, పుస్తకాలూ తీసుకుని మూట కట్టేసింది. అతడి చెయ్యిచ్చుకుని, "లే నాన్నా! వెళదాం. పద! మనం ఇప్పుడే బయల్దేరాలి. లేకపోతే వన్నెండు గంటలబండి అందుకోలేం!" అంటూ తొందరపెట్టింది.

జగద్ధాత్రి తలుపులు లోపల దిగించుకుని, గదిలో కూర్చుని వుంది. సంధ్య వెళ్ళి ఆ గది గుమ్మం ముందర సాష్టాంగపడి, ఇలా చెప్పింది:

"అమ్మా! మేం వెళ్ళిపోతున్నాం, నాని రెండు కోకలు మాత్రం వట్టు కెళుతున్నా వమ్మా! మరేం తీసుకెళ్ళటం లేదు." అని అంటూ అవశంగా బావురుమని ఏడ్చింది.

లోపలినుంచి జవాబేం లేదు.

వెంటనే సంధ్య కళ్ళు కుడుచుకుని, అన్నది—"అమ్మా! — విందలతో, అన తీర్తితో మిళితమైన మాలిన్యాన్ని మేం ముఖాలకు వూసుకునే వెళుతున్నాం తల్లీ!— దీన్ని గురించి మీ నడవలలో ఎటువంటి విచారణా జరగదు. కాని—ఎవరియొక్క మహాపాతక బారాన్ని మేం నెత్తిన వేసుకుని మోసుకుంటూ లేచి పోవలసివచ్చిందో, అదిరికి వారిని విచారణ చెయ్యటానికయినా, ఒక దున్నాడనే పరమనత్యం ఎప్పటికైనా వీకు తెలుస్తుందిలే!"

ఇదివరకటిలాగానే గది లోపలిభాగం వ్రంకించుకుపోయి విళ్ళబింగా వుంది. వెనకటి మల్లేనే తలుపులు మూసుకునే వున్నాయి. ముందు దారితికాదు తండ్రి. అతడి వెనకాతలే సంధ్య బయల్దేరి వెళ్ళింది.

ఆ దగ్గరలోనే ఉన్న ఒక చెట్టునీడలో ఎవరో గాని నిలబడి వున్నట్టు కనిపించింది. వెన్నెల వెలుగు బాగావుంది కనక ఆ చించుచివున్న వ్యక్తి ఎవరో నియ

బాబుకి వెంటనే గుర్తు తెలిసిపోయింది.

“ఎవరదీ, అరుణ్ కదూ?” అంటూ వలకరించాడు.

“అ—అవును, మీరీ వన్నెండు గంటల బండికి వెళతారని విన్నాను. చూసి పోదామని....”

“సరే—చూశావుగా నా ఖర్చు!—నూ అమ్మాయి నన్ను పట్టుకుని వదిలిపెట్టకుండా వుంది! ఏ డజాన నే నెక్కడికి పోతానో. ఎక్కడ ఎలా వుంటానో—ఏమిటో!— చూడు నాయనా, దీని వెర్రి ఏమిటో కాస్త నువ్వాలోచించు!” అన్నాడు.

వోట్లోంచి మాట రాలేదు అరుణ్ కి. కొంచెంపేపుండి. “నువ్వు వెళుతున్నావా వంద్యా?” అనడీగాడు.

“అ—” అనిమాత్రం అని ఊరుకుంది. సంధ్య

ఒకటి రెండు డజాన ఊరుకున్నాడు అరుణ్. తరవాత ఎంతో సంకోచిస్తూనే ఇలా అన్నాడు—“అనాడు రాత్రి నా మనస్సు స్థిరం చేసుకోలేకపోయాను వంద్యా! కాని, ఇనాళ స్థిరం చేసుకున్నాను. నువ్వు చెప్పిన మాటలన్నీ నాకు నమ్మకే —”

ఉభయంల మధ్యనీ జరుగుతున్న ఈ సంభాషణకు తుదామెదలూ తెలియలేదు ప్రయత్నానికి ఏమిటో గ్రహించలేక, కళ్ళప్పగించి చూస్తూ ఊరుకున్నాడు.

ప్రకాంతమైన కంఠస్వరంతో, ఎంతో విశ్చలంగా విదానంగా ఇలా చెప్పింది వంద్య!

“అరుణదా! ...అనాడు నేనూ అతలా కుతలం అయిపోయాను! కాని ఈరోజున నా మనస్సుకి కూడా స్థాయిత్యం చిక్కింది. “అడదాని జీవితంలో పెళ్ళి చేసుకోవటం ఒక్కటే పనా, లేక వేరే ఏమైనా పనులున్నాయా?” అనే సమస్యకు జవాబు తెలుసుకుందామనే వుద్దేశంతోనే నేనిప్పుడు మానాన్నగారితో వెళ్ళిపోతున్నాను. ఇహ మాకట్టే వ్యవధిలేదు. మాటాట్టానికి సావకాళం చాలదు. కనక. మీకు శక్తివుంటే నన్ను డిమిండు!”

ఇలా చెప్పి సంధ్య తండ్రి చెయ్యొచ్చుకుని ముందుకి దారి తీసింది. అరుణ్ వారి వెనకాలే రెండు మూడడుగులు వేసేసరికి. సంధ్య వెనక్కి తిరిగి ఇలా అంది—“మాతో నువ్వేండుకు అరుణదా! వద్దు. ఇంటికి వెళ్ళిపో!”

అప్పుడు అరుణ్ ఊరుకోక యలా అడిగాడు: “అయితే, ఈ కష్ట కాలంలో మీ అమ్మని విడిచిపెట్టేసి పోతావా వంద్యా?”

అందుకు సంధ్య బదులు చెప్పింది....“నేనేం చేసేది. అరుణదా! ఇన్నాళ్ళదాకా నేను అమ్మనీ నాన్ననీ—ఇద్దరినీ పేవించే భాగ్యం కలిగింది నాకు! కాని ఇప్పుడు

అందులో ఒహర్ని విడిచిపెట్టడం తప్పనిసరి అయింది గత్యంతరం లేకపోయింది.

“అయితే— నేను విడిచిపెట్టేసినా బిందిలేదు. అవిడకో ఉపాయం ఉన్నదని అనుకుంటున్నా నేను. ఈ తమాషా అంతా చూచి అనందించటానికి విన్నటిరోజున ఎంతోమంది పెద్దలు వేంచేశారు కదా! వారిలో కొంతమంది ముఖ్యులు దీనికేదో ప్రాయశ్చిత్తమందించి చెప్పారు. ఉంటే మంచిదేగా! ...అప్పుడిహ అవిణ్ణి కనిపెట్టుకునుడేనాళ్ళు కావలసిసంతమంది ఉన్నారన్నమాట మరో లోటుండదు.

“కాని, మా నాయన్ని కనిపెట్టుకు నుండేనాళ్ళవరూ లేరీ ప్రపంచంలో....నేను తప్ప. మరెవరన్నారూ!... నాన్నా! ఇహ విచించుకొన్నాడు. పద, పద!”

సంద్య ముందుగా నడుస్తుంది. ప్రియబాబు వెనకనే కాలు సాగించాడు. అరుణ్ వట్టడై, అక్కడే విచించిపోయాడు.

*

*

*

తండ్రి, కూతురూ మరికొంత దూరం సాగిపోయారు. చూస్తే, బలే నందడిగా వుంది. అక్కడ జన సంచారమంతా ఎంతో హుషారుగా కనిపించింది.

“భేష్ భేష్! వంకాయ కూర యెంత బాగుందిరా!” అన్నాడొకడు. “పనసకాయ

ఏమి పాకాన వద్దదోయ్!” అంటూ యింకొకాయన మెచ్చుకుంటున్నాడు. “ఇవాళ కుడిదిన ధన్వకం లాంటిది నా జన్మలో జూసి ఎరగను!” అని చెప్పి మరొకా పెద్ద మనిషి పొగడి పొగడి ఆనందిస్తున్నాడు.

ఈ విధంగా భోజన పదార్థాలను ప్రశంసించుకుంటూ కొందరు భోజన విమురు కుంటూ కాంటూలాలు నేవిస్తుపోతున్న వారు ఇంకొందరూ, అంతులేని సంతృప్తితో యిళ్ళకు మఱుకున్నారు.

ఈ సందర్భో, ఆ వచ్చే జనంలో ఎవరయినా తమను ఆనవాలు వదలారేమోననీ, కొంపదీసి కవిపెట్టేస్తారేమోననీ భయపడింది సంధ్య. అంచేత, తండ్రి చెయ్యవచ్చు కొని, దారికి వక్కాని నిలబడి, వాళ్ళంతా ఒక్క పట్టకూడా కనబడకుండా వెళ్ళిపోయిందాకా ఉండి, ఆప్పుడు మళ్ళీ ప్రయాణం బయల్దేర దీసింది.

వాళ్ళిద్దరూ నందు మళ్ళారు. అప్పుడు తెలిసింది....ఈ విందుభోజనాలకు గత కారణమేమిటో. వక్కానున్న మామిడితోపులోంచి, గోలోక చట్రీ మహాశయుడి ఇంటి ముంగిట కాగదాలు వెలుగు కనిపిస్తుంది, ఏదో కలకల ధ్వనులూ వినిపిస్తున్నాయి.

“ఇడుగో, ఇక్కడ వచ్చడి వద్దించండి!”....“పెరుగు ఎవరి చేతిలోవుండీ?” “లడ్డూలు, లడ్డూలు, చప్పన పట్రా!....వారికి కొంచెం కూర వద్దించూ!”.... ఇలా శేవయ్యా భజ్యలూ! రా, గమ్మున!”....అంటూ రకరకాయగా అనేకమైన కంఠస్వరాలు ఆ ప్రదేశమంతటా ప్రతిధ్వనిస్తున్నాయి!....

అప్పుడు ప్రయణాలు చెప్పాడు, కూతురితో!

“అన్నట్టు—గోలోక చట్రీ గారిందో ఇవాళ బూజుబంతి కాదు! విందున సందర్భం వస్తే మట్టుకి, ఆయన మహాబాగా ఆతిశ్రద్ధగా చేస్తాట్ట!— ఇప్పుడయిదారు వాళ్ళవి విరిచివచ్చాడవి చెప్పుకుంటున్నారు. బ్రాహ్మలూ—కూడ్రులూ— అష్టాదశ వర్ణాలకూ ఆహ్వానం వెళ్ళింది! ఒక్కపట్టవి కూడా విడిచిపెట్ట లేదు!!”

తెల్లబోయింది, సంధ్య!—

“ఇప్పుడు బూజుబంతేమిటి నాన్నా?” అనడిగింది.

“అహ!— ఆ ప్రాణముఖర్తీ కూతుర్ని చేసుకుంటున్నాడుగా ఆయన! మొన్ననే లగ్గం!”

“ఏమిటేమిటి!— “హరిమతినా!—బువ్వపుణంతా!—” అన్న మాటలు మాత్రం ఆమె నోటినుంచి వెలువడినయ్యే

‘అ....అ....అటే, అటే. హరిమతే గవన్లు. ఆ అమ్మాయిపేరు. పానం,

పేద బ్రాహ్మడు! బతికిపోయాడు! ఏల్ల పెద్దమనిషయ...." అనబోయి.

"ఏమిటే సంధ్య! అలా చూస్తావో?" అన్నాడు. ప్రియబాబు.

"ఎట్టే. ఏం లేదనాన్నా!....వద, వద....మనం తొందరగా వెళ్ళాలి.——"
అని చెప్పి తండ్రి చెయ్యి వట్టుకుని, ఇంచుమించు లాక్కుంటూ రైలుస్టేషన్.
కేసి గబగబా వడిచింది.

*

*

*

తండ్రిని తీసుకుని సంధ్య స్టేషన్లోకి వచ్చేసింది. అప్పటికింకా రైలు
రావటానికి ఒక అరగంట ఆలస్యముంది. అది ఒక వల్లెటూరి రైలుస్టేషను.
పైగా రాత్రిపూట కాబట్టి జనం అల్పమే ఉంది లేదు. జనవంశారం ఎక్కువగా లేదు.
స్టేషన్ ప్లాట్ ఫారమ్ చివరని దట్టంగా గన్నేరు చెట్లున్నాయి. ఆ చెట్ల వీధిలో ఎవరో
ఒకామె కూచుని వుంది.

వీళ్ళిద్దరినీ చూడగానే ఆవిడ తొందరపడి ముఖంమీదికి వయటలాక్కని కప్పేను
కుంది.

కొంచెం సక్కుకి జరిగి నించున్నాడు ప్రియముఖర్షి. కానయితే సంధ్యయొక్క
తీక్షణమైన వది చూపునించి మాత్రం ఆ వ్యక్తి తప్పించుకో లేకపోయింది.

ఒక్కక్షణం అగి చూపింది. సంధ్య ఆశ్చర్యపోయింది. "ఇదేమిటి జ్ఞానదీపి,
ఒక్కతైవీ ఇక్కడున్నా వేమిటి?" అనడిగింది.

సంధ్య తనని సరిగ్గా గుర్తించిన వంగతి తెలుసుకుంది జ్ఞానద. వెంటనే చేతులు
రెండూ చాపి, సంధ్యను కొగలించుకుని బావురుచుని ఏడ్చింది; సంధ్య పొందిన
ఆశ్చర్యానికి అంతులేదు.

ఒకవంక తనకి కలిగిన దౌర్భాగ్యానికే సంధ్య ఇదైపోయి కుక్కుతూ వుంది.
ఇంతలోనే తన ఇంకా సక్కువ మరో దురదృష్టవంతురాలి కర్మం ఇలా కలిపోయిం
దని ఆమె కే మాత్రమూ తెలియదు. కాని, ప్రియబాబుకి ఒక్కసారిగా ముఖం
మాడిపోయింది.

"అక్కా! జ్ఞానదా! ఎంతదాకా ఈ ప్రయాణం?" అనడిగింది సంధ్య.

జ్ఞానదకు గొడుగు పెగల్లే, మాటవైటికి రాలే. తలమాత్రం తిప్పి ఊరుకుంది.
అలా తిప్పడంలో "నే నెక్కడి కెళ్ళాలో నాకే తెలియదన్న" భావం వెల్లడవుతుంది..

తరవాత ఎవరూ ఏమీ మాటాడలే. రైలు వచ్చే వేళయింది. టికెట్లు కొనాలిగా
తనుక. మాటాడదామని ప్రియబాబు ప్రయత్నించి ప్రయత్నించి చివరి కెలాగో
తెగించి అడిగాడు....

"జ్ఞానదా! ఏ పూరెళ్ళాలి! టికెట్లు తీశావా?"

మందులాగానే జ్ఞానద తల ఆడించి. "లే....దు" అని చెప్పింది. ఆమె కళ్ళు త్లోంచి నీళ్లురుకున్నాయి. గద్గదస్వరంతో మెల్లిగా అడిగింది. "మీరెక్కడికి వెళుతున్నారు? అని.

"బృందావనం!" అన్నాడు ప్రియబాబు.

"సంధ్య కూడా వస్తుందా మీతో?" అనడిగింది.

"అర....వస్తూంది "

కొంగుముడి మెల్లిగా విప్పింది జ్ఞానద. కొన్ని రూపాయలు తీసి ప్రియబాబు పాదాలముందు పెట్టింది.

"టీకెట్టు కెంతవుతుందో తెలియదు నాకు. నా దగ్గర యాభై రూపాయలు మాత్రం వున్నాయి. ఈ రూపాయలు మీ వద్ద వుంచుకోండి. నాక్కూడా బృందావనానికి టికెట్టు కొనిపెట్టండి "

"నన్ను బృందావనానికి మాత్రం చేరిస్తే చాలు. అపైన నా కీ లోకంలో ఎవరినీ యింతకంత పే ఎక్కువగా కోరేదేమీ ఉండదు!" అన్నది.

క్షణకాలం వూరుకున్నాడు, ప్రియనాథ ముఖర్జీ. చివరికి మెల్లి మెల్లిగా ఇలా అన్నాడు. ఆదరంతో....పాసుబూతినా :

"నరేలే. రా అమ్మా రా, నువ్వు మాతో'దే.రా!"....

కనకపు సింహాసనం

● చరిత్రానుకంఠం

వీళ్లు నలుగురూ నెత్తిమీద బాద్యత బయ
పుతో విత్యం నలిగిపోయే పరిపాల
కులు. పారిశ్రామిక సంస్థల పరిపాలన
వ్యవహారాలు చర్చించడానికి యేర్పరచిన
సెమినార్ లో పాల్గొనడానికి రాజధానికి
వచ్చారు. ఈ పైవీస్టార్ హోటల్లో ఓ
పాయంత్రం నాడుగు గదులించి నాలుగు
కుర్చీలు లాక్కొని వరండాలోనికి
వచ్చారు. విత్యం చక్రాల రణ గుణ
భ్యనులించి ఒక్క నాడుగు రోజులు
ప్రకాంత నానావరణంలోనికి:

మిగతా ముగ్గురూ సరదాకు ఆడినా
రామచంద్రరావుకు యీ జీవంలేని పేక
ముక్కల్లో ఒకరికి కట్టుబాట్లకు లోనైన
సంఘం కనిపిస్తుంటుంది కొంత సేపటి
వరకు ఆ విశాలమైన వరండాలో తన
వెనుకవేపు జరుగుతున్న విశేషాలమీద
దృష్టిపోలేడు ఎదరగా కూర్చున్నవాడు
ఒకసారి అటు చూడమని పైగ చేసే
వరకూ వెనుతిరిగి చూడలేడు.

ఇద్దరు కొత్తగా పెళ్ళయినజంట.
ఆమె యంకా పెళ్ళి ముస్తాబుతోవున్నట్లే
వుంది. యంతో విడిచిన యెర్రవి చీర.
బంగారు గజాలతోపాటు ఎర్రవి గజాలు
అతి నాజుగా వుంది ఆమె. పటిక పంప
దార చిలకలావుంది. చందమామ
ధాయతో, చేతిలో దాన్యపు కొంకులతో
విచ్చున్న లక్ష్మిలావుంది.

తన పెళ్ళి గుర్తుకు రాగానే రావు
దృష్టి పేకాటమీద నవ్వుగిల్లింది. ఆటేను
రాణి తన ఆద్దారాణీలా అగవడగానే
షిరి ఆడలేనవి చెప్తామనుకున్నారు.
కానీ మర్యాదకు ఆడుతున్నాడు. రీతివి
తప్పుకున్నాయ్ ముక్కలు. ఈ కొత్త
జంట విదేశాలు పోతున్నారేమో; వాటి
ప్రవర్తన చూస్తుంటే విదేశాల్లో మెనలి
వచ్చిన వాడిలా వున్నాడు. ఎటువంటి
సంశయం లేకండా యీ పెద్దల నమ
క్షంలో యింగ్లీషులో యింగ్లీషు వద్దతిలో
పెళ్ళాన్ని దగ్గరగా లాక్కుంటూ ప్రేమ
వాలకబోస్తున్నాడు.

రావు ఒకసారి లేచి నిద్రించుచున్నాడు. ఈ వరుడు యంతగా వుద్రేకంతో ఎగిరి పోతున్నది—కుంకుమబొట్టుతో కస్తూరిలా పరిమళిస్తున్న పెళ్ళాన్ని చూచికాదు. దిగువగా స్విమ్మింగ్ పూర్లో విదేశపవితల విహారాన్ని చూసి, స్కాచ్ విస్కీ అనుకుని ఆస్వాదిస్తున్నాడు.

రావుకు చాలా అలవాట్లు వుండాలని ఆ రోజుల్లో పెళ్ళం కోరుకునేది తను సిగరెట్లు మానివేసినందుకు విసుక్కుండి. మళ్ళీ తాగించాలని ప్రయత్నం చేసింది. ఆ యిల్లు నవ్వులేదు ఆ పర్మిషరు కాలేవుమంది. అనలు యీ దేశమే నవ్వులేదు. విదేశాల్లో వుండిపోదామనే యంత పెద్ద వుద్యోగస్తున్న పెళ్ళాదా నన్నది. అప్పుటికి విదేశాలంటే విసిగినరావు కాదన్నాడు. ఆ రోజునించే యిద్దరి మధ్యా యెడముఖాలు పెడముఖాలు—తగువుల వాతావరణం....

ఈ కొత్తజంట ఆతగాడికి ఆమెకు వయసులో తేడా యిరవై యేళ్ళయినా వుంటుంది. అప్పుడే వాడికి పట్టుబ్ర వచ్చేస్తోంది. ముక్కు ఆ ముఖానికి పెద్దదే. ఆ పెదాలు మోటుబే. అల్లి బిల్లిగా పెరిగిన యీ పిల్లను యే తలిదండ్రులు యీలాకాయలా కాయచేత పెట్టేసారో; ఐనా ఆ పెళ్ళి కూతురు యౌవనంలో ఆడది వువ్వలానే వుండాలని పోయ్యి కున్నట్లుంది. మొగుడు అండిచ్చిన నీరూపాలా రెండూ ఆమెకు

రుచిగానే వుండి వుండాలి

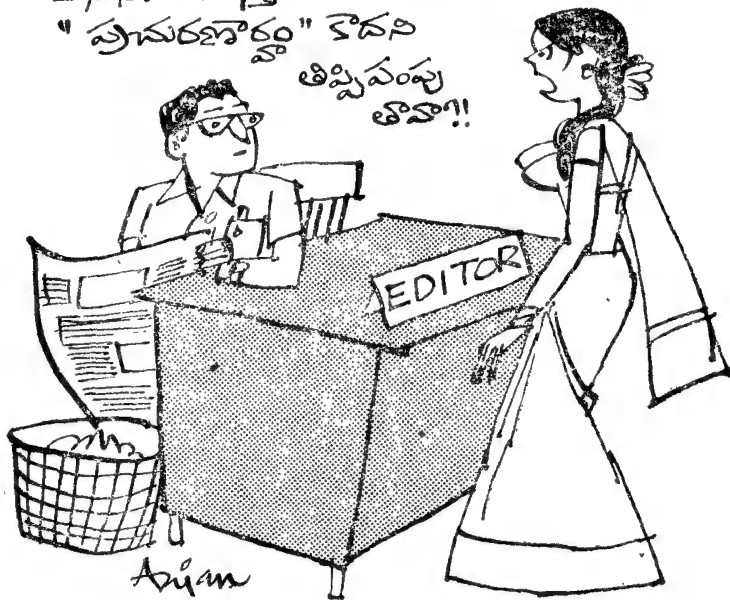
రోజంతా సమన్యంతో నలిగి ఇంటికి వచ్చేసరికి తన యిల్లు కోరికల వరకంగా కనిపిస్తుంది. ఒకటి కావాలంటే అది రాటానికి కొంత ఆలస్యం జరిగిందీ అంటే తన చేతనని తనం మిగతావాళ్ళ ప్రయోజకత్వం ముందు పెట్టి పెళ్ళం నానామాటలు కురిపించేది—రాను రాను యీ తత్వం పెరిగి దిగానీ తరగలేదు. ఎలాగో అడిగిన వస్తువు యింతోకి వచ్చేసరికి అంతకంటే విలువైన కోరికలతో మళ్ళీ జీవితం మామ్మూలే....

రావు యింకా పేకాట ఆడలేక పోయాడు. ఒంటిగా ఒకమూల కూర్చోని యీ కొత్త పెళ్ళికూతురువేపు చూస్తూ యేవేవో భావాల జీవాల్లో మెనలుతూ కాప్పేవయినా తన యింటిని మరచి పోదామను కున్నాడు. మిగతా ముగ్గురికి పేకాటమీద మనసులేదు. అజంటమీదే దృష్టి. ఆమె పల్లెటూరి పడుచో లేక పల్లెటూరిలాంటి పట్నంపించో వచ్చి వుంటుందను కున్నాడు. సహజమైన సిగ్గుతో వెలిగిపోతోంది. తేలిపిరులా కవిపిస్తూ మొగుడ్ని తేజరిల్లే వెలుగు చేసుకుని ప్రతిబింబించు కుంటోంది. అలికిన అరుగుమీద పూసిన పూలగోలం పెట్టి నట్లు వరండాలో నిద్రించివుంది.

తూరుపువేపు గుండ్రని పొంటిన్ చుట్టూ విరబూసిన పూలమొక్కలు. పూలకుప్పలను పదలని తేనెటీగలు

- సినిమా కోస్తానా అని రొసి పంపితే
"పునురబొడ్డు" కెదని

అప్పిపంపు
తొనా!!

విప్పిన గొడుగుల్లా విల్లున్న చెట్టు
పొదల్లోనించి తొంగిచూస్తున్న చిలకలు.
మైనాలు. చీకటిపడగానే రంగు రంగుం
వెలుతురును ఓల్చుకుంటూ పైకెగిసే
పీటిదారలు. వరండాలో నగిషి కిటికీలమీద
నమ్మకంగా కూర్చోని కుమకుతూ కులుకు
తున్న పావురాలు.

ఈ వాతావరణంనించి "మైడియర్
డార్లింగ్" అంటూ నడుం నొక్కుతూ
గదిలోనికి తీసుక పోయాడా భారతీయుడు.
ముగ్గురి పరిపాలకుల బొమలు ఒకసారి
పైకెగిసాయి. చేతులు మూతులూ కది
లాయ్.

"ఇది పెళ్ళి అంటామలేక....?"
ఒకాయన గొణిగాడు.

"అదెవ్....కొత్తగా పెళ్ళయి వుం
డాలి....?" రావు నమర్చించాడు.

"హో! ఒక్కో రూముకోసం.....యీ
జేపం కాకూడదా?"

"ఆమె బజారు మవిషవి పొరపాటు
నైనా పుహించడానికి...." రావు ఆమెను
నమర్చించాడు.

"చూపులు చూపి మోసపోకండి"

"నాకంటికి ఆమె అనలైన...." రావు
మాటలు పూర్తి చెయ్యి వివ్వకండా ఒక
యన "భారత వారీమణిలా వుందంటారు.

ఒక్కసారి ఆ వల్ల కళ్ళద్దాలు తీసి చూడండి. వాళ్ళిద్దరి వయసులోకేదా.... ఏ తండ్రి అంత కేదాతో పిల్లను విసిరే ప్రాదనుకూను”

“వా దెలాంటి కష్టాల్లో వున్నాడో? వాడు విదేశాల్లో మంచి హోదాలో వుండ కూడదా?” రావు యింకా సమర్థిస్తుంటే “ఈ పెద్ద పట్టణాల్లో యెవరు యెవరో చెప్పుకోవటం చాలా కష్టం. ఎలానూ మూడురోజులుంటాంగా అసలు గుట్టు లాగుదాం” అన్నాడొకాయన

“ఎలా పోతుంది?” రావుకు అప్పి ప్రశ్నలే.

“అయితే హీరో అన్నాల్ని చాతకాక పోతే విలన్ గానైనా మారాలి. మధ్యే మార్గంలేదు”

“ఏళ్ళ సంసారంలో కత్తిపట్టుకుని ప్రవేశిస్తారా?” ఈ ప్రశ్న నాలిక చివర వరకూ వచ్చినా ఆసేకాదు.

రావుకు నిద్దర పట్టలేదు. ఇంత చక్కని మానవ ప్రతిమను యింత సుందర ప్రదేశంలో యింత అమాయక మైన ప్రేమతో చూడగలిగినందుకు ఆనందించకుండా. అఖండంగా వెయ్యటం తనకు వచ్చలేదు పరువుమీద వాలినా అవిడే గుర్తుకొస్తోంది. కాప్పేపు తన జీవితం అంతా నెమరు వేసుకున్నాడు. పీడిలో తన చట్టాపున్న మనుషులూ ఒకరితీరేవి శబ్దాలు, అవకతవకమనుషులు కాలకివేస్తే మెడకు, మెడకువేస్తే కాలకి

బందాలు వేసేవాళ్ళు. అపసత్కాలు—ఈ రీతిలేవి శబ్దాంశుంచి ఒక కమ్మవి రాగంగా ఆలాపించ చేద్దామనే తన ప్రయత్నంలో కనిపించ కాస్త మనోవిద్వరాన్ని ప్రసాదించే ప్రకాంత వాతావరణం యింట్లోలేదు. జీవితం దబ్బు యిచ్చే సుఖం సుడిగాలిలో చిక్కుకుంది. లోకం తన ఒంటికి జరద అంటించింది. పెళ్లాం అది కడిగే గంగా ప్రవాహం కాలేదు. పెళ్ళాం ఒక ముళ్ళచెట్టే అనుకుంటే పోసే ఒక తియ్యవిపండు లేక ఒక గులాబి పువ్వు—అవును ఆమె వళ్ళను రాలింది. నలుగురు బిడ్డలు వాళ్ళ ఆమెలా పుల్లవిపళ్లే—ఒక్కటి గులాబి పువ్వు కాలేదు. తియ్యవి పండుకాలేదు.

నిద్దరరాక బయటకు వచ్చాడు ఒరండాలో ఒక్కడు. పెన్నెల వెలుగులో పచ్చని పట్టుబీర పమిట నవరించుకుంటున్న అన్నపూర్ణలా ప్రకృతి కవి పిస్తోంది. కాప్పేపు యీ పచ్చని పరదాల ప్రపంచంలో ఒక్కడే.... ఎవరికోసమో యెదురు చూస్తున్నట్లు నిల్చున్నాడు ఆ రూపు తను పూహించుకోవాలి. ఆ సుఖం రుచి తెలీదు. అది పాలవెల్లిలా అందనిది అనుకున్నాడు. ప్రయత్నిస్తే అది దొరకదు. ఆ పాలవెళ్ళి ఆకారం శబ్దం—కవనంలో, సంగీతంలో, చిత్రజలో అదృష్టవంతులకే దొరుకుతుంది. ఈ సుఖం అర్థంచేసుకున్న భార్యలో మగనికి దొరుకుతుంది!

ఇలా యేవేవో అనుకున్నాడు. ఈ వట్టబుర్ర పెళ్ళికొడుకు అలాంటి అదృష్ట వంతుడు. అర్థంచేసుకుని అరాధించే యిల్లాలు దొరికింది. ఆమె అతని బురదను శరీరే గంగావ్రవాహం. ఆ మొరబుమనిషి కన్నీరు. ఆ ముళ్ళదొంకమీద వానన పూవు.

రావు తలుపు తట్టాడు ఏడుస్తున్న ఆమె తలుపు తీసింది. ఇంకోలా సంభో దించలేకపోయాడు.

“ఏందుకేడుస్తున్నావు చెల్లీ” అని అడిగాడు.

“ఇంత రాత్రయింది. ఇప్పుడే వస్తా

నని వెళ్ళాడు. ఇంకా రాలేదు”

“ఎక్కడికెళ్తున్నదీ చెప్పలేవా?”

“ఉహూ!”

“దగ్గర దబ్బుండా?”

“పర్చు తీసుకు వెళ్ళాడు.”

“భోజనం చేశారా?”

“అయన వస్తారని చూస్తున్నాను.”

“నే చూస్తాను. నువ్వు భోజనం చెయ్యి”

“అయనలేనిది....నాకు ఆకలిలేదు.”

ఆ ఏడుపు ఒక ప్రవాహంలా వస్తోంది. లోకంకోసం యేదై కల్లిబొల్లి యేడుపు కాదు. ఆమె తనన హృదయంనించి

తక్కితో వస్తోంది. తన భార్యలా దబ్బు. హోదా చూపికాదు. ఒక చిన్న సంఘటన ఒక కొండంత అభిమానం—ఒక చిన్న మర తిప్పగా ఒక కొళాయివించి నీళ్ళ దార పడినట్లు :

ఎలాగయినా యీ పుత్తమ యిల్లాది భర్తను యీ రాత్రే ఆమె దగ్గరగా చేర్చాలన్నంత తపన చూచి మిత్రుడు నవ్వారు. వేళాకోళం చేశారు. సాయంత్రం మేం అన్నది ఒక్కసారి గుర్తుకు తెచ్చుకోమన్నారు. నీళ్ళు మనకెందుకీ గొడవలు ఇందులో అనవసరంగా జోక్యం చేసుకోకు. చిక్కుకుంటే బయట పడలేవని అన్నారు. అప్పటికీ వినకపోతే నీ ఇష్టం అనేశారు.

రావు పోలీస్ స్టేషన్ కు వెళ్ళి రిపోర్టు యిచ్చాడు. తిరిగివచ్చాడు. ఆమె యంకా వెక్కి వెక్కి ఏడిస్తోంది. తలచి తలచి ఏడుస్తోంది. ఏమి జరిగివుందా? ఎన్నెన్నో కారణాలు పూహించుకున్నాడు.

ఆమె పరిస్థితి చూసి అతని రూపాన్ని వర్ణించి అన్ని పెద్ద అనువక్తుల తేజ యార్థాలకు పోన్ చేశాడు. రెండు నైట్ క్లబ్ లోనికి వెళ్ళాడు. తిరిగి వచ్చేసరికి ఆమె పరిస్థితి బాగాలేదు. దగ్గరలేకపోతే యెటువంటి అఘాయిత్యం జరుగుతుందేమోనని దగ్గరగావుండే ధైర్యం చెప్పుకున్నాడు. ఎంత చెప్పుకున్నా ఆమె అధైర్యం హెచ్చుతోందిగానీ తగ్గలేదు.

కెంతెలవారింది. ఇద్దరూ ఆమె గదిలో నిద్దరలేక నగం బచ్చి కూర్చున్నారు. మగడు మహారాజులా దిగబడ్డాడు. ఆమె

అవేళంతో వక్కకు చేరితే నాడు అనుమానంతో రావువేపు చూస్తూ....

“ఎవడు నీడు? ఇక్కడెందుకున్నాడు?”

“అయన చాలా శ్రమపడ్డాడు....” అందుకుంది ఆమె.

కోపంతో అక్కడేవున్న బల్లి గుద్దుతూ అతగాడు అరిచాడు “నా విషయాల్లో జోక్యం నిన్నెవరు చేసుకోమన్నారు?”

“మీరేమయ్యారోనని ఏడుస్తుంటే...”

“ఏ మోతాను? నా యిష్టంవచ్చిన దగ్గర కెళ్తాను. నాకు వచ్చినవాళ్ళ దగ్గర కెళ్తాను....వరకానికెళ్తాను....” ఇంకా ముందుకువెళ్తూ “నేను లేనప్పుడు నా పెళ్ళాం ఒక రైపుంసగా నా గదిలోనికి చొచ్చినందుకు....పోలీసుకి యిప్పుడే పోను చేస్తాను” అంటూ పోనెత్తాడు.

రావు మెల్లగా గది బయటకు నడిచాడు. ముగ్గురు మిత్రులు తగివనా ప్తి జరిగినందుకు నవ్వుకున్నారు. ఆ వరండా చివర నిల్చొని ఒక బేరింగ్ బ్యూటీ యిచే చూస్తోంది. తన గదిలోనికి వెళ్ళి గడియనేసి పరుపుమీద వాలాడు. కిటికీ వించి చూశాడు. తోటమాలి ఒక వాడిన పువ్వును తెంపిపారేశాడు. ఈ వయసులో కుటుంబ బాధ్యంతో తన భార్య పువ్వు కాలేదు. ఈ బాధ్యతల బరువుతో తను తేనెటీగ కాలేదు.

కనకపు సింహాసనం అందరికీ దొరకదు. దొరికినా కూర్చున్న వాళ్ళంతా మహారాజులు కాలేదు.

నేను నవమన్నుడున్నా. అయితే నేం నా భార్య కురూపి. నన్నగా. పొట్టిగా. నల్లగా ఉంటుంది. కాలు పెడగావేసి నడుస్తుంది. చిన్నకళ్లు. కాని అందమైన జాట్టూ. కోయిల కంఠస్వరమూనూ! ఆ రెండు విషయాల్లోనూ భగవంతుడిట్లా ఎందుకు చేశాడో నాకైతే తెలీదు. ఇంకా కావరానికి వచ్చేనాటికి కాస్తనయం. అది పెళ్ళినాటికి చెప్ప శక్యం కాకుండా ఉంది

నా పెళ్ళి స్థిరమైన రోజుకు నాకు పెళ్ళంకే ఏమిదో తెలీదు. “ఈ ఏళ్లే పెళ్ళికూతురు” అని దాన్ని నాకు చూపించి నవ్వుకు నాకు దానిమీద ఏమో మమకారం కూడా కాస్త కలిగింది. ఏ మగవాడు ఏ అడదాన్ని చేసుకున్నా ఒకటేనవీ. జరిగి నవీ. జరగబోయ్యేవీ—పెళ్ళిళ్ళన్నీ రాసి పెట్టి ఉండినవే నవి నాకు చాలా కాలమై తెలుసు. ఎవరిభార్య అందంగా ఉన్నదీ. ఎవరిభార్య అనాకారి అయిందీ అన్వేషించే

వాళ్ళు వసీపాటూ లేవి బుద్ధిహీనులని నేను నమ్మాను. అందం దేవికి! కూర్చోండుకుంటారా! పెళ్ళికి నాకు వచ్చాయిగేళ్ళు.

అయితే సంబంధం స్థిరపడి ముహూర్తం నమీపించేరోపుగా. ప్రమాదం జరిగిపోయిందని నేను తెలుసుకున్నాను. మా నాన్న ఎనకుండా మా తల్లి నాళ్ళు అన్నారు. ఆ మాటలు వింటే పుతం నేనే ప్తాడు మా నాన్న! నలుగురూ ఆయన్ని ఈ సంబంధం కుదిర్చినందుకు అడిపోసే మాటలూ, నా భావిగతి గురించి పద్దబాదా విచారాలూ గమనించేటప్పటికీ నాగుండెలో డక్కుపుట్టింది. దాంపత్యంలోతీరా అంద చందాలతో పని ఉండేమోననే సంశయం నాలో పుట్టుకొచ్చింది.

నాలో ఏ విశేషమూ లేదని గట్టిగా నమ్మిన నాకు నేనో నవమన్నుడున్నానో సువార్త ఈ సంవత్సరంలో చెవిని పడింది.

కాని అందుమూలంగా నా సంతోషం తొప్పి కావటానికి బదులు దిగులే జొరబడి అయింది. ఇటువంటి నాకా ఆ కురూపి!

ఒకరాత్రి ఎవరూ చూడకండా వక్కలో పడుకొని ఏడిచాను;—దేవుణ్ణి ప్రార్థించాను. ఈ సంబంధం తప్పించ మని. ఐతే దేవుడు నాకు సాయపడ్డడు. సామాన్యంగా మా నాన్న తలపెట్టినవనికి తేవుడద్దుండడు అద్దపదాలని కొంత ప్రయత్నం చేసినవాళ్లు ఓడిపోయినారు. వాళ్లు దేవుడికన్న మొనగాళ్లు కారని రూఢిగా తేలిపోయింది.

నా పెళ్ళి అయింది—ఆ కురూపితే. నా భార్యపేరు సుందరి—సుందరీ మాణిక్యం; హ్రస్వనామం సుందరి.

నా జన్మకుతీర్చి అపచారం జరిగినట్టు భావించుకున్నాను. కాలక్రమాన అయినా నాకు న్యాయం జరగకపోతుందా అనుకున్నాను కాక నా భార్య వచ్చిపోయి. నాకు మరో పెళ్లికాలేదు! అక్కడకూడా ఆకాభంగమే అయింది.

నా భార్య కావరానికి రావటానికి సిద్ధంగా ఉంది కురూపి దానితో కావరం చెయ్యటం మొదలుపెట్టిన తరువాత నాలో ఏ మార్పు కలిగింది నాకు తెలియదు; కాని ఏదో మార్పు కలుగుతుందనీ, అది వాంఛ పీయమైన మార్పుకాదనీ మాత్రమే నే నెరుగుదును

నా భార్య కావరానికి వచ్చింది. ఆ శిర్యాదానందాని రాత్రి నేను నా భార్యకేసి

చూడటానికి జంకాను. తప్పనిసరిగా చూడవలసి వచ్చేటప్పటికి అది నా కళ్ళకు ఆశ్చర్యకరంగా కనిపించలేదు. బహుశా నేను దాని అకారితీ తనం గురించి ఉన్న దానికి మించి ఊహించటంవల్లనేమో!

“ఈ మొహంకాక ఇంకేమొహమైతే నాకు బాగుండేది?” అని వచ్చించుకుంటే, నా కింకేమొహమూ అక్షణాన స్ఫురణకు రాలేదు ‘ఈ భార్యను నావు స్వల్పించ రాదు! దీనితో ఏకైకంవంటి ప్రియభావమూ పనికిరాదు ఇప్పుడు దీనితో ఎటువంటి సంబంధమైనా పెట్టుకుంటే, అనుమానా స్పదమైన వ్యతంమీద సాక్షి సంతకం చేసినట్టే!’ అని నా అంతరాత్మ హెచ్చరించసాగింది అంతరాత్మకేం తెలుసు. పాపం! మనం ఏమంటే అదల్లా అంటుంది సమయం వచ్చినప్పుడు అట్లా అనమని నేను దానికి నా పెళ్లి అయిన మర్నాటివింటి, ఈ నాదగ్గేబట్టి, చెబుతూ వచ్చాను.

“ఇదో కొత్త అనుభవం చేతికి అందుబాటులోకి వచ్చింది! నీ న్నెవరూ శిక్షించరు! తరువాత నీ కిష్టమైనా కాక పోయినా, ఈ అనుభవం ఏమిటో తెలుసుకో! ఇంతలో వచ్చిన వస్త్రం ఏముంది?” అని ప్రకృతి నన్ను హెచ్చరిస్తూ ఉంది.

కేవలమూ జిజ్ఞాసతో కూడుకున్నవాణ్ణి నేను నా కురూపిభార్యను నమీపించి చెయ్యి వట్టుకున్నాను. నేను మొదలునరికిన చెట్టల్లే పడిపోలేదు, కాని

నా భార్య తల వంచుకుని ఏగ్గువడలు
నాకు అనుకొని అనందం కలిగించింది.
ఏగ్గునేది నా భార్య కురూపి మొహానికి
ఏమైనా అందం చేకూరుస్తుందేమోనని
బలవంతాన దాని మొహం పైకెత్తి
చూశాను. దాని కళ్ళు తడిగా ఉన్నై.
ఒకటి రెండు చుక్కలు చెక్కిళ్ళమీదిగా
జారిన్నై.

ప్రపంచంలో ఉన్న అందమైన
మొహాల్లో అందమైన మొహం కనిపిం
చినా నా హృదయం అంత చలించి
ఉండదు. నేను అంతరాత్మనూ, ప్రకృ
తిని, నన్నూ ఒక్కసారిగా మరిచిపోయి
అదుర్దాగా "ఎందుకేడుస్తున్నావు?"
అన్నాను.

కాంతివంతమైన దీపంకేసి చూడ
బోయి చూడలేక పోయిన దానల్లే నా
భార్య తల తిప్పుకొని ఏమీ లే దన్నట్టు
తల అడించింది. నేను కళ్ళుచీల్చి తుడువ
బోతే నా కన్నముందే తన చీర చెంగుతో
కళ్ళ తుడుచుకుంది. అంతమేర చీర నల్లగా
అయింది.

"నీ ఒంటిరంగు చూడు: తిరిగి ఎట్లా
వస్తున్నదో?" అన్నానుకాని మాట నోరు
జారి వచ్చేసిన తరవాత భయం వేసింది-
అది మళ్ళీ ఏడుపు మొదలు పెడుతుందేమో
నని.

కాని అదృష్టవశాత్తూ అటువంటిదేమీ
జరగలేదు. పైగా అది కొంచెంగా నవ్వి.
చాలా ఓన్నగొంతుతో, దాని కోయిల

కంఠస్వరంతో "అటువంటిదాన్ని చేసు
కున్నాడు: ఏరికోరి:" అన్నది.

"నీ గొంతులో యెంత అందం
పెట్టాడు జేముడు?" అన్నాను. "పోపి
వ్వంది. అమాత్రమన్నా—" అని
మానేసింది నా భార్య

కేవలం జిజ్ఞాసతో నా భార్యను కొగి
లించుకొన్నాను నాకేమీ రోతగాని. బాధ
గాని కలక్కపోవటం చూసి ఆశ్చర్య
పడ్డాను పైగా దాని చెంప నా చేంపకు
తగలగానే చాలా అనందం కలిగింది. ఆ
తరవాత పరిపూర్ణమైన విల్లిస్తతతో—
అనందంపొందే ఆశ ఈషణ్మాత్రమైనా
లేకుండా—దాని మొహం చేతుల్లోకి తీసు
కొని మూతి ముద్దుపెట్టుకున్నాను. అంత
కన్న ఇంకో ముద్దయితే మాత్రం
యెక్కువ వేడిగా, ఎక్కువ ఘాటుగా.
ఎక్కువ తియ్యగా ఉండవచ్చునని నాకు
తోచింది.

"ఎవరైనా చూస్తే నవ్వుతారు!"
అన్నది నా భార్య.

"నన్నట్లా అంటే మరింత రేగు
తాను!" అని. రుజువుకూడా చేశాను.

"మీ రెంక మంచివారు!" అన్నది
నా కురూపి భార్య. పాపం, దానికి భావ
ప్రకటన చేసేటందుకు భావలేదు ఐతే
దాన్ని అర్థం చేసుకునేటందుకు భాష అవ
సరం లేకపోయింది.

ఆ కురూపిభార్యను ప్రేమించి నేను
సంఘానికి చాలా ద్రోహంచేసి ఉండాలి.

అందరూ నన్ను విధూరంగా చూడ పోగారు. “ఈ పెళ్లాదికే ఇంత ఉబ్బి తబ్బిబ్బులవు తున్నాడు, ఇంకారంభ దొరికితే” అవి వారంటున్నట్టు నాకు చూడిగా తెలిసింది.

అడతనమంటూ ఉన్న ఏ పదార్థాని కై నా నేను “పడతా” ననే విశ్వాసంతో కాబోలు ఒక ముప్పై అయిదేళ్ళ పూర్వ మందరి ఒకామె నాతో సరస పల్లాపా లారంభించింది. అవిజ్ఞి ముద్దు పెట్టు కుంటే వెచ్చగా, మాటుగా, తియ్యగా ఉంటుందని నాకేమీ నమ్మకం చిక్క లేదు. అవిదజ్ఞోక్త్యం వదిలించు కున్నాను. నేను సంఘానికి ద్రోహం చేశానని నాకే నమ్మకం కలిగింది. తప్పుపనులు చేసి సంతమాత్రంచేత నఁచుం క న్నెర్ర చెయ్యదు—ఆ చేసే తప్పుడుపనులు తప్పులుచేసే వాడల్లే చేస్తే, ఐతే నేను ఈ విషయంలో కొంచెం నిర్లక్ష్యంగా ప్రవర్తించి ఉంటాను. నా భార్య నా కనుచూపు మేరలోకి వస్తే నేను తప్పుని పదిగా నవ్వేనాణ్ణి. కళ్ళతో మాట్లాడే వాణ్ణి. నాభార్య బిడ్డలు చెప్పేది కాదు. కాని స్వీకరించేది. నా కంటి భాషకోసం వెతికేది.

“నా వంక అట్లా చూడకండి: నా ఒళ్ళంతా జిల్లు మంటుంది: అంతా కని పెట్టి యెగతాళిచేస్తారు. ఇప్పటికే పడ లేకుండా ఉన్నాను....వాళ్ళు అనేది నవ్వు తూనే అంటారు గాని ఇవతలవాళ్ళ కెట్లా

ఉండేదీ ఆలోచించడు!” అది నన్ను ప్రైవేటుగా మందలించేది

“ముందు ముందు వీమొహం చూడని రోజులొస్తై: వీ చేతి మంచినీళ్ళకూడా తాగని రోజులొస్తై: ఇంత కురూపితో ఎన్నాళ్ళు కాపరం చేస్తారు—ఎంత నవ మువ్వదులై లేముటుకు: ఈ నా బు గు రోజులూ ఏదోవిధంగా గడిచిపోవవ్వక నా కద్దం చెబుతావేం!” అని నేను దాన్ని గట్టిగా కోప్పడేవాణ్ణి.

దానిమీదట నా భార్యకు వచ్చాకాసం కలిగి తన ముక్కుతో నావీపులో చక్కరి గిలి పెట్టేది—నేను ఎప్పటికీ ఆ మాట అననని వాగ్దానం చేసేవరకూ:

ఒకసారి నాభార్యతో ఎవరో ఒక ఇల్లాలు “ఏనుమూయ్ వీ మొగుడు నువ్వెంత చెబితే అంతటా!” అనటం నాచెవివ వద్దది. ఆ రోజునించీ పని పెట్టుకుని నా భార్య యెడల వినయ విధే యతలు కనబరచ పోగాను.

“మీరు నన్నిట్లా చంపుకు తింటున్నారేమండీ?” అన్నది నా భార్య. “ఏ” మన్నాను. “మీరు నా చెప్పు చేతల్లో ఉన్నారని అంతా అనుకుంటున్నారు. విజంగా వాళ్ళకేం తెలుస్తుండీ?”

“నిజమేమి” అన్నాను.

“పోవిస్తురూ!” అన్నది నా భార్య దిగులుగా.

“ఏచ్చిదానా. వీకు వాళ్ళతో ఏమిటి: వాళ్ళ మాటలు నే నేం పాటిస్తున్నాను!”

“మీకేం? మగవాళ్ళు. మీకు బరుగు తుంది!”

“నువ్వు మగవాడివే! ఇంత కోతి అడదెట్లా అవుతుంది.”

“అదీ, మాటకోసేనే వద్దతి!”

తన అనాకారితనం నా భార్యను చాలా వేదిస్తున్న దని చాలాకాలం తెలిదు. ఒక వాడు నుందరి “ఈ బిచ్చకు మీకు నేనే గదా పెళ్ళాన్ని!” అన్నది. “ఏమయితే!”

“ఏమీ కాకేం? నేను కురూపిని. మీ తండగాళ్ళుమా!”

“కురూపితో కావరం చేయటం

కష్టమా? కాదామరీ!”

“నేను కష్టపడుతున్నట్టు కనిపిస్తున్నానా!”

“ఇది సాంతం వెళ్ళిందని నే ననుకుంటున్నానా?”

“బోనీ. అందగాడితో కా వ రం చెయ్యటం సులభమా? నీకు హాయిగా వెళ్ళుతున్నదా?”

“మీకెవరు సహధానం చెబుతారు!”

అప్పుడు నే నన్నాను: “నేను మాత్రం నిన్నే వట్టుకుని వేళ్ళాడుతున్నానా ఏమిటి? ఎవరన్నా అందగత్తె

కావాలంటే నాకు దొరక్కపోతుందా?"

"ఏదో చేసి కొంపమీదికి తీసుకు రండి!"

కేవలమూ అసూయ వెళ్ళకక్కినవాళ్ళ వెళ్ళకక్కగా వన్ను కాస్త్రోక్తంగా చేసి విమర్శించినవాడు మా మేనమామ కొడుకు. వాడు ప్రతికల్లోనూ అక్కడా బూతు కథలు రాస్తూంటాడు. వాడు నాకూ, నా భార్యకూ ఉన్న సంబంధం పశుకామమని రుజువుచేశాడు. అయితే, విజ్ఞాని కనక పశుకామంలో తప్పేమీ లేదన్నాడు. మళ్ళీ, నేను మరొకప్రీతి యేరగని కారణంచేత నా భార్యమీద నా కున్న ప్రేమలో విశిష్టత ఏమీ లేదన్నాడు.

"నా భార్య నా వంక ఎట్లా చూస్తుందో నువ్వెరగవు!" అన్నాను. "నన్నెంత గాఢంగా కౌగలించుకుంటుందో ఊహించ లేవు" అన్నాను. "అదే నేననేది!" అన్నాడు వాడు. అయినప్పటికీ ఏప్రేమ నా గౌరవాన్ని అక్కర్లేస్తున్నది!" అన్నాడు.

వాడు నా ప్రేమను పశుకామం అనటం నేను నహించలేకపోయానాను. నేనింకో అడదాన్ని ఎరగవండుకు ఆప మానం కలిగింది. నా భార్యలో ప్రత్యేకత లేదని అనటంకంటే ఇంకేం అపమానం కావాలి?

నా దృష్టి వెంటనే కనకం మీదికి పోయింది. అది ఒకప్పుడు దాదాపు నాకు భార్య అయినంతవని జరిగింది. "నువు నాకు మొగుడి తర్వాత మొగుడింత

వాడివి!" అని నాతో వప్పుల కనేది. నేనుకాదని ఒక తేభ్యంగాడి కిచ్చారు దాన్ని. అది తప్పుడు పనులకు యింకా దిగలేదేమోగాని దిగడానికి మాత్రం సిద్ధంగా వుందని నాకు రూఢిగా తెలుసు. ఒకటి రెండుసార్లు ఉత్తరాలు పట్టుకుని దాన్ని చిదకగొట్టడం కూడా జరిగింది. నాకింటికి నేను ప్రేమగా వెళ్ళిరాగలను

నాకింటికి వస్తూపోతూ ఉండడం ప్రారంభించాను. కనకం నాకోసం ఎంతోకాలంగా కవిపెట్టుకుని ఉన్నదానల్లే నేను చెయ్యి చాచగానే అందించింది. కాని మా దొంగతనం వెంటనే బయటబడింది. నేను దానికొంగు పట్టుకు లాగుతుండగా దానిమొగుడే చూశాడు. ఇక అక్కడో క్షణంకూడా ఉండ బుద్ధివుట్టలేదు.

అక్కణ్ణించి నేనింటికి పోలేడు. ఎటుపోతున్నదీ తెలియకుండా ఊరువిడిచి చాలాదూరం వెళ్లాను. పాడు పనిచేసి బయటపడ్డా ననేదికూడా వన్ను బాధించ లేదు. ఈ అనుభవం— కనకంతో — అనుభవం—వన్ను మార్చింది. ఎంత చెడ్డా కవిగాడు కొంత విజమే చెప్పాడు. వెనక ఎన్నడూ కలగని విచారం ఒకటి నన్నిప్పుడు పట్టుకుంది: నాకు కనకమే భార్యఅయి ఉండకూడదూ? లోకంలో నున్న అందగత్తె లంతా ఎవరిభార్యలో కావటానికి నేనేం పాపంచేశాను? కవీసం సుందరి సంసార పక్షంగానైనా ఉండ

తాదూ: కురీ కురూపి....అందులో కూడా అంత ఈనకర్ర ఇద్దనంటి మఱిసి.

నే నింటికి తిరిగివచ్చేటప్పటికి పొద్దు గూకింది. ఇంట్లో అడుగు వెట్టగానే ఇల్లంతా ఎగిరిపోయ్యేటంత పైరావణ శభన.

“—ఇటువంటి కురూపి ముండను కట్టుకోవటమేం? ఊళ్ళోనాళ్ళ కోడళ్ళ మీద వడటమేం? తనకు ఆడతోడు లేదూ?” అని అరుస్తున్నది కనకం అత్త గారు.

“ఒకవేళ నీవు పొరబాటు పడివుంటా వేమో?” అని మా అమ్మ ప్రారంభించ గానే. “చాల్లెవమ్మా: నా కోడలు చెప్పలా: వారంలోజాల నింపి దాన్ని ఏమిటో పంకరించబోతాట్ల అడ్డం తగులు తాట్ల: ఇవాళ కొంగుపట్టుకు లాగాడు, లేపు చేయిపట్టుకు లాగుతాడు!”

నేను నిర్ఘాంతపోయానను. ఒక మహాఇల్లాల అంత అవ్యాచంగా మాట్లాడ దానికి ప్రయత్నిస్తుందని నేను దైవ సాక్షిగా, ఎన్నడూ భావించలేదు. ఈ పొట్లాటకు రావణునిలో ఆవిడకు కొంత ఆనందం కూడా లేకపోలేదని గ్రహించ గలిగాను. ఎవరిపశుత్వం ఎవరు ఎట్లా బయట పెట్టుకునేదీ ఎవరమూ చెప్ప లేం....కనకం దివ్యంగా బొంకిందన్న మాట: విరికిపక్షి. అందుకనే తాబోలు

నేను దాన్ని దాని మొగుడివార వదిలేసి నాదరిన వెళ్ళాను. మా సుందరివి— మా కోతిని ఎప్పుడన్నా ఇట్లా ఇతరుల వార విడిచిపెట్టి ఎరుగుదునా:—

సుందరి: దాన్ని ఈ మునలిముండ పెడేయన ఎంతమాట అన్నది: ముందు ఆ మునలిదాన్ని చిత్రవధ చెయ్యాలా. సుందరి ఈ తుపానులో ఏమూల చిక్కి పోయిందో చూడాలా: మునలిదాని జోలికి పోవటం ఆక్షణన వివేకం కాదని. పించింది. సుందరికోసం నా గుల్లోకి పరుగెత్తాను. నే మాహించినట్లే సుందరి దుఃఖనముద్రంలో ముఱిగిఉంది నన్ను చూడగానే కళ్ళు తుడుచుకుంటూ, నా మూలంగా మీరెంత మాటలుపడుతున్నారో చూడండి! .... కాస్త జాగ్రత్తగా ఉండురూ: నేను చెప్పలేదా: నన్ను చేసు కోవటం ఊరికేపోదని!” అన్నది.

“ఇది నీకేమీ నందించిన విషయం కాదు. నేను కనకం కొంగుపట్టుకు లాగు తుండగా దానిమొగుడు మాశాడు”

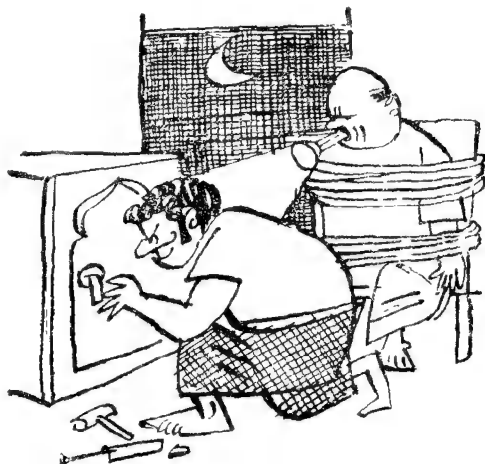
“అయ్యోయ్యో: ఏం కన్నండి ఇవీ: నాకే నందింధం లేదంటారేం? నేను చక్కచిన్నాయితే మీ రిటువంటి వసులు చేస్తారా?” “ఏమి చెయ్యకుండా, నువు కూడా చక్కచిన్నానివే నని రుజువు చెయ్యడం ఎట్లా మరి?” అన్నాను మా తనాకరి సుందరి: దగ్గిరికి వచ్చావి.

ఆ గ స్టు నె ల

భావపరిచయ పోటీ

బహుమానం రూ. 10-00

ఈ కార్టూనుకు హాస్యయుత వ్యాఖ్య (Caption) కావాలి

వ్యాఖ్య వచనంగా గానీ, పద్యంగా గానీ వుండవచ్చు. వచనంగా అయితే ఓక్క- వాక్యంలోనూ, పద్యంగా అయితే నాలుగు పాదాల లోపుగాను వుండాలి.

వ్యాఖ్య కార్టూన్ పైననే వ్రాసిపంపాలి. కవరులోపంపినవి అంగీకరింపబడవు.

మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలోకెల్లా ఉత్తమంగా వున్నదానికి బహుమాన మివ్వబడును. బహుమతి నిర్ణయంలో సంపాదకునిదే తుది నిర్ణయం. ఉత్తర ప్రశస్తి క్తరాలు లేవు.

వ్యాఖ్యలు మాకు జూలై 5 వ తేదీలోగా చేరాలి. యవ పాతకులందరూ ఈ పోటీలో పాల్గొనవచ్చును. ప్రవేశ రుసుము లేదు.

అలింతు బచ్చినా...

పాలగుమ్మి పద్మరాజు

అది నాలుగు మండువారి భవంతి. దాని పయస్సు రెండివందల సంవత్సరాలు. రెండవక్కల పెణక కిందికి దిగి పోయింది. ఒక్కొక్కగదే వాన యోగ్యం కాకుండా పోతుంటే, పంతులు గారూ భార్య తమ అవాసాన్ని బాగున్న గడల్లోకి మార్చుకుంటూ వస్తున్నారు. ఇప్పుడు తూర్పుభాగంలో రెండు మండు వాలూ మారిపోయాయి. వచ్చిమార్గంలో పంతులుగారి వివాసం.

ఆ ఇంట్లో వస్తువలన్నీ సుమారు

ఇంటిపయస్సు గలవే. ఒక పంతులు గారూ, భార్య తప్ప మరెవరినీ వర్తకాలలో జలమయమయిపోతాయి. వీరివతలికిపోయిన తూములు పూరిపోవడం వల్ల, అంచేత ఆ ఇంట్లో కర్రసామానులు అనలు పయస్సుకంటే ముసిలివిగా కనిపిస్తాయి.

పంతులుగారి తండ్రిని పెద్ద జమీ. తన చిన్న తనంలో ఆ ఇంటికోడలూనిన గుర్తుంది ఆయనకే. అంటే. వివరాలన్నీ గుర్తుంచుకోగల పయస్సు

అయన కొచ్చేసరికి, జమీ పోవడం తండ్రి మరణించడం, మిగిలిన ఒక్క మామిడితోటమీదా వచ్చే అదాయంతో తమ బతకడమేకాక, అంతపెద్ద ఇంటి బాగోగులు చేయించడం వంటి మార్పు అన్నీ అకస్మాత్తుగా వచ్చి పడ్డాయి. అంచేత చిన్ననాటి స్మృతులు—అంటే ఆ యిల్లు మూడు పువ్వులూ ఆరు కామలుగా ఉన్న రోజుల స్మృతులు—ఎప్పుడో కలలో కనిపించిన దృశ్యాలలాగ ఆయనకు జ్ఞాపకం ఉన్నాయి.

భార్య రోగిష్టి, ఆయనే వండి, తమ తినవలసిన స్థితి, ఆయనకు కాంక్షేన మల్లా సోమసుందరంగారితో, వెనకటి కబుర్లు చెప్పుకుంటూ తూచోడు. సోమనాథం వంతులుగారికంటే వచ్చే పెద్ద—అంచేత ఆ ఇంటి పితినంపదలు, వంతులు గాతకంటే, స్పష్టంగా చూపివారామన ఆయనకు వంతులుగారంటే విజమైన అనుభాగం—ఆ ఇంటి పుట్టినందుకు భక్తి జూదా.

వంతులుగారంటే ఆ ఊర్లో అందరికీ భక్తే. స్థితిగతులు ఎలాంటివైనా ఆయన కొదవర్యం అందరూ గుర్తించిన వారే. నడివయాస్సులో ఆయన ఆ ఊరికి మకుటం లేని రాజా నూటికి తొంభై వంతులు తగాదాల్ని ఆయనముందు పెరిష్కారమే పోయేవి.

వంతులుగారి మనసు ఎంత ముచిదో, పోరు అంత చెడ్డది. అది ఆ ఊళ్ళో

అందరికీ తెలిసిన విషయమే గనక ఎవరూ అట్టే పట్టించుకోరు. ఎవరన్నా కాని పదిచేస్తే వాళ్ళ ఇంటికి పెళ్ళి, ఏమయ్యా, మువ్వలాంటి పని ఎందుకు చేశావు అని కర్ర విరిచినట్లు అనేసేవాడు. ఆయన మీద భక్తివల్ల ఆ ఆసామీ ఏమీ అనలేక పోయేవాడు. అంచేత కాని పనులు చెయ్యడానికి జడిసేవారు ఆ ఊరి జనం.

అయితే క్రమంగా రోజులు మారాయి. ఆయనకు తెలికందానే ఆయన పనులు బడి తగ్గిపోయాయి. ఆ సంగతి చూచాయగా ఆయనకు తెలిసినా, అది గుర్తించడానికి ఆయన మనస్సు ఒప్పుకోలేదు. కారణం, యీ తరం కుర్రవాళ్లెవరూ ఆయన పుట్టు పూర్వోత్తరాలు ఎరగడు. పైగా పైనుంచి వచ్చిన కుటుంబాలు కొన్ని ఆ ఊరికి కొత్తగా వచ్చిన వంతుల దార ప్యాక్టరీకి సంబంధించినవి, అసలీ ఊరి సంగతిగాని. ఆ నాలుగు ముందు వారి ఫవంతి విషయంగాని ఎరగడు. అంచేత వాళ్ళకి ఆయనమీద గౌరవం ఉండడానికి అవకాశాలు తక్కువ. ఆయన క్రమంగా ఊరి ప్రియహారాల్లో జోక్యం కలిగించుకోడం మానేశాడు. అంచేత ఆయన మాట కాదనిపించుకునే వరిస్థితి రాలేదు. ఆయన తప్పించుకున్నాడనండి. కాని, ఆయనలో ఒకమూల యీ ఊరికికా మకుటంలేని రాజుననే భ్రమ వచ్చి పోలేదు.

ఆయనకు పెద్ద నెత్తె ఆయన

కొడుకు రంగయ్య. రంగయ్య ఇప్పుడెక్కడో ఉత్తరాదివి ఉద్యోగంలో ఉన్నాడు. రంగయ్య తన తాతగారి సంగతి వివరమేగాని చూసినవాడూగాదు. అతను పుట్టినప్పటినుంచీ దారిద్ర్యంతప్ప మరొకటి ఎరగదు. అంచేత తన తండ్రి, సోమనాథంగారూ కలిసి వెనకటి కబుర్లు ఏకరువు పెడుతుంటే అవన్నీ వట్టి కట్ట కదలను కునేవాడతను. వీలై నప్పుడల్లా సోమనాథంగారిని వేళాకోళం చేస్తుండేవాడు. తండ్రిని ఏమనడానికి పాహసం చాలక.

ఒకసారి రంగయ్య చిన్నతనంలో ఒక సంగతి జరిగింది. తోడిపిల్లలతో కలిసి అతను చెడుగుడు అడుతుండగా, ఒక సంవత్సరం గృహస్థు కొడుకు కూత కొన్నే, అతన్ని కిందపడేసి, గుండెల మీదెక్కి కూర్చున్నాడు ఆ సంవత్సరం గృహస్థు సరదాగా అట చూస్తున్నవాడు పట్టరాని కోపమొచ్చి, రంగయ్యని ఏడు తరాలు అటా ఇటా తిట్టరాని తిట్లు తిట్టాడు. రంగయ్య అప్పటికి ఒక చిరునవ్వు సమాధానంగా పారేగాడు.

ఈ సంగతి పంతులుగారికి తెలిసింది. ఆయన ఇంట్లో ఉన్న పాత తుపాకీ తీశాడు. భార్య అడ్డుపడకపోతే ఆమెను పక్కకీడ్చి గుమ్మంలో కొచ్చాడు. అక్కడ కూర్చున్నాడు. ఇతరవరకూ ఆ తిట్టిన సంవత్సరం గృహస్థుమీద తుపాకీ యువ

వేలుస్తాడనుకున్న భార్య అతనక్కడ కూర్చోడం చూసి బెదిరిపోయింది.

ఇంటికి రాని వనట పీనుగుని, పెద్దల్ని తిడుతుంటే ఏం చెయ్యకండా ఇంటికి తిరిగొస్తాడా. ఒక్క గుండు దెబ్బతో యీ అగమానాన్ని తుడిచిపెట్టేస్తాను.....అని అరిచాడు. భార్య కెప్పున కేకేసి మూర్చిపోయింది. సోమనాథంగారూ, ఇరుగు పొరుగువాళ్ళూ వచ్చి వారింపడానికి ప్రయత్నించాడు. కాని లాభం లేకపోయింది

అయితే రంగయ్య మాత్రం ఇంటికి తిరిగిరాలే. ఈ సంగతి అతనితెలాగో తెలిసింది గాబోయి. చీకటివద్ద తరవాత పంతులుగారి కోపం అడర్దాగా మారింది. ఇంకా రాలేదేం యీ పీనుగు....అన్నాడు సోమనాథంగారితో.

పోసివెంది. రాకపోతేనేం. ఎక్కడో ఆత్మహత్య చేసుకుని ఉంటాడు. చెరువు చున్నాయి. రైలుంది....అన్నాడు కొంచెంగా సోమనాథం.

చాల్లెవయ్యా. ఏమిటీ అసళకునం మాటలు : అన్నాడు పంతులుగారు. ఏమిలే—ఇంటికొన్నే మీరెలాగా కార్చేస్తారు. అంచేత ఏ చాల్లెనేం :

ఆ తరవాత సోమనాథం, పంతులుగారూ కలిసి ఉరంతా గాలించారు. రంగయ్య జాడలేదు. అనాడు ఆ తర్వాత మైన రంగయ్య అయిదు సంవత్సరాల

తరవాత మిలిటరీ దుస్తుల్లో ప్రత్యక్షమయ్యాడు.

అప్పుడు పోలీసునాథంగరన్నారు.... అనేక మీరు భయపెట్టించాక మిషావి, ఏదో పాకు చూసుకుని అబ్బాయి వెళ్ళి పోయేవాడే.... అని.

రంగయ్య తన తండ్రి తమ్ము చంపడానికి తీసిన తుపాకీ తెలిచి చూశాడు. పకపక పిరగబడి నవ్వాడు. 'తుపాకీ తుప్పవట్టి పోయింది. టాపల గొట్టు అంతా పూడిపోయింది. అది పంతులుగారి తండ్రీగారు ఉపయోగించేవాడు వెనకటి రోజుల్లో. అయినా ఇది పాతకాలపు తుపాకీ... అన్నాడు రంగయ్య.

ఏదీకావు. దీంతో మీ తాతగారు రెండు పెద్దపులుల్ని చంపారు.... అన్నాడు పంతులుగారు.

అయ్యో దొబ్బ అయితే ఇప్పుడిది పిల్లిని కూడా చంపలేదు. మా పిష్టలు చూశారా. దాచికంటే ఎంత చిన్నదో. ఇది పేల్చామంటే ఇంక తిరుగులేదు.... అన్నాడు రంగయ్య.

పంతులుగారు పాత తుపాకిని అప్యాయంగా విమిశాడు. దాంట్లో తాత తండ్రుల ప్రభావం ఒక్కసారి ఆయన రక్తనాళాల్లోకి పాకినట్లు అనిపించింది. కానీ అది వల్లని గద్దకట్టుకుపోయిన ప్రభావం అది

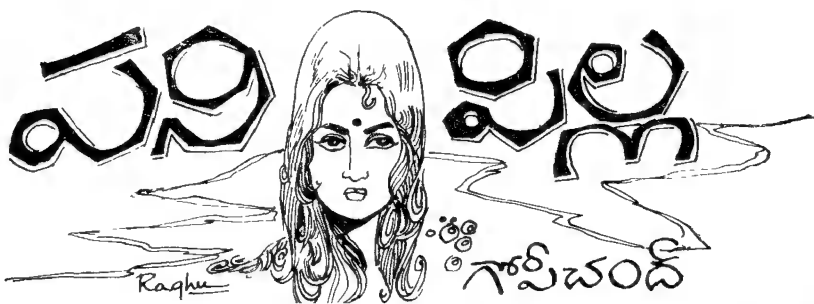
పేలదు. కొడుకు చేతితో చిన్న పిస్తోలు చేత్తో పట్టుకు చూశాడు. అది ప్రాణంలో బరువెక్కిపోయినట్లుంది. ఈ పాత కొత్తల మధ్య అంతరం ఒకస్మాత్తుగా ఆయనకు పెద్ద దెబ్బలాగ ముసుపులో తగిలింది. వెనకటి రోజుల ప్రభావం తీవ్రవనం లాంటిది బరువేగా కడలిక లేవీ. ఈ కాలపు కొత్త శక్తి చిన్నదైనా చదువు మెరుగైనది. మితా. కేటికి ఆ ఆయుధాల రెండూ చిన్నయ్యాయి అనిపించాయి ఆ క్షణంలో పంతులుగారికి.

రంగయ్య తల్లిని బుజ్జగించాడు. తండ్రితో తన బానిస గురించి వర్సించాడు. ఈ పాత ఇంట్లో మిగిలిన గది ఒకటి. ఇంక కొద్ది శాతంలో కూలిపోతుంది. అంతేక తప్పో షద్దానీ అగ్రా తీసుకు పోదానికి విశయంబానిసి చెప్పాడు. ఈ ఇల్లు ఎదో కిరీచికి అమ్మేసి వెళ్ళిపోదా మన్నాడు. పద్దని చెప్పడానికి కూడా మనసు రాలేదు పంతులుగారికి.

అర్థరాత్రి వేళ పిస్తోలు మోత రంగయ్యని లేపింది పడగెత్తి వెళ్ళాడు పడమటి వంశంలో పంతులుగారి శరీరం రక్తపు మడుగులో పడి ఉంది. ఆయన చేతిలో తన పిస్తోలుంది.

చూస్తూ అలాగే నిలబడి పోయాడు రంగయ్య.

నేనే యింట్లో చేరి యిద్దరికీ రెండు సంవత్సరాలయింది. ఈ యింట్లో నేను కనువు పూడుస్తున్నాను; అంటు తోముతున్నాను. తీరక నమయాల్లో పిల్లలను యెత్తుకుని ఆడిస్తున్నాను. నీళ్ళు కాయటం, మొదలైనవి నేనే చేస్తున్నాను. మా యజమానురాలు పనిమీద ఉంటే కూరలు మొదలైనవి నేనే కోస్తూంటాను. నిజం చెప్పాలంటే ఈ యింట్లో నేను చెయ్యని పని అంటూ లేదు.

నేను పని బాగా చెయ్యగలిగిందాన్నే. ఏదన్నా ఎక్కువపని చెప్పనా, "మొదట్లో ఈ పని మనం ఆనుకోలేదు" అని అనే దాన్ని కాదు; అమకునేదాన్ని కూడా కాదు. విగిరిన పనులు చేపినట్లే చేసేదాన్ని. నాకు ఈ పనిలన్నీ చేసి, బిడ్డలు ఉతికి నండుకు ప్రొద్దున ఆవుంపెట్టి పనిమీద రూపాయలు యిచ్చేవాళ్ళు. సరిగ్గా నేను పనిలోకి ప్రొద్దున్నే పడగంటాకెల్లా వెళ్ళేదాన్ని. పనిపాటలు అన్నీ పూర్తి అయంతర్వాత పిల్లల్ని యెత్తుకు తిప్పే దాన్ని. పడగంటాకు అయ్య భోజనం చేసి, అపిషకు వెళ్ళేవారు. పిల్లలందరూ

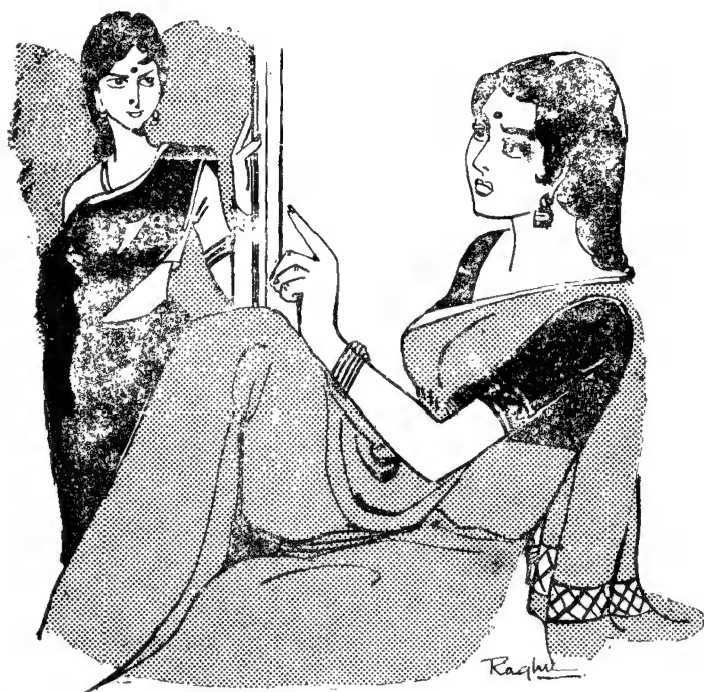
అదే టైమ్ కు భోజనాలు చేసుకుని స్కూళ్ళకు వెళ్ళేవాళ్ళు. ఇంక వంటి పిల్లలు యిద్దరు మిగిలేవాళ్ళు. అయ్య వెళ్ళేతర్వాత నేనే చంటిపిల్లలను ఇద్దరినీ పెట్టుకు కూచంటే అమ్మ అప్పుడు పూవంచేసి, ఉతికిబిడ్డలు కట్టుకుని భోజనానికి కూర్చునేది. ఆమె భోజనం ముగించవచ్చి ఉన్న అన్నం తినమనే వరకూ, రోజూ పదిగంటాయ్యేది. నాకు మొదట్లో కష్టం ఏమిలేదే కాదు కాక పోతే తొమ్మిదిగంటలయ్యాం దగ్గరనుంచి ఆకలయ్యేది. అయితేనే, ఆకలి అవగానే యేదో వొకటి తినాలనిపించేది కాదు. ఆకలి అయితే అవుతుంది అంటే అది యెప్పుడూ అవుతూనే ఉంటుంది. కాక పోతే కాళ్ళ ముడిచుకొని కూర్చుంటే పరిపోయేది.

నా కళ్ళముందు నాకు ఆకలి అయ్యే అప్పుడు వాళ్ళు చిరుతిడ్లు తిట్టానా. నాకు తినాలనిపించే కాదు కానీ కాలం గడిచినకొద్దీ నా బిడ్డి మారింది. నాళ్ళు చిరుతిడు తిన్నపడలా నాకూ తినబుద్ధి అయ్యేది. ఈ మార్పుకు కారణం ఏమిటో, ఎందుకొచ్చిందో నేను చెప్పలేను.

నేను ఈ యింట్లో పనిచేసుకుని నా యింటికి వెళ్ళేప్పటికి, ఎప్పుడూ రాత్రి ఎనిమిదిగంటలకు తక్కువ అయ్యేది కాదు. నేను వెళ్ళేటప్పటికి మా అమ్మ యింకా వచ్చేదికాదు. మా అమ్మ వొక పెద్దయింట్లో పనిచేస్తూ వుండేది. రాత్రుళ్ళ వాళ్ళు అన్నలు పూర్తి అయ్యేటప్పటికి యే వడగంటలో అయ్యేది. అప్పుడు వాళ్ళు తినిగా మిగిలిన అన్నం పట్టుకుని మా అమ్మ వచ్చేది. ఈలోగా నేనే కుండలు కడిగి అన్నం వండేదాను. గొడ్డుకారం వేసుకుని యింత తిని పడుకునేదాన్ని. ఒక్కొక్కప్పుడు విద్ర అవుకోలేక, వాచ్చినదాన్ని వచ్చినట్లే వడి విద్రపోయేవాన్ని. మా అమ్మ పని ముగించుకుని వచ్చి, అక్కడ మిగిలిన అన్నం యేమన్నా వుంటే నన్ను లేపి రెండముద్దలు తినిపించేది; లేకపోతే లేదు. తనూ నా ప్రక్కనే చెంగు పడచుకొని పడుకుని విద్రపోయేది.

తెల్లవారి ఐదుగంటలకు లేచి, నన్ను లేపి, తను పనిలోకి వెళ్ళేది. నేను యిల్లా పూర్చి, కుండలు కడిగి, ఏడు గంటలకల్లా నే పనిచేస్తున్న యింటికి వెళ్ళేదాన్ని. ఎప్పుడన్నా మా అమ్మ లేపి నప్పుడు లేచి, మా అమ్మను బయటకు వెళ్ళనిచ్చి, మళ్ళా పడుకుని విద్రపోయేదాన్ని. ఏ ఎనిమిది గంటలకో విద్ర మెలుకవ వచ్చేది. గుండె గుభేలుమనేది. అదరాబాదరా పనిలోకి వెళ్ళేదాన్ని. ఇక— యజమానురాలికి ఏం చెప్పి ఏం లాభం ?

“తెల్లవారి లేపగానే వరాలు ఒకేపెట్టున లాగవై. లేవలేకపోయాను” అని చెప్తే అమె వింటుందా? “నేను విద్రపోయాను. ఎందుకు పోయానో నాకే తెలియదు” అంటే పూరుకుంటుందా? “ఈ పని అంతా ఎవరు చేస్తారనుకున్నావే, నీ తాత గాడు, చేస్తాడనుకున్నావా?” అంటుంది. “ఇల్లు చూడు, యెలావుందో — ఈ పిల్లల్ని యెవరు చూస్తారనుకున్నావ్ నీ అబ్బి!” అంటుంది. “ఇలా అయితే కుదరదు, లేవటమంచి రాకు. ఇంకొక పనిచేసి ఏ చూచుకుంటాం. మాకు పని మనుష్యులే దొరకరనుకున్నావా? పని మనుషులు దొరక్క విన్ను పెట్టుకున్నాం అనుకున్నావా? అని నానామాటలా అంటుంది. నేను ఏమన్నా మాట్లాడకుండా పూరుకునేదాన్ని. తప్పు నాటే అనిపించేది. ఏడుగంటలకు వస్తానన్నాను. రాలేకపోయాను. ఎవర్నవి ఏం ప్రయోజనం? ఏమన్నా తలవంచుకుని పని చేసుకునేదాన్ని. అది తప్పే అయ్యేది. “బెల్లం కొట్టిన రాతుల్లే పలుకవేమే!” అనేది యజమానురాలు. “దన్నపోతుమీద వాన పడ్డట్లే” అనేది. “ముంగి. అన్నీ కడుపులో పెట్టుకొని చెయ్యదలచింది చేసి పూరుకుంటుంది” అనేది అనెనియే తప్పు నాది అనుకునేదాన్ని నేను కానీ క్రమ క్రమేణా నా బద్ధి మారింది .... మళ్ళీ యెడరుతిరిగి మాటలు అన బద్ధి అయ్యేది. ఈ మార్పుకు కారణం ఏమిటో ఎందుకు వచ్చిందో నేను చెప్పలేను.

ఈ మార్పు వచ్చినప్పటినుంచీ అనేక అలోచనలు నాలో కదుల్లాడ మొదలు పెట్టినై. ఎక్కడ నుంచి ఎచ్చినయ్యో ఈ అలోచనలు. అంతకు ముందు ఏమై నయ్యో, బొద్దున చేసిన చిరుతిండి అయ్యకు నాతోనే వంపేది. ఆ చిరుతిండి చూస్తే నాకు తినబుద్ధి అయ్యేది మొదట్లో ఆ యింట్లో చేసుకున్న కూరలు నాకు రుచించేవిగాదు. నా నవ్వుడి మెతుకులే నాకు కాగుండేవి అక్కడ అన్నంతిన్నా. ఇంటికి వెళ్ళి మళ్ళీ వచ్చడి పెతుకులు తినబుద్ధి అయ్యేది. తినేదాన్ని కూడా. ఇప్పుడు కూరల రుచి తెలిసింది. తాళింపు యువ

వేస్తుంటే నోరురుకుంది ఒకవేళ నాకు యివన్నీవేసి పెడతానని. నేను పదిలో చేరినప్పుడు అనకపోయినా, నా యజమానాలికి ఈ మాక్రం దయ ఎందుకు లేదా అనిపించేది.

నేను చిన్నదాన్ని. ఇన్ని రకరకాల వంటకాలు చూస్తూ, తినేవాళ్ళకు చేర వేస్తున్నాను కదా! నాక్కూడా తినాలని వుంటుందని యెందుకు అనుకోదో నా యజమానురాలు. నాకు పెరితే యేం పోయిందో, పిల్లలకు పెట్టిన చిరుతిండ్లు వారు సరిగా తిననే తినరు. యిటుకెలికి, అటుకెలికి పారవేస్తారు. అలాంటి యెత్తి

నేను పారివెయ్యాలి. ఆ పేట్లన్నీ నేను కడగాలి. అప్పుడు నాకెట్లా వుంటుంది? మనస్సులో ద్వేషం పెరుగుతుందంటే యెందుకు పోగవు? పారివెయ్యనన్నా పారివెయ్యించు గానీ. నాకు పెట్టకూడదు నాకూ తినానీ వుంటుందనీ. పారవేసే బదులు నాకు పెట్టకదానీ నా యజమాను రాలికి తట్టివస్తే కనబాదు. అనలు ఆమె వత్సగురించి ఏమనకుంటూ వుందో? నేను మఱిసినవి ఆమెకు తడుతున్నట్లే లేదు. నేను మఱిసిననే ఆవి ఆమెను నమ్మించటం. ట్లా..

నే : ట్లా కళ్ళిపోతుంటే యే వంటి గంటకో పిలిచేది నా యజమానురాలు. "అన్నం తి...కు వెళ్ళి తినవే" అవి. ఏ మనం అది—వాళ్ళి రాత్రి తినగా మిగిలిన అన్నం! రాత్రి మిగిలిన యే పులుపోయితి వేసివుండేది. అంతకు ముందు యిట్లో వాళ్ళుండరికి. ఉప్పాలూ. ఇద్దెన్నూ నేను చేరేవేళాను చేతితో పేయించిని యిగుర్నూ. పులుసులూ వద్దీనాను. వాళ్ళు విస్తళ్ళలో : గానికి వగం వదిలేశారు. అవన్నీ ఎత్తేశాను. తీరా ఒంటి గంటకరకూ ఆలి అవుకువి అన్నిం తినిపించేరకూ నిన్ను రాత్రి వండిన అన్నం! అదదూ తిసిగా మిగిలిన అన్నం! పీళ్ళు కారుతున్న అన్నం! ఆ అన్నం చూడగానే కళ్ళల్లో పీళ్ళు గిర్రన తిరిగేవి. పోనీ ఈ అన్నమే నేను రాగానే పెడితే. నా యజమానురాలికి పోయే ఏముంది? వాళ్ళు ఒకసారి చిరుతిండి తివి. మళ్ళీ అన్నాలు ముగించుకుని అప్పుడా ఈ అన్నం నాకు పెట్టేదిముందు

గానే పెడితే. అవిడకుపోయేది ఏముంది? కానీ పెట్టదు. ఒకవేళ వాళ్ళు ముందుగా భోజనాలు ముగించుకున్నా. నేనీ అన్నం కోసం ఒంటిగంటదాకా ఉండవలసిందే. అంతగా కాలం గడవకపోతే అవిడ వొక్క గుక్కెడు విడపోయి వస్తుంది. ఎందుకిట్లా చెయ్యటం?

నేను ఉండబట్టలేక. ఒకరోజు నా యజమానురాలిని అడిగాను: "అక్కలి అవుతూవుంది. ముందుగా అన్నం పెట్టమని ఈ చూటకు ఆమె ఇంతవత్తువలేచి. "ఎంతపొగరేసీకు? వేము తినకముందు నీకు పెట్టాలా? ఇంట్లో తిని బలిపి వొంటికి కావరిం పట్టిందే నీకు! ఇక నిన్ను వొక్క ఉజం వుంచుకోమి. పోయిక్కడనుంచి" అవి ఇంట్లోంచి తరిమి వేసింది.

నేను కాళ్ళిడ్చుకుంటూ నా గుడిపెకు వెళాను. ఎక్కడవింది వచ్చిందోనిద్దర: నేలమీదనడి ముద్దు పెద్దరపోయాను. రాత్రి ఎప్పుడో మా అమ్మవచ్చి లేపింది. నేను జరిగినదంతా చెప్పాను. మా అమ్మకు యెక్కడలేవి కోసం వచ్చింది. "ఒసినీ తాడు కెగ! వాళ్ళు యెప్పుడు పెడితే అప్పుడు తినక నీ కేం రోగం వచ్చిందే! వాళ్ళతోపాటు పెట్టమంటావటే నీకు? నా రెక్కల కట్టం నాకే సరి పోవటంలేదు ఇక నిన్నెక్కడ పోషించేవే నేను! చావు....చావు" అవి చితక గొట్టింది కొట్టి కొట్టి తనూ అవుర్న ఎడ్చింది....నన్ను కావులించుకొని.... "తేవుడెందుకు తినుకుపోకీ మన బోటి వాళ్ళని" అవి గుండె వగిలేట్టు ఎడ్చింది.

“మేడ్ ఫర్ ఈచ్ అదర్”

-యజ్ఞంజెట్టి శాయి

బ్యూటీస్ క్లబ్ నాకు “మేడ్ ఫర్ ఈచ్ అదర్” పోటీలు నిర్వహిస్తున్నారన్న వార్త మా ఊరంతా దావానలంలా వ్యాపించి పోయింది. ఆ ఊళ్ళోని ఏ భార్యా భర్తల జంటయినా అందులో పాల్గొన వచ్చుననీ, ప్రవేశ రుసుం ఏమీలేదనీ, ఎన్నికయిన జంటకు మంచి నగదు బహుమతి, ఆలిండియా టూరూ ఏర్పాటు చేయబడునని స్టేట్ బాంక్ దగ్గర గోడమీద అంటించిన ఓ పోస్టరులో చదివాను బజారుతుండి అన్ని ఆపీసులకు దారి అదే కావడంవల్ల నాతో పాటు మా ఆపీసులోని స్థాపక ఆ కాగితం చదివేశారు. ఆ రోజంతా అదే చర్చకూడా జరిగింది ఆపీసులో. “రెండు వేల రూపాయలు బహుమతంట” అన్నాడు రత్నారావు మొదటి పుకారు గాలిలోకి వదుల్తూ, రాజారావునీ, ఆతనిభార్యనూ మా ఆపీసు తరపున ఆ పోటీలో పాల్గొన మని కొరారు కొంతమంది. నాళ్ళను బలపర్చిన వాళ్ళల్లో నేను ఒకణ్ణి రాజారావు కాలేజీవదలి క్రొత్తగా సర్వీసులో చేరిన యువకుడు. సరిగ్గా సంవత్సరం క్రితమే ఆతనికి వివాహమయింది. పెళ్ళికి మా

ఆపీసంతా హాజరయింది. అబ్బెంటూ, రేట్ రేకుండా పెళ్ళిలో అందరూ రాజారావునీ, ఆతని భార్యనూ చూపి ‘చక్కని, అందమయిన జంట!’ అని బోలెడు సార్లనుకొన్నారు ఆమె కొని వదలక ప్రక్కనాళ్ళతో కూడా అవునని పించారు. నాకూ విజయవనిపించింది. రాజారావుకి మంచి పర్సనాలిటీ ఉంది. మొఖాన్న ఎప్పుడూ చిలునవ్వుతప్పితే మరోభావం కనిపించదు. తెల్లని ఆతని పాలకాంపై ముంగురులు ఎప్పుడూ పరిగెడతుంటే చూడ్డానికి ఎంతో యువ్వుటగా ఉండేది. ఆతనిభార్య ఆతనికంటే అందంగా ఉంది.

అయితే మా ప్రపోజిల్ నిని ఏ మీ ఉత్సాహం చూపకుండా మామూలుగానే చిలునవ్వు నవ్వి పైత్య చూసుకోసాగాడు రాజారావు.

‘ఏమంటావోయ్!’ అన్నా నేను అంతటితో వదలక.

ఎందుకంటే; ఇవన్నీ.....నాకే మంత ఇష్టంలేదు.....” అన్నాడు నామ్మకూ.

“తప్పేముంది గురూ! అర్హత ఉంది

అలా దడుస్తా వెందుకూ? వాళ్ళు చూసే అందం. అన్యోన్యతా. ఆకర్షణ మీ ఇద్దరిలో బ్రహ్మాండంగా ఉన్నాయి. సారా రణంగా మీలాంటి భార్య భర్తలు అరుదుగా కనిపిస్తారు. భర్త అందంగా ఉంటే భార్య వికారంగా ఉంటుంది. వైస్ వర్సా... మరి ఈ ఎడవాంటే తో ఎందుకు ఉపయోగించుకో కూడదు?...." రత్నారావు అడిగిడు.

"నామిసెన్సి కూడా కప్పర్ట్ చెయ్యా లిందీ! ఆవిడ వప్పుకుంటుందో. వప్పు కోదో....." అన్నాడతను.

"భలేవాడి వోయ్! వప్పుకోడానికి ఇందులో ఏం తప్పుందనీ? ఒహనేక వప్పుకోకపోతే మేమందిరం వచ్చి నవ్వు చెబుతారే. నువ్వు అందులో ఎన్ని కయితే మన అపీసుకే గర్వ కారణం కదుదోయ్! అంటూ డబాయించాడు రమణ.

నేనూ, రమణా, మిగతా కొంత మందికలిసి రాజారావు వమేయం లేకుండానే అకవిపేరు పోటీల్లో ఇచ్చేము

సత్తిరాజు తనూ పోటీ చేస్తానన్నాడు. ఎంచేతంటే తనూ వాళ్ళావిడా అంద వికారంగా బావుంటారట

పోటీ రోజు రానేవచ్చింది. పోటీ చూడ్డావి కొచ్చేవాళ్ళకు టిక్కెట్టు పెట్టడం చేత మా అపీసునుంచి ఇద్దరు ముగ్గురం తప్పితే మిగతా వారెవ్వరూ రాలేదు.

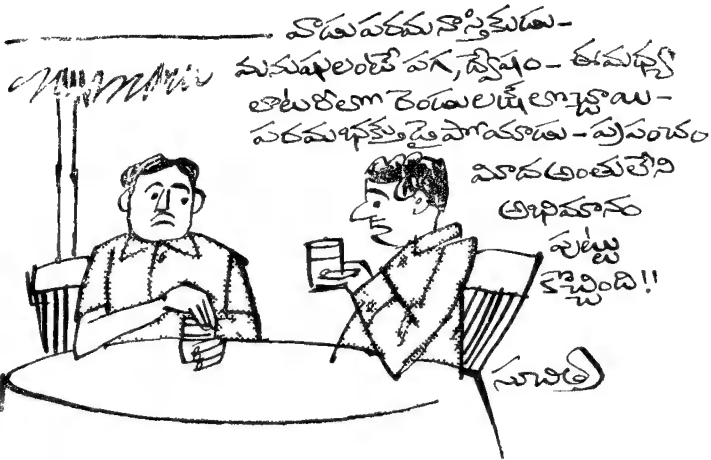
పోటీ జంటలన్నీ అక్కడే గార్డెన్ లో

తిరుడుతున్నారు ఒకరినొకరు వలుకరించు కొండో. అవికూడా ఓ పరీక్షలు రాత్రి ఎవిమినిచాటాక స్టేజిదగ్గరకు చేరుకొన్నారందరూ. ఒక్కొక్క జంటా స్టేజిమీద కనబడాలిట. మైకులో పేర్లు చదువుతున్నారు వరుసగా. నా భార్య జయ అందరినీ పరీక్షగా చూస్తూ తను స్వతంత్రంగా అందిరికి మార్కులు వేస్తోంది.

"ఏంటి మమ్మీ. ఏన్యూకవి ఇక్కడికి తీసుకొచ్చావ్?" అంటూ మా జానకి మారాం మొదలుపెట్టింది.

"ఏయ్! గొడవచెయ్యకు!" అన్నాను కోపంగా.

రాజారావు. ఆతవి భార్య స్టేజిమీద కొచ్చారు. అంతవరకూ కనబడినవాళ్ళల్లో వీళ్ళదే పైచేయి అనిపించింది నాకు. మెల్లగా జయ మార్కులపట్టీ వంక చూశాను. ఎనభై శాతం మార్కులేసింది. లిస్టులో ఆదే పెద్దమొత్తం. క్లబ్ కెక్రెటరీ అంతా అయిపోయాక క్లబ్బుగురించి. ఈ పోటీ ఏర్పాటుచేయడానికి తామెందుకు తలచుకొందీ. దీనికయే ఖర్చు ఎవరు భరిస్తోందీ. అంతా సవిస్తారంగా విన్నవించాడు. ఆ పోటీ న్యాయ నిర్ణేతలుగా వ్యవహరించినవారిని సభకు పరివయం చేసి వారిని ఆ పోటీ ఫలితాలు తెలుసవలసిందిగా కోరాడు ఒక నిర్ణేత స్టేజిమీదకు వచ్చి రాజారావు పేరు చదివాడు. ఆ ప్రదేశమంతా చప్పట్లతో మార్మోగి

పోయింది.

రాజారావు. ఆతని భార్య వేదికమీద
 కొచ్చి అందరికీ నమస్కరించారు.

“దాదీ. రాజారావు మామయ్య కదూ?”
 ఆశ్చర్యంగా అడిగింది జానకి.

“అవును!”

“మరి అక్కడ నుంచున్నాడెందుకూ?”

“అతను పోటీ గెలిచాడు!”

“ఏం పోటీ?”

“మేడ్ పర్ ఈచ్ ఆదర్!”

“అంటే...”

“అంటే....” బుర్ర గోక్కున్నాను.
 ఎలా చెప్పాలో తెలియలేదు.

“అంటే తేముడు నాకిద్దరినీ ఒకరి
 కోసం ఒకరిని సృష్టించాడు ... మామయ్య
 కోసం అత్తయ్యనీ. అత్తయ్యకోసం
 మామయ్యనీ....”

ఇంకేదో విప్పాలనుకొన్నామని గానీ ...
 కుదరలేదు. నా అవస్థ చూసి జూని పిచ్చే

సింది.

జానకికేమీ అర్థమయినట్లు లేదు.
 పిన్నాకెప్పుడెలామంటూ మరలా మొదలు
 పెట్టింది.

“నే నైపులే! బచ్చితంగా వీళ్ళ
 గెలుస్తారే!” అంది జయ.

అందరూ రాజారావు దంపతులను
 అభినందిస్తున్నారు. నేనూ జయాకూడా
 వెళ్ళాము.

“ఏమోయ్! నే నైపులే! అట్టే వద్దు
 సార్ అన్నావుగా! ఇప్పుడేమంటావ్?”
 అన్నాను నవ్వుతూ.

జనాభివ్వకుండా చిటుసవ్వు నవ్వా
 దతను.

మర్నాడు మా ఆకిసంకా చాలా కోలా
 హరింగా ఉంది. అందరూ రాజారావు
 కోసం ఎదురుచూస్తున్నారు.

“పాస్తే ఇవ్వాలిస్తుందని పిగ్గొట్టి
 లేదు గవా!” అనుమానంగా అన్నాడు

రమణ.

“ఎన్నాళ్ళని అలా తప్పించుకో గలడు?” నత్తిరాజు అన్నాడు.

ఆరోజు రాజారావు ఆఫీసుకి రాలేదు. ఆఫీసుకి లీవ్ తీశాడని వంటివాడు. అందరూ చాలా విరుత్సాహపడిపోయారు.

“బహుశా వాళ్ళిచ్చిన చెక్ ఇవాళ ‘కాష్’ చేస్తున్నాడేమో!” అని సరిపెట్టు కొన్నారు కొంతమంది.

మర్నాడు అతను రావడంతోనే అందరూ చుట్టూముట్టేశారు కంగ్రాడ్యు లేషన్స్ అంటూ.

“అందరూ శేషగిరి హోటల్ కి వదండి! రాజారావు ఈ సంతోషమయిన పనులయంలో అందరికీ ఘనమయిన పార్టీ ఇస్తాడు!” అంటూ అరిచాడు నత్తి రాజు.

అందరూ పొలోమని హోటల్లో దూరిపోయారు.

స్వీట్లు హాట్లు ఎగిరిపోయినాయి.

విల్లు చెల్లించి బయటవడ్డాడు రాజారావు.

ఆ పై ఆదివారంనుంచి టూరికి వంప దానికి క్లబ్ నిర్ణయించిందని తెలియజేశాడతను. భారత దేశంలోని అందమయిన ప్రదేశాలు రైల్వే తిరిగి చూడాలి. ఫస్ట్ క్లాస్ ఛార్జీలు—మిగతా ఖర్చులూ—అంతా క్లబ్ వారిదే.

అతను టూరిలో ఉన్నప్పుడే అతనికి ట్రాన్స్ పర్ అయింది. అందరికీ చాలా

విచారం కలిగింది అతను వెళ్ళిపోతున్నందుకు. ఘనమయిన వెండాప్ పార్టీ ఏర్పాటుచేశాడు. అతను వెళ్ళిపోయింది తర్వాత చాలా కాలంవరకూ ఎవ్వరికీ గుర్తులేదు. సంవత్సరం అవగానే తిరిగి బ్యాటీస్ క్లబ్ వాడు ‘మేడంపర్ ఈచ్ అదర్’ పోటీలు నిర్వహించాడు. ఆరోజు అందరం రాజారావుని తలుచుకొన్నాం. ఆరోజే ఆఫీసు పనిమీద నేను విజయవాడ వెళ్ళటం తటస్థించింది రాత్రి అలంకార్ ఎయిర్ కండిషన్ లో భోజనం చేసి బయటికొస్తూండగా రాజారావు లోపలి కొస్తూ ఎదురయ్యాడు.

“హలో రాజారావు!” అన్నాను ఆనందంగా.

వెన్నుకొగలించుకున్నంత పని చేశాడతను.

“ఏమిటోయ్ ఏశేషాల్!” అన్నాను. “ఈమె ఎవరు?” అనడిగాను అతని ప్రక్కనే ఉన్న ఓ స్త్రీని ఉద్దేశించి. ఆమెను అంతకు ముందు నేను చూడలేదు.

“అన్నట్లు మీకు పరిచయం చేయనే లేదు... రజనీ! ఈయన నేను మొదటి పనిచేసిన ఆఫీసులో హెడ్ క్లర్క్ పేరు పిమ్మెళ్ళరావు. ఈమె నా మిసెస్ సార్!”

“నమస్తే!” అందామె చిన్నగా.

నా కంఠా ఆయోమయంగా ఉంది. మౌనంగా ఆమెకు ప్రతి నమస్కారం చేశాను.

“ఒక్కసారిటు వస్తావా?” అన్నాను రాజారావుతో.

“మీ రడఁటోయే కేమిటో నాకు తెలుసు నా అసలు భార్య నందరి ఏమయిందా అని. ఇక్కడికొచ్చిన క్రొత్త లోనే ఇద్దరం విడాకులు తీసుకున్నాం సార్! మాకు పెళ్ళయిన యగ్గర్లుంటే కూడా ఏమాత్రం సరివదలైతాడు. ఎప్పుడూ కొట్లాటల్లోనే రోజులు గడుస్తుందేవి. ఏమయితేనేం. ఇద్దరం చదువుకొన్న వాళ్ళం కాబట్టి త్వరలోనే మేల్కొని పిడి

పోయాం. తర్వాత ఈ మధ్యనే రజవివి చేసుకొన్నాను....”

అతను శైవు తీసుకుని వెళ్ళి పోయాడ.

“నేను నడుస్తున్నానేగాని మనసు మనసులో లేదు. ఏదో అమకొని సంఘటన జరిగినట్లు. అందులో నాకూ భాగమున్నట్లు అనిపించసాగింది.

‘షేడఫర్ ఈచ్ ఆడర్!’ పోటీ గుర్తుకొచ్చింది నాకు. వెన్వెంటనే గట్టిగా నవ్వేశాను.

కల్పవృక్ష

అదివారం గడవడం చాలా కష్టమైన విషయం అని నా అభిప్రాయం. అందరూ అదివారం ఎప్పుడోస్తుందా అని సోమవారం నుంచే ఎదురుచూస్తుంటారు. కానీ నాకు మాత్రం అదివారం రావడం కొంచెం బాధగానే ఉంటుంది. అఫీసులో గడిచినట్లుగా టైము ఇంటిదగ్గర గడవదు. అంచేత ప్రొద్దుటినుంచి పాయంకాలం దాకా ఏంచెయ్యాలో తోచక ఏడుస్తుంటాను. మధ్యాహ్నం పూట విద్రాపోయే వాళ్ళ కంటే ఏ బెంగలేదు. కానీ నాకా అలవాటులేదు.

ఇవాళకూడా అదివారమే. మధ్యాహ్నం దాకా అటూ ఇటూ తిరిగాను. మధ్యాహ్నం తోజనం చేశాక ఏం చేద్దామా అని ఆలోచించాను. మా ఆవిడేమో వంటింట్లో ఏదో పని చేసుకుంటున్నట్లుంది. ఆవిడ అలవాడులో ఉన్న ఏదో వసం చదువుదామని తీశాను. ఎవరో కాస్త పేరున్న రచయితే రాసింది. తీరా చదవడం మొదలుపెడితే చాలా చెత్తగా ఉంది ఇటువంటి వెలా రాస్తారో తెలీదు. కథ వలా మామూలే. హీరోయిన్ గొప్పవాడి

కూతురు. హీరో చాలా పేదవాడు. వీడికి ప్రపంచంలో ఉండాలిసిన గొప్ప లక్షణాలన్నీ ఉన్నాయి. బాగా పాదశాస్త్ర బ్రహ్మండంగా బొమ్మ లేస్తాట్ట. మరేమో అద్భుతంగా కథలు రాస్తాట్ట ఇంకా ఏమేమో చాలా ఏడిశాయి. హీరోయిన్ కి ఇవంటే చాలా యిష్టం అంటే ఆ ఆవిడగారు గొప్పా బీవా తారతమ్యాలు వదిలేసి సోషలిస్ట్ ఆయిపోయి వీడిని చెడ ప్రేమించి వాడి కళ్ళలోకి ఆలా చూస్తూ ఆలా పేజీ లకి పేజీలు దైలాగులు చదివేస్తూంటుంది. ఏవంటుందో నాకు అక్షరంముక్క అర్థం కాలేదు సరిగ్గా అటువంటి దైలాగే ఒకటి చదవలేక సకమత మైపోతుండగా మా ఆవిడ ఎప్పుడు వచ్చిందో మరి.

“ఇది విన్నారా” అంది.

నా బొంద ప్రతివాళ్ళకీ యిదొక జబ్బు. వాళ్ళకి తెలిసింది వాళ్ళు చెప్తేనే కానీ యివతలివాడికి తెలియదని వాళ్ళకి తెలుసు. ఆయినా ఎందుకో ఆలా అవడం మాత్రం మానరు.

“ఏమిటో ఆ ఇది” అన్నాను.

“మా భాస్కరం అన్నయ్య మళ్ళీ

శ్రీరంగం ఎ. శ్రీనివాసరావు

“పెళ్ళి చేసుకుంటున్నావ్టండీ” అంది ఏదో బ్రహ్మాండమైన వార్త చెప్పిన దాని లాగ. దానితో నేను ఆశ్చర్యంలోపడి ఉక్కిరి బిక్కిరి అయిపోతానని ఆనిద భావించింది లా వుంది. అలా అయితే చాలా పొర పాటు పడింది. నా కండులో వీసమెత్తు కూడా ఆశ్చర్యపడాలిపింది లేదు. అందు వల్ల..”

“అంతలో ఏమింది? నేనే నాలో వీళ్ళ చెప్పాను నాకు అచ్చితంగా మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకుంటాడని” అన్నాను అం లిస్తూ.

నా మాటలు చాలా ఆశాభంగం కలి గించేటట్లు మొహం తాస్తూనే తెలుస్తోంది “నే ననుకోలేదు నుమండి” అంది.

“నే ననుకున్నాను. ఇంకకీ ఎవరో ఆ పాపాత్మురాలు పాపం” అన్నాను.

“అదేంటి అలా అంటారు ఏమో యింకా తెరీలేదు. పోవీలెంటి. పాపం లాభపోయినప్పట్నుంచి పిల్లల్లో వాదొక్కటే అవస్థపడుతున్నాడు. ఎవ రైనో చేసుకుంటే కాస్త పిల్లల్ని చూసు కొని పక్కాత “ంగిరిపడుతుంది” అంది ఎళ్ళన్నయ్య కష్టాలు తలుచుకుని.

నాకు చెద్ద వాళ్ళు మండింది. వాళ్ళ న్నయ్య పెళ్ళామైకేనేమో పిల్లల్ని అడిచ దానికి. నాం పెట్టడానికేనా. కనేమో యిల్లంతా పెత్తనం చెలాయించడానికి. నా మీద దాని చెయ్యడానికేనా! అంటే అడబుద్ధి. ఏదో అందానుకున్నాను కాని

అప్పటికి ఏదో జ్ఞానకంపచ్చి వంటిందోకి పెళ్ళిపోయింది.

దాంతో నా కింహ ఆ నవల చదువ బుద్ధికాలేదు. నా ఆలోచనలు భాస్కరం మీదకి మళ్ళాయి. ఇక్కడ భాస్కరాన్ని గురించి చాలా చెప్పాలి. ఆనలు నే లాయలిపిందే వాడి గురించి ఈ ముందు చెప్పిందా కా కేవలం ఉపోద్ఘాతం మాత్రమే.

నాకు అనలు ఎందుకో మనుషులంటే చికాకు, జంతువుల్లో అయితే రకరకాల జాతులుంటాయి. చాటివల్ల వాటి న్వలా వాలు తెలుస్తుంటాయి. పెద్దపులి క్రూర మైనదనీ. పాము కర్మస్తుందనీ. కుక్క విశ్వాసం కలదనీ ఇలా అన్నమాట. కాని మనుషుల్లో అలాకాదు. అందరూ వొకటే జాతికి చెందినవారు. జాతి ఏ యిద్దరూ వొకలాంటి వాళ్ళు కారు. మొత్తంమీద అందరూ ప్రమాదకరమైన వారే అను కోంది.

అందరిలోకి నాకు అత్యవంఛన చేసు కునే వాళ్ళంటే వివరీతమైన అనన్యం. వీళ్ళు ఎదుటివాళ్ళని మోసం చెయ్యడమే కాకుండా తమ్ము లామే మోసం చేసుకుం టారు. సరిగ్గా ఆ జాతివాళ్ళల్లో యీ భాస్కరం వొకడు.

వాడు యిప్పుడు నా బావమరిదే అయినా వాడిని నేను చదువుకునే నాటి నుంచి ఎరుగుదును. వాడిలో చెప్పకోదగ్గ శేషాలు లేవు. మామూలుగా ఉంటాడు.

కన్ను ముక్కు లాంటివి ఏది ఎక్కడం
దాలో అక్కడే ఉన్నాయి. సుమారు
రంగు. అంతెందుకు మనం పొద్దున్నే
లేస్తే బాక్స్ చూసే లజ్జ తొంద్రైతుంది
మామూలు జనంలో వీ దొకడు. అంతకు
మించి వాడిలో లక్షలాది చూస్తే మళ్ళీ
చూడాలివలెనే పక్కనలిటి ఏమీ లేదు.
అయితే నచ్చిన చిత్రానిటం ఏ వాడలా
అనుకోవడం లేదు. వాడి ఉద్దేశంలో
వాడు చాలా లెంతగానూ వాడికి జబ్బు
వట్టకోవడాకో ఉన్న పట్ట రథ ఉంది
ఈమొ చదువులే కోలులో నేను
హాస్టల్లో ఉండేవాడి. వీదేమో బయట
వేసేయింట్లో చూసు తీసుకుని ఒక్కటూ
ఉండేవాడు. వాడి రూములో నన్ను చూడా
ఉండమని కోపోలేదు. కాని నేనే వాడితో
ఇష్టంలేక పోలేదు. వాడి అంటిగల్లా
యెం మిగతా యింట్లో ఉంటున్నాడు.
అతను బాగా పయరు వల్లనవాడు.
దగ్గంగా ఏదై అయిదేళ్లందొచ్చు. అతని
భార్య అతనికి రెండవ భార్య. ఆమె
చాలా చిన్నది. మహా ఉంటే ఇరవై ఏళ్లు
ఉంటాయి. అందరినీ ఉండే. వీర
వాళ్ళవదం చేత ఏదో బరువుదిగుతే చాలను
కాని ఆమె తల్లిదండ్రులు ఇతనికిచ్చివేసి
ఉంటారు. కాని సాపం ఇతనవల్ల ఆమెకి
సహజమైన కోర్కెలేం తీరలేదను
కుంటాను. అటుంటివి ఇవ్వలేనివాడు
అంత చిన్నదాన్ని పెళ్ళి చేసుకోవడం ఆ
ముసలాయన తప్పు.

యు వ

అయితే కథల్లోలాగ ఆవిడ వతివ్రతలా
కూర్చోలేదు. తన క్కావాల్సిన సుఖాన్ని
వేరేవాళ్ళవ్వారా పొందడానికి ప్రయత్ని
త్నించింది. అయితే అవిగ యంతెవ్వరి
దగ్గర పొందినా బాధలేదు. కాని ఆవిడ
దృష్టి తనకి బాగా అందుబాటులో ఉన్న
భాస్కరంమీద పడింది. ఒకే యింట్లో
ఉన్నందువల్ల వాళ్ళ కార్యకలాపాలకి
ఆటంకం రాలేదు. కాని ఆ రూముతో
భాస్కరమే కాకుండా ఇంతెవరున్నాకూడా
ఆవిడ అలాగే ప్రవర్తించుండేది. ఆమెకా
నమయంలో కావాల్సింది వయరులో ఉన్న
మగవాడు కాని అతని అందం కాదు.
కాని వీ బుట్ట తడి తట్టలేదు. వాడి ఉద్దే
శంలో అందమైన ఆడది భర్త ఉంటే
కూడా తనవి కోరి వచ్చిందంటే కాను
చాలా అందగాడి నమకున్నాడు. అతే
వాడు చేసుకున్న పెద్ద వంచన. నే నెన్ని
సార్లు వాడికి అనయనంగతి చెప్పినా
వాడికి ఎక్కలేదు.

అప్పట్నుంచి వాడు దానివిపోయే ప్రతి
ఆడదీ వాడివై పే చూస్తోందనుకొనేవాడు.
మేమిద్దరం కలిసి బాక్స్లో నడుస్తూంటే
ప్రక్కగా వెళ్ళిన అమ్మాయిని చూసింతి.
"చూడరా. నావేపు ఎలా దొంగ
చూపులు చూస్తోందో. ఆ చూపులోనే
తెలుస్తోంది దాని వంగతి" అనేవాడు.

నాకు చాలా కోపం వచ్చేది ఆనయ
అడదాన్ని అది. ఇది అనేవాడిని లెంప
కాయ కొడదానునుంటుంది.

“అలా ఎందుకనుకుంటావు. దారిన పోయేవాళ్ళు మామూలుగా చూడటంకూడా తప్పే? దానికి యీ పెద్దన అడ్డాలు తీస్తావేం? అసలా మాటకొస్తే వాళ్ళవైపు దొంగచూపులు చూస్తోంది నువ్వే” అన్నా నొకసారి.

వాడు నావేపు చిరాగ్గా చూశాడు.

“ఒరే! వీకింకా అనుభవంలేదు. నాకు తెలుసు ఇటువంటి విషయాలు. నాకు అనుభవం ఎక్కువ.”

వీడి పిండాకూడు.

“అనలంకెందుకు. మా క్లాసులో నగంమందికి పైగా ఆడపిల్లలు నేనంటే పడి చస్తారు” అన్నాడు.

ఇక లాభం లేదనుకున్నాను. వీడికన్నా దరిద్రుడు మరొకడుండడు

“నువ్వంటే ఇష్టపడే ఆడది చస్తేనే నయంలే” అన్నాను.

వాడు మొహం మార్చుకుపోయేడు.

ఎప్పుడో ఏ అమ్మాయిదగ్గరో వెట్టి పేషాలు వేసి తన్నులు తింటాడనుకున్నాను. కానీ వీడు ఎంతసేపూ వాళ్ళే వీడిదగ్గరకి వస్తారని కలలు కనడంవల్ల వీడంతట వీడు అటువంటి ప్రయత్నాలేం చెయ్యకపోవడంవల్ల ఆ ప్రమాదాలేం రాలేదు.

నాకెప్పుడూ వాడు ఎంత అందమైన అమ్మాయిని పెళ్ళాడుతాడో చూద్దామని పించేది. వాడి మాటల్నిబట్టి వింటే క్లియోపాత్రా, హెలెన్ అంతా వచ్చినా

మొహంమీద ఉమ్మేసేవాడిలా మాట్లాడే వాడు. అంచేత వీడికి జన్మకి పెళ్ళి కాదేమో అనికూడా అనుకున్నాను.

కానీ ఎంతోకాలం కాకుండానే వాడి పెళ్ళికి రావల్సిందిగా వాడి దగ్గర్నుంచి కుటలేటకోపాటు ఉత్తరంకూడా వచ్చింది. రాదట ఆ అమ్మాయి పేరు. పేరు బావుంటే. అమ్మాయి ఎలా ఉంటుందో చూద్దామనుకున్నాను పెళ్ళికి వెళ్ళాను. ఆ అమ్మాయి చక్కగా ఉంది. మొత్తానికి అదృష్టవంతుడే. అమాయకురాలుగా కూడా ఉంది. ఎటొచ్చీ వీడు నా దగ్గరకొచ్చి సొదంతా వెళ్ళబోనుకున్నాడు.

‘వాళ్ళ నాన్న వాడికి చాలా అన్యాయం చేస్తున్నాట్ట. వాకింతకాలంగా తనకి సరిపోయే అమ్మాయికోసం వెదకుతున్నాట్ట. ఎంతమందిని చూసినా అటువంటిది లేదుట కానీ దొరికేదాకా ఆగడానికి తను సిద్ధపేనట. ఈలోగా వాళ్ళ నాన్న తొందరపడ్డాట్ట కబ్బుంకోసం ఆశ పడి ఇటువంటి అమ్మాయిని కట్టపెడుతున్నాట్ట. ఎంత వద్దన్నా వినలేదుట తన సుఖసంతోషాల్ని కన్నతండ్రి యిలా నాశనం చెయ్యడంకన్నా మొరం ప్రసవంలో ఎక్కిడా ఉండదుట. వాడికిపెళ్ళి బావుతో సమానం. ఆ బాస్కరం ఇవాల్టికో మరణించాట్ట ఇకమీదట మే మందరం చూసేది జీవచ్ఛవం బాస్కరాన్నిట.

ఇంకా యిలాగే చాలాపేష్ట వాగేడు.

వాకు అక్కడున్న పందిరిగుంజ ఏదైనా పీకి వాడివి చావగొడవా మనిపించింది. ఆ అమ్మాయిని చూసి ఆగేసుకావి లేకపోతే అంతపని చేపేవాడినే. వెధవది జైలుకి పోతే పోయాను. ఇటువంటి వెధవలు పట్టిగ్గా తిరగడం చూడటంకన్న అదే వయం. ఇంక ఇటువంటివాడితో ఆ అమ్మాయేం కావరం చేస్తోంది. అంత కన్నా మోరం ఇంకొకటుండదు.

సరిగ్గా ఆ పెళ్ళికి వెళ్ళినప్పుడే అరుణి (అంటే ప్రస్తుతం మా యావిడ)

చూశాను. ఒకటిరెండుసార్లు చూట్లాడాను. చాలా నెమ్మదస్తురాలిలా కనపడింది (అప్పుడు!) నయమే ఆ అన్నకి ఇటు వంటి చెల్లెలుండటం అనుకున్నాను.

పెళ్ళి తరువాత వాడే ఓసారి మెల్లిగా కదిపారు అరుణ సంగతి. "మా చెల్లెలికి సంబంధాలు చూస్తున్నామనుకో". కానీ ఏవీ అంతగా నచ్చటంలేదు. ప్రతి వెధవకి బోలెడు కట్నాలు కావాలి (యీ వెధవ తీసుకోవట్లు!) ఇవ్వడానికే కాదుకానీ అంత యివ్వాలైన అర్హత లేవేవరికి.

విన్ను చూసేక మా వాళ్ళకి ఏకి పై
 బావుంటుం దవిపించిందట. అందుకని
 నన్నదగమన్నారు. బంపంకం ఏంలేదు.
 నాకు బాగా తెలుసు కాబట్టి. నవ్వు పెద్ద
 అందగాడివి కాక పోయినా ఫరవాలే
 కనుకో....." అన్నాడు.

ఇంక ఇలాంటివాడితో మాట్లాడడం
 అనవసరం. వెంటనే నో రూపు కు
 పొమ్మందామనుకున్నాను కాని అన్నవి
 బట్టి చెల్లెల్ని కాదనడం అన్యాయం అను
 కున్నాను. అండులోనూ అరుణిని చూస్తే
 అలా అన బుద్ధి (బుద్ధి: కర్మానుసారిణి)
 కాలేదు. మొత్తంమీద వాళ్ళుకోవడం
 మా వెళ్ళి జరగడం అయిపోయింది.

తిరిగి వాడి విషయాని కొస్తే నే
 ననుకున్నది అక్షరాలా విజమైంది. రాధ
 కన్యంత కూడా సుఖపడలేదు. వాడు
 ఆమెని యమ యాతనల పాలుచేశాడు.
 ఆమె నివిమాలా. ఏకాద్రూ ఏలేలేవు.
 అన్నీ వాదొక్కడూ వెళ్ళాల్సిందే. ఆమె
 వాడితోరావడం వాడి కిష్టంలేదుట. ఆమెతో
 వెళ్ళడానికి వాడికి సిగ్గువిస్తుందిట.
 అందరూ వాడినిచూసి కబ్బంకోసం అటు
 నంటి చాన్ని చేసుకున్నందుకు నవ్వు
 తారట. అనలు రాధతో మాట్లాడమే
 వాడికి యిష్టంలేదుట. ఆమెతో కావరం
 చేస్తున్నాట్ట. మొత్తానికి రాధ వాడితో
 నతకల అనుభవించింది.

వాళ్ళకి ఇద్దరు పిల్లలు పుట్టారు. తరు
 వాత పాపం ఆమె మూడవ కాన్పులో

కనలేక చనిపోయింది. ఒకరకంగా
 అదృష్ట వంతురాలు. అప్పటికై నా సుఖ
 పడింది. బ్రిటికినన్నాళ్ళూ ఏం సుఖ
 పడింది కనక. ఆమె చావు వార్తవిని
 నేను చాలా బాధపడ్డాను. పరామర్శకుని
 బాస్కరం దగ్గరకి వెళ్ళాను.

నమ్మచూసి వాడు బోరుమని ఏడ్చాడు.
 "చూశావురా. రాధ నన్నెలా
 అన్యాయం చేసి వెళ్ళిపోయిందో. నేనేం
 పాపం చేశానని నవ్విలా వదిలి వెళ్ళి
 పోయింది. అంతమంచి దానికి యంత
 అన్యాయం ఎలా జరిగింది. మనిషెలా
 వున్నా మనసెంత మంచిదిరా. మేధ్వరం
 ఎంత సుఖంగా ఉన్నాం. భగవంతుడు
 మా యిద్దర్నీ చూడలేక పోయాడు. ఈ
 పిల్లల్ని నాకు వదిలేసి తను వెళ్ళి
 పోయింది. వీళ్ళని నేనెలా పెంచను"
 అన్నాడు బెస్కుతూ.

మొదట వాడిని చూసి శాలివేసినా
 వాడి మాటలపి విన్నాక అదంతా పోయి
 కోపం వచ్చింది. రాస్కెల్. ఇంతచేసి
 యింకా యిలా ఎలా మాట్లాడ గలుగు
 తున్నాడో. అయితే అనలు సంకతేమి
 టంటే వాడిదంతా నటించటం లేదు.
 తను చెప్పేదంతా శుద్ధ విజమని వాడిని
 వాడే నమ్మించుకున్నాడు. నేనా రోజే
 విశ్వయించాను వీరు సంవత్సరం తిరిగే
 లోగా మళ్ళి వెళ్ళి చేసుకుంటాడని.

* * *

వాడి రెండోవెళ్ళి వార్త విన్న చాలా

యువ

తొందరలోనే నేను ఏదో పనిమీద వెళ్తు
నాడి ఊళ్లో ఆగాను. వాడు పూర్వం
కన్న దుక్కలాగున్నాడు. నన్నుచూసి
పెదవ వచ్చాకటి నవ్వి.

“నా పెళ్ళి గురించి వినే ఉంటావు”
అన్నాడు ప్రవచనంలో ఆ దొక్క. నే
ముఖమైన వార్తలాగు.

“అలా” అన్నాను క్లుప్తంగా.

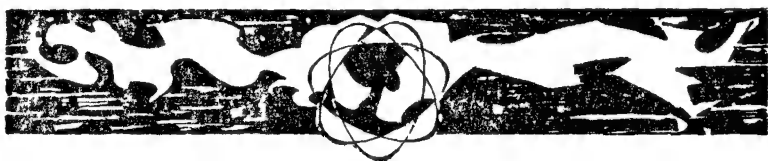
“ఏం చెయ్యమంటావు చెప్పు.
నాకేమో ఇంటి జన్నకి ఎవర్ని పెళ్ళాడ
ఇష్టంలేదు. రాధని మర్చిపోవడం
పాద్యంకాదు (ఆనందోకప్పుడు జ్ఞానం
ఉంటా) అనలు నా ముట్టుకు నాకు భార్య
అవసరం లేదు. నాకు జీవితమీద
వికత్తి వచ్చేసింది. కాని ఈ పిల్లర్ని
చూస్తుంటే కడుపు తరుక్కుపోతోందిగా
ఏలోదైనా తీర్చొచ్చు కాని తల్లలేవిలోటు
తీర్చలేం. వాకోసం తాకపోయానా ఏళ్ళ
కోసమైనా తప్పదు మరి. అందుకే
వాప్పుకో వాల్సొచ్చింది” అన్నాడు
వేదాంతి మొహంపెట్టి

ఇంతకాలం సంగించిన నేను ఇంక
ఉండబట్టలేక పోయాను. నాకు పరమ
అనవశ్యం వేసింది వాడుంటే వెంటనే.

“ఇంతవయసా నువ్వు యీ చచ్చు
పేలాపన నువ్వేసి ముడిపెలా దిక్కుకు

ఎంతకాలమని యిలా అనంగర్చంగా
వాగుతావు. ఈ వాగుడులోనే రాధనలా
హింసలుపెట్టి ఆమెకి చిన్నయెత్తు నుం
లేకుండా చేశావు. ఆమె పోమేకనూడా
నీకు బుద్ధి రాలేదు. అటువంటప్పుడు
మళ్ళీ ఎందుకు మరో అడదాన్ని బాధ
పెడతావు ఇప్పుడైతే నా నీ ఆత్మసంపద
నూనేసి ఉన్నది ఉన్నట్లు మాట్లాడు.
నువ్వు యిప్పుడు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకుం
టోంది ఊరివాళ్ళ కోపంకాదు. నీ పిల్ల
లకి తల్లిలేదని కాదు. అనలువంగతి
చెప్పకావను. నీకు అడదాని నుం
కావాలి అంచేత అదివ్వడానికి మరో
భార్య కావాలి ఆ సంగతి దైర్యంగా
వాప్పుకో. అంతేకాని యిలా జీవితాంతం
పిన్ను నువ్వు వంచించుకోకు.” అని
గది గదా అనేసి వచ్చేవాను.

వాడు నా మాటలువిని నెక్రివాడివి
చూసినట్లు మూడు లాభంలేదు నా
నోరు నొప్పేకాని వాడికి ఏమిచెప్పినా
నెత్తికెక్కదు. అటువంటి వాళ్ళంటే
వాళ్ళు ఆలా జీవితాంతం ఆత్మ ద్రోహం
చేసుకుంటూనే ఉంటారు. అటువంటి
వాళ్ళున్నంతకాలం ఈ ప్రపంచం బాగు
పడదు. వాళ్ళు లేకుండాపోవడం అన్నది
అసంభవం. అది మనశ్శర్య అంటే.

మన్ను - మిన్ను

పొత్తు కుదిరింది! పంతుల జోగరావు

వరహా శెట్టి. అకలి ముగ్గురు కొడుకులూ మళ్ళీ కలిసే ఉంటున్నారట! వాళ్ళాశ్రయం వేసింది శెట్టి కుటుంబంతో నాకు బాగా పరిచయమైంది. చిన్నప్పుడెప్పుడో ఒకే స్కూల్లో చదువుకున్నాం.

నాకు తెలిసినంతవరకూ శెట్టికి కొడుకులతో ఒక్క ఏవరు వదేడికాదు. ఆస్తంతా అతని స్వార్థికమే. కొడుకులు దుబా చీసేస్తున్నారంటుండేవాడు.

ఒరోజు నేనే అన్నాను: “శెట్టి! ఎండుకయ్యా యిలా వాళ్ళ నాడిపోసుకుంటావు: ఏం తిన్నా. నువ్వు కన్నవాళ్లే కదా!”

శెట్టికి నామాట రుచించలేదు. కొడుకులమీద రోజూ బోలెడు కంప్లెంట్లు చేసేవాడు. కవివించినప్పుడల్లా ఆ ఆరోపణలు వినిల్చిన అగత్యం నాకు తప్పేదీకాదు.

“పంతులూ! కొడుకులంటే నీ కొడుకులయ్యా! ఏం వినయం! ఏం విధేయత! మా వెదవలూ ఉన్నారు - చేతి పెయ్యల్లా. పెళ్ళారొస్తే కళ్ళు నెత్తికెక్కుతయ్యా.... పెడోడు చూశావా. బెల్లంచెక్కల వ్యాపారంపెట్టి ఎవడో పోలిపోడితో తగువు పెట్టుకున్నాట్ట—వ్యాపారం అలాగయితే సాగుతుందా!”

“రెండోవాడు న త్తినారాయణ లేదా! చివపెంట్లో కిరాణాకొట్టు తెలిచి బేవల్లేక ఏడుస్తున్నాడంట....”

“మా నర్సింగు (మూడో అబ్బాయిన్నమాట) శీలకర్రలో యనక కలిపా

డచి చెప్పి హెల్లోడు పట్టుకున్నాడంట. నుటయాలై కిలుం వదిలించిబలే.... పెట్టోర్ని కాతరు చెయ్యకపోతే ఏమవుతుంది చెప్పవయ్యా!”

కొడుకుల పేరెత్తితేనే అగ్గిరాము డయిపోయే శెట్టి. ఈ మధ్యనే “వరహాలు శెట్టి అండ్ సన్స్” పేరిట పెద్ద ప్యాన్సీ సోర్సు ఒకటి తెరిచాడట!

కొంతకాలంగా గ్రామాంతరంలో ఉండివచ్చిన నాకీ వార్త ఆశ్చర్యమే కలిగించింది. వాళ్ళకింత పొత్తు మృగు కడిరింది చెప్పా! నా ఊహ కందలేదు!

సాయంత్రం బజారుకెళ్తునే శెట్టి కొట్లో దూరాను! బాగా పెద్ద దుకాణమే. బేరం బాగా జోరుగా ఉంది. శెట్టి నన్ను వప్పుతూ రిసీవ్ చేసుకుని సోడాతెచ్చుని రెండో కొడుకిని పురమాయించాడు. తక్కిన యద్దరూ బేరాలు చూసుకుంటున్నారు.

శెట్టిని అభినందిస్తూ ఉత్కంఠ పట్టలేక అనలు కంగతి అడిగేశాను. శెట్టి విమ్మకంగా చెప్పేడు: “ఎవడితోనూ అనకయ్యా పంతులూ! నువ్వు కనుక చెబుతన్నాను—మొదట్లో యీ కొట్ట ఒక్కడే పెదదాచుకున్నాను ఇన్వెంట్ టెక్న వాళ్లు టేక్సు విగించేస్తారు. వ్యాపారాలో చితికిపోయి ఉండటంతో వీళ్ళు మారు మల్లాడకుండా వచ్చేవారు.... అండ్ సన్స్ అనబట్టి ఆరువేలు ఇన్వెంట్ టెక్న తగ్గింది మరి... టేక్పోతే వీళ్ళ రెక్కా జమా నాకుందేమి కాదయ్యా!....”

క్రొత్త జిచ్చలు

పెద్దింటి రామమూర్తి లక్ష్మణులు

అపినుకు టయిమయందంటూ గోడ గడి
యారం తొమ్మిదిపార్లు హెచ్చరిం
చింది. చేతిలోంచి పేవరును అమాంతం
విసిరేసి వంటింట్లోకి పరిగెట్టాను. ఇవ్వాళ
తొండకగాకూడా పోవాలి. ఓ అర్జంటు
వని పీకలపైనుండి. అపిను పైతొకటి
ఇవ్వాళే సంపేయాలని అపినరుగారి
మాటం.

“సుజీ .... మైమ్ తొమ్మిది ... వంట
గింటి అయిండా” అంటూ పీకకోసం
చూపాను. కాని అప్పటికే కంచంపెట్టి.
పీకవాల్చి సిద్ధం చేసుంది.

“సమిటివేళ విశేషం? రోజూ ఓ ఆర
గంట వంటింటిలోంచి హాల్లోకి, హాల్లో
నుంచి వంటింటిలోకి పహర్లు చేయించే
దానివి ఈ రోజు ఇంత బండ్లనుగా పెట్టే
స్తున్నావ్” అంటూ కూర్చున్నాను

ఓ చిరునవ్వు పారేసి. పైట దిగించి
వడ్డన కుపక్రమించింది వడ్డించిన ఆ
దరువులను చూసి మరింత ఆశ్చర్య

పడ్డాను. అన్నీ నా కిష్టమైన వంటకాలే.

“ఇవ్వాళేమైనా పాపింగుకెక్కాలా?”
అన్నా మా అవిడ చీరవంక శయంగా
చూస్తూ.

“మీరు మరిను. మొన్ననే కదా కన
కాండరం రంగుచీర కొన్నది. అయినా
ఎప్పుడూ నాకేగాని మీరొక్కటి తీసు
కోరు” అంది ఎయిర్ కండిషన్ (చిల్లలు
వదిన) బిడియన్ వైపు చూస్తూ.

అది జాలిపడబడమో. ముందు విషయా
నికి ఉబ్బోద్ధాతమో నా కర్థం కాలేదు.

“మీ సొన్నగారి దగ్గరనుంచి ఉత్త
రాలు వచ్చి చాలాకాల ముయిందను
కుంటాను” అన్నాను పుట్టింటికేళ్ళే వత
కం? ఏమి బానా వుంటేమోనని.

“అబ్బే! మొన్ననే వ్రాసారు కద
బండి అంగనా ఆస్తమానం వ్రాయటాని
కేముంటాయి? అంది మజ్జిగ తేవటానికి
లోపలికెళుతూ.

కోజనంటేసి చేతులు కడుగుకుం
టూంటే బవలందిస్తు. “అలంకారలో

కొత్త పిపిమా వచ్చింది...." అంటూ
ఉవల్ తీసుకుంది.

ఇదన్నమాట ప్లాను. మొదటిరోజు.
పైగా ఎవరో పద్యశ్రీ వటించిన పిపిమా
అంటూ అద్దు చెప్పాలనుకున్నాను. కాని
"త్వరగా వచ్చేస్తారు కదూ" అంటూ
గోమూగా అడిగిన సుజాత కద్దుచెప్పలేక
పోయాను

సుజాత కళ్ళలోకి చూస్తు. తే అపీసరు
పింహం పిల్లిగా మారిపోయింది. నే
చేయవలసిన, మాడవలసిన పైల్పు మంచు
ముక్కల్లా కరగిపోయాయి.

"మరి నే వచ్చేవరికి సిద్ధంగా వుండాలి"
అన్నాను చొక్కాచేతులు పైకి మడుచు
కుంటూ.

అనందంతో అనలే పెద్దవైన సుజాత
కళ్ళు మరింత వెడల్పుయ్యాయి.

'త్వరగా వస్తారు కదూ మరి'
అంటూంటే మా అవిడ ఇక అపీసుకు
బయలుదేరమని గడియారం ఇంకొక్క
మారు హెచ్చరించింది.

అపీసులో గడియారంతోబాటు నేను.
వాతోపాటు గడియారం పోటీ పడకుంటూ
మూడు గంటలదాక వచ్చాము. ఇంతలో
మా అవిడకిచ్చిన వాగ్దానం గుర్తు
కొచ్చింది. అవేకే సంపాల్చిన కొన్ని
కాయితాలకు సంతకాలు. వాటితోబాటు
పర్మిషను తీసుకుందామనుకున్నాను.

అయిన గదిలోకెళ్ళాను. ఇంతకు
ముందు మా అవిడ కళ్ళలో పిల్లిగా మారి

పోయిన మా అపీసరుగారు కావ విమో
చనం కలిగినట్లు మళ్ళీ పింహంగా మారి
పోయినారు.

మొదటి పైల్ తీసారు. చదివి 'వేరీ
గుడ్' అని అన్నారు. పర్మిషను అడుగుదా
మనుకున్నాను. మళ్ళీ అంతలోనే మనసు
మార్చుకుని ఇంకొన్ని గుడ్లంతుకుని
కోరిక కోరుదామనుకున్నాను.

ఇంకోటి చదివి 'నైస్' అన్నారు.
ఇంతకంటే మెచ్చుకోలు సంపాదించి
అడుగుదామనుకున్న కోరికను ఇంకో
పైలకు వాయదా వేసాను.

ఇంతలోనే 'ఇశేమిటి ఇలా
వ్రాసారు:' అన్నారు కళ్ళజోడు నవ
రించుకుంటూ. "అయ్యో భగవంతుడా.
ఇందాకా అడిగేసుంటే బావుండేదే" అని
విచారపడ్డాను.

మళ్ళీ "ఓహో ఇదా! బాగా వ్రాసారు"
అన్నారు సంతకాలు పెడుతూ.

పైల్పు తీసుకుని "ఇవ్వాలి ఓగంట
పర్మిషన్ కావాలి" అన్నా ననుగుతూ.
'నో ... సారీ" ఇత్యాది పదాలు ఉపయో
గించే అపీసరు ఏమీ మాట్లాడకపోవటం
ఆశ్చర్యం కలిగించింది.

తరెత్తి ఆకగా చూసాను. దానికేం
భాగ్యం తీసుకోండి అన్నాడు. వ్యాట్
అపీసరుగారేనా ఇలా మాట్లాడేది. దీనిని
బట్టి పింహాల్లోకూడా మనుషులుంటారని
తేలింది. చాలా అనందం కలిగింది.

— మీ నొప్పునెదిరించిపెళ్ళ చేసు
కొన్నా డైక్రముండో?
ఉంటే ప్రేమించు!

త్యాంక్యూ సార్ అవి వెళ్ళబోతుంటే
“అవునుగానీ...” అంటూ అపారాయన,
కారణా లడుగుతారేమోనని నీరసంగా
వెనక్కు తిరిగాను.

“మీ ఇల్లు గుడిదగ్గరన్నారు కమా.”
అంటూ చూపారు.

“అవును సార్.”

“అ గుడినక్కనే ఇల్లోకటి కట్టిస్తు
న్నాను తెలుసుగా.” అగాడు.

“అహ! తెలియకపోవడం ఏమిటండీ,
మొన్న చూపించారుగా” అన్నాను.

“అదే. అక్కడ పనివాళ్లు సరిగా
వర్క్ చేస్తున్నారో లేదో ఓమారు చూసి
వెళ్ళండి. నాకు తీరికలేదు” అన్నారు.

ఇలా చిన్నచిన్న పనులు మాకు
పురమాయించటం మా ఆఫీసులో ఎవరికీ

కొత్తేమీ కాదు.

“అలాగే సార్” అని బయటపడ్డాను.
ప్లాటుదగ్గర కెళ్ళాను. కూర్చోలు
అందరూ తీరిగ్గా కూర్చున్నారు. కొందరు
వీడీలు తాగుతుంటే మరి కొందరు పిని
మాల గురించి చెప్పుకుంటున్నారు. ఒక
రిద్దరు చెట్టుకింద జోగుతున్నారు. పారలు,
తట్టలు, గువపాలు విక్రాంతి తీసుకుంటు
న్నాయి. నారాక అందరిలోను నంద
లనాన్ని కలిగించింది.

అడవాళ్ళు తలపై కుదురుంచి నవ
రించుకొని తట్టలు తీసుకొని బయట
దేరారు. మగవాళ్ళు వీడీలు పారేసి నెమ్మ
దిగా గువపాలు తీసుకుని బయట తవ్వ
డాని కువక్రమించారు.

ఒకచోట ఒక కూర్చుంటున్న వీడి

తాగుకూ అడకూరింతో సరసా లాడు
తున్నాడు. ఒళ్ళు మండింది. వ వి
చెయ్యందా అని దబ్బరిపై ఇదీ పీళ్ళ
వస. పీడనం పోవడంతో ఇల్లు
కట్టించటం సామాన్యమైన విషయం
కాదు అందుకనే “ఇల్లు కట్టి చూడు”
అనేదినిగానూ “పెళ్ళి చేసి చూడు” అనే
కష్టతరమైన బాధ్యతలలోకి తోసేసాడు.

“ఇక్కడ వాడివేనా నువ్వు?” అది
తర దృష్టిగా అడిగి ను.

“అలా” అన్నాడు పిల్లత్యంగా
చిర్రెత్తు కొచ్చింది

“మరి పసిచెయ్యవేం?” కోరికగా
అడిగి ను

“చేపేదేమి?” అంటూ, ఆ కూరదాని
వేపు తిరిగి “ఈ గజాద కొన్నావ్”
అంటూ దాని చేతులు సవరిస్తున్నాడు.

“ఇడిగో... విన్నే” తీక్షణంగా పిలి
చాడు. ఇక్కడ పీడు దబ్బరిచ్చేది
సరసాలాడటాని కనుకున్నావా? గద్దించాడు.

“సరసా లేవడాడాడు. సరిగా మాటా
డవయ్యో” అంటూ కయ్యానికి దిగ
బోయాడు. ఇంతలో ఇంకో కూరీ
మధ్యలో కల్పించుకుని వాడిని లాక్క
బోయాడు.

“పిచ్చోడు బాబూ. వాడితో మీకేటి?”
అని సర్ది చెప్పాడు.

తైము చూసుకున్నాను. నాగవు
తూంది. ఎండలో తీక్షణత తగ్గుతుంది.

నుజాత ఈపాటికి ఇంటిదగ్గర ఏం చేస్తూం
టుందో ఊహిస్తూ ఓ పదివిముషాలు
గడిపాను. ఇక వెడదానును కంటు
న్నాను. ఇంతలో బాబుగారు అంటూ
ఒక కూరీ నన్ను హెచ్చరిస్తూ వక్కకు
తొయ్యడం నేలపైద ఒక గునపం పాతుకు
పోవటం లిప్త పాటులో జరిగిపోయాయి.
హఠాత్తుగా జరిగిన ఈ సంఘటనకు
మామ్రుడి పోయాను. దూరంగా కూరీ
పారిపోతూ కనిపించాడు.

వక్కకు పడడంవల్ల మోసేతులు
గీరుకుపోయాయి. అప్పటికే కూరీ
లందరు పనులు పదిలేసి చుట్టూ మూగారు.

“సంతపని చేసాడు దొంగ.”

“నర్సయ్యగాని చూడక పోయింటే
ప్రాకారాలు పోయేవి కొద్దిగావా”
“దొంగ చచ్చినాడు పని చేయలేదని
నానగు మాటలంటే ఏమొచ్చింది” అం
దరూ తలో విదంగా వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు.

“ఎల్లెండెహె వస్తు చేసుకోండి”
అంటూ చుట్టూ మూగిన కూరీలను పం
పించేసాడు నన్ను వక్కతోపా కాలా
డిన కూరీ. వాడివేపు చూసాను. ఇరవై
ఏండ్లుంటాయి. చిరిగిన చొక్కా.
విక్కరు మనిషి వీడతయినా మనసు
చాలా గొప్పది.

“ఎంత గండం గడిచింది. అదృష్టం
బావుంది లేకపోతే” అన్నైన ఊహించ
టానికి భయం చేసింది

నెళ్ళి పోతున్న ఆ కూరీని పిలిచాను.

“ఏ పేరేమిటి!”

“నర్సయ్యంటారు బాబూ” అన్నాడు చేతులు కట్టుకుని.

“ఇదో నర్సయ్య! ఈచో నన్ను నమయానికి ఆదుకున్నావ్.

ఇదుంటు. అంటూ వాడిచేతుల్లో అయిదు నోటులూను.

“ఇదెందుకు బాబూ! నాగన్న నేలదే పీమయినా కట్టదు కదా నే చేసిందే ముందే” అంటూ తీసుకోవటానికి చిరాక రింటాడు.

“ఇలాటి అయిదు రెప్పిచ్చినా నాం. ఏదో నాత్తు పికోనల” అని వాడిచేతుల్లో బలవంతంగా దబ్బు అంటాను. చివరకు మంచి మెల్లగా ఇంటవైపుకు నడక పొగించాను.

ముందు నా నహోద్యోగి ప్రశాశం వెళ్తున్నాడు. చప్పట్లకొట్టి పిలిచాను.

“ఏం ఇంకా ఇంటికి పోలేదా?” అన్నాడు ప్రశాశం

“లేదు. ఆఫీసునుంచి ఇంకొస్తూ మన ఆఫీసుకు రి ప్లాటుకెళ్ళి వస్తున్నాను. ఆక్కడ ఓ ఉన్న ఆద్వైతర్.”

“ఏమయిందేమిటి?” కుతూహలంగా అడిగాడు.

“ఒకకూరీ పనిచెయ్యకపోతే కోప్పడ్తాను. వాడు కాస్త చంపడానికి తయారయ్యాడు.”

“అయినా ఎవరో రక్షించుంటారు. లేకపోతే ఇంకేమైనా జరిగిందా?”

యువ

అన్నాడు మామూలుగా.

“రక్షించక పోయింటే ఇక్కడెందుకుంటాను. ఈపాటికి అనువృత్తిలో వుండే వాడికికదా!” అందోళన పడ చంపిన నామరకు కపీసం ఆక్రమం కూడ ప్రకటించక పోవడం నాకు కోపం తెప్పించింది.

కొంచెం దూరం ఇద్దరం మాట్లాడు కోకూడా పిలిచాము ఇద్దరం “చారస్తా” డగ్గర విసికియాము.

“చారదాకా స్టేనే గాని తెలియదు. అయినా ఇలాటివి అనుభవించాలి గాని చెప్తే ఇలాటి పిచ్చి నన్యాకులకు ఏం బొధపడతూ?” అనుకున్నాను.

నాతోడు సుఖాత ఇంటిదగ్గర కాకుండా ఉంటుంది. ముగియిన బట్టలు. వట్టి కొట్టుకుపోయిన యెడతలను చూసి కంటాడుగా డగ్గర కొచ్చింది ఏమయిందంటూ.

పాట్య మైకం తేలికగా. క్లుప్తంగా చెప్పాను జరిగిన విషయాన్ని. నేను కూడా దానిని ప్రశాశం తీసుకున్నంత తేలికగా తీసుకుంటా మనరుని ప్రయత్నించాను. కాని నా వల్ల కాలేదు. శ్రీమతి శాశంబె ఎక్కువ గా భారా పడింది. ఎంత చెప్పినా వినకుండా పిలిచా ప్రోగ్రాం కాస్తా గుడి ప్రోగ్రాం కింద మార్చేసింది.

మర్నాడు ఆఫీసులో చట్టాన్నందాక చెప్పకొడగ్గ సంచుటనలు లేకుండానే

గడిచిపోయింది. మూడు గంటల ప్రాంతంలో అపీనరుగారు ప్లామి వగ్గర వసెలా పాగుతుంటే చూడాలంటూ వెళ్ళి పోయారు.

పది విముషాలు గడిచాయి.

ప్రకాశం నా బిల్లదగ్గరకొచ్చి త్వరగా బయలు తేరారి యివ్వాలి మీకో వింత చూపిస్తాను అన్నాడు. నిన్నటి నంపు టవతో ప్రకాశం మీద నాకు నడఖప్రాయం తగ్గింది.

నేను కూడా "వింతలేముంటాయ్ అన్నీ మామూలుగానే వుంటాయి నాకు" అన్నా ఎగతాళిగా నవ్వి.

కానీ ప్రకాశం వదల్లేదు. చివరకు బయలుతేరక తప్పింది కాదు.

నాసరి అపీనరుగారు ఇంటిస్లాట్ దగ్గరకు తీసుకొచ్చాడు. ఇక్కడి కెండుకు వచ్చినట్టు ప్రకౌర్థకంగా ప్రకాశంవేపు చూశాను. ఇద్దరం చెట్టు పీడలో నిల బద్దాము. పైన వజ్రాలు రొదచేస్తున్నాయి. ఎండలో చురుకు పాలు తగ్గలేదు.

నిన్నటి విషయాన్ని వలేవదే జ్ఞప్తికి తెచ్చే ఆ స్థలం నాకు నచ్చలేదు. ప్రకాశం నన్ను తట్టి చూడమన్నట్టుగా కళ్ళెగ రేశాడు. అటువైపు చూశాను. నిన్ననాతో ఘర్షణపడిన కూలీయే. యివ్వాలి అపీనరు గారితో వాడిస్తున్నాడు.

"రాస్కెల్ వాడే నిన్న నన్ను చంపడానికి కై చేసింది" ముందుకు పోబో

తున్న నన్ను ప్రకాశం చేయి పట్టుకు ఆసాడు.

"వదులు వాడి అంతు తేబిస్తాను" అన్నా కోపంతో చేయి విడిపించుకుంటూ.

"ప్లీస్ వెయిట్ అండ్ సీ. వింతవి ముందే చెప్పాను గా అన్నాడు ప్రకాశం నా చెయ్యిని మరింత గట్టిగా పట్టుకుంటూ. ఘర్షణపడిన కూలీ గొణుక్కుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ కూలీ నెనక్కు వెళ్ళినట్టే వెళ్ళి అపీనరుగారి మీదకు లంఘించాడు. అతని చేతుల్లో వదులైన ఆయుధమేదో వుంది. దీనిని కూడా ప్రకాశం మామూలుగా తీసుకోవటం నహించలేక పోయాను. నేను ఆయనను హెచ్చరించేలోనే నిన్న నన్ను రక్షించిన నర్సయ్య అపీనరుగార్ని పక్కకు నెట్టెయ్యడం జరిగింది. ఈ లోపల ఆ కూలీ తప్పించుకుని పక్కబలం చూపించాడు.

"అశ్చర్యం నిన్న నాక్కూడా జరిగే జరిగింది. విజంగా కూలీ నర్సయ్య దేవుడయిందొచ్చు... నా మాటలను మధ్యలో అపుతూ "ఇవాళేకాదు కొత్తగా వచ్చిన ప్రతివారికి దేవుడవుతాడు" అన్నాడు ప్రకాశం తమాషాగా నవ్వుతూ.

"మరి అపీనరుగారు కొత్తవారేం కాదుగా?" వ్యక్తం చేశాను.

'కానీ మోసానికి కొత్తవారే" అన్నాడు ప్రకాశం.

“మరి ఈ మోసాన్ని ఆపివదుగారికి చెబితే” అన్నానాపేకంగా.

“చెప్పినా ఇప్పుడెవరూ నమ్మరు. ఇరిగిన సంఘటనలాటిది. మనం చెయ్యి కలిగేదేం లేదు. అటు చూడండి” అన్నారు.

మొహమాటం పడుతూనే ఆపివదుగారి దగ్గరనుంచి కృతజ్ఞతలతో బాటుగా

దబ్బులు కూడా అందుకున్నాడు నర్సయ్య.

చాలాపేవటివరకు నేనేమి మాట్లాడ లేక పోయాను.

“పదండి ఏమిటిలావున్నాడు?” అంటూ ప్రకాశం నా దుఃఖించిన తరుణా “ఇన్ని ఎత్తులూ, మోసాలు....అన్నీ కూటికోసం. ఇష్టే పర్ ఎ ప్యూ దారేన్ మోర్” అన్నాడు బాధగా నవ్వుతూ.

జూలై నెల భావపరిచయ పోటీ

బహుమతి పొందిన వ్యాఖ్య

అ॥వె॥ రోగమణపనెంచి రోగికిమండియ
చెవులుకొమ్ములాచ్చె, చిత్రముగను !
విస్తుపోయిచూచె-వెటరినరీమందులు
వాడినట్టి మందవై ద్యుడవుడు.

— గౌరవజ్ఞుల సుబ్రహ్మణ్యం. ఏలూరు.

అడవి కథ

గుమ్మలభిస్కరరావు

“నువ్వేం చెప్పదలుచుకున్నావు అని నన్నెవడూ నిలదీసి అడక్కపోతే చిన్న కథ చెబుతానా మీకు” అన్నారు శంకరం మమ్మల్ని చుట్టూ పోగు జేసు కుని, “అడగంటే చెప్పు” అని సావ దానంగా కూర్చున్నాం.

“అది చాలా మారుమూల పల్లెటూరు. చిన్న అరుగుబడి తప్ప ఒక వంతెన లేదు. ఒక రోడ్డులేదు. కరెంటు సంగతి అడగ నక్కర్లేదు ఆ ఊరు మొహం పైవాళ్ళు చూడకపోవడానికి కారణం ఊళ్ళోవాళ్ళు మొహమొహాలు చూసుకోకపోవడమే. ఎద్దెమంటే తెద్దెమనేవాళ్ళు ఎక్కువ. ఎద్దె మనేవాళ్ళు యువకులు. తెద్దె మనేవాళ్ళు వయోవృద్ధులు. వందపైస బ్రతకడంలో

రికార్డులు స్థాపించి ఇంకా బ్రతుక్కొస్తున్న ముసలివాళ్ళు ప్రతి పనిని అడ్డంకొడ్డి దానివల్ల ప్రయోజనాల సంగతి ఎలా ఉన్నా అనరాని భూతద్దంలో చూపించి అవి వేసేవారు. ఈ పనిచేస్తే మన ఊరు సర్వనాశనమైపోతుంది ఫలానా అమ్మవాణి కానం ప్రకారం అనేవారు. నాలుగు ముక్కలొచ్చి పట్నం పడువులకెళ్ళి ఉద్యోగాల్లో స్థిరపడ్డ వారు ఊరు దాగు కోసం ఆలోచించి పెట్టలేదు సరి కదా, “భూగోళంలోకెల్లా దిక్కుమాలిన ఊరు” అని తిట్టుకొనేవారు.

“కాలం గడిచేకొద్దీ, ఒకరిద్దరు తప్పు ఆ ఊరి వయోవృద్ధులు ఒకరి తర్వాత ఒకరు కాలం చేశారు. యువకుల సంఖ్య పెరిగింది. వాళ్ళ గుండె నిద్దరమూ పెరి

గింది. తెగించి తెప్పను తగులబెట్టి కాం
వకి అడ్డంగా చిన్న వంతెన కట్టించు
కొన్నారు. వంతెనదాటి అవతలవాళ్ళతో
యిచ్చి పుచ్చుకోతలు జరిపారు. జానా
తెత్తెడు కాలి బాటను వెడల్పుచేసి చిన్న
తోడ్డు వేయించుకొన్నారు. చకచకా ఊరు
పెరుగుతూ వచ్చింది. పట్టణానికి దారి
నిర్మల్లంతో వదువులూ వ్యాపారాలూ పెరి
గాయి. ఈ లోగా కరెంట్ వేయించాలని
తీకట్లో ఉన్న చల్లెటూళ్ళకోసం బేళం
పెర్చి లైట్ వేసి వెతుకుతుంటే ఈ ఊరు
కనిపించింది. అంతే సక్కనున్న పట్టణం
తోంచి కరెంట్ లాగడం మొదలెట్టారు.
అ ఊరి జనం అంతా సందర వడి
పోయారు. "కోటి రూపాయలు పెట్టినా
తాని కరెంట్" అడగకుండా వస్తుంది
అని తెలితలు కొట్టేశారు. ఊరిపైపు
పెరుగుతూ వస్తున్న కరెంట్ తీగల్ని
ఎదురెళ్ళి చూశారు. వద్దీమీద చేతు
లుంచుకొని పడలు చేయించే యింటి
పీర్లని చకచకా స్తంభాలు పాతి ఉడతల్లా
పైకి పాకి తీగల్ని విగించే పనివాళ్ళని
చూసి మురిసిపోయారు.

"కాని మిగిలిన యిద్దరు వృద్ధులు
కంటతడి పెట్టారు. స్టాటిస్టిక్స్ తీసకొనే
వాళ్ళకి తెలియకగనీ, ప్రపంచంలోకెల్లా
ఎక్కువకాలం బ్రిటిష్ ఘనత వాళ్ళదే.

"ఊళ్ళోవాళ్ళంతా వారి దగ్గరికి వెళ్ళి
ఎండుకు విడిచిస్తున్నారు అని అడిగారు.
"చూడండి ఆవర్తం వస్తుంద్రోయ్
అని వాపోయారు వాళ్ళు.

"అనర్థంకారు. దీని పేరు కరెంటు
అన్నారు ఒకతను.

"కరెంట్ లేవోయ్. కాశీకి వెళ్ళినప్పుడు
దీన్ని కళ్ళాగా చూశాము, యిది చాలా
ప్రమాదం"

"ఏ అమ్మవారైనా కావం యిచ్చిందా
యిది రాకూడదని."

"నీ మొహం కావం యివ్వాలా.
ఇది కొంపలు తగుల బెతుకునని. యిళ్ళ
మీద విప్పలు రాలుస్తుంది. ఊరు ఊరంతా
బూడిదయి పోతుంద్రోయ్" అని విగ్గ
రగా సీదవడ సాగించారు. "మీ ఖర్చు
తగులదండి" అనుకుంటూ జనంవాళ్ళిద్దరినీ
వదిలేసి వెళ్ళిపోయారు.

"అ వూరికి కరెంట్ వచ్చేసింది.
ఊరంతా దేదీప్యమానంగా వెలిగి
పోయింది. వాడిద్దరు మూలుక్కుంటున్నా
ఆ రాత్రికోళ్ళు మేకలు విరివిగా తెగాయి.
ఉన్న ఎత్తులోనే అధికారులకి విండలు
చేపేరు. ఊరు వూరంతా పండుగ చేసు
కొంది. ఆ కాంతిలో మొహమొహాలు
చూసుకుని జనం ముచ్చటపడ్డారు. వయ
సులో ఉన్న దంపతులు కొత్త వెలుగులో
మళ్ళీ శోభనం చేసుకున్నారు. ఊరంతా
వెల్తురు ముద్దయి పోయింది.

"ఈ సందడి చల్లబడకుండానే తెలి
పోస్తూ వేస్తారని మరో శుభ వార్త.
"ఓర్రిస్సానియ్యా ఏం అబ్బిస్తారా" అని
అనుకున్నారు. ఇంకా మిగిలిన ఆ యిద్దరు
వృద్ధులు మళ్ళీ కళ్ళపీళ్ళు పెట్టుకున్నారు.

"మళ్ళీ ఏం పోయేకాలం వచ్చిందీ"
అన్నట్టు అడిగారు జనం.

"నిమో బాబూ మీకు చెప్పలేం.
హాయిగా ఆముదం దీపాలతో బ్రిటికే

వాళ్ళం. కరెంటు లైట్లు తెప్పించి కళ్ళు పోగొట్టారా. ప్రంజాలమీద విప్రుతీగల్లో చెలగాటం అడుతున్నారా. ఇక దీన్ని తీసుకరండి” అన్నారు విరుపుగా.

“దీనివల్ల ప్రమాదమేమిటి?”

“ఏమిటా. మీ చెవుల్ని యంత్రాలు చేస్తుంది మీలో సుఖం పెంచి కాలు కదపేసికుండా చేస్తుంది మిమ్మల్ని మొద్దుల్లా బద్ధకం చేస్తుంది చావండి మీ భక్తి సలాహందో అంటూ ఆక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయారు

“జనం తెలిపోను తీగల్ని చూద్దానికి వెళ్ళారు. వళ్ళి యంజినీర్లు పరివాళ్ళ కొలాహలం ఒకరిద్దరు తెలియక యంజి నీరుచి “అయ్యా పోను వల్ల లాభాలు తెలివిస్తారా” అని అడిగారు ఆయన పై నర్దుకొని “సరేజ్ మీ ఊరుకి విప్రుంటు కొందమకో....” అని ఎందుకో ఆగి పోయాడు.

“చచ్చ బలేవారండి మీరు. ఊరికి విప్పేమిటి. ఆ ముసలోళ్ళు ఆ మాట న్నారు. మీరు అలాగే అంటున్నారు” అని విసుక్కున్నారు. ఇంజినీరు “అది కాదయ్యా నా ఉద్దేశ్యం. టౌన్ లో నీళ్ళ కాల్లుంటాయి ఫోన్ లిస్తే నిమిషంలో వచ్చి ఆర్వేస్తాయి.” అన్నారు.

జనానికి ఉపయోగం వచ్చినా ఉదా హరణ రుచిందలేదు. ఇంజినీరుమాత్రం బాధపడ్డాడు. సరైన ప్లాన్ పుల్ ఎన్నుకో వందుకు.

చివరకి తెలిపోయి వెలిసాయి. తాగా దబ్బున్న కొంపలు పంచాయితీ అసీసు పోస్ట్ సెట్టించుకొన్నాయి.

“అంతా బాగానేఉంది కానీ అమా నాస్యకి పార్లమెంట్ ఆ వృద్ధుల ఏడుపు. యంజినీరు మాటలు గుర్తొచ్చి ఉలిక్కి పడతారు ఊళ్ళో జనం.”

శంకరం కథ చెప్పడం అవి సిగరెట్లు వెలిగించుకొన్నారు.

“ఇలా ఉండగా ఒకరోజు ఏం జరి గిందో తెలుసా?” అన్నారు.

“ఏం జరిగింది” అన్నాం ముందుకు వంగి.

“కరెంటు తీగ తెగివడి ఒక కాటాకు కొంప గుప్పుమంది. మంటలు పైకి లేచాయి అంతకుముందు స్వతహాగా ఆర్పుకొనే జనం పోసుమొహం చూసి ఆగిపోయి టౌన్ లో నీళ్ళకార్లు వి పతి పించారు. మంటలు చుట్టూ అల్లకొని వ్యాపించాయి. కానీ నీళ్ళకార్లు వచ్చేలోగా చివరంటా కాలిన బీదలా తురతురమంది ఊరు” అంటూ ముగించారు.

మేమంతా దీనిస్పాయింట్ అయ్యాం. వెధవకథ అనికూడా అనేకం. నలుగురం నానా మాటలు అన్నాం.

“ఇది కిలంలేచి కథ.”

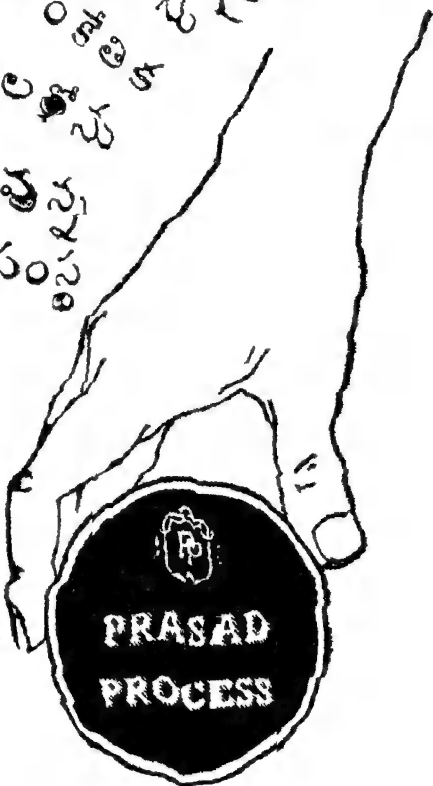
“సావిష్టి వెధవా. బంగారంలాంటి ఊరుని తగలబెట్టావు కదరా.”

“కరెంటు పాత్రకి తెలిపోను పాత్రకి తీరవి అన్యాయం చేసావు కదరా.”

“సువ్వేం చెప్పడమవుతున్నావు దీని ద్వారా.”

శంకరం తల విడిచింది “అనే అశక్త వద్దన్నామ ముందు” అని తారుకున్నాడు.

అధునిక యంత్ర
 పరికరమాలతో కూడిన
 శాంతి కళా
 నిపుణులతో కూడిన
 అమర్త్య
 బ్రహ్మాండమైన సంస్థ

ఆర్.ఎస్.ఎస్. ప్రెస్

ప్రసాద్ ప్రాసెస్ ప్రైవేట్ లి. మదరాసు. 26

వికస

యవ్వనప్రణతి
సులభస్వరూపిణి

(గత సంచిక తరువాయి)

“క్రింద టాక్సీ వుంది. దబ్బులు యివ్వాలి. డ్రైవర్ రిపేషన్ దగ్గర వున్నాడు.” తగ్గు స్వరంతో అన్నాను.

“టాక్సీయా!” ఒక్కక్షణం మతి పోయినట్టు చూసిన ఆతను నన్ను లోపలికి రమ్మవమవి పిలిచాడు చప్పన వెళ్ళి హాంగర్ కివున్న షర్ట్ తీసి వేసుకుని, డ్రాయరు పొదుగులాగి పర్వతీసుకుంటూ, ‘కూచో! నేను యిప్పుడే వస్తాను’ అంటూ వైటికి వెళ్ళిపోయాడు.

నేను పోసాలో కూర్చున్నాను యిక్కడికి ఎలా వచ్చానో నాకే తెలియదు. కానీ రావటం అనేది చాలా మంచి పని చేసినట్టుగా అనిపిస్తోంది. నేను గదిని కలియచేశాను. ఆతను వదులుని చదుపు ఉంటున్నాడు కాబోలు. మంచం దగ్గర

కేబిల్ లైట్ వెలుగుతోంది.

చదువుతున్న పుస్తకం మంచం మీద బోల్గా పెట్టివుంది.

నా మనసువి ఎంతగా ఇతర విషయాలు లగ్నంచేయాలని ప్రయత్నించినా సాధ్యం గావటంలేదు. మాటిమాటికీ నాన్నగారి మాటలే గుర్తుకువస్తున్నాయి. ఆ మాటలు గుర్తుకు వచ్చినప్పుడల్లా, అవి కూలాల్లా ఒక్కొక్క కిప్పిటిపొరవి చేస్తున్నాయి. మనసారా ఒక్కసారి ఏడవాలనిపిస్తోంది. కానీ — నేను యిక్కడికి ఏడవటానికిరాలేదు. ఆతన్ని సలహా అడగటానికి వచ్చాను జరిగిందంతా చెప్పి యిందులో నా ఆనందం ఏమిటో తీర్పు అడగటానికి వచ్చాను. కనీసం ఒక్క వ్యక్తి నోటి మంచి అయినా నేను

చేసింది పొరపాటులేదని విచారించిపోయింది. అలా వినకపోతే నాకు మనసు స్థిమితం తప్పకుండా మోసవి భయంపేయసాగింది. అవలెలా ఎందుకైంది? అమ్మ చెప్పిన వట్టూ వివి టొమ్మలా వుండగా యిలా ఎందుకు చేసాను? నేను చేసినందువల్ల అందరికీ ఆగ్రహం రావటం మినహా జరిగిందేమిటి?

మోకాళ్ళమీద మోచేతులు వుంచి, అరచేతుల్లోకి ముఖం చూచుకుని కూర్చున్నాను ఎంత ప్రయత్నించినా కనకకొల కుల్లోకి వచ్చి విండతున్న చీకటి విగ్రహంబుకోవటం సాధ్యం కావటంలేదు.

కృష్ణ తిరిగి వచ్చినట్టుగా అడిగిరి వన్నది. తలుపులు మూసిన శబ్దం విని పించింది.

"చీ—చీ! నేను ఏడవకూడదు! నేను పిరికిదాన్ని కాదు! అతని తీర్పు కోసం వచ్చానే తప్ప సానుభూతికోసం కాతేను.

"మీనా! ఏమైంది?" నా దగ్గరగా వచ్చి అడిగిన అతని గొంతులో ఆడుర్దా ప్రతిధ్వనిస్తోంది.

నేను మాట్లాడలేక పోయాను.

"చెప్పు. మీనా. ఇంట్లో ఏదయినా గొడవ జరిగిందా?"

అవునన్నట్టు తల వూసాను.

"ఏమైంది?" ఏ విషయంమీద?"

నేను సమాధానం చెప్పలేదు.

క్షణం ఆగి అడగలేక అడిగాడు.

"నా దగ్గరకు రావడం సారధికి తెలిసిందా? నా మూలంగా ఏదయినా స్వర వచ్చిందా?" లేదన్నట్టు తల తిప్పాను.

"రాజా ఎవరో మీ అమ్మకి తెలిసిందా?"

అదీ కాదన్నట్టు సూచించాను.

'మరి? యింకేం జరిగింది? మామయ్య ఇంట్లో వున్నారా?"

వున్నారన్నట్టు తల తిప్పాను.

రెండు విముషాలు గడిచాయి దశంః గ్రహించుకోవటానికి విశ్లేషణయత్నం చేస్తున్నాను.

పున్నట్టుండి కృష్ణ చెయ్యి నా నడుటి మీద పడింది నా తల చేత్తో వెనక్కు నొక్కుతూ. "ఏది? తలెత్తు. ఒక్కసారి యిలా చూడు" అన్నాడు.

ఇక ఏడుపు విగ్రహించుకోవటం నా వశంకాలేదు. రెండు విముషాలు చూసిన తరువాత అతను హఠాత్తుగా నా వక్కవ కూర్చున్నాడు.

"అరె. ఏమిటిది? పోన్లే. అంత చెప్పలేని విషయం అయితే అడగనే అతగను. కానీ నువ్వు ఏడవకు! ఏయ్. విన్నే! ఏకే చెప్పేది!

చ—చ: అల్లరి పిల్ల మీనా—నా కొంటె మరదలు మీనాయేనా యిలా ఏడవటం!"

అనురాగ పూరితంగా. అత్యయంగా పున్న ఆ మాటలతో నా ఏడుపు కట్టలు తెంచుకున్నట్టు మరింత పురుకమైంది.

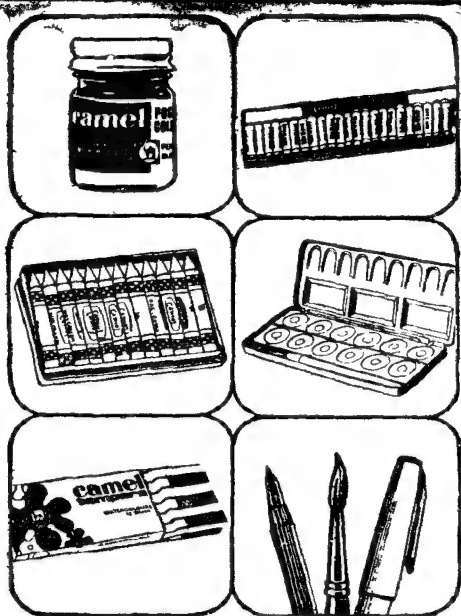
బావా, కాళి కగర ఒక
కేమెల్ రంగులు పెట్టె
గింది. చాకు వాటితో ఎంత
వక్రబడి బొమ్మలు
వేస్తాడనుకున్నావు? ఆ
రంగులు ఎంతో అందంగా,
మెరిసిపోతూ ఉంటాయి,
అవి చాలా కాలం
ఉంటాయని వాడన్నాడు.
అందుకని, నావటివ
రోజుకు నాకొక రంగుల
పెట్టె కావాలి, అది నాకు
తెచ్చి పెట్టవా నన్నా?

కేమెల్ ఆర్ట్ కలర్స్

కేబ్రిన్
ప్రైవేట్ లిమిటెడ్,
ఆర్ట్ మెటీరియల్స్ డివిజన్,
జె.బి. నగర్,
కుర్గ - అంతేరి రోడ్,
హిందూవి - 59.

అనా పుట్టిన
రోజునాంది,
నాన్నా...
నాకొక
కేమెల్
రంగుల
పెట్టె కావాలి.

PRATIBHA 70-4 TEL

“మీనా! ఏమిటి—చిన్నపిల్లలా!”
చాలా తగ్గుస్వరంతో అంటూన్న అతని
మాటలు ఆ దుఃఖంలో ఆలంబనగా అని
పించటంతో అప్రయత్నంగా నేను అత
నికి మరింత దగ్గరగా జరిగాను. ఆ
తర్వాత నిమిషంలో అతను నన్ను దగ్గ
రకు తీసుకున్నాడో—లేక కేక అతనికి
మరింత చేరువయ్యాకో నాకు తెలియదు
నాతలమాత్రం అతని గుండెలకి అందింది.

కృష్ణ నాతలమీద చెయివేసి విము
రుతూ అన్నాడు. “నీకు విజంగా ఏడ
వాలని అనిపిస్తుంటే మనసారా—కరువు
తీరా ఏదేయి! ఒక్కొక్కసారి ఏడిస్తే మన
సులోవున్న భారం అంతా తగ్గి తేలికగా
అనిపిస్తుంది.”

దాదాపు అరగంట తర్వాత—కృష్ణ
లేచి వెళ్ళి గ్లాసులో నీళ్ళు తెచ్చి బలవం
తంగా నాచేత తాగించాడు.

నేను తాగిన గ్లాసు అందుకుంటూ
మృదువుగా అన్నాడు. “వెళ్ళి ఒక్క
సారి ముఖం కడుక్కుని పస్తానా! ముక్కు
కళ్ళు ఎలా నాచిపోయినాయో అద్దంలో
ఒక్కసారి చూసుకో.”

నేను లేచి బాతరూమ్‌లోకి వెళ్ళాను.
చల్లటి నీళ్ళతో ముఖం అంతా కడుక్కు
న్నాను. కృష్ణ చెప్పింది విజమే! ఏక్కిన
తర్వాత మనసు తేలికగా వుంది.

నేను యింకలకి రాగానే ఏల్చాడు.

“అయిందా ముఖం కడుక్కోవటం!

యాలారా! కూర్చో! ఏం జరిగిందో
యిప్పుడు చెప్పు.” అన్నాడు.

నేను సాధ్యమైనంత తక్కువమాటతో
క్షుప్తంగా రాజామీద ఏదోదం కచ్చించ
వట్టుగా జరిగినదంతా చెప్పాను.

నానోటినుంచి వెలువడుతున్న
మాటలు వింటున్న కొద్దీ అతను విశ్లేష్ట
డవటం, చివర చివరకి ముఖం పారి
పోవటం జరిగింది.

నేను చెప్పింది క్రద్ధగా—“ఊర్తిగా
విన్న తర్వాత అన్నాడు.

“రాజా యింత సమస్యకి కారణం
అయిందా!”

“దాన్నేమీ అనకు. యిందులో దాని
తప్పేంలేదు. చేసిందంతా నేను.”

“అయితే మాత్రం!” కృష్ణ కుర్చీలో
నుంచి చలుక్కున లేచి ఫోన్ దగ్గరకు
వెళ్ళాడు.

“ఏమిటి! ఎవరికి ఫోన్ చేస్తున్నావు
నువ్వు?” అన్నాను.

“మామయ్యకి. రాజా ని తక్షణం
యిక్కడకు తీసుకు రమ్మనమని చెబు
తాను.”

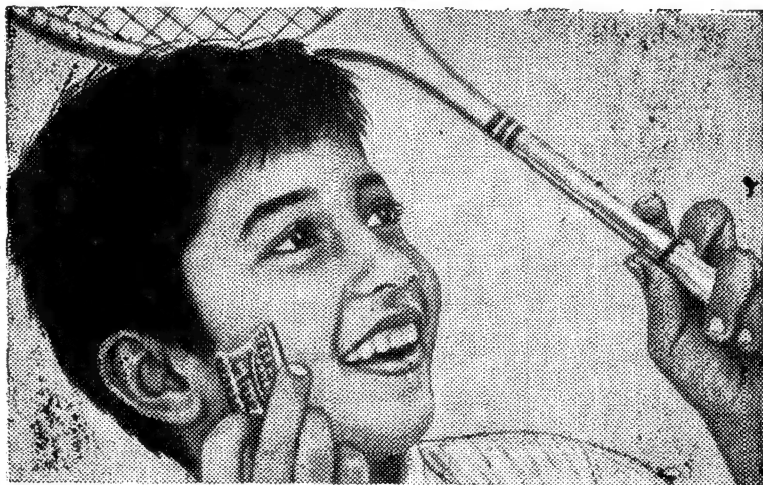
నేను మెరుపులా లేచి అతని దగ్గ
రకి వెళ్ళాను.

ఫోన్ లాక్కుంటు అన్నాను.

“నీకెలా తెలిసిందంటే ఏం చెబు
తావు?”

“ఎలా తెలియటం ఏమిటి! నువ్వు
యిక్కడకు వచ్చానని, అంతా చెప్పానని

అద్భుతమైన రుచి ఒక లక్షణమైతే

బలవర్ధకమైన పోషకత్వం మరొక శ్రేష్ఠమైన లక్షణం

అహా! కరకరలాడిస్తూ తినటం పోషణ
పొందటం ఎంత జాగ్రత్తమిది!
పార్లే గ్లూకో బిస్కట్లలో పాలు,
గోధుమ పంచదార లోని సారం,
అవ్యధికంగా ప్రోటీన్లు, విటమిన్లు
కూడా ఉన్నాయి.

పార్లే గ్లూకో బిస్కట్లు
ప్రత్యేకించి పిల్లలకు ఎంతో మంచివి

భారతదేశంలో
అవ్యధికమైన
అమ్మకం కలిగిన
బిస్కట్లు

everest/4f/PPTel

అంటాను."

"అహ! ఏం తెలివి! చాలాగొప్ప పని చేస్తావు. నేను యిందుకేనా యిక్కడకు వచ్చింది?"

"మీనా—కానీ—" అతని కళ్ళలో క్రోధపు చాయలు తొంగిచూస్తూనే వున్నాయి. కానీ నాకేం భయం అని పించలేదు.

ఫోన్ పెట్టేస్తూ అన్నాను

"నేను యిక్కడ వున్నా నని ఎవరికీ తెలియకూడదు. ముఖ్యంగా నన్నుగారికి అందుకే మీదిగ్గరికి వచ్చాను."

కృష్ణ నా రోజుమీదో అర్థం గనబట్టు చూసాడు.

మళ్ళీ ఫోన్ తీసుకుంటూ నాచెయి అతనిచేతిమీద బలంగా అనించి ఆపే సాను.

"ఏకేమైనా మతిపోయిందా? కనీసం మువ్వ యిక్కడకి వచ్చానని—క్షేమంగా వున్నానని ఆయనా చెప్పాలి. లేకపోతే వాళ్ళు యీ అర్ధరాత్రి నువ్వు ఏమయి పోయావానని ఎంత అంగారు పడ్డారో తెలుసా?"

"తెలుసు. నేను కొడుకునేది అదే! అలా జరిగాలనే నా వుద్దేశ్యం!"

"నీ మొహం!" అతను నా చెయి లాగినేయి బోయాడు.

"నేను ఫోన్ చేయొద్దని చెబు తున్నాను." కోపంతో గట్టిగా అన్నాను.

"ఫోన్ చేయటం నా ధర్మం! నేను

చేసి తీర్చాను." కృష్ణ నాచేయిలాగి రిసీవర్ ఎత్తాడు.

నాకు అతని తిరస్కారం చూస్తే రోషంలాటిది వచ్చింది.

"హలో 'కృష్ణ రిసెప్షన్ కి మాయండి ఫోన్ నెంబరు యిచ్చి క రెట్టు చేయమని కోరాడు.

"యనుకో, ముందే చెబుతున్నా. నేనిక్కడ ఒక్కక్షణం కూడా వున్నాను." అవతల ఫోన్ రింగ్ అయి ఎవరో తీసి నట్టున్నారు

కృష్ణ మాట్లాడాడు.

"హలో! హనుమంతరావుగారు కాని ఎవరు? మామయ్యేవా? మామయ్య! నేను! కృష్ణని మాట్లాడుతున్నాను."

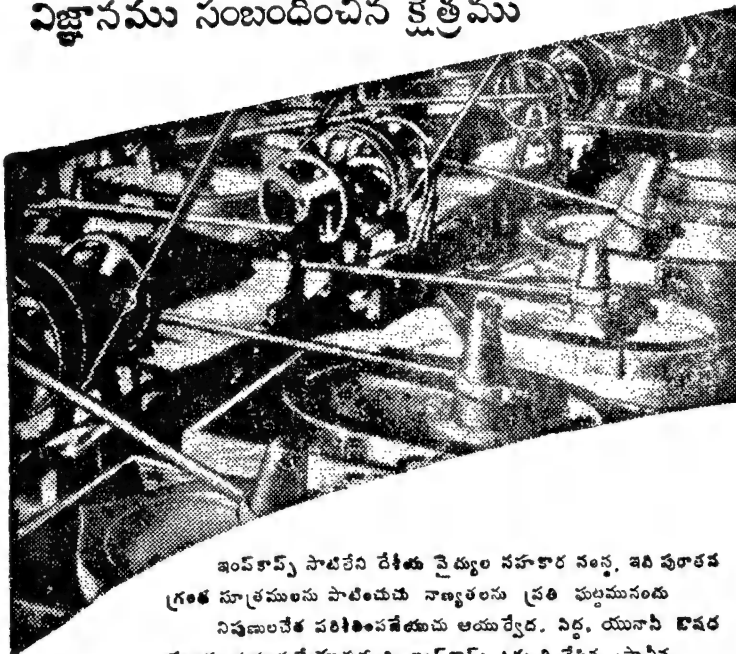
నేను పూపిరి బిగబట్టి చూడసాగాను. కృష్ణ తరెత్తి నావైపు చూసాడు. తర్వాత ఏమనుకున్నాడో ఏమీ! మీనా యిక్కడ వుంది నా దగ్గరకు వచ్చింది. మీరు అంగారు పడకండి. ఆ! సరే! అలాగే! రూమ్ నెంబరు 128 మీరు వెతుక్కునే క్రమ లేకుండా. నేనే క్రిందకి వచ్చి వెయిట్ చేస్తాను " కృష్ణ ఫోన్ పెట్టేసాడు.

ఈ సంభాషణ పూర్తిగా ఆరికించిన నేను. గబగబా గుమ్మంవైపు నడిచాను.

అతను రెండంగళ్లో వచ్చినట్టుగా నా దగ్గరకి వచ్చి నా జబ్బినట్టుకుని ఆపేసాడు.

"ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు? మామయ్య ఇప్పుడు యిక్కడికి వస్తానని చెప్పాడు."

ఇంప్రూవ్ ప్రాచీన సాంప్రదాయము—ఆధునిక సాంకేతిక విజ్ఞానము సంబంధించిన క్షేత్రము

ఇంప్రూవ్ సాటిలేని దేశీయ నైపుణ్యం నహకార నంస్త, ఇది పూర్వక
గ్రంథ సూత్రములను పాటించుచు నాణ్యతలను ప్రతి పుట్టమునందు
నిపుణులచేత పరిశీలించబడుచున్నది. నిర్ణయనాని టావర
ములను తయారుచేయుచున్నది. ఇంప్రూవ్ ఉత్పత్తి చేసిన ప్రాచీన
ఔషధములకు ఆధునిక యంత్రముల ఉపయోగమువల్లను, ప్యాకేజింగు
తత్వంవల్లను, ఆధునిక తూపకల్పనము కలుగుచున్నది. ఇంప్రూవ్
ఔషధులపైన నిరంతర పరిశోధనలు సాగిస్తూ ప్రాచీన ఔషధముల
పునర్నివనమునకు కృషిచేస్తూ యున్నది.

maa/IMP 961 M TEL

సినలైన ఆయుర్వేద, నిర్ణయనాని
ఔషధముల నిలయము
ఇంప్రూవ్ ఔషధములు అన్ని ప్రముఖ
ఔషధాలయములలోను దొరుకును.

అందియన్ మెడికల్ ప్రాక్టీషనర్స్ కో ఆపరేటివ్ సార్వస్వీ అండ్ ప్రోద్దు లిమిటెడ్
అదయారు - మద్రాసు 28

శీతనక అవినూ: కాడేవల్లి పోస్టు గుంటూరు జిల్లా. ఫోను: 7306 & పేజీ డిటో: 27/16/71.
విశాఖ కోట్. గవర్నమెంట్. విజయవాడ-2. ఫోను: 0385 & పేజీ డిటో: టైక్స్ హ్యాండ్ లిమిటెడ్.
విశాఖ కోట్. ఫోను: 27.

“విన్నాను. అందుకే వెళుతున్నాను.”

“ఎక్కడికి?”

“ఎక్కడికో అక్కడకి. నీకెందుకు చెప్పాలి?” నాకు నువ్వెవరని చెప్పాలి, స్నేహితుడివా? అప్పుడివా? బంధువివా? “అన్నీ! పోనీ నువ్వేది అనుకుంటే అది.”

“వదులు నన్ను. అనలు నీ దగ్గరకి రావటం నాది పొరపాటు. ఏ మామీ దగ్గరకో వెళ్ళివుంటే నిశ్చింతగా ఆశ్రయం దొరికేది.” చెయి గుంజుతున్నాను.

“మీనా! ఏమిటి యీ ఆవేశం. ఎవరి మీద నీ కోపం?”

“నీమీద! — నీమీద! — నీమీద! నువ్వు నాకు విజమైన స్నేహితుడివని, నామాట మన్నిస్తావని గంపెడంత ఆశతో వచ్చాను. అది ద్రోహం! ఇప్పుడు తెలిసిపోయింది. నీకు నాపైంటే పున్న గౌరవం నామీద లేదు. అతని చేతులు మెల్లగా నన్ను చుట్టేసి వాయి.

“మీనా! నీ యిష్టం లేనిదే యిక్కడ మంచి మామయ్య కాదు. దేవుడుకూడా తీరకు వెళ్ళలేదు సరేనా?”

“నీ మాటలు విజమైనన్న నమ్మకం ఏమిటి?”

“నాకు అబద్ధాలు అడటం రాదన్న సంగతి నీకు తెలుసు.”

నేను అతని చేతులు వదిలించుకో బోయాను. కానీ సాధ్యం గాలేదు. అతని చేతుల్లో బండిగా అయిన నేను కోపంగా

చూస్తూ అన్నాను.

“వదులు నన్ను.”

“వదలను.”

“జాగ్రత్త! ఇప్పుడు వదలకపోతే జీవితాంతం భరించాల్సి వుంటుంది నీ యిష్టం.”

అతని కళ్ళలో ఆశ్చర్యంలాటిది కను లాడింది. వెంటనే చేతులు పట్టు సడల బోయినాయి. కానీ మళ్ళీ ఎందుకో అంత లోకే ఆగిపోయినాయి.

“ఫర్వాలేదు. నీ బెదిరింపులకి నేనేం భయపడను.” అతను నవ్వాడు.

అందమైన అతని పలువరుస తళుకు మంది. ఆ నవ్వు నిష్కల్మషంగా, వేయి వెన్నెలలా కురిపించినట్లుగా వుంది. నా చెప్పల్లో కోటివేణువుల నాదం మృదు మధురంగా వినిపించింది అపరూపమైన కాంతితో. తళుకులాడుతున్న అతని కళ్ళ లోకి చూస్తూ. నన్ను నేను మర్చిపోయి నట్టుగా నిలబడ్డాను. మా యిద్దరిలో మొదటగా తేరుకున్నది ఆతనే!

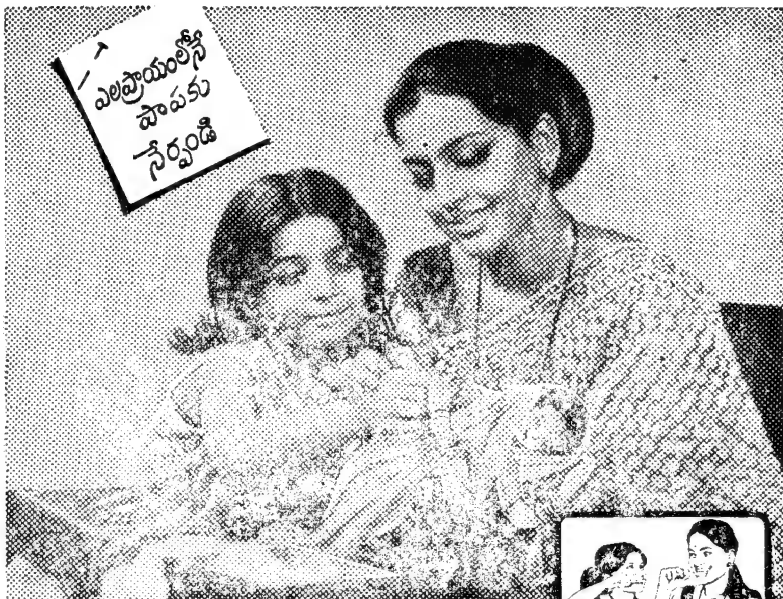
అతని చేతులు విడిచివేసినాయి, నా చెయి పట్టుకుంటూ. మృదుగంభీరమైన స్వరంతో అన్నాడు. “బుద్ధిమంతురాలిలా లోపలికి రా! వచ్చి కూర్చో!”

*

*

నాన్నగారు వచ్చి వెళ్ళిపోయారు. ఆయన దాదాపు గంటకి పైగా వుండి వెళ్ళారు. నన్ను ఇంటికి రమ్మనమని

యవ

నియమానుసారం ఫోర్ హెన్స్ టూత్ పేస్టుతో దగ్గు తోముకుంటే ఇగుళ్ళ బాధలను, దంతక్షయ్యాన్ని అరికట్టుతుంది.

ఫోర్ హెన్స్
దంతవైద్యునిచే
సృష్టింపబడిన
టూత్ పేస్టు

ఫోర్ హెన్స్ పళ్లనూ, ఇగుళ్లనూ కూడా రక్షిస్తుంది. ఇది దంతవైద్యునిచే సృష్టించబడింది. ఇగుళ్ళ రక్షణకై ప్రత్యేకమైన పదార్థాలు దీనిలో ఉన్నాయి. నియమానుసారం, కాత్రి, ప్రాద్దుట; ఫోర్ హెన్స్ తో పళ్ల తోముకుంటే, ఇగుళ్ళ బాధలు, దంతక్షయము మీ దగ్గరకు రావు. మీ పిల్లకు ఈ ముఖ్య విషయం నేర్పడానికి ఇదే మంచి తరుణం. కొత్త విషయాలు నేర్చుకోవాలనే ఉత్సుకత ఉన్నప్పుడే నేర్పటం ఉత్తమం. కావున, నేడే ప్రారంభించండి. ఫోర్ హెన్స్ దంతసంరక్షణ ఎంత చిన్న వయసులో నేర్పితే అంత ఉత్తమం.

ఉచితము "దంతములు ఇగుళ్లను గురించి తినుకోవలసిన 'క్రర'" అను వివరణాత్మకమైన చిన్న రంగుల పుస్తకము. ఇది పది భాషలలో*, మానర్స్ డెంటల్ అడ్వైస్ జీ బ్యూర్, పోస్ట్ బాక్ 10031, బొంబాయి-1 విలర్, వజ్ర దొరకును. మీరు _____ వయస్సు - Y-11 - దిరుగామా _____

*హిందీ, ఉర్దూ, తెలుగు, మరాఠీ, సంస్కృత, ఇంగ్లీషు, హిందీ, మరాఠీ, గుజరాతీ, ఉరుమి, బెంగాలీ, తమిళం, కన్నడ, మళయాళం, కన్నడ భాషలో ఏది కావాలి నూపెస్తూ, దాని క్రింద గీతగీయండి.

92F-152D TEL

కృష్ణచేత అడిగించారు. నేను రావని మొండిగా అనేశాను. అసలు నాన్నగారు ఆ గదిలో అడుగు పెట్టగానే నేను లేచి అవతంపున్న డ్రెస్సింగ్ రూమ్‌లోకి వెళ్ళి పోయాను. కృష్ణ లోపలకివచ్చి, ఇక్కడ “నింబర్డావేం? మామయ్య వచ్చారు యితరలకిరా!” అన్నాడు.

నేను రావని తిరస్కరించాను.

గంటకిపైగా కూర్చున్న నాన్నగారు నా హతంవల్ల తను వద్దున్న వేదన అంతా కృష్ణకి వినిపించాడు. నాకు వయసు పైబడటాన్నికొద్దీ బొత్తిగా జ్ఞానం లేకుండా పోతుందన్నారు నేను అసలు చెప్పేవాళ్ళులేక చిడిపోతున్నానట! నాన్నగారు వచ్చి నన్ను బ్రతిమలాడుతారని. అనునయంగా ఏదో చెబుతారని. జరిగిన దానికి బాధపడతారని ఎంతో ఆశగా చూసిన నాకు తీవ్రమైన ఆకాభంగం కలిగింది. నే నిలా చెప్పకు దా సరాసరి కృష్ణ దగ్గరకు రావటం ఆయనకి యింకా కోపం తెప్పించింది.

‘మీరు వెళ్ళండి మామయ్యా! నేను తర్వాత మీనాని తీసుకువచ్చి డింపతాను’ కృష్ణ నవ్వుచెబుతున్నట్లుగా అన్నాడు.

ఆయన వెళ్ళిపోయేముందు నేనున్న గది గుమ్మందగ్గరికి వచ్చి అన్నాను.

‘మీరా! నువ్వు చిన్న పాపాయివి కాదు. బుద్ధి తెలిసిన దానివి. మీ అమ్మ మీద పెట్టుకున్న ఆశలు వమ్ముచేయకు. నలుగురిలో నవ్వులు పాలయేలా ప్రవ

ర్తించకు. అది నీకు—మాకూ కూడా మంచిదికాదు. గుర్తుపెట్టుకో.” అనేసి వెళ్ళిపోయారు. నే నెన్నడూ ఎరగని ఆ కర్కశత్వం ప్రతివ్వనించింది ఆ మాటల్లో. నాన్నగారికి ఏమైంది? ఆయన ఎందుకిలా చూసిపోయారు? అదే నాకు బొత్తిగా అర్థం వటలేదు.

నాన్నగారి నిశ్చయవరకూ పంపి కృష్ణ తిరిగివచ్చాడు పన్నునో అన్నాడు

“జువ్వు చాచా పో బాటు చేశావు మీరా. నువ్వు చెప్పకంకా వచ్చినందుకే ఆయన బాధ పడితుంటే. యిప్పుడు రావని మొరాయించి యింకా కోపం తెప్పించావు.

“అవును. నన్ను రికి యీ మధ్య తరచుగా నామీద విసుగు పెట్టేది. అందికే వాళ్ళకి దూరంగా వుండదలుచు కున్నాను.”

“ఎన్నాళ్ళుంటావు?”

“జీవితాంతం. దూరంగా వుంటేనే పిల్లలమీద తిరుదండ్రులకి. తలి తండ్రుల మీద పిల్లలకి ప్రేమాభిమానాలు పెక్కు వవుతాయి. నాకు బుద్ధి తెలిసినప్పటినుంచి వాళ్ళ కళ్ళెదుటే వున్నాను. యిక యిల్ల రికం భర్త వస్తే ముందు జీవితం అంతా అలాగే వుండాలిని వస్తుంది. అందుకే పొరచి నాకు నచ్చలేదు.”

“మీ అమ్మావాళ్ళవికాదని ఎక్కడకు వెళ్తావు నువ్వు!”

**ఇన్నాళ్ళు
డబ్బు
తలనొప్పి
ఇక చాలు!**

మాయలూ మంత్రాల భ్రమలు మనకొద్దు. డబ్బు తలనొప్పిని మంత్రదండం తిప్పి చిటికలో మటుమాయం చేయడం ఎవరివల్లా కాదు. కాని తలనొప్పి తగ్గించడానికి మాత్రం మార్గదర్శి చిట్ ఫండ్ మీ కెంతో తోడ్పడుతుంది.

మేం మీతో కూర్చుంటాం. మీ సమస్యలను గురించి చర్చిస్తాం. వాటిని పరిష్కరించడానికి మా శాయశక్తులా కృషిచేస్తాం. మీరు.... అడపాదడపా పెద్ద మొత్తాలను జరూరుగా సమకూర్చుకోవలసి వచ్చే పెద్ద వ్యాపారస్తులు కావచ్చును .... పిల్లల చదువు సమస్యతో సతమతమయ్యే ఉద్యోగస్తులు కావచ్చును .... లేదా ఉద్యోగంవేసే యువతులు కావచ్చును. మీ రెవరైనప్పటికీ మీకు మేము వేర్వేరు మార్గాలు చూపగలం. మీ పరిస్థితులకు చక్కగా అనువయే మార్గాన్ని ఎన్నుకొనడంలో తోడ్పడగలం.

డబ్బు ఇన్నాళ్ళుగా తలనొప్పిగా వుంటున్నదని మీరనుకుంటూ వుంటే మార్గదర్శి మనిషితో మాట్లాడండి

డబ్బుకోసమేనా మీ చింత? మార్గదర్శి ఉన్నది మీ చెంత!

మార్గదర్శి

చిట్ ఫండ్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

హైదరాబాద్ - 1 * విజయవాడ - 2 * విశాఖపట్నం - 1

kiton

తెలిఫోన్ ఎక్స్ఛేంజి ఎదుట, రాష్ట్రపతి రోడ్, సికిందరాబాద్ (ఫోన్ 76000)

“విమలారు వెళ్తాను.”

అతను యబ్బిందిగా చూశాడు. అంత లోకే నవ్వేశాడు.

“బాగుంది. కానీ నేను ఒప్పుకోక పోతే?”

“నువ్వు! నీ యబ్బం ఎవరికికావాలి? మా శాతయ్య దగ్గరికి నేను వెళ్తాను.”

“వెళ్తావు. విజయ! కానీ పిల్లలేవి వరాయి పిల్లవి అమ్మ ఏ అధికారంతో ఉంచుకోగలుగుతుంది?”

నేను ఆలోచించాను. నాకు ధైర్యం లాటిది వచ్చింది. సంకోచాలన్నిటిని వదిలి చుకున్నాను.

“సరే! వెళ్ళేముందే ఆ అధికారం ఏమిటో వంపించుకునే వెళ్తాను.”

“ఏమిటా అధికారం?”

“ఆ యింటి కోడలిగా వెళ్తాను.”

అతను పకితుడై వట్టు చూశాడు.

గదిలో ఆతి విచిత్రమైన విశృంఖలం ఏర్పడింది

నన్ను అతను పరీక్షగా సీరియస్ గా చూడసాగాడు.

నేను తగ్గునవ్వరంతో చెప్పేశాను.

“ఇంతకంటే ఎలా చెప్పాలో నాకు తోచటంలేదు. యింకేమీ అడగకుండా నా మనసు నువ్వు గ్రహిస్తే నేను దన్యు లాలిని; కృతజ్ఞురాలిని కూడా.”

చాలాపేదవరకూ. అతనేం సమాధానం చెప్పలేదు. నన్నేం ప్రశ్నించలేదు.

“మాట్లాడవేం?” చివరకి నేనే అడిగాను.

“ఏం మాట్లాడను! ఒంటిమీద తెలివి లేనట్టు నువ్వు ఏదో అనేస్తుంటే నేనేం జవాబు చెప్పను.”

“యదా నువ్వు నన్ను అర్థం చేసుకుంది?”

“అతను నా చేయవట్టి ఇలాకూర్చో.” అంటూ తన కెదురుగానున్న సోఫాలో కూర్చోపెట్టాడు. “యిప్పుడు చెప్పు. సీరియస్ గా మాట్లాడు” అన్నాడు.

“నేను యంతక్రితంనుంచి సీరియస్ గానే మాట్లాడుతున్నాను. నువ్వే వినిపించుకోవటం లేదు. నేను విన్న ఒక విషయం అడిగాను. సమాధానం చెప్పాల్సింది నువ్వు.”

“మీనా! నా వృద్ధక్యంలో యిది సాధ్యంకావినని!”

“ఎందుకని? కారణం చెప్పు!”

“నీకు తెలియదా? మనిద్దరి జీవితాలకి హస్తీ మనికాంతరం అంత తేడావుంది. కొన్ని పూహలు పూహించటానికి చాలా అందంగానే వుంటాయి. కానీ అనుభవం లోకి వచ్చేసరికి అరివిలా అంతమవుతాయి. చివరకు మిగిలేది అశాంతి, మనస్పర్థలూ! సిరిసంపదలమధ్య మల్లె పువ్వులా నాళకుగా పెరిగిన నువ్వు—”

“అలా తనం మనసుదికాని. శారీరకమైనదికాదు. అది నాడకుండా వుండా

మీ బహుమాన
ట్రాన్సిస్టర్ కు
మీరు విలువిస్తే

మీ
ట్రాన్సిస్టర్ రేడియో
వాడండి

ఎవరెడి

1050

ట్రాన్సిస్టర్ బ్యాటరీ

యా రౌండ్ బ్యాటరీ
ట్రాన్సిస్టర్ కత్తినిచ్చేందుకు
మరియు సంగ్రహించేందుకు
ప్రత్యేకంగా చేయబడింది.

- పెద్ద 900 & కే విధమైన కత్తి నిస్తుంది.
- పెద్ద లోక విరూపక కత్తిగలది—మీ ఖరీదైన
ట్రాన్సిస్టర్ బాగాలను పాడుచెయ్యదు.
- స్వీకృతమైన ద్వని వికలతలేని కల్పగ్రహణ
కలుగ జేస్తుంది.
- అపొక్రిమణా పనిచేస్తుంది, అధిక మన్నిక.

రూ. 1.10
పన్ను
అదనం

UNION
CARBIDE

ప్రతి మాదిరి ట్రాన్సిస్టర్ రేడియోకి

ఒక 'ఎవరెడి' బ్యాటరీ ఉంది. కావలసినది తీసుకోండి.

1050

లంటే నీలాటివాడి అండ చాలా అవసరం. నువ్వు పూహలు అవి ఏదేదో అంటున్నావు. వీగురించి నాకెలాటి పూహలు అల్లుకోలేదు. నా కళ్లెదుట కప్పిస్తున్నదంతా వాస్తవమే! నువ్వు డబ్బునంగతి అద్దు చెబుతున్నావు. నాకది పెద్ద బాటకాని అద్దుగా అనిపించటంలేదు. ఈరోజు బళ్ళు గేపు ఓడలు ఆవచ్చు. ఆస్తి, అంతస్థు అన్ని వున్నాయని ఏరి కోరియచ్చిన వాళ్ళు బికార్లుగా మారిన నంపుటనలు నేను చూసాను. దురదృష్టం అనేది మనకు వ్రాసిపెట్టి పుంటే అది ఎక్కడున్నా తరుముకొని వస్తుంది. దానికి కలిమిలేములు అద్దు రావు."

"యక నేను నీకు నవ్వచెప్పలేను." విస్వహాసంగా చూపాడతను

"నద్దు. ఆ ప్రయత్నం మానేయి. అత్తయ్యకి వెంటనే మననంగతి వుత్తరం వ్రాస్తానని చెప్పు."

"కానీ— నేను— రాజుపెళ్ళి అయితే కాని చేసుకోకూడదను కంటున్నా".

"ఈ కుంటి సాక్షులతీసి అవతల పారేయి. రాజుకి లక్షణంగా మువిద్దరం మన చేతులమీదుగా పెళ్ళి చేద్దాం."

"మీనా!" అతనికళ్ళలో సంక్రమంలాటిది కనిపించింది.

"నువ్వు కొన్ని సందేహాలు బైట పెట్టావు. నేను నాటికి తగిన సమాధానాలు చెప్పాను. ఇప్పుడు కూడా

నువ్వు కాదనేఅంటే నువ్వు విరికివాడివని, మా అమ్మ నీటికి భయపడ్తున్నానని డబ్బుగల నన్ను చేసుకోవటానికి బెదురుతున్నానని అనుకుంటాను. ఇండాక సాయంత్రం నువ్వు "నాదైర్యంగురించి ఇప్పుడు నవాలు చేయకు" అన్నాను. నేను విజంగానే నవాలు చేస్తున్నాను. నీకోపున్న శక్తిసామర్థ్యాలు—తెగింపు—తెలివ్విటలు విజం అవుకో కాదో నా కిప్పుడు తెలుస్తుంది. నాకులకి—మనుష్యుల చేకలకి ఎంత దూరమో యిప్పుడు తెలుస్తుంది." కృష్ణ నవ్వాడు. నవ్వు కూనే అన్నాడు

"దానులది యీ తెలివీంపు. నా మెదకి వున్న బిగిస్తునా వా"

"నువ్వెలాగైతే అనికో! నాకు కావాలింది నీవంటి నిర్మాహమాటమైన సమాధానం!"

"నరే. సమాధానం చెప్పేముందు— నేను నీకు కొన్ని విషయాలు చెబుతాను. వింటావా?"

"మనిద్దరికి సంబంధించినవైతే వింటాను"

"మనిద్దరికి కాదు. అది నా ఒక్కడికే సంబంధించినది. ఇన్ని సంవత్సరాల తర్వాత మళ్ళీ యీలా గతం నెమరు వేసుకోవాల్సి వస్తుందని, నాడులోనూ నీముందు నా ముందులో గుప్తం వున్న యీ అలోచన విప్పార్చి వస్తుందనితావి నేను కలలోచూడాలనుకొలేను. నువ్వు

ఇదిగో ఒక నిరపాయమైన తలనొప్పి బిళ్ల!

అవేదన్®

ఆశ్చర్యకరమైన ఎపెవ్ గలది
(ఎన్-అసిటిల్-పి-అమినోఫెనాల్)

తలనొప్పి బిళ్లను వేసుకొనుటకు భయపడి మీరు ఎన్ని పొర్లు తలనొప్పిని ఎదుర్కొనడం చేస్తున్నారో అనుభవించారు?

అవేదన్ మీ తలనొప్పికి నిరపాయమైనది. ఎందుకంటే, దానిలో ఆశ్చర్యకరమైన ఎపెవ్ ఉంది. అవేదన్ తో చికాకెన చెడు ఫలితములు కలుగవు. దానితో ఉవశమనము కలుగుతుంది—త్వరగా మరియు విశ్రయముగా.

కనుక తలనొప్పిని పోగొట్టుకోండి—నిరపాయముగా. జలుబు, ప్లూ, యితర నొప్పులు కూడా దీనితో పోతాయి. ఎపెవ్ గల అవేదన్ ను వాడండి.

అవేదన్ ను ఎలా వాడాలి.

ఆశ్చర్యకరమైన ఎపెవ్ గల అవేదన్ తలనొప్పి, జలుబు, ప్లూలకు నిరపాయమైన, విశ్రయమైన ఉవశమనమును కలిగిస్తుంది.

III®

SQUTBB SARABHAI CHEMICALS

© డి.ఆర్. ప్యూర్ & సన్స్ ఇన్ కార్పొరేషన్ బాంబే
ప్రతి మాట్లాడు చిన్నము. దీనిని నై సెన్సెట్ ఉపయోగించాలి
కరంబంద్ గ్రాంబంద్ పై వేరే రిమిడి.

Shilpi HPMA 37A/70 TB.)

దైర్యం. సాహసం అంటూ వనాలుచేసి నా మెడకి వుచ్చు బిగిస్తున్నావు కాబట్టి చెప్పక తప్పటంలేదు."

"చెప్పు." కుతూహలంగా చూసాను.

"నేను మీ యింట్లో ఆరుగు పెట్టటానికి ఎందుకు యిష్టపడటం లేదో మామయ్య పేరు ఎప్పుడూ చెప్పనేలేదు కదూ?"

లేదన్నట్టు తలవూసాను. అతని గొంతు గంభీరంగా పలికింది.

"మీనా! నేను చదువు తక్కువ వాడిని. పల్లెటూరివాడిని. మెట్టుమనిషి నేమో కూడా. కానీ జీవితంలో ఎప్పుడైనా ఎక్కడైనా అవమానం పొందితే దెబ్బతిన్న పాములా నా మనసు ఆనంపుటన మర్చిపోదు. అది జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా మనలు కొట్టానే వుంటుంది. కాలం కలిసివచ్చి. అనకాళం దొరికితే కసితిరా కాటువేస్తుంది కూడా మీ అమ్మనన్ను ఒకరోజున తీవ్రంగా అవమానించింది. ఆ రోజు నే జన్మలో మీ యింట్లో ఆరుగు పెట్టకూడదని శపథం చేసుకున్నాను "

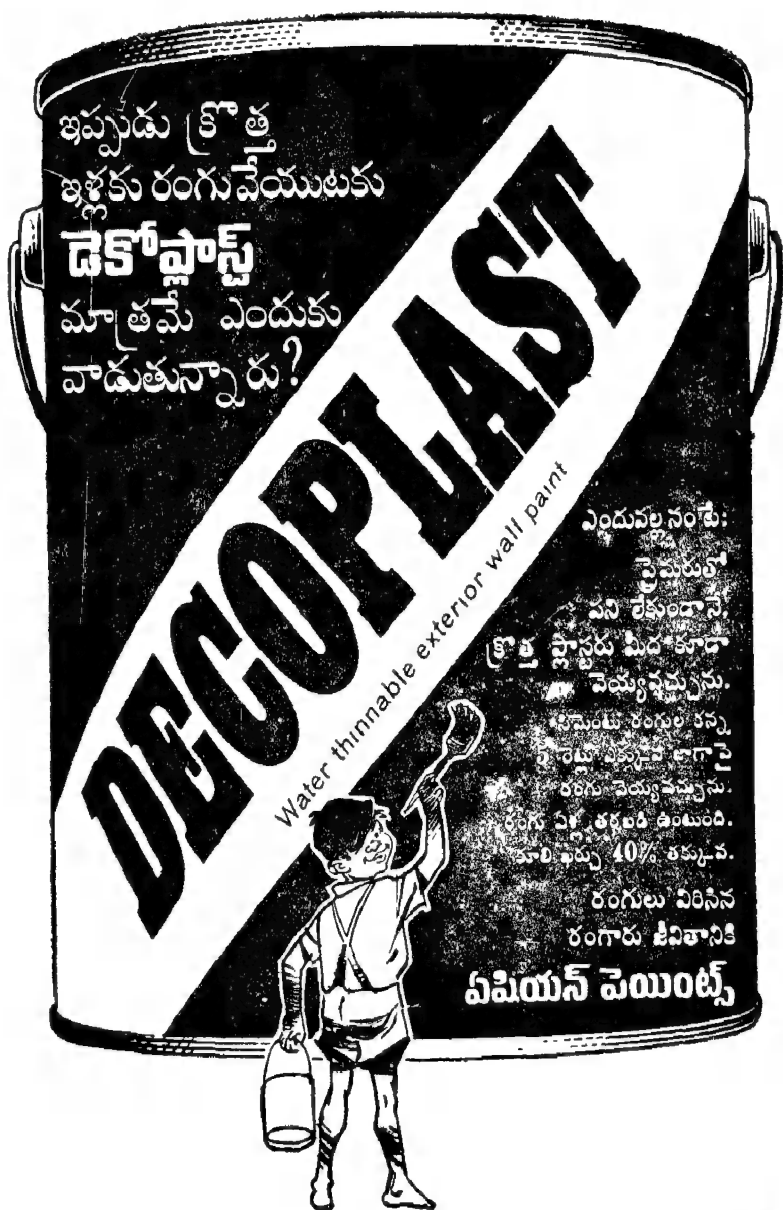
నేను చుడగ్గా చూసాను. నా గండెల్లో ఏదో భయంలాటిది కదిలింది కృష్ణముఖం గతస్మృతులు కళ్ళ ఎడమ కిచ్చిస్తున్నట్టుగా కరినంగా వుంది.

అతను చెప్పసాగాడు.

"అవి నేను S. S. L. C. చదివే రోజులు. ఇంకా పరీక్షలు అవలేదు. మా

ప్రాంతం అంతా పెద్ద కుపాను వచ్చింది. శనివారం సాయంత్రం యింటికి వచ్చిన నేను, ఆరాతి కుండపోతగా వర్షం. పెనుగాలి ప్రారంభం అవటంతో మూలు కెళ్ళటానికి మళ్ళీ బైలుదేర లేకపోయాను. శనివారం సాయంత్రం ప్రారంభమైన ఆగాలి, వర్షం వరనగా నాలుగు రోజులు తగ్గకుండా 24 గంటలు కురిసింది. ఏర్లు పొంగినాయి. కాలవలు కట్టలు తెగినాయి చెట్లు, యిళ్లు నేల కూలినాయి. కాలు కదపటానికి వీలుకాకుండా ఎక్కడ చూసినా నీరు. నీరు! వూళ్ళన్నీ జల ప్రళయంతో భీభత్సంగా తాండవించినాయి. ఎన్నో కుటుంబాలు ఆశ్రయహీనం అయినాయి. మాది పెంకుటిల్లు ఆ వానలో, గోడలు వాలి, యిల్లంతా ధారలు కురుస్తున్న ఆ ఓన్నయింట్లో అమ్మ, నేను, పిల్లలం ప్రాణాలు అరచేత్తో పెట్టుకుని ఆ నాలుగురోజులు గడిపాం. ఏ క్షణంలో యిల్లు కూలుతుందో, ఏ విముషంలో మృత్యువు మమ్మల్ని కదిళిస్తుందో అని గజగజలాదాం. పోతే అందరం ఒక్కసారి పోవాలి. లేకపోతే అందరం బ్రతకాలి ఒకళ్లు పోయి ఒకళ్లు బ్రతికే బాధ మాకు వద్దు అంటూ దైవాన్ని ప్రార్థించాను నేను.

కుపాను తగ్గింది. మా యిల్లు కూరిక పోవటం మాతోపాటు అందరికీ ఆశ్చర్యం వేసింది. మానక్క రెండు యిళ్లు కూలినాయి. ఇంకో పక్కయింటికి పైకప్పు

లేచిపోయింది. వాళ్ళు పదీన అవస్థ అంతా యంతా కాదు. అమ్మ, నేను, పిల్లలం అందరం మళ్ళీ పునర్జన్మ ఎత్తి వచ్చే భావించాం. కానీ ఆ బ్రతికిన పంతోషం మాకు ఆపట్టే రోజులు విలస లేదు. పంజిలన్నీ పాడయిపోయాయి. పశువులు చాలా చవిపోవటంతో పాల చుక్కే కరు వైపోయింది. ఎక్కడ చూసినా కరువు; కరువు! ఎవరి ముఖంలో చూసినా ఆకలి! ప్రభుత్వం సహాయం పంపింది, కానీ అది ఒక మూలకీకూడా రాలేదు. ఆ వచ్చిందికూడా పరపతి వున్న వాళ్ళకే అందింది.

ఎలాగో అతి కష్టంమీద ఇల్లు బాగు చేసుకున్నాం. బజారులో అన్ని వస్తువులు మండిపోతున్నాయి. మా చేతిలో చిల్లి గవ్వ లేదు. ఒకరోజు రెండురోజులు కాదు. వారాలు తరిగిపోసాగినాయి. అక్కడికి పూళ్ళో కాస్తో కూస్తో వున్న వాళ్ళు పది, పాతిక సాయం చేసారు. కానీ అది ఏమూలకి? ఇంట్లో ఉపవాసాలు మొదలయినాయి. మణి, వధు మరీ ఉన్న పిల్లలు. అక్కలికి వుండలేక పిచ్చి పట్టి నట్టు ఏడ్చేవాళ్ళు. ఒక్కోసారి ఏడ్చిఏడ్చి మధుప్రాణం కడకట్టింది. అమ్మ చివరకి మామయ్య పేరుమీద వుత్తరం వ్రాసి డబ్బు పంపమని కోరింది. అప్పటికే మీకూ, మాకు పనస్పర్థలు వున్నాయి. ఆ యింటిమీద కాకి మా యింటిమీద వాలటంలేదు.

అయినా సరే. అమ్మ అధిమానం విడిచి మామయ్యకి రెండు ఉత్తరాలు వ్రాసింది. వాటికి జవాబేరాలేదు. మామయ్యకి ఆ ఉత్తరాలు అంది వుండవని. అందితే డబ్బు తప్పకుండా పంపివుండే వాడని అమ్మ ధృఢనమ్మకం చివరకి, నాన్న గుర్తుగా. ప్రాణప్రదంగా దాచుకున్న వుంగరం అమ్మేసి నన్ను హైదరాబాద్ వెళ్ళి మామయ్యకి మన విషయం చెప్పమని పంపింది.

నేను బైటదేలేటప్పడు మడుకి జ్వరం. మాగమ్మగా స్పృహలేకుండా పడివున్న వాడివిచూస్తే. నేను తిరిగివచ్చే వరకూ వీడు దక్కకాదా అని భయం వేసింది. ఎలాగో మొండి ధైర్యం తెచ్చుకొని బైటదేరాను.

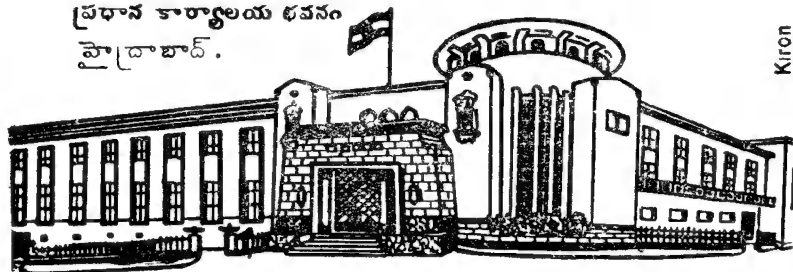
హైదరాబాద్ వచ్చాను. అంతకు ముందు రెండు నెలల క్రితమే స్కూల్ తరపున ఎక్స్‌కర్షన్‌కి నేను యీ పూరు రావటంతో, ఆ రోడ్డు అవీ జీలికగానే తెలిసినాయి. మీ ఇల్లు సులభంగానే కనుక్కోగలిగను. ఆ రోజు—నేను వచ్చేవరికి మీ ఇల్లంతా చాలా సందడిగా అటూ యడూ తిరుగుతున్నారు. నేను 'హనుమంతరావుగారు' కావాలి అన్నాను. మీ తాయారమ్మ కన్నులు ఎగాడిగా చూసి "ఎవరునువ్వు" అంది. మాసివబట్టలతో. పేదరికం ఓడకూ, వచ్చిన నేను ఆయన మేడల్లదివి అని చెప్పుకోటానికి సిగ్గు పడ్డాను.

మీ సేవాభిలాషి స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్ తో మీరు వ్యవహరించేటప్పుడు, మీరు సామాన్యమైన బ్యాంకింగ్ సౌకర్యాలన్నీ పొందుతారు. అంతేకాదు, మరో ప్రత్యేకత కూడా!

మీ గురించి, మీ ఆర్థికవిషయాల గురించి వ్యక్తిగతంగా మేము తీసుకునే శ్రద్ధే ఈ ప్రత్యేకత. మేము చూపే శ్రద్ధ విషయంలో, మాకు ఏ ఒక్కరూ తక్కువ వారనిపించరు. సేవచేయటమే మా లక్ష్యం. ఆ సేవనే సకాలానికి, సామర్థ్యంతో, సగౌరవ ప్రదంగా అందిస్తాము.

ప్రధాన కార్యాలయ భవనం
హైదరాబాద్.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్

అయినా చెప్పక తప్పలేదు.

తాయారమ్మ లోపలికి వెళ్ళి చెప్పగానే మామయ్య యివతలికి వచ్చారు

నన్ను చూడగానే "ఇదేమిటాకృష్ణ! యిప్పుడు వచ్చావు?" అంటూ అదుర్దాగా అడిగారు. క్లుప్తంగా మాకు వచ్చిన యిబ్బంది అంతా చెప్పాను నేను చెబుతుంటే మామయ్య కళ్ళలో గిరువ పిళ్ళ తిరిగాయి.

"నేను వూళ్ళోలేను. కలకత్తాకి వెళ్ళి ఏన్నే తిరిగివచ్చాను రేపో ఎల్లండో దైలుదేరి విమ్మలూరు వద్దాడునుకుంటున్నాను." అన్నాడు.

నన్ను లోపలికి రమ్మనమని ఆదరంగా తీసుకెళ్ళాడు

అక్కడన్నీ పిండిపంటలతో భోజనాలు వడ్డించి వున్నాయి

"రా! రా! ఈ రోజు మీనా పుట్టిన రోజు" అన్నాడు.

నువ్వు పట్టుపరికిణీ జాకెట్తో, ఒంటి విండా ధగధగలాడే నగలతో ఎవరో ఆడవాళ్ళ మధ్య వున్నావు.

"మామయ్య భోజనానికి పంక్తిలో తన పక్కన కూర్చోమని చెప్పాడు. కానీ యింతలో మీ అమ్మ అక్కడికి వచ్చింది. "అక్కడెవరుకూర్చోమన్నారు విన్ను లే. లే! అవతలి గదిలోకి వెళ్ళు అక్కడన్నాయి యిస్త" అంటూ కసి రింది.

నేను లేచి అవతలిగదిలోకి వెళ్ళాను.

"వెదవబట్టలూ వాడును. ఏకారీ

వెదవలా" అని విసురుగా వినిపించింది. నేను చివ్వున వెనక్కు తిరిగాను. నా గుండెలు మండిపోయినాయి.

అక్కడ చేతికి అందివదితీసి అవిడముఖుడైన వివేకాచార్యుడినే! కానీ యింతలో పంటబ్రాహ్మణుడు "పక్కకు తప్పుకోవయ్యా! అని అరవటంతో అవతలికి వెళ్ళాల్సి వచ్చింది.

నేను భోజనం చేయలేదు. తర్వాత మామయ్య అడిగితే చేసానని చెప్పాను. ఆసాయంత్రం బ్రెయిన్కి వెళ్ళి పోతానని చెప్పాను.

మామయ్య ప్రస్తుతానికి ఒక వేయి రూపాయలు యిస్తానని అని తీసుకెళ్ళమని తర్వాత తనువచ్చి అమ్మతో మాట్లాడతానని చెప్పాడు.

అద్రు తీసుకోటానికి నాకు రోషం అనిపించింది. కానీ మామయ్య మంచి వాడు. మేమంటే అభిమానం వున్నామనిపి. అందులో వుత్తచేతుల్లో వెళ్ళి గంపెడంత ఆకతో ఎదురు చూస్తున్న అమ్మని నిరాశ పరచలేను. అందుకని తప్పనిసరిగా తప్పుకున్నాను.

మామయ్య డబ్బు యిస్తుండగా ఎవరో పిరవటంతో ముందు హాల్లోకి వెళ్ళాడు. నేను డబ్బు జాగ్రత్తగా కవరులో పెడుతుండగా యింతలో మీ అమ్మ అక్కడికి వచ్చింది. ఆ డబ్బు చూడగానే అవిడ నా దగ్గరకి వస్తూ.

"ఎక్కడిది ఆడబ్బు?" అని అడి

పాలన పోషణ సరిగా చెయ్యండి పిల్లలకు బోర్నవిటా ఇవ్వండి!

పిల్లల శక్తి చదువులో అట్రాక్ట్
శక్తిరగా హరింపు అయిపోతుంది.
శక్తిని తిరిగి సమకూర్చటానికి ప్రతి
దినం వారికి బోర్నవిటా ఇవ్వటం
మంచిది క్యాడ్బరీస్ తయారుచేసిన
రుచికరమైన కోకో, పాలు, మాల్ట్
మరియు పంచదారల సంకుచిత
మిశ్రమం.. బోర్నవిటా

శక్తి, ఉత్సాహం మరియు
రుచికారం క్యాడ్బరీస్ బోర్నవిటా!

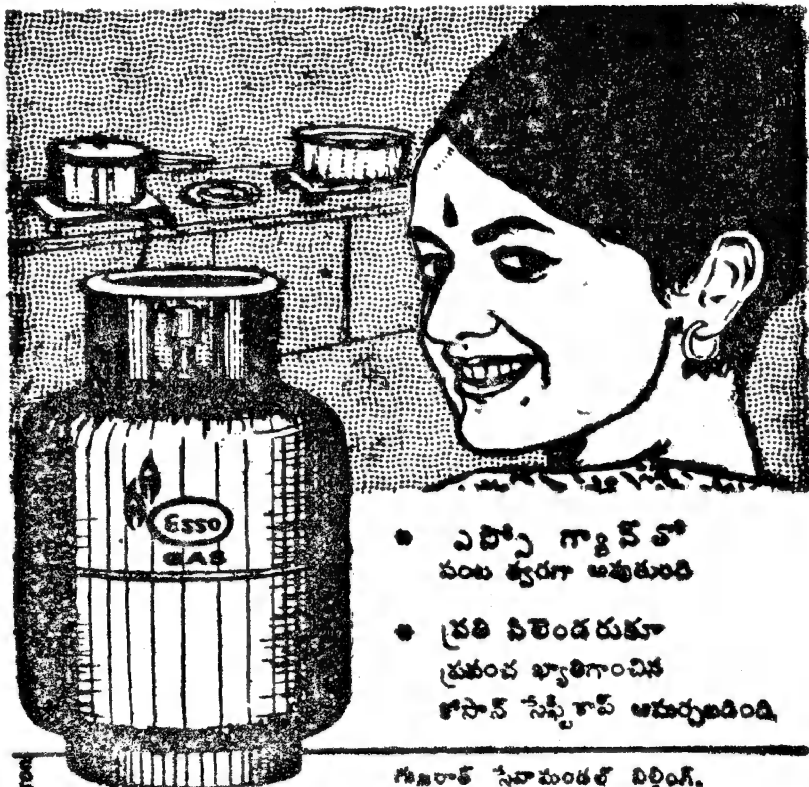
Bensons/4664 Tel

ట్రైన్ సెటి గ్యాస్ కం.

(కోసాన్ గ్యాస్ కంపెనీవారి విజంట్లు)

82-ఎ. నర్సారవరం రోడ్, సికింద్రాబాదు-3 ఫోన్ : 78808

- ఎల్సో గ్యాస్ వో
పంట త్వరగా అవుతుంది
- ప్రతి ఏలెండరుకూ
ప్రపంచ ఖ్యాతిగాంచిన
కోసాన్ సేఫ్టీ గ్యాస్ అనుభవించండి

ప్రాంతాలు :

4-1-881/7. లింగంపేట
అవిడ్యు, హైదరాబాదు-1
ఫోన్ : 42588

సికింద్రాబాద్ సేవామండలం నిర్మింగ్,
రాష్ట్రపతి రోడ్డు, సికింద్రాబాదు-3
ఫోన్ : 72304

కొంగువే (రైల్వే బ్రిడ్జి దగ్గర)
ఫోన్ : 76868

తారక పురి సుబ్బారావు రిటైర్డ్
రామచంద్రాపురం, హైదరాబాదు.

గుండి పట్టుకుంది. తియ్యూహా!" అంటూ వెనక్కు తిరిగావు. నిన్ను ఒక్కతోపు తోయాలన్నంత ఆవేశం వచ్చింది. కానీ ఎలాగో నిగ్రహించుకున్నాను నీ జాకెట్ గుండిని పట్టుకున్న జడని విడిదీసాను ఆరోజు నువ్వు పెట్టుకున్న నగలు. కట్టు కున్న ఆకుపచ్చ జరిగళ్ళ లంగా. జాకెట్టు నా కిప్పటికీ గుర్తుకు వున్నాయి.

అక్కడనుంచి సరాసరి ప్లేషాకి వచ్చి యింటికి వచ్చేసాను. రెండురోజులు భోజనం లేదు. నా కళ్ళు తిరిగిపోసాగి నాయి. ఆకలిబాదకంటే మీ అమ్మ జన్న అవమానపు మాటలు రంపాల్లా నా గుండెల్ని ఓల్చసాగినాయి.

ఇంటికి తిరిగి వచ్చాను. మామయ్య వూల్లోలేడని అమ్మతో అబద్ధం చెప్పాను.

రెండు రోజుల తరవాత మామయ్య మా విమ్మలూరు వచ్చాడు. దబ్బు తీసుకో కుండా, చెప్పకుండా వచ్చేసినందుకు దీవాట్లు వేశాడు. తన వెంట తెచ్చిన దబ్బు అమ్మ కివ్వబోయాడు. నేను అమ్మని అది ముట్టుకోవద్దన్నాను. అది తీసుకుంటే నేను యింట్లో ఒక్కక్షణం కూడా వుండనన్నాను.

అమ్మ మామయ్య యిద్దరూ తెల్ల బోయారు.

"మేం దబ్బులేకపోతే పస్తులుంటాం. లేకపోతే అడుక్కుంటాం అంతేకానీ నీ దబ్బువద్దు" అన్నాను

నా ధో-టికి అమ్మ విస్తుపోయింది. మామయ్య వెళ్ళేముందు నన్ను దగ్గరకి పిలిచి, విజం చెప్పు రా కృష్ణా మీ ఆత్మయ్య ఏమైనా అంనా?" అని అడిగాడు. నేను సమాధానం చెప్పలేదు. ఆయన వెళ్ళిపోయాడు. ఆ తర్వాత రెండు సార్లు మనియార్డర్ చేశాడు నేను తిరగ కొట్టాను.

ఆ వారంలోనే నేను బందరు వెళ్ళాను. ట్రాన్స్‌పోర్ట్ అఫీసులో లారీలు బస్తాలు ఎత్తటం, దింపటం చేసే కూలీగా చేరాను. ఒకసారిమా పూరికర్లంగారు మాసి.యివే మిటోయ్ కృష్ణా. యిదేంపని?" అంటూ నన్ను తీసుకు వెళ్ళి ఒక కోమటి కొట్లో పద్దులరాసేపని ఇప్పించాడు. ఆ కోమటి చాలా మంచివాడు. ఎక్కువ వడ్డీ నేను కున్నా అడిగినంత సామాను ఇచ్చేవాడు. నేను యింట్లో భోజనానికి కావాలిసిన వరకుంన్నీ వారం, వారం ఆ కొట్లోంచి తీసుకు వెళ్ళేవాడిని. అంత క్లిష్టపరిస్థితుల లోనూ, నేను చదువు అశ్రద్ధచేయలేదు. పరీక్షలు బాగానే వ్రాశాను.

(ఇంకా వుంది)

Published by A. Thirupathi Rayudu at No. 1, Arcot Road, Madras-2.
and Printed by G. Veera Brahmam at his Anuradha Acchagaram,

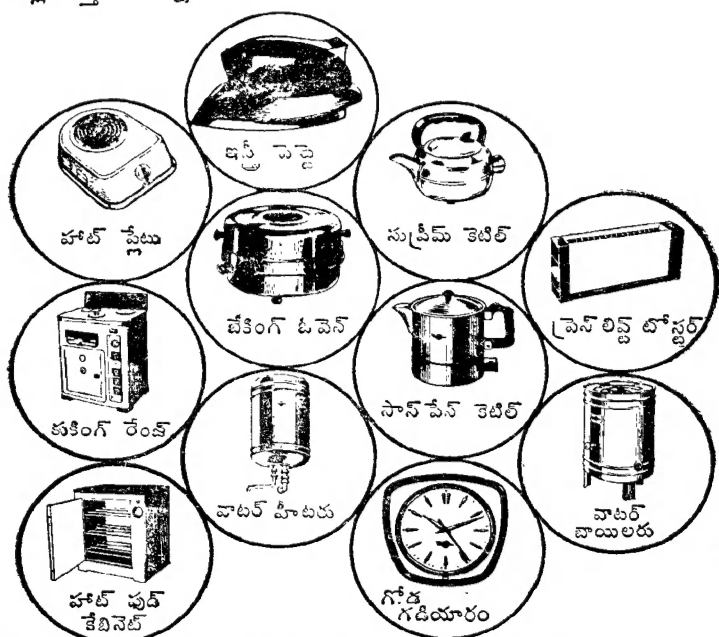
146, T. H. Road, Madras-21.

Controlling Editor: "CHAKRAPANT"

క్లీర్టోన్-సాటిలేని విద్యుత్ ఉపకరణాలు

'క్లీర్టోన్' రకరకాల విద్యుత్ ఉపకరణాలకు పెట్టింది పేరు. నాణ్యమైన ఈ ఉపకరణాల వెనుక, విశ్వ రచయి సాధించిన రయార్ అనుభవం ఉన్నది. అందుకే, దేశమంతటా వేల కొద్దీ గృహిణులు 'క్లీర్టోన్' ఉపకరణాలనే వాడుతున్నారు. మీ 'సొమ్ము'కు రగ విలువగల వస్తువులు కావాలంటే, 'క్లీర్టోన్' విద్యుత్ ఉపకరణాలనే కొనండి. ఈ ఉపకరణాల సర్వీస్ కొరకు దేశమంతటా, 1,500 కు పైగా క్లీర్టోన్ డిలర్లు విస్తరించిఉన్నారు.

సేషనల్ రేడియో & ఎలెక్ట్రానిక్స్ కంపెనీ, లిమిటెడ్ (జనరల్ రేడియో & అప్లయన్సెస్ డివిజన్) బొంబాయి . ఢిల్లీ . కలకత్తా . మద్రాస్

CHARMINAR

విశ్రాంతి పొందండి!
చార్మినార్ త్రాగండి!

THE YAK'S SUITCASE
 TOBACCO CO. LTD.

CHTVS-31-303 TEL

రాఖందులనడుమ రామచిలక

ప్రతి యింట తప్పక వుండగలిన

జిందా తిలిస్సాత్

దగ్గు, జలుబు, తలనొప్పి
వల్లనొప్పులు, ఉపశాంతి కల

పొరూఖి

దంత మంజన్

శుభ్రతకు, ఆరోగ్యకరమైన దంతములకు

తయారు చేయువారు:- కార్ఖాన జిందాతిలిస్సాత్ హైదరాబాద్